

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

**FRANCİSCİ A MESGNIEN MENİNSKİ’NİN
THESAURUS’UNA GÖRE 17. YÜZYIL
OSMANLI TÜRKÇESİ DEYİMLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Nurcan ÇELEBİ

İstanbul, 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

**FRANCİSCİ A MESGNIEN MENİNSKİ’NİN
THESAURUS’UNA GÖRE 17. YÜZYIL
OSMANLI TÜRKÇESİ DEYİMLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Nurcan ÇELEBİ

Danışman: Prof. Dr. Erdal ŞAHİN

İstanbul, 2019

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

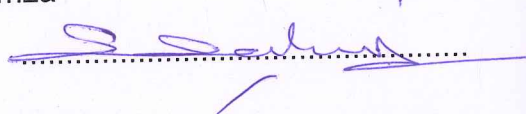
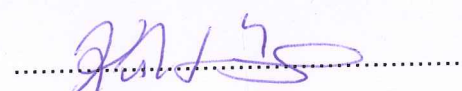
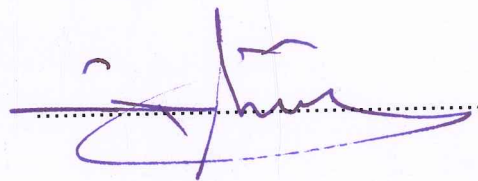
Yüksek Lisans öğrencisi Nurcan ÇELEBİ'nin **Francisci a Mesgnien Meninski'nin Thesaurus'una Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesi Deyimleri** konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

İmza

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Erdal ŞAHİN
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

Üye : Prof. Dr. Zuhale Hasene KÜLTÜRAL
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

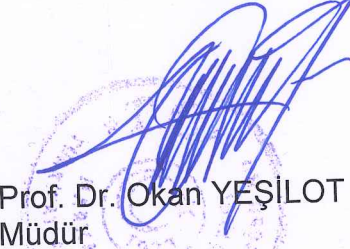
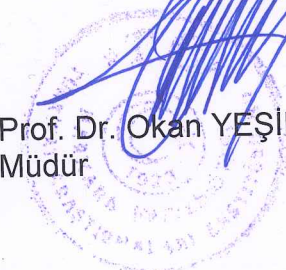
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Göksel ÖZTÜRK
Üniversitesi İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun ..09../12...../ 2019 tarih ve 2019/26-5 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT
Müdür

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
ÖN SÖZ.....	III
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VI
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ.....	VII
KISALTMALAR VE İŞARETLER	IX
I.GİRİŞ	1
1. FRANCİSÇİ Á MESGNIEN MENİSKİ’NİN THESAURUS SÖZLÜĞÜ VE TÜRK KÜLTÜR TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ	1
1.1. Francisci a Mesgnien Meninski’nin Yaşamı	1
1.2. Thesaurus Sözlüğü ve Türk Kültür Tarihi Açısından Önemi.....	2
2. DEYİMLERİN YAPI VE ANLAM ÖZELLİKLERİ.....	3
II. DİL BİLGİSİ İNCELEMESİ.....	6
1.Sözcük Öbeği Yapısındaki Deyimler	6
1.1. Fiil -İsmi Öbeği Biçimindeki Deyimler.....	6
1.2.Sıfat -Fiil Öbeği Biçimindeki Deyimler	34
1.3.Zarf-fill öbeği Biçimindeki Deyimler.....	37
1.4.İsim tamlaması Biçimindeki Deyimler	37
1.4.1. Belirtili isim tamlaması.....	37
1.4.2.Belirtisiz isim tamlaması.....	38
1.4.3. Zincirleme isim tamlaması.....	39
1.5. Sıfat tamlaması Biçimindeki Deyimler	39
1.6.İsnat Öbeği Biçimindeki Deyimler	41
1.7.Yönelme Öbeği Biçimindeki Deyimler	41
1.8.Çıkma Öbeği Biçimindeki Deyimler	41
1.9. Edat Öbeği Biçimindeki Deyimler	42
1.10. Bağlama (bağlaç) Öbeği Biçimindeki Deyimler	42
1.11. Tekrar (İkileme) Öbeği Biçimindeki Deyimler	43
2.Cümle Yapısındaki Deyimler	43
3. Sonuç	44

III.METİN-YAZI ÇEVİRİMİ-AKTARMA.....	46
IV. DİZİN.....	157
KAYNAKLAR.....	221

ÖN SÖZ

Deyimler; genellikle gerçek anlamlarının dışında kullanılan, bazı durumlarda daha kolay ve ilgi çekici bir biçimde ifade etmeyi sağlayan kalıplaşmış söz öbekleridir. Gerek konuşma dilinde gerek yazı dilinde oldukça sık başvurulmuş dil birimleridir. Bu bakımdan dilbilimi açısından oldukça önemli bir yere sahiptirler.

Tezin konusu “17.Yüzyıl Osmanlı Türkçesi Deyimleri” olarak belirlenmiştir. Çalışmanın metnini, dönemindeki Türkçe söz varlığının büyük bir bölümünü içeren Francisci a Mesgnien Meninski’nin Thesaurus Linguarium Orientalium Turcicae- Arabicae- Persicae’de yer alan deyimler oluşturmuştur.

Çalışmada “Ön söz” bölümünden sonra “Çeviri Yazı Alfabeti” verilmiş, sonrasında ise “Kısaltmalar ve İşaretler” başlığı altında tezin çeşitli yerlerinde kullanılan kısaltma ve işaretler yer almıştır.

Tez; “Giriş”, “Dil Bilgisi İncelemesi”, “Deyimlerin Listesi ve Anlamları” ve “Deyimlerdeki Sözcüklerin Dizini” olmak üzere dört ana bölümden oluşmuştur.

Giriş bölümünde “Francisci a Mesgnien Meninski’nin Yaşamı”, “Thesaurus Sözlüğü ve Türk Kültür Tarihi Açısından Önemi”, “Deyimlerin Biçim ve Anlam Özellikleri” üzerinde durulmuştur.

İnceleme bölümü kendi içinde “Söz Öbeği Yapısındaki Deyimler”, “Cümle Yapısındaki Deyimler” ve “Sonuç” ana başlıkları halinde incelenmiştir.

Mertol Tulum, Meninski’nin sözlüğüne dayanarak hazırladığı 17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı içinde kaynak sözlükte madde başı olan deyimlere yer vermiştir. Bu tez çalışmasında ise “Deyimlerin Listesi ve Anlamları” bölümünde kaynak sözlükte madde başı ya da iç madde olarak yer alan deyimler taranarak listelenmiştir. Ayrıca sözlükte herhangi bir sözcük için verilen örnek cümlelerin içinden de varsa deyimler çıkartılarak listeye eklenmiştir. Böyle deyimler alındıkları örnek cümlelerin başına “⇐” işareti konularak gösterilmiştir ve fiil ismi eki köşeli parantez “[] ” içinde mastar hâlinde yazılmıştır. Deyimler Meninski’nin çeviri yazıda kullandığı işaretlerle de kalın ve italik olarak yazılmış ve alfabe sırasına uygun olarak

dizilmiştir. Yazılan deyimlerin hemen yanında parantez içinde deyimın geçtiği sayfa numaraları verilmiştir. Sayfa numaraları verildikten sonra tekrar parantez açılarak yazı çevirimi yapılmıştır. Yazı çevirimi yapılırken seslerin harf karşılıkları olarak uygun işaretler seçilmiştir: **agī sözler söylemek**ⁱ (70) (acı sözler söylemek), **eli pek** (371,860) (eli pek), **fenā sūrete urun[mak]** (fenā sūrete urun[mağ]) vb. deyimlerin yazı çeviriminden hemen sonra köşeli parantez içinde deyimlerin Türkiye Türkçesine aktarmaları yapılmıştır: **ghæzæbe g elmek** (694,961,3591) (ğazabe gelmek) [gazaba gelmek], **nutky tutul[mak]** (nutkı tutul[mağ]) [nutku tutulmak] vb. Derlenen deyimlerin köşeli parantez içindeki Türkiye Türkçesine aktarımı verildikten sonra çift tırnak işareti ile deyimlerin anlamları verilmiştir: **iol azytmak** (160) (yol azıtmak) [yol azıtmak] “Yanlış işler yapmak.”, **mafcharajæ tutmak** (4646) (maşharayá tutmak) [maskaraya tutmak] “Dalga geçmek.” vb. Bir deyimın birden çok anlamı varsa bu anlamlar karşılık geldikleri anlam sayısı kadar rakamlara ayrılmıştır: **nüzhet wirmek** (5168) (nüzhet virmek) [nüzhet vermek] “1. İç açmak, sefa vermek; 2. Bezemek.”, **mât olmak** (4222) (mât olmak) [mat olmak] “1. Kötü duruma düşmek; 2. Yenilmek; 3. Aklı gitmek.” vb.

Ayrıca tezde deyimlerin kurucu sözcük ve sözcük öbeklerinin dizini yapılmıştır.

Son olarak “Kaynaklar” kısmında yararlanılan eserlerin isimleri verilerek tez tamamlanmıştır.

Tez çalışmasında Meninski’nin sözlüğündeki tüm deyimleri tespit etmek ve bunların dil bilgisel değerlendirilmesini yapmak hedeflenmiştir.

Tez konusunun belirlenmesinden itibaren tezin her aşamasında yardımını, desteğini, bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Erdal Şahin’e teşekkürlerimi sunarım. Bu tezi bitirmem konusunda bana her daim manevi destek sağlayan ve bana güvenen değerli Hocam Dr. Öğr. Üyesi Arzu Öztürk’e teşekkür ederim. Eğitim hayatım boyunca benden desteğini esirgemeyen aileme, ablam ve öğretmenim Gülcan Dalkılıç’a, meslektaşlarım Burcu Yılmaz, Asuman Hacıfendioğlu, Mine Pekdoğan, Sergen Özkurum ve Onur Akçan’a, tezimde yer alan Farsça kısımlar konusunda bana kaynak desteği sağlayan sayın Mehdi Aalijahan’a sonsuz sevgi ve şükranlarımı sunarım.

NURCAN ÇELEBİ

İstanbul 2019

ÖZET

Gerçek anlamının dışında kullanılıp anlama akıcılık katan toplumun benimsemiş olduğu söz öbeklerine *deyim* denir. Çekici bir anlatım özelliği bulunan deyimler en az iki sözcükten oluşmakta ve kalıp olarak kullanılmaktadırlar. Günlük hayatta özellikle konuşma dilinde çok sık kullandığımız deyimler, dilimizin zenginliğini gösteren en önemli kelime gruplarının başında gelmektedir. Deyimler birden fazla yapısal özellik göstermektedirler. Bazı deyimler, söz öbekleri ve cümle yapılarında kalıplaşmaktadırlar.

Çalışmada Francisci a Mesgnien Meninski'nin Thesaurus'undan yola çıkılarak 17.yy *Osmanlı Türkçesi deyimleri* derlenerek incelenmiştir.

İnceleme kısmında deyimler, söz öbekleriyle kurulan deyimler ve cümle biçiminde kurulan deyimler olarak iki kısımda incelenmiştir.

Metindeki deyimler Meninski'nin çeviri yazıda kullandığı işaretler ve bizim bunların yerine kullandığımız işaretlerle birlikte yazılmıştır. Transkripsiyonu yapılan deyimlerin anlamları da açıklanarak Türkiye Türkçesi'ne aktarılmıştır.

Son olarak dizin kısmında deyimleri oluşturan kurucu sözcükler ve sözcük öbeklerinin dizini yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Meninski, Thesaurus, 17.yy Osmanlı Türkçesi Deyimleri.

ABSTRACT

Phrases adopted by the society that adds fluency to the meaning beside its real meaning are called idioms. Idioms with an attractive narrative feature consist of at least two words and are also used as a template. The idioms used frequently in daily life, especially in the spoken language, are among the most important group of words showing the richness of our language. Idioms show more than one structural features. Some idioms are molded together with phrases and sentence structures.

In this study, 17th century Ottoman Turkish idioms were compiled and examined from the Thesaurus of Francisci a Mesgnien Meninski.

In the analysis part, idioms are examined in two parts as idioms established with phrases and idioms with the sentence form.

The idioms in the text are written together with the signs that Meninski uses in the translational texts and the signs that are used. The meanings of transcription was transferred to the statements with a short briefing in Turkish.

Finally, in the index section, the constituent words and compound words that form the statements are indexed.

Key Words: Meninski, Thesaurus, 17th century Ottoman Turkish Idioms.

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

Latin Alfabeti	Çeviri Yazı Alfabeti	Arap Alfabeti
A, a	A, a	ا
Ā, ā	Ā, ā	آ
‘Æ, ‘æ	‘Á, ‘á	ع
B, b	B, b	ب
Ġ, ġ	C, c	ج
Ć, ć	Ç, ç	چ
D, d	D, d	د
E, e	E, e	ه, ا
F, f	F, f	ف
G , g	G, g	ك
GH, gh	Ġ, ġ	غ
H, h	H, h	ه, ح
CH, ch	Ĥ, ĥ	خ
Y, y	İ, i I, ı	ی
Ȳ, ȳ	Ī, ī	ی
İ, i	İ, i	ی
Ī, ī	Ī, ī	ی
K, k	K, k	ک

K, k	Қ, қ	ق
L, l	L, l	ل
M, m	M, m	م
N, n	N, n	ن
N-, n-	Ñ, ñ	ڭ
O, o	O, o	و, وا
Ö, ö	Ö, ö	و, وا
P, p	P, p	پ
R, r	R, r	ر
S, s, ş	S, s, ş	ص, س
Ś ś	Ş, ş	ش
T, t	T, t	ت, ط
U, u	U, u	و, وا
Ū, ū	Ū, ū	و, وا
Ŭ, ŭ	Ŭ, ŭ	و, وا
W, w	V, v	و
I, ı J, j	Y, y	پ
Z, z	Z, z	ظ, ز, ذ

KISALTMALAR VE İŞARETLER

I. Kısaltmalar

a.g.e Adı geçen eser

bkz. Bakınız

bs. Basım

C. Cilt

s. Sayfa

ss. Sayfa sayısı

TDK Türk Dil Kurumu

vb. Ve benzeri

vd. Ve diğerleri

vs. Vesaire

sf. Sıfat

zf. Zarf

zm. Zamir

ünl. Ünlem

Far. Farsça

Ar. Arapça

Rum. Rumca

Tür. Türkçe

II. İşaretler

- ⇐ cümle içinden alınan deyimleri belirtmek için kullanılır.
- + isim kökü; isim çekim eklerini gösterir.
- fiil kökü; fiil çekim eklerini gösterir.
- { } biçim birimleri gösterir.
- ' Arapça ayın ünsüzü (ع).
- () açıklamaları, kelimelerdeki değişimleri ve sayfa numaralarını gösterir
- < bir dilden ya da lehçeden geçişi göstermek için kullanılır ve değişime uğramış sözcüklerin bir önceki biçimini gösterir.
- [] mastar hâline çevrilmiş deyimleri belirtmek için kullanılır.

I.GİRİŞ

1. FRANCİSCİ Á MESGNIEN MENİSKİ’NİN THESAURUS SÖZLÜĞÜ VE TÜRK KÜLTÜR TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ

1.1. Francisci a Mesgnien Meninski’nin Yaşamı

Asıl adı François de Mesgnien (veya Menin) Meninski’dir. Lugat kitapları ile tanınan Meninski, 1623 yılında bugün Fransa sınırları içinde kalan Lotringen’de doğdu. Roma’da Doğu dilleri ve felsefe eğitimi gördü. R.P. Giattinus’tan ders aldı. Tahsilini tamamladıktan sonra Polonya’ya gitti. 1653 yılında otuz yaşındayken edebiyat sevgisi ile dolu olarak Polonya büyükelçisi ile birlikte İstanbul’a geldi. 1655 yılında kadar İstanbul’da Lehistan elçiliğinde görev yapan Meninski, büyük bir dil kabiliyetine sahip olduğu için kısa zamanda Türkçe’yi öğrendi.[İstanbul’daki Türkçe hocası Wojciech Bobovius’tur. Bobovius, Polonyalı bir mühtedi olup Osmanlı Türkleri tarafından Ali Ufkî adıyla tanınmıştır. Meninski din, dil ve mûsiki ile ilgili önemli eserleri bulunan hocası Ali Ufkî’nin Polonya doğumlu olduğunu, çok sayıda dil bildiğini, dil öğretmede fevkalâde mahir olduğunu ve Türk dinini kabul ettiğini söyler.] İstanbul’a gelişinden iki yıl sonra Polonya Parlamentosu’nca baştercümanlığa atanan Meninski, kısa süre sonra Polonya sefiri oldu. 1671 yılında Viyana’ya dönene kadar İstanbul’da Avusturya maslahatgüzarlığı görevinde bulundu. Köprülü Fâzıl Ahmed Paşa’nın Avusturya seferi sonrasında Viyana’da yapılan barış antlaşması için gönderilen Kara Mehmet Paşa’nın beraberinde Meninski de tercüman olarak gitmiştir.¹

Ayrıca Budin beylerbeylerinin Viyana ile yaptıkları yazışma ve görüşmeleri yürütmüştür. 1699’da eşile birlikte hacı olmak için Kudüs’e gitmiştir. 1667’de imparator adına bir defa daha İstanbul’da bulundu ve 6 Eylül 1698’de Viyana’da öldü. Türkçe’den önce Avrupa dilleri üzerinde duran Meninski, 1649-1651 yılları arasında bir Lehçe, bir Fransızca ve iki İtalyanca dil bilgisi kitabı hazırlamıştır. Bu eserlerden Fransızca ve İtalyanca gramerler, Polonya’da Latin dilleri hakkında yayımlanmış ilk dil bilgisi kitabı olmaları bakımından ayrıca önemlidir.²

¹Muhammed Yelten, “*Meninski, François De Mesgnien ve Eserleri*”, s.581.

²TDV İslâm Ansiklopedisi, “*Meninski, François á Mesgnien (1620-1698)*”, s.144.

Meninski'ye ait gerekli bilgilerin tamamı, sözlüğünün 100 yıl sonraki yeni baskısında, *Lexion Arabico-Persico-Turcicum*'un(Viyana 1780) I.cildinin *De vita et scriptis Meninski* bölümünde bulunmaktadır.³

1.2. Thesaurus Sözlüğü ve Türk Kültür Tarihi Açısından Önemi

Tam adı Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae- Arabicae- Persicae'dır. (*Doğu Dilleri Türkçe- Arapça- Farsçanın Hazinesi*) Lexicon Turcico- Arabico- Persico (*Türkçe- Arapça- Farsça Sözlük*) adlı üç ciltlik sözlük ve öz yapısıyla bunun eki olan Complementum Thesauri Linguarum Orientalium seu Onomasticum Latino- Turcico- Arabico- Persicum simul idem Index Verborum Lexici Turcico- Arabico- Persici (*Doğu Dilleri Hazinesi Eki veya Latince- Türkçe- Arapça- Farsça Fihrist, aynı zamanda Türkçe- Arapça- Farsça Kelimeler Dizini*) adını taşıyan ciltle birlikte toplam 4 ciltlik bir sözlük takımıdır. Bu takımın ilk üç cildinin basımı 1680 yılında tamamlanmıştır, son cilt ise 1687 tarihini taşımaktadır. Meninski bu büyük ve benzersiz esere Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae Institutiones seu Grammatica Turcica (*Doğu Dilleri Türkçe, Arapça ve Farsçanın Esasları ya da Türkçenin Grameri*) adlı bir gramer de eklemiştir, bunun yayım tarihi de 1680'dir. ⁴

Bu önemli eser *Divanü Lügati't Türk'ten* sonra Türkçe için hazırlanmış ikinci büyük sözlük sayılması gereken değerdedir. Bu sözlük iki yüzyıl içinde yayımlanmış sözlüklere kaynaklık etmiştir. Avrupalılar tarafından yazılmış Türkçe metinlerle gramerleri içine alan ve toplu bir adlandırma ile 'çeviri yazılı metin malzemeleri' denilen malzemeler arasında ilk sırada bulunmakla birlikte bu eser üzerinde bu güne kadar önemli bir çalışma yapılmamıştır. Meninski'ye büyük şöhret ve saygınlık kazandıran en önemli eseridir.

Thesaurus'ta eski metinlerde karşılaşılan, ancak bilinen kaynaklarda bulunmayan nice kelimenin, nice anlamın yer aldığı görülmektedir. Bir yandan XV-XVIII. Yüzyılları içine alan bir dönemin metinleri üzerinde yapılacak anlama çalışmaları açısından da güvenilir bir kaynaktır.

³ Stanislaw Stachowski, "François à Mesnien Meninski ve Thesaurus Linguarum Orientalium", s.XIII.

⁴Mertol Tulum, "XII. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı",TDK yay. Ankara, 2011. s.9.

2. DEYİMLERİN YAPI VE ANLAM ÖZELLİKLERİ

Deyim, sözlük anlamıyla "anlatıma akıcılık, çekicilik katan, çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan, genellikle de birden çok sözcüklü dil ögesi, kalıplaşmış sözcük topluluğu"dur⁵. Deyim sözcüğü Türkçe Sözlük'te "gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici biranlam taşıyan, kalıplaşmış söz öbeği"⁶ biçiminde tanımlanmıştır. Ömer Asım Aksoy'a göre :“Çekici bir anlatım kılığı taşıyanve çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük toplulukları”⁷’dır. Ahmet Topaloğlu tarafından “Çekici bir anlatım özelliği taşıyan, genellikle gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış kelime öbeği”⁸olarak tanımlanmıştır. Genellikle gerçek anlamının dışında kullanılan anlatımı daha güzel ve etkiliyici yapan, toplum tarafından ortak olarak benimsenen kalıplaşmış sözlerdir ⁹tanımı Mehmet Hengirmen tarafından yapılmıştır. Dilbilim Terimleri Sözlüğü, “Bir tür sözlüksel birim oluşturan anlambirim toplaşması; genellikle öz anlamından az çok ayrı bir anlam içeren kalıplaşmış söz” ¹⁰şeklinde tanımlamıştır. Zeynep Korkmaz ise: “Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici biranlatım özelliğine sahip olan kelime veya kelime grubu”¹¹ biçiminde bir deyim tanımı yapmıştır.

Yapılan çeşitli tanımlara bakılacak olursa deyim; gerçek anlamından farklılaşan, ilgi çeken ve anlatımda akıcılığı etkileyen kalıplaşmış söz öbeğidir. Deyimlerin en az iki kelimedenden oluştuğu düşüncesi yapılan tanımlar ışığında yayınlanmış olsa da tek sözcüklü deyimler de mevcuttur. Bu tek sözcüklü mecaz ifadeler kimi araştırmacılar tarafından deyim olarak kabul edilmiştir.

Deyim sayılabilecek dua ve beddualara da rastlanılmıştır. Deyimlerin amacı, bir kavramı, ya hoş, çekici bir anlatımla, ya da sadece özel bir kalıp içinde belirtmektir. Dua ve beddualar arasında da bu özellikleri taşıyanlar vardır. İşte onlar, dua ve beddua olmaklabirlikte

⁵ Ali Püsküllüoğlu, “*Türkçe Deyimler Üzerine*”, Ankara, 5 Ocak 1995, s.2.

⁶ TDK, “*Türkçe Sözlük*”, Ankara, 2005.

⁷ Ömer Asım Aksoy, “Tek Sözcüklü Deyim Var mı?”*Çağdaş Eleştiri* İstanbul 1984, s. 4-6.

⁸ Ahmet Topaloğlu, “*Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*”, İstanbul,1989, s.74.

⁹ Mehmet Hengirmen, “*Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 2*”, Ankara, 2007, s.7.

¹⁰ Berke Vardar, “*Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*”, Ankara 1992, s.74.

¹¹ Zeynep Korkmaz, “*Gramer Terimleri Sözlüğü*”, Ankara, 2017.

deyim de sayılabilirler:Allah unutturmasın - Eline sağlık - Gözünü toprak doyursun - Canı cehenneme... gibi.¹² Ömer Asım Aksoy'a göre halk arasında kullanılan sövgü sözleri ile açık saçık ve edep dışı sözler de konumuzla ilgilidir. Bunların kimisi deyim niteliğinde zekice bulunmuş, güzel örgülü sanat ürünleridir.Deyim niteliğindeki argo sözcük öbeklerine ise argo deyim adı verilmiştir. Torpil, piston, moruk, çakmak (sınıfta), taahhutlu (tabanca), rontgenci (kötü niyetle bir yeri gozetleyen)... argodur.¹³Deyim ile terimi de ayırt etmek gerekir: Deyim, genel dilin malı olan sözdür. Terim ise yabilim, sanat, meslek sözüdür ya da bunlar dışında, anlamı daraltılmış sözdür ve bir tanımın özetidir: eşkenar, bilirkışı, içgüdü, cevizgiller, kuşpalazı... gibi.¹⁴

Geçmişten günümüze deyimleri ifade etmek birçok terim kullanılmıştır. Önceleri *darbimesel, ıstılah, ta'bir* sözcükleri kullanılmıştır. Uzunca bir süre *ta'bir* sözcüğü kullanılmış daha sonra Türk Dili Araştırma Kurumu tarafından 1935 yılında İstanbul'da basılıp dağıtılan Osmanlıcadan Türkçeye Cep Kılavuzu'nda *deyim* sözcüğü önerilmiş ve zamanla yaygınlaşmıştır.¹⁵

Türkçedeki deyimler; *Tam deyimler ya da birinci dereceden deyimler, Yarı deyimler ya da ikinci dereceden deyimler ve Üçüncü dereceden deyimler* olmaküzere anlam bakımından sınıflara ayrılmıştır.Tam deyimler ya da birinci derecedendeyimler; yapılmış deyim tanımlarına tam olarak uyan, tam bir deyim niteliği taşıyanyapılardır. Yarı deyimler ya da ikinci dereceden deyimler; en az bir ögesi yan anlamiçeren yapılardır. Üçüncü dereceden deyimler ise deyimleşmenin en zayıf olduğu, bütüngöstergelerin yan anlamda bulunduğu yapılardır.¹⁶

Deyimlerde mecaz anlamın çeşitli oluşma şekilleri vardır. Deyimleşme olgusu;deyim aktarması, ad aktarması (metonymy), benzetme (simile) ve alüzyon (allusion)gibi anlam aktarımını sağlayan olayların etkisinin söz konusu olduğu bir süreci belirtir.Buna bağlı olarak deyim anlamı, deyimleşme olgusu sonucunda ortaya çıkan parçalarınanlamlarını aşan bütüne ait anlamdır.¹⁷

¹² Ömer Asım Aksoy,a.g.e.,s.22.

¹³Ömer Asım Aksoy, a.g.e, s.23.

¹⁴Ömer Asım Aksoy,a.g.e, s.24.

¹⁵Ahmet Turan Sinan, "Deyim Kavramı Üzerine Notlar- 1",*Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Elazığ 2008, C. 18, Sayı: 2, s. 91- 98.

¹⁶Leyla Uzun Subaşı, "*Deyimleşme Ve Türkçede Deyimleşme Dereceleri*",*Dilbilim Araştırmaları*, 1991, s.57-64.

¹⁷Leyla Uzun Subaşı, a.g.e,Dilbilim Araştırmaları,1991, s. 57- 64.

Deyimler de atasözleri gibi, kalıplaşmış sözlerdir. Bir deyimın sözcükleri değıştirilip yerlerine -aynı anlamda da olsa- baska sözcükler konulamaz ve deyimın sözdizimi bozulamaz. Sözcükleri eş anlamlı bile olsalar başka bir sözcükle değıştirilemezler. Cümle ve cümlecik biçimideki kalıplaşmış deyimlerin kip ekleri ve fiilimsi ekleri değıştirilemezken, söz öbeği biçimideki deyimler farklı kip ekleriyle çekimlenebilirler.

Deyimler halkların tarihine ve kültürüne ışıık tutarlar. Halkın söz yaratma gücünden doğan deyimler, bunları söyleyen halkın dil inceliğini göstermesi yanında o halkın geçmişı, yaşam biçimi, gelenekleri, görenekleri ve başka türlü özellikleriyle ilgili izler taşır.¹⁸

Milli kültürümüzün önemli bir parçası olan deyimlerimiz, milletimizin pratik ve keskin zekâsının mahsulleridir. Ne zaman söylendiği, çoğunun kim tarafından söylendiği belli olmayan bu zekâ mahsulü güzel sözlerin mânâlarında, milletimizin yaşayışı, düşünüşü, hayata bakış ve hayatı anlayış tarzı yatar. Dilden dile, gönülden gönüle geçerek günümüze ulaşan deyimlerimizin hepsinde, uzun sözü kısaltarak özetleyen, sohbetlerde söze açıklık getiren bir özellik mevcuttur. Bu özellikleri ile deyimlerimiz, fikir ve düşünce hayatımızın süsü, konuşmalarımızın tuzu biberi gibidir. Deyimsiz bir anlatımın, tuzsuz, baharatsız bir yemekten farkı yoktur. İkisi de yavan ve tatsızdır. Uzun konuşmayı sevmeyen, birkaç sözle bütün gayesini belirtmeyi hüner sayan bir milletin, şüphesiz ki, dilde en büyük hazinesi, iki- üç kelime ile dünyalar anlatan deyimleridir.¹⁹

¹⁸Erdal Şahin, “*Türkçede Para Birimleri İle İlgili Deyimler Ve Bunların Anlam Bilimsel Karşılaştırılması*”, Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic Volume 9/9 Summer 2014, Ankara Turkey, p. 953-968.

¹⁹Hüseyin Adıgüzel, “*Açıklamalı- Örneklı Türkçe Deyim Hazinesi*”, İstanbul 1990, s.4.

II. DİL BİLGİSİ İNCELEMESİ

FRANCİSCİ A MESGNIEN MENİNSKİ’NİN *THESAURUS*’UNDAKİ TÜRKÇE DEYİMLERİN SÖZ DİZİMSEL YAPILARI

Dillerde belli bir kavramı ifade etmek üzere bazı sözcüklerin deyim olarak kalıplaşması çeşitli biçimlerde olmuştur. Türkçede söz dizimi açısından deyimler fiil ismi öbeği, sıfat-fiil öbeği, zarf-fiil öbeği, isim tamlaması, sıfat tamlaması, isnat öbeği, yönelme öbeği, bulunma öbeği, çıkma öbeği, edat öbeği, bağlama (bağlaç) öbeği, ikileme (tekrar öbeği) ve cümle biçimlerinde bulunabilmektedir.²⁰ Thesaurus’ta yer alan Osmanlı Türkçesi deyimlerin söz dizimsel yapıları şöyledir:

1. Sözcük Öbeği Yapısındaki Deyimler

1.1. Fiil -İsmi Öbeği Biçimindeki Deyimler

{-mA, -İş/-Uş -mAk}ekleriyle oluşturulan bir isim fiil ile bu isim fiile bağlı unsur yada unsurlardan kurulmuş bir sözcük öbeğidir. İsim fiil grubunda önemli olan isim fiildir ve sonda bulunmaktadır.-mAk ek fiil isim öbeği yapısındaki fiiller çekimlenebilir deyimlerdir. Bunlar herhangi bir çekim eki alarak çeşitli kiplerde ifade edilebilmektedir. {-mAk} fiil ismi ekiyle oluşturulmuş deyimler şunlardır: *aği sözler söylemek*(acı sözler söylemek) [acı sözler söylemek] (1); *açiuk iüzlü olmak*(acuk yüzlü olmak) [açık yüzlü olmak](5); *açlyktæn kærnin baghlamak*(açlıktân kârnin bağlamak) [açlıktan karnını bağlamak] (6); *ad çek’mek* (ad çekmek) [ad çekmek] (7); *ad wirmek* (ad virmek) [ad vermek] (8); *aforos etmek* (aforos etmek) [aforoz etmek] (9); *aghaç çiçek wirmek* (ağaç çiçek virmek) [ağaç çiçek vermek] (10); *aghyr başmak* (ağır basmak) [ağır basmak] (12); *aghyr behālü olmak*(ağır behālü olmak) [pahalı olmak](14);

²⁰Erdal Şahin, “Türkçede Para Birimleri İlgili Deyimler Ve Bunların Anlam Bilimsel Karşılaştırması”, Ankara 2014, s.954.

aghyzdan fakyz awlamak (ağızdan sakız avlamak) [ağızdan sakız avlamak] (20); *aghyzndan we burnyndan ateşler faç[ma]* (ağızından ve burnından ateşler saç[ma]) (21); *aghyz eg' mek* (ağız egmek) [ağız eğmek] (22); *aghyz ykrārın wirmek* (ağız ıkrārın vermek) [ağız ikrarin vermek] (23); *aghyz k' öşeşi ile söylemek* (ağız köşesi ile söylemek) [ağız köşesi ile konuşmak] (25); *aghyz fulan[ma]* (ağız sulan[ma]) [ağız sulanmak] (28); *alaj baghlamak* (alay bağlamak) [alay bağlamak] (33); *alaj düzetmek* (alay düzetmek) [alay düzetmek] (34); *alaj kurmak* (alay kırmak) [alay kurmak] (35); *alciak g' ön-üllü olmak* (alçak gönüllü olmak) [alçak gönüllü olmak] (36); *alciaklyk g' öftermek* (alçaklık göstermek) [alçaklık göstermek] (37); *alciaklyk g' öftermek* (alçaklık göstermek) [alçaklık göstermek] (38); *alyn burtarmak* (alın burtarmak) [alın buruşturmak] (40); *allāhe ortak katmak* (allāhe ortak kırmak) [allaha ortak kırmak] (42); *alyn burtarmak* (alın burtarmak) [alın burtarmak] (46); *alyni burtarmak* (alınını burtarmak) [alınını burtarmak] (47); *alyn damghalan[ma]* (alın damgalan[ma]) [alın damgalanmak] (48); *alayne al[ma]* (altına al[ma]) [altına almak] (50); *alynde kalma[ma]* (altında kalmak[ma]) [altında kalmamak] (51); *alyn üftüne g' elmek* (altı üstüne gelmek) [altı üstüne gelmek] (52); *anafinden dilfyz dogh[ma]* (anasından dilsiz doğ[ma]) [anasından dilsiz doğmak] (53); *and bozmak* (and bozmak) [and bozmak] (55); *and içmek* (and içmek) [and içmek] (56); *and wirmek* (and vermek) [and vermek] (57); *ardinge g' itmek* (ardince gitmek) [ardınca gitmek] (60); *ardine düş[me]* (ardine düş[me]) [ardına düşmek] (61); *arka olmak* (arka olmak) [arka olmak] (62); *arka wirmek* (arka vermek) [arka vermek] (63); *arkyry g' itmek* (145-3872) (arkırı gitmek) [arkırı gitmek] (64); *arkurydan g' elmek* (arkurıdan gelmek) [arkurıdan gelmek] (65); *arzumendlik g' öftermek* (arzumendlik göstermek) [arzumendlik göstermek] (67); *arzūfine düş[me]* (arzūsüne düş[me]) [arzusuna düşmek] (68); *alyni k' efmek* (aslini kesmek) [aslini kesmek] (71); *aslynün- iolynden cikmak* (aslinün yolından çıkmak) [aslinin yolundan çıkmak] (72); *at koşmak* (at koşmak) [at koşmak] (73); *atup tutmak* (atup tutmak) [atıp tutmak] (76); *awazyn kaldurmak* (avazın kıldurmak) [avazın kıldırmak] (77); *awuği awuğe kakmak* (avuci avuce kıkmak) [avucu avuca kıkmak] (78); *ajaghyle tepmek* (ayağıle tepmek) [ayağı ile tepmek] (79);

ajak altyne alun[mak](ayak altına alun[mağ]) [ayak altına alınmak] (80); *ajak başmak*(ayak basmağ) [ayak basmak] (81); *ajdynlyk wirmek*’(aydınlık virmek) [aydınlık vermek] (82); *ajr  d  mek* (ayr  d  mek) [ayrı d  mek] (83); *aiagh ne d   [mek]* (ayağına d   [mek]) [ayağına d   mek] (84); *ailak g  ez[mek]* (aylak gez[mek]) [aylak gezmek] (86); *azy  iog a tut[mak]*(azı  o a tut[mağ]) [azı  o a tutmak] (87); *az fe mek* (az se mek) [az se mek] (88); * b   t bwirmek* ’( b   t b virmek) [su ve parıltı vermek] (91); *   iz kalmak*’( ciz  almaq) [aciz kalmak] (92); * demi  demden f erk etmek* (ademi ademden f ark etmek) [ademi ademden fark etmek] (93); * dem jerine fajmamak*( dem yerine saymamak) [insan yerine saymamak] (94); * dem ierine komamak*( dem yerine  omamak) [insan yerine koymamak] (95); * dem ierine tutmak*( dem yerine tutmak) [adem yerine tutmak] (96); * dem ierine tutmamak*( dem yerine tutmamak) [insan yerine tutmamak] (97); * d komak*( d  omak) [ad koymak] (98); * dini  ek  mek* ( dini  ekmek) [adını  ekmek] (99); * fer n etmek* ( fer   n etmek) [aferin etmek] (100); * fer n g et rmek* ’( ferin get rmek) [aferin getirmek] (101); * fer n okumak*( fer   n okumak) [aferin okumak] (102); * h  ek  mek* ( h  ekmek) [ah  ekmek] (103); * henk  wirmek* ( henk virmek) [ahenk vermek] (104); * chyret fer j ne intyk l etmek* ’(   ret ser yine intik l etmek) [ahiret sarayına intikal etmek] (105); * ll h ile alda mak*( ll h ile alda mak) [allah ile alda mak] (106); * ll hi birlemek* ( ll hi birlemek) [allahı birlemek] (107); * ll h n- r hmetine ula mak*( ll h n r hmetine ula mak) [allahın rahmetine ula mak] (108); * ll h n- iolyne d r  mek* ’( ll h n yol ne d r  mek) [allahın yoluna d r  mek] (110); * r je g irmek*’(araya girmek) [araya girmek] (111); * r  ek  mek* ( r  ekmek) [ar  ekmek] (112); * rijet  almak*’( riyet  almak) [ d n  almak] (113); * rijete wirmek* ’( riyete virmek) [ariyete vermek] (114); *  ij ne k rmak*(  iy ne  urmak) [yuva kurmak] (115); * te   iakmak*( te   akmak) [ate   akmak] (116); * te e urmak*( te e urmak) [ate e vurmak] (117); * w re g  etmek* ( w re gezmek) [avare gezmek] (120); * w relykten ber  kal[mak]* ( w rel kten ber     al[mağ]) [avarelikten beri kalmak] (122); * w z  tutul[mak]* ( w z  tutul[mağ]) [avaz  tutulmak] (124); * w zini baş[mak]* ( w zini bas[mağ]) [avazını basmak] (125); *  b wirmek* ’(  yb virmek) [ayb vermek](126); * z dlik*

wirmek (āzādlik vermek) [azadlık vermek] (127); *āzārī chātyr ček'mek* (āzārī hātır çekmek) [azarı hatır çekmek] (128); *āzār wirmek* (āzār vermek) [azar vermek] (129); *ægebe kalmak* (‘ācebe kalmak) [acebe kalmak] (131); *ægele ile kaçmak* (‘ācele ile kaçmak) [acele ile kaçmak] (132); *æhte wefā it[mek]* (‘āhde vefā it[mek]) [ahde vefa etmek] (133); *ækyl dāireşinden çık[mak]* (‘ākıl dāiresinden çık[mağ]) [akıl dairesinden çıkmak] (134); *ækyl gidermek* (‘ākıl gidermek) [akıl gidermek] (135); *ækyl jetişme[mek]* (‘ākıl yetişme[mek]) [akıl yetişmemek] (136); *ækly başine g'ilmek* (‘ākılı başine gelmek) [aklı başına gelmek] (137); *ækli yerine g'ilmek* (‘ākıl yerine gelmek) [aklı yerine gelmek] (141); *ækly başinden g'it[mek]* (142); *ækline g'etürmek* (‘ākline getürmek) [aklına getirmek] (143); *ækly g'itmek* (‘ākli gitmek) [aklı gitmek] (144); *ækli k'ej[mek]* (‘ākılı kes[mek]) [aklı kesmek] (145); *æklyn almak* (‘ākılın almak) [akılın almak] (146); *ækyllyeri karyş[mak]* (‘ākılleri karış[mağ]) [akılları karışmak] (147); *ækyllyük fat[mak]* (‘ākıllük sat[mağ]) [akıllık satmak] (148); *ælākæfini k'ejmek* (‘ālākāsini kesmek) [alakasını kesmek] (149); *æmele g'etürmek* (‘āmele getürmek) [amele getirmek] (150); *æsk' er kaldürmak* (‘āsker kaldürmağ) [asker kaldırmak] (151); *æsk' er kalkmak* (‘āsker kalkmağ) [asker kalkmak] (152); *æsk' er kondürmak* (āsker kondürmağ) [asker kondurmak] (153); *æşkeri şæfşæf komak* (‘āşkeri sáf sáf komağ) [askeri saf saf koymak] (154); *æşkæ g'ilmek* (‘āşkā gelmek) [aşka gelmek] (155); *æwret almak* (‘āvret almak) [avrat almak] (156); *æwretini boşatmak* (‘āvretini boşatmağ) [avratını boşatmak] (157); *æwretine talak wirmek* (‘āvretine talak vermek) [avratına talak vermek] (158); *æzāb ček'mek* (‘āzāb çekmek) [azab çekmek] (159); *æzāb wirmek* (‘āzāb vermek) [azab vermek] (160); *bagh bozmak* (bağ bozmağ) [bağ bozmak] (162); *bagh ciözmek* (bağ çözmek) [bağ çözmek] (163); *baghdaş kurmak* (bağdaş kurmağ) [bağdaş kurmak] (164); *baghrına taş ur[mak]* (bağrına taş ur[mağ]) [bağrına taş vurmak] (165); *bark etmek* (bark etmek) [bark etmek] (166); *baş aghyrtmak* (baş ağırtmağ) [baş

ağırtmak] (167); *baśak tutmak*(basağ tutmak) [başak tutmak] (169); *baś çıkarmak*baş çıkarmak) [baş çıkarmak] (170); *baše çıkmak*(başe çıkmak) [başa çıkmak] (171); *baše çıkarmak*(başe çıkarmak) [başa çıkarmak] (172); *baś eg' [mek]*(baş eg[mek]) [baş eğmek] (173); *baše kakmak*(başe kaçmak) [başa kakmak] (174); *baše fouk g' ećmek* (başe souk geçmek) [başa soğuk geçmek] (175); *baše warmak*(başe varmak) [başa varmak] (176); *baše jazil[mak]* (başa yazıl[mak]) [başa yazılmak] (177); *baś g' ed[mek]* (baş ged[mek]) [baş gitmek] (178); *baś g' etiirmek* (baş getürmek) [baş getirmek] (179); *başını alup g' id[mek]* (başını alıp git[mek]) [başını alıp gitmek] (181); *başin çek' mek*(başin çekmek) [başin çekmek] (182); *başinden g' eć[mek]*(başinden geç[mek]) (başından geçmek) (183); *başine belā g' etiir[mek]*(başine belā getür[mek]) [başına bela getirmek] (184); *başine g' el[mek]* (başine gel[mek]) [başına gelmek] (186); *başine uşur[mak]* (başine uşur[mak]) [başına uşurmak] (187); *başine iazyl[mak]* (başine yazıl[mak]) [başına yazılmak] (188); *başin falmak*(başin salmak) [başin salmak] (189); *baśka çıkmak*(başka çıkmak) [başka çıkmak] (191); *baśka komak*(başka koymak) [başka koymak] (192); *baś kaldürmak*(baş kaldürmak) [baş kaldırmak] (193); *baś k' efmek* (baş kesmek) [baş kesmek] (194); *baś komak*(baş komak) [baş koymak] (195); *baştan aşmak*(baştan aşmak) [baştan aşmak] (197); *baştan g' eć[mek]*(baştan geç[mek]) [baştan geçmek] (198); *baştan faw[mak]* (baştan sav[mak]) (dikkatli davranmamak) (199); *baştæn çıkmak*(baştan çıkmak) [baştan çıkmak] (200); *baştæn çıkarmak* (baştan çıkarmak) [baştan çıkarmak] (201); *baştæ oturmak*(başta oturmak) [başta oturmak] (202); *bašten aş[mak]* (başten aş[mak]) [baştan aşmak] (203); *baś urmak* (baş urmak) [baş vurmak] (204); *baś we ġiān ojnamak* (baş ve cān oynamak) [baş ve can oynamak] (205); *baś wirmek* (baş virmek) [baş vermek] (206); *bākȳ kalmak*(bākȳ kalmak) [baki kalmak] (207); *bālygh hæddine iriś[mek]* (bālīg hāddine iriś[mek]) [buluğ haddine erişmek] (208); *bār bār baghyr[mak]* (bār bār bağır[mak]) [bar bar bağırmak] (209); *bæhs komak*(bahs komak) [bahs koymak] (211); *bæhfe düśmek* (bahse düşmek) [bahse düşmek] (212); *bæchśiś wirmek* (bahşiş virmek) [bahşiş vermek] (213); *bærk urmak*(berk urmak) [bark vurmak] (214); *bæsyret baghlamak*(basiret bağlamak) [basiret bağlamak] (215); *bæsyret ile g' örmek* (basiret ile görmek) [basiret ile görmek] (216); *bættāl komak*(bättāl komak) [battal koymak] (217); *bedel ödemek* (bedel ödemek) [bedel ödemek] (219); *bedel wirmek*

(bedel virmek) [bedel vermek] (220); *beg'lik' etmek* (beglik etmek) [beylik etmek] (221); *beglik'fürmek* (beglik sürmek) [beylik sürmek] (222); *behā azalt[mak]* (behā azalt[mağ]) [değer azaltmak] (223); *behā biçmek*(behā biçmek) [beha biçmek] (224); *behāde olmak*(behāde olmağ) [behade olmak] (225); *behādyrlık' g' öftermek'* (behādırlik göstermek) [bahadırlik göstermek] (226); *behā ile çıkarmak*(behā ile çıkarmağ) [beha ile çıkarmak] (227); *behāne aramak*(behāne aramağ) [bahane aramak] (228); *behāne bulmak*(behāne bulmağ) [bahane bulmak] (229); *behāfin indürmek* (behāsın indürmek) [behasın indirmek] (230); *behā wü'ytibār bul[mak]* (behā vü 'ıtibār bul[mağ]) [behā ve itibar bulmak] (231); *behāje çıkmak*(behāye çıkmak) [behaya çıkmak] (232); *behre almak*(behre almağ) [behre almak] (233); *behre wü næsīb al[mak]* (behre vü nāsīb al[mağ]) [behre ve nasip almak] (234); *bek'āret almak*(bekāret almağ) [bekaret almak] (235); *belā çek[mek]*(belā çek[mek]) [bela çekmek] (236); *belāden faklamak*(belāden saklamağ) [beladan saklamak] (237); *belāje mübtelā olmak*(belāye mübtelā olmağ) [belaya mübtela olmak] (238); *belāje oghra[mak]* (belāye oğra[mağ]) [belaya uğramak] (239); *bel baghla[mak]* (bel bağla[mağ]) [bel bağlamak] (240); *belī bök'ül[mek]* (bel ī bökül[mek]) [beli bükülmek] (242); *bende çek'mek* (bende çekmek) [bende çekmek] (243); *benk komak*(benk komağ) [benk komak] (244); *benk'wirmek* (benk virmek) [benk vermek] (245); *ber ferāgh g' elmek* (ber ferāğ gelmek) [berferag gelmek] (246); *bejāzæ çıkarmak*(beyāze çıkarmağ) [beyaza çıkarmak] (247); *bil baghla[mak]* (bil bağla[mağ]) [bil bağlamak] (248); *bīlmezlik' g' öftermek* (b ī lmezlik göstermek) [bilmezlik göstermek] (249); *binā komak*(binā komağ) [bina koymak] (250); *bir ādeme warmak*(bir ādeme varmak) [bir ādeme varmak] (251); *bir birine girmek* (bir birine girmek) [bir birine girmek] (252); *bir hālden bir hāle döndürmek* (bir hālden bir hāle döndürmek) [bir hālden bir hale döndürmek] (253); *bijygh altynde g'ül[mek]* (biyığ altinde gül[mek]) [bıyık altında gülmek] (254); *boghāz boghāze olmak*(boğāz boğāze olmağ) [boğaz boğaza olmak] (255); *boghazde dur[mak]* (boğazde dur[mağ]) [boğazda durmak] (256); *boghazi ele wir[mek]* (boğazi ele vir[mek]) [boğazı ele vermek] (258); *boghaz kyfyl[mak]* (boğaz kısıl[mağ]) [boğaz kısılmak] (259); *borġe g'irmek* (borce girmek) [borca girmek] (260); *borġtan çıkmak*(borctan çıkmak) [borçtan çıkmak] (261); *bojna borġ[olmak]*

(boyna borç [olmak]) [boyna borç olmak] (262); *bojny eg'ri [olmak]*(boynı eğri olmak) [boynu eğri olmak] (263); *bojnyne almak* (boynine almak) [boynuna almak] (264); *bojne almak*(boynine almak) [boynuna almak] (265); *bojunduruk urmak*(boyunduruk urmak) [boyunduruk vurmak] (266); *boj wirmek* (boy virmek) [boy vermek] (267); *boiun urmak*(boyun urmak) [boyun vurmak] (269); *boiün wirmemek'*(boyün wirmemek) [boyun vermemek] (270); *bör bör böğ'ür[mek]*(bör bör böğür[mek]) [bör bör böğürmek] (271); *böiün wirmek* (böyün virmek) [boyun vermek] (272); *bujuruk tutmak*(buyuruk tutmak) [buyruk tutmak] (273); *bujuruk tutmamak*(buyuruk tutmamak) [buyruk tutmamak] (274); *bülüg'hjete jetişmek* ' (bülüg'iyete yetişmek) [bülugiyete yetişmek] (275); *bünjād urmak*(bünjād urmak) [bünyard vurmak] (276); *büjūk 'ādem ol[mak]*(büyük ādem ol[mak]) [başarılı olmak] (277); *ġiāiz g örmek* '(cāiz görmek) [caiz görmek] (280); *ġiān atmak*(cān atmak) [can atmak] (281); *ġiān bašine f'ycra[mak]* (cān bašine sıçra[mak]) [can başına sıçramak] (283); *ġiān baš ojna[mak]*(cān baš oyna[mak]) [can baş oynamak] (284); *ġiān ček'isemek* (cān çekişmek) [can çekişmek] (285); *ġiāni aghzyne g'el[mek]* (cāni ağzına gel[mek]) [canı ağzına gelmek] (289); *ġiānī sīrīnī hækkæ teslim it[mek]* (cāni ş ĩ r ĩ n ĩ h á k k á teslim it[mek]) [tatlı canı allaha teslim etmek] (290); *ġiān ojnamak*(cān oynamak) [can oynamak] (293); *ġiān teslīm etmek* (cān tesl ĩ m etmek) [can teslim etmek] (295); *ġiān wir[mek]* (cān vir[mek]) [can vermek] (296); *ġebā wirmek* (cebā virmek) [ceba vermek] (298); *ġennet iolyn azdūr[mak]*(cennet yolın azdūr[mak]) [cennet yolunu azdırmak] (300); *ġerīme almak*(cer ĩ me almak) [cerime almak] (301); *ġerīme wirmek* (cer ĩ me virmek) [cerime vermek] (302); *ġewāb wirmek* (cevāb virmek) [cevap vermek] (303); *ġewāz g'öftermek'*(cevāz göstermek) [cevaz göstermek] (304); *ġezāfin bul[mak]* (cezāsın bul[mak]) [cezasını bulmak] (305); *ġilā wirmek* (cilā virmek) [cila vermek] (307); *ġilwe wirmek* (cilve virmek) [cilve vermek] (308); *ġinler top ojna[mak]* (cinler top oyna[mak]) [cinler top oynamak] (310); *ġin tutmak* (cin tutmak) [cin tutmak] (311); *čīærchæ g'irmek* (1599) (čārḥā girmek) [çarha girmek] (312); *čīāšni tutmak* (čāšni tutmak) [çaşni tutmak] (313); *čīaw brakmak*(çav bırakmak) [çav bırakmak] (316); *čehre bozulmak*(çehre bozulmak) [çehre

bozulmak] (317); *čekⁱ e düzen wir[mek]* (çeke düzen vir[mek]) [çeke düzen vermek] (318); *čekⁱ i düzen wir[mek]* (çeki düzen vir[mek]) [çeki düzen vermek] (319); *čekⁱ üp cewirmek* (çeküp çevirmek) [çekip çevirmek] (320); *čen-e cialmak* (çeñe çalmak) [çene çalmak] (321); *çeteje warmak* (çeteye varmak) [çeteye varmak] (322); *ćickék ćikarmak* (çiçek çıkarmak) [çiçek çıkarmak] (323); *ćifte košmak* (çifte koşmak) [çifte koşmak] (324); *ćift sürmek* (çift sürmek) [çift sürmek] (325); *ćizi cizmek* (çizi çekmek) [çizi çekmek] (326); *ćizme čekⁱ mek* (çizme çekmek) [çizme çekmek] (327); *ćiok sōjlemek* (çok söylemek) [çok söylemek] (329); *danık tutmak* (danık tutmak) [şahid tutmak] (331); *dar etmek* (dar etmek) [dar etmek] (333); *darlyk wirmek* (darlık virmek) [darlık vermek] (334); *dajak urmak* (dayak urmak) [dayak vurmak] (335); *dād almak* (dād almak) [tad almak] (336); *dām kurmak* (dām kurmak) [dam kurmak] (337); *dāini ile haklaşmak* (dāyni ile haklaşmak) [dayini ile haklaşmak] (338); *demyr atmak* (demir atmak) [demir atmak] (341); *demyr brakmak* (demir bırakmak) [demir bırakmak] (342); *demre urmak* (demre urmak) [demire vurmak] (343); *dem urmak* (dem urmak) [dem urmak] (344); *derdü elem čekⁱ mek* (derdü elem çekmek) [dert ve elem çekmek] (345); *derdü mešekkæt çekⁱ mek* (derd ü meşekkât çekmek) [dert ve meşakkat çekmek] (346); *derdü myhnet çek [mek]* (derd ü mihnet çek[mek]) [dert ve mihnet çekmek] (347); *dermān bulmak* (dermān bulmak) [derman bulmak] (348); *ders almak* (ders almak) [ders almak] (349); *ders wirmek* (ders virmek) [ders vermek] (350); *derjāi fikⁱ re dalmak* (deryā ĩ fikre dalmak) [fikir deryasına dalmak] (351); *deftūr wirmek* (destūr virmek) [destur vermek] (352); *dewlet bašine kon[mak]* (devlet başine kon[mağ]) [devlet başına konmak] (353); *dil almak* (dil almak) [dil almak] (354); *dil ćikarmak* (dil çıkarmak) [dil çıkarmak] (356); *dil gⁱ etürmek* (dil getürmek) [dil getirmek] (357); *dili dolašmak* (dili dolaşmak) [dili dolaşmak] (358); *dili ile lāfur[mak]* (dili ile laf urmak) [dili ile laf vurmak] (359); *dil ile fokmak* (dil ile sokmak) [dil ile sokmak] (360); *dilini tutmak* (dilini tutmak) [dilini tutmak] (361); *dili farmašmak* (dili sarmaşmak) [dili sarmaşmak] (362); *dil uğinde olmak* (dil ucinde olmak) [dil ucunda olmak] (364); *dilün- baghyny almak* (dilün bağını almak) [dilin bağını almak] (366); *dīne gⁱ elmek* (d ĩ ne gelmek) [dine gelmek] (367); *diri*

kalmak(diri kalmak) [diri kalmak] (368); *diri tutmak*(diri tutmak) [diri tutmak] (369); *diş bilemek* '(diş bilemek) [diş bilemek] (370); *diş çıkarmak*(diş çıkarmak) [diş çıkarmak] (371); *dişlerini g' öftermek* (dişlerini göstermek) [dişlerini göstermek] (372); *diş firytmak* (diş sırtmak) [diş sırtmak] (373); *diz çök' mek* '(diz çökmek) [diz çökmek] (374); *doghry jol bulmak*(doğru yol bulmak) [doğru yol bulmak] (376); *doghry iol göstemek* (doğru yol göstermek) [doğru yol göstermek] (377); *doghru jol tutmak*(doğru yol tutmak) [doğru yol tutmak] (378); *dolab kurmak*(dolab kurmak) [dolap kurmak] (379); *dofilyghæ fouklyk düs[mek]* (dostluğa souklyk düş[mek]) [dostluğa soğukluk düşmek] (380); *dofilyk sûretin g' öftermek* (dostluk sûretin göstermek) [dostluk suretin göstermek] (381); *dofit tutmak*(dost tutmak) [dost tutmak] (382); *dört janine bakmak*(dört yanine bakmak) [dört yanına bakmak] (383); *duâ'fını almak* (duâ'sını almak) [duasını almak] (384); *duzagha tutmak*(duzağa tutmak) [tuzağa tutmak] (385); *duzak kurmak*(duzak kurmak) [tuzak kurmak] (386); *düs azmak*(düş azmak) [düş azmak] (387); *düs g' elmek* (düş gelmek) [duş gelmek] (388); *düs g' örmek* (düş görmek) [düş görmek] (389); *dünjāden nækl etmek* (dünyāden nâkl etmek) [dünyadan nakletmek] (390); *dünjāden we erden kefil[mek]* (dünyāden ve erden kesil[mek]) [dünyadan ve erden kesilmek] (391); *dünjāfını deg' iştürmek* (dünyāsini değıştürmek) [dünyasını değıştirmek] (392); *dünjāje g' etürmek* '(dünyāye getürmek) [dünyaya getirmek] (393); *düzen wirmek* '(düzen virmek) [düzen vermek] (394); *ebede baghlan[mak]*(ebede bağlan[mağ]) [ebede bağlanmak] (395); *ebedi fe-âdete ulaşturmak* (ebedi se'âdete ulaşturmak) [ebedi saadete ulaştırmak] (396); *eb/em durmak*(ebsem durmak) [ebsem durmak] (397); *eğeli ietis[mek]*(eceli yetiş[mek]) [eceli yetişmek] (398); *eğr wirmek* ' (ecr virmek) [mükafat vermek] (399); *efsün okumak*(efsün okumak) [efsun okumak] (400); *eg' ri bakmak*(egri bakmak) [eğri bakmak] (401); *el açmak (du'āje)*(el açmak (du'āye)) [duaya el (açmak)] (403); *el aghyz bir etmek* (el ağız bir etmek) [el ağız bir etmek] (404); *el almak* (el almak) [el almak] (405); *el baghla[mak]* (el bağla[mak]) [el bağlamak] (406); *el başe urmak*(el başe vurmak) [el başa vurmak] (407); *elbir etmek* (elbir etmek) [el bir etmek] (409); *el çek [mek]* (el çekmek) [el çekmek] (410); *elden atmak*(elden atmak) [elden atmak] (413); *elden çıkmak*(elden çıkmak) [elden çıkmak] (414); *elden g' elmek* (elden gelmek) [elden gelmek]

(415); *elden komak*(elden kımak) [elden komak] (416); *elden wirmek* (elden virmek) [elden vermek] (417); *ele almak* (ele almak) [ele almak] (418); *ele gⁱ etürmek* (ele getürmek) [ele getirmek] (419); *el ele urup öttürmek* (el ele urup öttürmek) [el ele vurup öttürmek] (420); *el ele wirmek* (el ele virmek) [el ele vermek] (421); *elem çekⁱ mek*(elem çekmek) [elem çekmek] (422); *elemü yzdyrāb çekⁱ mek*(elem ü ızdırāb çekmek) [dert ve sıkıntı çekmek] (423); *elem wirmek* (elem virmek) [elem vermek] (424); *ele wirmek*(ele virmek) [ele vermek] (425); *eli altynde olma[mak]* (eli altında olma[mak]) [eli altında olmamak] (426); *eli boş olmak*(eli boş olmak) [eli boş olmak] (428); *elin āsümāne kaldürmak* (elin āsümāne kaldürmak) [elini gökyüzüne kaldırmak] (430); *eline gⁱ el[mek]* (eline gel[mek]) [eline gelmek] (432); *el kawuštürmak*(el kavuştürmak) [el kavuşturmak] (436); *el kⁱ efme[mek]* (el kesme[mek]) [el kesmemek] (437); *el kyrfamak*(el kırsamak) [el kırsamak] (438); *el fonmak*(el sonmak) [el sonmak] (439); *el ur[mak]* (el vur[mak]) [el vurmak] (440); *işe el urmak*(işe el urmak) [işe el vurmak] (441); *el uzatmak*(el uzatmak) [el uzatmak] (442); *el üşür[mek]* (el üşür[mek]) [el üşürmek] (444); *el wirmek*(el virmek) [el vermek] (445); *el jokamak*(el yokamak) [el yoklamak] (446); *el jujub etekⁱ filkⁱ [mek]*(el yuyub etek silk[mek]) [el yuyup etek silkmek] (447); *el ietistürmek* (el yetiştürmek) [el yetiştirmek] (448); *emān wirmek*(emān virmek) [aman vermek] (449); *emān iftemek* (emān istemek) [aman istemek] (450); *emānü zemān wirilme[mek]* (emān ü zemān virilme[mek]) [aman ve zaman verilmemek] (451); *emān wirme[mek]* (emān virme[mek]) [aman vermemek] (452); *emek çekmek* (emek çekmek) [emek çekmek] (453); *enḡiām bulmak*(encām bulmak) [encam bulmak] (454); *en-feḡine durmak*(eñsesine durmak) [ensesine durmak] (455); *ere warmak*(ere varmak) [ere varmak] (456); *ere wirmek* (ere virmek) [ere vermek] (457); *erkⁱ likⁱ gⁱ östermek* (erkeklik göstermek) [erkeklik göstermek] (458); *efer kalma[mak]*(eser kılma[mak]) [eser kalmamak] (459); *etegⁱ e iapişmak*(etege yapışmak) [eteğe yapışmak] (460); *etekⁱ filkⁱ mek* (etek silkmek) [etek silkmek](461); *ewhāme düş[mek]* (evhāme düş[mek]) [evhama düşmek] (463); *ewlā gⁱ ör[mek]* (evlā gör[mek]) [evla görmek] (464); *eilikⁱ bilmek* (eylik bilmek) [iyilik bilmek] (470); *ez-ān wirmek* (ez-ān virmek) [ezan vermek] (472);

falakaja almak(falakaya almak) [falakaya almak] (473); *faide dokunmak*(faide dokunmak) [fayda dokunmak] (474); *faide g' örmek* (faide görmek) [fayda görmek] (475); *fāl tutmak*(fāl tutmak) [fal tutmak] (476); *fāide wirme[mek]*(fāide virme[mek]) [fayda vermemek] (477); *færz g' örmek* (fārz görmek) [farz görmek] (478); *fæjfel wirmek* (fāysāl virmek) [faysal vermek] (479); *fenā sūrete urun[mak]*(fenā sūrete urun[mak]) [fena surete bürünmek] (480); *feræh wirmek* (ferāh virmek) [ferah vermek] (481); *ferdāje falmak*(ferdāye salmak) [ferdaya salmak] (482); *fesāde war[mak]*(fesāde var[mak]) [fesada varmak] (483); *fidā wirmek* (fidā virmek) [feda vermek] (484); *fik 're warmak* (fikre varmak) [fikre varmak] (485); *fi' le g' elmek* (fi'le gelmek) [fiile gelmek] (487); *fisk'e urmak* (fiske urmak) [fiske vurmak] (488); *fišek' atmak*(fišek atmak) [fišek atmak] (489); *fetwā wirmek* (fetvā virmek) [fetva vermek] (490); *fitil almak* (fitil almak) [fitil almak] (491); *fitil falmak* (fitil salmak) [fitil salmak] (492); *fitne brakmak*(fitne bırakmak) [fitne bırakmak] (493); *fitne kopārmak* fitne kōpārmāk) [fitne koparmak] (495); *fitneje düsmek* ' (fitneye düşmek) [fitneye düşmek] (496); *furfæt ara[mak]* (fursāt ara[mak]) [fırsat aramak] (497); *furfæt ele g' ir[mek]* (fursāt ele gir[mek]) [fırsat ele girmek] (498); *g' ebe etmek*(gebe etmek) [gebe etmek] (499); *g' e'cid wirmek* (geçid virmek) [geçit vermek] (501); *gendüni ierden iere çial[mak]*(gendüni yerden yere çal[mak]) [kendini yerden yere çalmak] (503); *g' endüj ierden iere urmak* (gendüy yerden yere urmak) [kendini yerden yere vurmak] (504); *g' endüi bilmeze ur[mak]* (gendüyi bilmeze ur[mak]) [kendini bilmeze vurmak] (505); *g' endüzin şaghrylyghæ delilig' e ur[mak]* (gendüzin şağırlığā delilige ur[mak]) [kendini şağırlığā ve deliliğe vurmak] (506); *g' irdābe düsmek* (girdābe düşmek) [girdaba düşmek] (509); *g' irü çek'ilmek* (3929) (girü çekilmek) [geri çekilmek] (510); *g' irüde kalmak*(girüde kalmak) [geride kalmak] (511); *g' irü dönmek* (3929) (geri dönmek) [geri dönmek] (512); *g' irü ele g' etürmek* ' (3929) (girü ele getürmek) [geri ele getirmek] (513); *g' irü kalmak*(girü kalmak) [girü kalmak] (514); *g' ög' e çikarmak* (göge çıkarmak) [göge çıkarmak] (515); *g' ög' üs g' er[mek]* (göğüs ger[mek]) [göğüs germek] (516); *g' ökçek g' örmek* (gökçek görmek) [gökçek görmek] (517); *g' ölg' e etmek* (gölge etmek) [gölge etmek] (518); *g' ölg' e olmak* (gölge olmak) [gölge olmak]

(519); *g' ön-lünden kopmak* (gönlünden kopmak) [gönlünden kopmak] (522); *g' ön-ül açılmak* (göñül açılmak) [gönül açılmak] (524); *g' ön-ül bağlamak* (göñül bağlamak) [gönül bağlamak] (527); *g' ön-ül bir etmek* (göñül bir etmek) [gönül bir etmek] (528); *g' ön-ül bir olmak* (göñül bir olmak) [gönül bir olmak] (529); *g' ön-ül bulanmak* (göñül bulanmak) [gönül bulanmak] (530); *g' ön-ül dār etmek* (göñül dar etmek) [gönül dar etmek] (531); *g' ön-ül dönmek* (göñül dönmek) [gönül dönmek] (532); *g' ön-ül eg'lemek* (göñül eglemek) [gönül eglemek] (533); *g' ön-ül japmak* (göñül yapmak) [gönül yapmak] (537); *g' örmezlik' ten g' elmek* (görmezlikten gelmek) [görmezlikten gelmek] (539); *g' öz açtırmamak* (göz açtırmamak) [göz açtırmamak] (543); *g' öz atmak* (göz atmak) [göz atmak] (544); *g' öz bağlamak* (göz bağlamak) [göz bağlamak] (545); *g' öz dik'mek* (göz dikmek) [göz dikmek] (548); *g' öz uği ile bakmak* (göz uci ile bakmak) [göz ucu ile bakmak] (552); *g' özi beler[mek]* (gözi belermek) [gözü belermek] (553); *g' öz kuirughy ile bakmak* (göz kıyırığı ile bakmak) [göz kuyruğu ile bakmak] (555); *g' öz kapamak* (göz kapamak) [göz kapamak] (557); *g' öz iummak* (göz yummak) [göz yummak] (558); *g' özine fokmak* (gözine sokmak) [gözüne sokmak] (559); *g' öz deg [mek]* (göz deg[mek]) [göz değmek] (560); *g' özden g' eciürmek* (gözden geçürmek) [gözden geçirmek] (561); *g' öz dik [mek]* (göz dik[mek]) [göz dikmek] (562); *g' özin açık tutmak* (gözün açık tutmak) [gözün açık tutmak] (565); *g' öz kypmak* (göz kıpmak) [göz kırpmak] (566); *g' öz kulak olmak* (göz kulak olmak) [göz kulak olmak] (567); *g' özleri kamaştırmak* (gözleri kamaştırmak) [gözleri kamaştırmak] (568); *g' özlerin döndürmek* (gözlerin döndürmek) [gözlerin döndürmek] (569); *g' özler kamaşmak* (gözler kamaşmak) [gözler kamaşmak] (570); *g' öz jaşarmak* (göz yaşarmak) [göz yaşarmak] (572); *g' üğ etmek* (güc etmek) [güç etmek] (573); *g' üğine g' elmek* (gücüne gelmek) [gücüne gelmek] (574); *g' üğ jetme[mek]* (güc yetme[mek]) [güç yetmemek] (575); *g' üc jetmek* (güc yetmek) [güç yetmek] (576); *g' üftäre g' elmek* (güftäre gelmek) [güftara gelmek] (577); *g' üme komak* (güme komak) [güme koymak] (580); *g' ünāhe g' irmek* (günāhe girmek)

[günaha girmek] (581); *g' ünāhinden g' ećmek*(günāhinden geçmek) [günahından geçmek] (582); *g' ünāh işlemek*(günāh işlemek) [günah işlemek] (583); *g' ünāhı işlemek*(günāhı işlemek) [günahı işlemek] (584); *g' ünāhten g' ećmek*(günāhten geçmek) [günahtan geçmek] (585); *g' ün-li aćil[mak]*(güñli açıl[mağ]) [gönlü açılmak] (586); *g' ün-linden şefkat kop[mak]*(güñlinden şefkat kop[mağ]) [gönlünden şefkat kopmak] (587); *g' ün-ülden kop[mak]*(güñülünden kop[mağ]) [gönlünden kopmak] (589); *g' ün-ül choś etmek* (güñül hoş etmek) [gönül hoş etmek] (590); *g' ün jüzini g' örme[mek]* (gün yüzü görme[mek]) [gün yüzü görmemek] (591); *g' ūśmāl wirmek* (güşmāl virmek) [guşmal vermek] (592); *g' ūśmāl jemek*(güşmāl yemek) [guşmal yemek] (593); *ghāfil düşür[mek]* (ghāfil düşür[mek]) [gafil düşürmek] (594); *ghæibet söylemek* '(gaybet söylemek) [gaybet söylemek] (595); *ghælaetæ düşürmek* (ğálátá düşürmek) [yanlışa düşürmek] (597); *ghæm çek' i mek* (ğám çekmek) [gan çekmek] (598); *ghæm jemek* '(ğám yemek) [gam yemek](599); *ghæm iemek*(ğám yemek) [gam yemek] (600); *ghæjrete g' elmek*(ğáyrete gelmek) [gayrete gelmek] (601); *ghæjret g' i elmek* '(ğáyret gelmek) [gayret gelmek] (602); *ghæyret kuśaghyn kuśan[mak]*(ğáyret kuşağın kuşan[mağ]) [gayret kuşağını kuşanmak] (603); *ghæjret wirmek* (ğáyret virmek) [gayret vermek] (604); *ghæzæbe g' elmek* (ğazabe gelmek) [gazaba gelmek] (605); *ghæzel baghlamak*(ğázel bağlamak) [gazel bağlamak] (606); *ghyrīw koparmak*(ğır ī v koparmak) [feryad koparmak] (607); *ghulghule fal[mak]* (ğulğule sal[mağ]) [gulgule salmak] (608); *ghurbet çek' i mek* '(ğurbet çekmek) [gurbet çekmek] (609); *ghurbete g itmek* (ğurbete gitmek) [gurbete gitmek] (610); *ghuffæ jemek* (ğussá yemek) [gussa yemek] (611); *ghuffæ iemek* '(ğussá yemek) [gam yemek] (612); *haġet bitürmek* '(hācet bitürmek) [ihtiyaç bitirmek] (613); *hādyfe falmak*(hādise salmak) [hadise salmak] (615); *hæddæn g' ećmek* '(hāddán geçmek) [hadden geçmek] (616); *hæddini bildürmek* '(hāddini bildürmek) [haddini bildirmek] (617); *hædten g' ećmek* (hādten geçmek) [hadten geçmek] (618); *hækāretile næzær etmek* '(hákāretile názár etmek) [hakaret ile nazar etmek] (619); *hækȳr g' örme[mek]* (hákȳr görmek)

[hakir görmek] (620); *hækyr tutmak*(hor, hâkîr tutmak) [hakir tutmak] (621); *hækykæt üzre g' ećinmek* '(hâkıkât üzre geçinmek) [hakikat üzre geçinmek] (622); *hækkyn den g' elmek* '(hâkkından gelmek) [hakkından gelmek] (623); *hækkyni wirmek* '(hâkkını virmek) [hakkını vermek] (624); *hālden hāle dönme k* '(hālden hāle dönme k) [halden hale dönme k] (626); *hālinden döndürmek* (hālinden döndürmek) [halinden döndürmek] (627); *hālinden dönme k* (hālinden dönme k) [halinden dönme k] (628); *hælālyk iřtemek* (hālāllık istemek) [helallik istemek] (629); *hælāl tutmak*(hālāl tutmak) [helal tutmak] (630); *hæmle g' etürmek* (hāmle getürmek) [hamle getirmek] (631); *hærāmden řaklan[mak]* (hārāmden řaklan[mak]) [haramdan řaklanmak] (632); *hærāret wirmek* (hārāret virmek) [hararet vermek] (633); *hærek'ete g' elmek* (hārekete gelmek) [harekete gelmek] (634); *hærek'ete g' etürmek*(hārekete getürmek) [harekete getirmek] (635); *hærf atmak* (hārf atmak) [harf almak] (636); *hæřret jemek* (hāsret yemek) [hasret yemek] (637); *hajāt wir[mek]*(hayāt vir[mek]) [hayat vermek] (638); *hæjran kalmak* (háyran řalmak) [hayran kalmak] (639); *hæjrete brakmak*(háyrete brakmak) [hayrete bırakmak] (640); *hæjrete dal[mak]* (háyrete dal[mak]) [hayrete dalmak] (641); *hæjrete düřmek* (háyrete düřmek) [hayrete düřmek] (642); *hæjret wirmek* (háyret virmek) [hayret vermek] (643); *helāk etmek*'(helāk etmek) [helak etmek] (644); *helāk' olmak*(helāk olmak) [helak olmak] (645); *heng'āme koparmak*(hengāme řoparmak) [hengame koparmak] (646); *herze söz řöjlemek* (herze söz řöylemek) [saçma söz řöylemek] (647); *herze we hindijāt řöjlemek* '(herze ve hindiyāt řöylemek) [herze ve hindiyat řöylemek] (648); *hewes k' eř[mek]* (heves kes[mek]) [heves kesmek] (649); *hejbet almak*(heybet almak) [heybet almak] (650); *hirās wirmek* (hirās virmek) [hiras vermek] (652); *hök' mi g' eć[mek]*(hökmi geć[mek]) [hükmü gećmek] (653); *huk' mī wirilmek* (hukmī virilmek) [hükmü verilmek] (654); *husūl bul[mak]* (husūl bul[mak]) [husul bulmak] (655); *husūle g' elmek* (husūle gelmek) [husule gelmek] (656); *huzn wirmek* (huzn virmek) [hüzün vermek] (657); *hüner g' öřtermek*'(hüner göřtermek) [hüner göřtermek] (658); *chābe war[mak]*(hābe var[mak]) [habe varmak] (659); *chæber wirmek* (hāber virmek) [haber

vermek] (660); *chælās bulmak*(hālās bulmak)[halas bulmak] (661); *chælel g' etürmek* (hålel getürmek) [halel getürmek] (662); *chælel wirmek* (hålel virmek) [halel vermek] (663); *chælwete g' itmek* (hålvete gitmek) [halvete gitmek] (664); *chærābe warmak*(hārābe varmak) [haraba varmak] (665); *chærābe jüz tut[mak]* (hārābe yüz tutmak) [haraba yüz tutmak] (666); *chaftalyghæ düsmek* (hastalığa düşmek) [hastalığa düşmek] (667); *chælel g' el[mek]* (hålel gel[mek]) [halel gelmek] (668); *chæjāle düşürmek* (háyāle düşürmek) [hayale düşürmek] (669); *chælel wirmek* (hålel virmek) [halel vermek] (670); *chaftalyghæ oghramak*(hastalığa oğramak) [hastalığa uğramak] (671); *chaftalykten kalk[mak]* (hastalıktan kalk[mağ]) [hastalıktan kalmak] (672); *chæşjet çek' mek* (hāşyet çekmek) [haşyet çekmek] (673); *chatyrde tut[mak]* (hatırde tut[mağ]) [hatırda tutmak] (674); *chātyre almak*(hātire almak) [hatıra almak] (675); *chātyre g' elmek* (hātire gelmek) [hatıra gelmek] (676); *chatyre noksān g' elmek* (hātire noksān gelmek) [hatıra noksan gelmek] (677); *chātyre noksān g' etürmek* (hātire noksān getürmek) [hatıra noksan getirmek] (678); *chātyr- g' özetmek* (hātır gözetmek) [hatır gözetmek] (679); *chatyryne g' etürmek* (hatırine getürmek) [hatırına getirmek] (680); *chatyryn ele almak* (hatırın ele almak) [hatırını ele almak] (681); *chātyryn choş tutmak*(hātırın hoş tutmak) [hatırını hoş tutmak] (682); *chatyryny jykmak*(hatırını yıkmak) [hatırını yıkmak] (683); *chatyrinde tutmak*(hatırinde tutmak) [hatırında tutmak] (684); *chatyrine düsmek* (hatırine düşmek) [hatırına düşmek] (685); *chatyrine dokunmak*(hatırine dokunmak) [hatırına dokunmak] (686); *chātyrine g' elmek* (hātirine gelmek) [hatırına gelmek] (687); *chatyrini almak* (hatırini almak) [hatırını almak] (688); *chātyrini g' özetmek* (hātirini gözetmek) [hatırını gözetmek] (689); *chātyrin jykmak*(hātirin yıkmak) [hatırın yıkmak] (690); *chātyr kalmak*(hātır kalmak) [hatır kalmak] (691); *chāje çıkarmak*(hāye çıkarmak) [haye çıkarmak] (692); *chyśme g' elmek* (hışme gelmek) [hışma gelmek] (693); *chȳz oghlan*(hȳz oğlan) [hız oğlan] (694); *chor bakmak*(hōr bakmak) [hor bakmak] (695); *chor g' örmek* (hōr görmek) [hor görmek] (696); *chor tutmak*(hōr tutmak) [hor tutmak] (697); *choş g' ećinmek* (hoş geçinmek) [hoş geçinmek] (698); *choş g' elmek* (hoş gelmek) [hoş gelmek] (699);

choś g' örmek (hoş görmek) [hoş görmek] (700); *choś tutmak* (hoş tutmak) [hoş tutmak] (702);
chowardalykte g' ezmek (hovardalıkta gezmek) [hovardalıkta gezmek] (703); *yghmazdan g*
elmek (ıgmaždan gelmek) [bilmemezlikten gelmek] (705); *yrzyni bozmak* (ırzını bozmak)
 [ırzını bozmak] (706); *yrzyne nokfan g' etürmek* (ırzıne noksan getürmek) [ırzına noksan
 getirmek] (707); *yrzyni jykmak* (ırzını yıkmak) [ırzını yıkmak] (708); *ytrād üzre g' itmek* (itrād
 üzre gitmek) [itrād üzere gitmek] (709); *yzdyrāb çek' mek* (ızdırāb çekmek) [ızdırap çekmek]
 (710); *yzdyrābe düšmek* (ızdırābe düşmek) [ızdıraba düşmek] (711); *yzdyrāb wirmek* (ızdırāb
 virmek) [ızdırap vermek] (712); *yzlāl etmek* (ızlāl etmek) [gölge etmek] (713); *ibtizāle*
düş[mek] (ibtizāle düş[mek]) [ibtizale düşmek] (714); *iğiāreje almak* (icāreye almak) [icareye
 almak] (715); *iğiāzet almak* (icāzet almak) [icazet almak] (716); *iğiāzet wirmek* (icāzet virmek)
 [icazet vermek] (717); *içinden bir şey kop[ma]* (içinden bir şey kop[ma]) [içinden bir şey
 kopmak] (719); *ig' ne ile fyrytmak* (igne ile sırtmak) [iğne ile sırtmak] (720); *ihtylām ol[ma]*
 (ihtılām ol[ma]) [ihtilam olmak] (721); *ilerü g' elmek* (ilerü gelmek) [ileri gelmek] (724); *ilerü*
g' itmek (ilerü gitmek) [ileri gitmek] (725); *iltifāt g' öftermek* (iltifāt göstermek) [iltifat
 göstermek] (726); *īmāne g' elmek* (ī māne gelmek) [imane gelmek] (727); *īmāne g' etürmek* (ī
 māne getürmek) [imane getirmek] (728); *imdāde g' elmek* (imdāde gelmek) [imdada gelmek]
 (729); *imtidād bulmak* (imtidād bulmak) [imtidad bulmak] (730); *imdād wirmek* (imdād virmek)
 [imdad vermek] (731); *imdād ietištürmek* (imdād yetištürmek) [imdad yetištirmek] (732);
imtijāz bulmak (imtiyāz bulmak) [imtiyaz bulmak] (733); *imzā çek' mek* (imzā çekmek) [imza
 çekmek] (734); *insāfe g' el[mek]* (insāfe gel[mek]) [insafa gelmek] (735); *ink' isār*
bulmak (inkisār bulmak) [inkisar bulmak] (736); *ink' isār g' öftermek* (inkisār göstermek) [inkisar
 göstermek] (737); *ink' isār wirmek* (inkisār virmek) [inkisar vermek] (738); *insāfe g' elmek*
 (insāfe gelmek) [insafa gelmek] (739); *infidād bulmak* (insidād bulmak) [insidad bulmak] (740);
intykām almak (intikām almak) [intikam almak] (741); *intyzām bulmak* (intizām bulmak) [düzen

bulmak] (742); *intyzār çekⁱ mek* (intizār çekmek) [intizar çekmek] (743); *intisār bulmak*(intisār bulmak) [intisār bulmak] (744); *ir baghla[mak]*(ir bağla[mağ]) (türkü bağlamak) (746); *irtifā^s bulmak*(irtifā^s bulmak) [yüksek bulmak] (748); *ifitma tut[mak]*(isitma tut[mağ])[sıtma tutmak] (749); *ifty^s dād bulmak*(isti^s dād bulmak) [istidad bulmak] (750); *iftyghf āre gⁱ elmek*(istiğfāre gelmek) [istiğfara gelmek] (751); *iftyhkⁱ ām wirmek* (istihkām virmek) [istihkam vermek] (752); *iftihzāie almak* (istihzāye almak) [alaya almak] (753); *iftihzāie tutmak*(istihzāye tutmak) [alaya tutmak] (754); *iftyklāl bulmak*(istiklāl bulmak) [istiklal bulmak] (755); *iftykrār bulmak*(istikrār bulmak) [istikrar bulmak] (756); *iftīlā bulmak*(ist ī lā bulmak) [istila bulmak] (757); *iftimālet wirmek* (istimālet virmek) [istimalet vermek] (758); *iftirzā gⁱ östermek* (istirzā göstermek) [istirza göstermek] (759); *is gⁱ örmek* (iş görmek) [iş görmek] (761); *isi allāhe kal[mak]* (iş allāhe kal[mağ]) [iş Allah’a kalmak] (763); *isi rāft gⁱ el[mek]* (iş rast gelmek) [iş rast gelmek] (764); *iskⁱ enge çekⁱ mek*(işkence çekmek) [işkence çekmek] (765); *iskⁱ enge wirmek* (işkence virmek) [işkence vermek] (766); *istidād bulmak*(ıştidād bulmak) [kuvvet bulmak] (769); *istyghāl gⁱ östermek*(ıştigāl göstermek) [bir işle uğraşmak] (770); *istihār bulmak*(ıştihār bulmak) [şöhret bulmak] (771); *itmām bulmak*(itmām bulmak) [itmam bulmak] (773); *itmāme irmek* (itmāme irmek) [itmama ermek] (774); *ittisā^s bulmak* (ittisā^s bulmak) [ittisā^sbulmak] (776); *izdiād bulmak*(izdiyād bulmak) [izdiyad bulmak] (777); *izdiyād bulmak*(izdiyād bulmak) [izdiyat bulmak] (778); *izdiyād wirmek* (izdiyād virmek) [izdiyat vermek] (779); *izleringe gⁱ itmek* (izlerince gitmek) [izlerince gitmek] (780); *iznü ruchæt wiril[mek]*(izn ü ruhsāt viril[mek]) [izin ve onay verilmek] (781); *izn wirmek* (izn virmek) [izin vermek] (782); *ybret almak*(ibret almak) [ibret almak] (783); *yhtymāl wirmekⁱ* (ihtimāl virmek) [ihtimāl vermek] (784); *yhtymālın wir[mek]*(ihtimālın vir[mek]) (ihtimalin vermek) (785); *ychtytām bulmak*(ihtitām bulmak) [ihtitam bulmak] (786); *yhtyjāg çekmekⁱ* (ihtiyac çekmek) [ihtiyac çekmek] (787); *yhtyjāg koma[mak]*(ihtiyāc koma[mağ]) [ihtiyac komamak] (788); *ychtyjār elden gⁱ it[mek]*(ihtiyār elden git[mek]) [ihtiyar elden gitmek] (789); *ykrārden dönmek* (ıkrārden dönmek) [ıkrardan dönmek] (790); *ykrārden^s udül etmekⁱ* (ıkrārden ‘udül etmek) [ıkrardan

dönmek] (791); *ykrāre g' elmek* (ıkrāre gelmek) [ıkrara gelmek] (792); *ykrār tutmak*(ıkrār tutmak) [ikrar tutmak] (793); *yktām g' öftermek* (ıktām göstermek) [ikdam göstermek] (794); *ykydār bulmak*(ıktidār bulmak) [güç bulmak] (795); *ynāde binmek* ' (ināde binmek) [inada binmek] (796); *ynāde düşmek* ' (ināde düşmek) [inada düşmek] (797); *y'tibāre alma[mak]* (itibāre alma[mağ]) [itibara almamak] (798); *y'tidāl bulmak* (i'tidāl bulmak) [itidal bulmak] (799); *y'tikād wirmek* (i'tikād virmek)[itikat vermek] (800); *y'tylā bulmak*(i'tilā bulmak) [itila bulmak] (801); *y'timād wirmek* (i'timād virmek) [itimad vermek] (802); *y'wæz wirmek* ' ('iváz virmek) [ivaz vermek] (803); *k'ām al[mak]* (kām al[mağ]) [kâm almak] (804); *k'eder wirmek* (keder vermek) [keder vermek] (805); *k'elāminden dönme*k'(kelāminden dönme) [sözünden dönme] (806); *k'elāmi tæhşije etmek* (kelāmi tæhşije etmek) [sözü kabartmak] (807); *k'emāle irmek* (kemāle irmek) [kemale ermek] (808); *k'emend atmak*(kemend atmağ) [kement atmak] (809); *k'emlik fanmak* (kemlik sanmağ) [kemlik sanmak] (810); *k'emlik g' örmek* '(kemlik görmek) [kemlik görmek] (811); *k'em næzær ile bakmak*(kem nâzâr ile bakmağ) [kötü gözle bakmak] (812); *k'em fanan*(kem sanan) [kem sanan] (813); *k'eyfi çiat[mak]* (keyfi çat[mağ]) [keyif çatmak] (814); *k'in tutmak*(k ĩ n tutmağ) [kin tutmak] (815); *k'irāje tutmak*(kirāye tutmak) [kiraya tutmak] (816); *k'isinun- chuji ile chujlaşmak*(kişinuñ huyi ile huylaşmağ) [kişinin huyu ile huylaşmak] (817); *k'ötek başmak*(kötek basmağ) [kötek basmak] (818); *k'ötek çialmak*(kötek çalmağ) [kötek çalmak] (819); *k'ötek urmak*(kötek urmağ) [kötek vurmak](820); *k'ötek jemek* '(kötek yemek) [kötek yemek] (821); *kaćiak g' öftermek* (kaçak göstermek) [kaçak göstermek] (822); *kaćiak wirmek* (kaçak virmek) (kaçak vermek) (823); *kan aghlamak*(kan ağlamak) [kan ağlamak] (824); *kan dök' mek* (kan dökmek) [kan dökmek] (826); *kāne boşatmak* (kāne boyatmağ) [kana boyatmak] (827); *kane bulaşmak*(kane bulaşmağ) [kana bulaşmak] (828); *kan g' örmek* (kan görmek) [kan görmek] (829); *kan kuşmak*(kan kusmağ) [kan kusmak] (830); *kan fyćmak* (kan sıçmağ) [kan sıçmak] (831); *kan tutmak*(kan tutmağ) [kan tutmak] (833); *kan tük' ürmek*(kan tükürmek) [kan tükürmek] (834); *kanüne g' ir[mek]* (kanüne

gir[mek]) [kanına girmek] (835); *kapy açıl[mak]* (kapı açıl[mağ]) [kapı açılmak] (836); *kary almak*(karı almak) [karı almak] (838); *karış wirmek* (karış virmek) [karış vermek] (839); *karnynyn̄ boš etmek* (karnin̄ boş etmek) [karnını boş etmek](841); *karšū durmak*(karşü durmak) [karşı durmak] (842); *karšū gelmek* (karşü gelmek) [karşı gelmek] (843); *karšū komak*(karşü komak) [karşı koymak] (844); *karšū sōjlemek* (karşü söylemek) [karşı söylemek] (845); *karšū warmak*(karşü varmak) [karşı varmak] (846); *kaš čiatmak*(kaş çatmak) [kaş çatmak] (847); *kaši čiatmak*(kaşı çatmak) [kaşı çatmak] (848); *kat kalmak*(kat kalmak) [kat kalmak] (849); *kawara čekmek* (kavara çekmek) [kavara çekmek] (850); *kawara urmak*(kavara urmak) [kavara vurmak] (851); *kazyghæ urmak* (kazığa urmak) [kazığa vurmak] (852); *kazyk dikmek* (kazık dikmek) [kazık dikmek] (853); *kazyk kakmak*(kazık kakmak) [kazık kakmak] (854); *kaz katy kalmak* (kaz katı kalmak) [kaz katı kalmak] (855); *kāzib čikmak*(kāzib çıkmak) [yalancı çıkmak] (856); *kæbyh g' örmek* (kábīh görmek) [kabihi görmek] (857); *kæd çekmek* (kād çekmek) [boy çekmek] (858); *kædem basmak*(kadem basmak) [kadem basmak] (859); *kædrü kyjmette tutulmak*(kadr ü kıymette tutulmak) [kadri kıymette tutulmak] (861); *kæhrini çekmek* (kährini çekmek) [kahrını çekmek] (862); *kæleme g' elmek* (káleme gelmek) [kaleme gelmek] (864); *kærær tutmak* (kárár tutmak) [karar tutmak] (866); *kærär wirmek* (kárär virmek) [karar vermek](867); *kærz almak* (kárz almak) [ödünç almak] (868); *kæsāwet çekmek* (kāsāwet çekmek) [kasavet çekmek] (869); *kæt' y næzær etmek* (kát'ı názár etmek) [kat'ı nazar etmek] (871); *kæjghuje düšmek* (káyğuye düşmek) [kaygıya düşmek] (872); *kæjghuje oghramak*(káyğuye ogramak) [kaygıya uğramak] (873); *kæzāje ryzā g' öftermek*(kázāye rızā göstermek) [kazaya rıza göstermek] (874); *kefāret wirmek* (kefāret virmek) [kefarete vermek] (875); *kyčín kyčín g' itmek* (kıçin kıçin gitmek) [kıçın kıçın gitmek] (876); *kylyg çekmek*(kılıc çekmek) [kılıç çekmek] (877); *kylygten g' eciürmek*(kılıcten geçürmek) [kılıçtan geçirmek] (879); *kylyg urmak* (kılıc urmak) [kılıç vurmak] (880); *kyjāmet kopmak*(kıyāmet kopmak) [kıyamet kopmak] (881); *kyjmete tutmak* (kıymete tutmak) [kıymete tutmak] (882); *kyz bozmak*(kız bozmak) [kız bozmak] (883); *kyly kyrk jar[mak]* (kılı kırk yar[mağ]) [kılı kırk yarmak] (884); *kyzlyghyn almak*(kızlığın almak) [kızlığın almak] (885); *kyzlyghyn bozmak* (kızlığın bozmak) [kızlığın bozmak] (886); *kyzlyk almak*(kızlık almak) [kızlık almak] (887);

kīn almak(k ī n almak) [kin almak] (889); *kirāje wirmek*ⁱ (kirāye vermek) [kiraya vermek] (890);
koġialyk gⁱ öftermekⁱ (kocalık göstermek) [büyüklük göstermek] (891); *koġiajæ*
warmak(kocayá varmak) [kocaya varmak] (892); *koġiaja wirmek*ⁱ (kocaya vermek) [kocaya
 vermek] (893); *kolajiny bulmak*(kolayını bulmak) [kolayını bulmak] (894); *koltughyne gⁱ irmek*
 (koltuġına girmek) [koltuġuna girmek] (895); *korkuje brakmak*(korkuye bırakmak) [korkuya
 bırakmak] (897); *kudret jetiş[mek]* (kudret yetiş[mek]) [kudret yetişmek] (898); *kuduz*
olmak(kuduz olmak) [kuduz olmak] (899); *kulaghyne kojmak*(kulaġına koymak) [kulaġına
 koymak] (900); *kulaghyne kujmak*(kulaġına kuymak) [kulaġına koymak] (901); *kulak*
tutmak(kulak tutmak) [kulak tutmak] (902); *kulak urmak*(kulak urmak) [kulak vurmak] (903);
kumar atmak(kumar atmak) [kumar atmak] (904); *kur-^ʔ æ atmak*(kurá^ʔ atmak) [kura^ʔ atmak]
 (905); *kurbān etmek* (kurbān etmek) [kurban etmek] (906); *kuwwet bulmak*(kuvvet bulmak)
 [kuvvet bulmak] (908); *kuwwet tutmak*(kuvvet tutmak) [kuvvet tutmak] (909); *kuji*
kazmak(kuyı kazmak) [kuyu kazmak] (910); *lakyrdy araġine gⁱ irmek* (lakırdı arasına girmek)
 [lakırdı arasına girmek] (911); *lakyrdije boşanmak*(lakırdıye boşanmak) [lakırdıya boşalmak]
 (912); *lāf urmak* (533) (lāf urmak) [laf vurmak] (913); *lām elīf gⁱ ibi birbirine dolaş[mak]*(lām
 elif gibi birbirine dolaş[ma]) [lam elif gibi birbirine dolaşmak] (914); *lāzim gⁱ el[mek]*(lāzim
 gel[mek]) [lazım gelmek] (915); *lækæb komak*(lākāb komak) [lakap koymak] (916); *lækæb*
wirmek (lākāb vermek) [lākāb vermek] (917); *leškⁱ er düzmek* (leşker düzmek) [asker düzmek]
 (918); *lewāzimini gⁱ ör[mek]* (levāzimini gör[mek]) [ihtiyacını görmek] (919); *lewn wirmek*
 (levn vermek) [renk vermek] (920); *lezzet almak*(lezzet almak) [lezzet almak] (921); *lezzet*
bulmak(lezzet bulmak) [lezzet bulmak] (922); *lisāne gⁱ elmek*(lisāne gelmek) [lisana gelmek]
 (923); *mafal okumak*(masal okumak) [masal okumak] (924); *maſcharajæ tutmak*(maſharayá
 tutmak) [maskaraya tutmak] (925); *māt kalmak*(māt kalmak) [mat kalmak] (927); *mātem*
tutmak(mātem tutmak) [matem tutmak] (928); *mæchmurlyk bozmak*(māh̄murlyk bozmak)
 [medet bozmak](929); *mæ^ʔ kūl gⁱ örmek* (mākūl görmek) [makul görmek] (930); *mæ^ʔ nā wirmek*
 (má^ʔnā vermek) [mana vermek] (931); *mænfyb jemek* (mānsıb yemek) [mansıp yemek](932);
mæræzden ailmek(márázden ayılmak) [hastalıktan ayılmak] (933); *mæſchærælgħæ*

almak(máshárálığá almak) [maskaralığa almak] (934); *mæslæhæt g' örmek* (másláhát görmek) [iş görmek] (935); *meġiāl bulmak*(mecāl bulmak) [kuvvet bulmak] (937); *meded ċighyrmak*(meded ċıġırmak) [medet çağırmaq] (938); *meded jetistürmek* (meded yetiştürmek) [meded yetiştirmek] (939); *mehāret fatmak*(mehāret satmak) [maharet satmak] (940); *mekām tutmak* (mekām tutmak) [makam tutmak] (941); *mek' rūh tutmak*(mekrūh tutmak) [mekruh tutmak] (942); *memeden k' efmek* (memeden kesmek) [memeden kesmek] (943); *meme wirmek* (meme virmek) [meme vermek] (944); *menšüb kalmak*(menšüb kalmak) [mensup kalmak] (945); *mešækkæt ċek' mek* (mešākkāt çekmek) [meşakkat çekmek] (947); *mešæk' k' æte düšmek* (mešākkāte düşmek) [meşakkate düşmek] (948); *mešk almak*(meşk almak) [meşk almak] (949); *mejdāne ċikmak*(meydāne çıkmak) [meydana çıkmak] (950); *meidāne okumak*(meydāne okumak) [meydane okumak] (951); *mejl g' öftermek* (meyl göstermek) [meyl göstermek](952); *meze etmek*(meze etmek) [meze etmek] (953); *myhnete düšmek*(mıhnete düşmek) [sıkıntıya düşmek] (954); *minnet g' örmek* (minnet görmek) [minnet görmek] (955); *mirās iedürmek* (mirās yedürmek) [miras yedirmek] (956); *mirās jemek*(mirās yemek) [miras yemek] (957); *mīzāne ċek' mek* (mī zāne çekmek) [mizana çekmek] (958); *mu'āmeleje almak*(mu'āmeleye almak) [muameleye almak] (959); *muħæbbet g' öftermek* (muħābbet göstermek) [muhabbet göstermek] (960); *muħk' em tutmak*(muħkem tutmak) [muhkem tutmak] (961); *musybet g' örmek* (musibet görmek) [felaket görmek] (962); *muzājækæ ċek' mek* (muzāyāķā çekmek) [sıkıntı çekmek] (963); *muzājækæ wirmek*(muzāyāķā virmek) [sıkıntı vermek] (964); *mübārek' g' örmek* (mübārek görmek) [mübarek görmek] (965); *müġiāzāt wirmek* (mücāzāt virmek) [ceza vermek] (966); *müħr bozmak*(müħr bozmak) [müħr bozmak] (967); *müwāfık düš[mek]*(müvāfık düš[mek]) [uygun düşmek] (968); *nāġizen bināġiz bulunmak*(nācizen bināciz bulunmak) [nacizen binaciz bulunmak] (969); *nām ċek' mek* (nām çekmek) [nam çekmek] (970); *nām kazanmak*(nām kazanmak) [nam kazanmak] (971); *nāmūfini faklamak*(nāmūsini saklamak) [namusunu saklamak] (972); *næbyz tutmak*(nábız tutmak) [nabız tutmak] (975); *næfækæ wirmek* (náfāķā virmek) [nafaka vermek] (976); *næks wirmek* (nāķs virmek) [naks vermek]

(977); *næks işlemek* (nákş işlemek)[nakış işlemek] (978); *næ'l urmak*(ná'l urmak) [nal vurmak] (979); *nærch wirmek* (nárĥ virmek) [fiyat vermek] (980); *næsȳb almak*(násīb almak) [nasip almak] (981); *næsȳbü ajaghuna g'el[mek]*(násībü ayaġuna gel[mek]) [nasibi ayaġına gelmek] (982); *næsȳhætin tutmak*(násīhátin tutmak) [nasihatını tutmak] (983); *næsȳhæt wirmek* (násīhát virmek) [nasihat vermek] (984); *næzæri im-ān ile bakmak*(názár ĩ im-ān ile bakmak) [im'ān nazarı ile bakmak] (985); *næzær urmak*(názár urmak) [nazar vurmak] (986); *næzær falmak*(názár salmak) [nazar salmak] (987); *neġiāh bulmak*(necāh bulmak) [necah bulmak] (988); *neġiāt bulmak* (necāt bulmak) [necat bulmak] (989); *neġiāt wirmek* (necāt virmek) [necat vermek] (990); *nedāmet çek'mek* (nedāmet çekmek) [nedamet çekmek] (991); *nefāz bulmak*(nefāz bulmak) [nefāz bulmak] (992); *nefes almak*(nefes almak) [nefes almak] (993); *nefes tutmak* (nefes tutmak) [nefes tutmak] (995); *nefes tutulmak* (nefes tutulmak) [nefes tutulmak] (996); *nefes wirmek* (nefes virmek) [nefes vermek] (997); *neffine uymak*(nefsine uymak) [nefsine uymak] (998); *neşwü nümā bulmak*(neşvü nümā bulmak) [büyüme ve gelişim bulmak] (999); *newme warmak*(nevme varmak) [uykuya varmak] (1000); *nyzām wirmek* (nızām virmek) [nizam vermek] (1002); *nik'āh baghlamak*(nikāh bağlamak) [nikah bağlamak] (1003); *nişāne urmak*(nişane urmak) [nişane vurmak] (1004); *nişān urmak*(nişān urmak) [nişan vurmak] (1005); *nizā'æ warmak*(nizā'á varmak) [nizaya varmak] (1006); *nokfan g'etürmek* (noksan getürmek) [noksan getirmek] (1007); *nutkæ g'elmek* (nutká gelmek) [nutka gelmek] (1008); *nutky tutul[mak]* (nutkı tutul[ma]) [nutku tutulmak] (1009); *nūr wirmek* (nūr virmek) [nur vermek] (1010); *nüzhet wirmek* (nüzhet virmek) [nüzhet vermek] (1011); *od ile oina[mak]*(od ile oyna[ma]) [ateş ile oynamak] (1012); *okæ tutmak*(oķá tutmak) [oka tutmak] (1014); *olta çialmak* (olta çalmak) [volta çalmak] (1015); *ortadan g'idermek*(ortadan gidermek) [ortadan gidermek] (1016); *ortaklyk baghlamak*(ortaklık bağlamak) [ortaklık bağlamak] (1018); *ortajæ almak*(ortayá almak) [ortaya almak] (1019); *oruġ tutmak* (oruc tutmak) [oruç tutmak] (1020); *ofun dimek* (osun dimek) [osun demek] (1022); *oturak olmak*(oturak olmak) [oturak olmak] (1023); *oturak 'umrin fūr[mek]* (oturak 'umrin sür[mek])[oturarak ömrünü

sürmek] (1024); *ojuna g'etürmek* (oyuna getürmek) [oyuna getirmek] (1025); *öğ al[mak]* (öç al[mağ]) [öç almak] (1026); *öd almak* (öd almağ) [öd almak] (1027); *ödünğ almak* (ödünç almak) [ödünç almak] (1028), *ödünğ wirmek* (ödünç virmek) [ödünç vermek] (1029); *öd wirmek* (öd virmek) [öd vermek] (1030); *ög'üt almak* (277) (öğüt almağ) [öğüt almak] (1031); *ög'üt tutmak* (öğüt tutmağ) [öğüt tutmak] (1032); *ög'üt wirmek* (öğüt virmek) [öğüt vermek] (1033); *ön-e düšmek* (öñe düşmek) [öne düşmek] (1034); *ön-üne düš[mek]* (öñüne düş[mek]) [önüne düşmek] (1035); *parmak yfýrmak* (parmağ ısıрмаğ) [parmak ısırmak] (1037); *par par ianmak* (par par yanmağ) [par par yanmak] (1038); *pādišāhlyk sürmek* (pādišahlık sürmek) [padišahlık sürmek] (1039); *pāštan aćmak* (pāstan açmağ) [pastan açmak] (1040); *pek' i çe söllemek* (pekçe söylemek) [pekçe söylemek] (1041); *pepeg' i söllemek* (pepegi söylemek) [pepegi söylemek] (1042); *perde çekmek* (perde çekmek) [perde çekmek] (1044); *perdesini aćmak* (perdesini açmağ) [perdesini açmak] (1045); *perdeřini jirtmak* (perdesini yırtmağ) [perdesini yırtmak] (1046); *pertew falmak* (pertev salmağ) [ışık salmak] (1047); *perwāřin çekmek* (pervāsin çekmek) [pervasin çekmek] (1048); *perwāze g' elmek* (pervāze gelmek) [pervaza gelmek] (1049); *perweriř bulmak* (perveriř bulmağ) [perveriř bulmak] (1050); *piškeř çek' i mek* (piškeř çekmek) [peškeř çekmek] (1051); *piřmiř bař g' ibi fyryd[mak]* (piřmiř bař gibi sırt[mağ]) [piřmiř bař gibi sırtmak] (1052); *poch je[mek]* (poř ye[mek]) [bok yemek] (1053); *puřu kurmak* (puřu kurmağ) [pusu kurmak] (1055); *püřtü pā urmak* (püřt ü pā urmağ) [sırt ve ayak vurmak] (1056); *rāřt g' elmek* (rāřt gelmek) [rast gelmek] (1057); *rækřæ g' irmek* (rākřá girmek) [raksa girmek] (1058); *renk' wirmek* (renk virmek) [renk vermek] (1059); *rewā g' örmek* (revā görmek) [uygun görmek] (1060); *ruchřæt wirmek* (ruřřat virmek) [ruhsat vermek] (1061); *rüřwajlyghæ düšmek* (rüsveyliğā düşmek) [rüsvaliğā düşmek] (1063); *sāhyb ćıkmak* (sāhib çıkmak) [sahip çıkmak] (1064); *sāje falmak* (sāje salmağ) [saye salmak] (1065); *söz aćmak* (söz açmağ) [söz açmak] (1066); *söz arařine g' irmek* (söz arasine girmek) [söz arasına girmek] (1067); *söz atyřmak* (söz atıřmağ) [söz atıřmak] (1068); *söz atmak* (söz atmağ) [söz atmak] (1069); *sözi boghazy ićinden söllemek* (sözi boğazı ićinden söylemek) [sözü boğazı ićinden söylemek] (1070); *sözi kabartmak* (sözi kabartmağ) [sözü kabartmak] (1071); *sözinden*

dön[mek] (sözinden dön[mek]) [sözünden dönmek] (1073); *söz k'iefmek* (söz kesmek) [söz kesmek] (1074); *söz tutmak*(söz tutmak) [söz tutmak] (1075); *söz uzatmak*(söz uzatmak) [söz uzatmak] (1076); *söz wirmek* ' (söz virmek) [söz vermek] (1078); *sujæ boghmak*(suyá boğmak) [suya boğmak] (1079); *sūret almak*(sūret almak) [suret almak] (1080); *sūret bulmak*(sūret bulmak) [suret bulmak] (1081); *sūk 'ūt bulmak* (sūkūt bulmak) [sükut bulmak] (1082); *sūk 'ütte durmak*(sūkūtte durmak) [sükutte durmak] (1083); *fabura almak*(sabura almak) [sabıra almak](1084); *fa' fakal agharmak*(saç sakal ağarmak) [saç sakal ağarmak] (1085); *fa'ci fakaly aghar[mak]*(saçı sakalı ağar[mak]) [saçı sakalı ağarmak] (1086); *faf baghlamak*(saf bağlamak) [saf bağlamak] (1087); *faghlyk bul[mak]*(sağlık bulmak) [sağlık bulmak] (1088); *fakale g'ülme*k (sakale gülmek) [sakala gülmek] (1089); *falā wirmek* (sālā virmek) [sala vermek] (1092); *fajkal urmak*(saykal urmak) [saykal vurmak] (1093); *fajkal wurmak*(saykal vurmak) [saykal vurmak] (1094); *fæhrāje iletme*k ' (sáhrāye iletme) [sahraya iletme] (1095); *fælāh bulmak*(sālāh bulmak) [salah bulmak] (1096); *fælāhæ g'elme*k (sālāhe gelmek) [salaha gelmek] (1097); *felāme durmak* (selāme durmak) [selama durmak] (1099); *ferden g'ec[mek]*(serden geç[mek]) [baştan geçmek] (1101); *fes wirmek* ' (ses virmek) [ses vermek] (1102); *fefini k'e*[mek](sesini kes[mek]) [sesini kesmek] (1103); *fyhhæt bulmak*(sıhhát bulmak) [sıhhat bulmak] (1104); *fyklet çek'ime*k (sıklet çekmek) [sıklet çekmek] (1105); *fyklet wirmek* (sıklet virmek) [sıklet vermek] (1106); *fyrr faklamak*(sırr saklamak) [sır saklamak] (1107); *fil'ileje komak*(silsileye kımak) [silsileye koymak] (1108); *föluk almak*(soluk almak) [soluk almak] (1110); *fon-y' k'efilmek* (soñı kesilmek) [sonu kesilmek](1111); *fū dök'ime*k (su dökmek) [su dökmek] (1114); *fū inmek* (su inmek) [su inmek] (1115); *fulh baghlamak*(sulh bağlamak) [sulh bağlamak] (1116); *furete g'irmek* (surete girmek) [surete girmek] (1117); *fuf olmak*(sus olmak) [sus olmak] (1118); *şehādet g'etürme*k (şehādet getürmek) [şehadet getirmek](1120); *şek'lin baghlamak* (şeklin bağlamak) [şeklin bağlamak] (1121); *şejtān ghurūrine aldanmak* (şeytān gurūrine aldanmak) [şeytan gururuna aldanmak] (1122); *şej jerine tutmamak*(şey yerine tutmamak) [şey yerine tutmamak] (1123); *şifa bulmak*(şifa bulmak) [şifa bulmak] (1124); *şikeft bulmak*(şikest bulmak) [şikest bulmak] (1125); *şö'le wirmek* ' (şö'le virmek) [ateş vermek]

(1127); *śühret bulmak*(şühret bulmak) [şöhret bulmak] (1129); *tabanġia jemek* ⁱ(tabanca yemek) [tabanca yemek] (1130); *taban ċialmak* (taban çalmak) [taban çalmak] (1131); *tafra fātmaq*(tafra satmak) [tafra satmak] (1132); *taffā ċek* ⁱ *mek* ⁱ (tassa çekmek) [tassa çekmek] (1133); *taffā g* ⁱ *etürmek* (tassa getürmek) [tassa getirmek] (1134); *taffā wirmek* (tassa virmek) [tassa vermek] (1135), *taffē g* ⁱ *etürmek* (tasse getürmek) [tasse getirmek] (1136); *taffē wirmek* (tasse virmek) [tasse vermek] (1137); *taśra atmak*(taşra atmak) [dışarı atmak] (1138); *tatlü g elmek*(tatlı gelmek) [tatlı gelmek] (1141); *tāb wirmek* (tāb virmek) [tab vermek] (1143); *tākæt g* ⁱ *etürmek*(tākāt getürmek) [takat getirmek] (1144); *tākæti kalma*[mak] (tākāti kılma[mak]) [takati kalmamak] (1145); *tāzījāne urmak*(tāzījāne urmak) [taziyane vurmak] (1146); *tæchtæ g* ⁱ *ecmek* (tāhtā geçmek) [tahta geçmek] (1147); *tælæk wirmek* (tālāk virmek) [talak vermek] (1148); *tæmæ* ^ʿ *wirmek* (támá ^ʿ virmek) [tama vermek] (1149); *tæryk tutmak*(tārīk tutmak) [tarık tutmak] (1150); *te* ^ʿ *æġġiube kalmak*(te ^ʿ accübe kılma) [teaccübe kalmak] (1151); *tebdīl g ezmek* ⁱ (tebd ī l gezmek) [tebdil gezmek] (1152); *teġribeje ċek* ⁱ *mek* ⁱ (tecribeye çekmek)[tecrübeye çekmek] (1153); *tedārük* ⁱ *g* ⁱ *örmek* ⁱ (tedārük görmek) [tedarik görmek](1154); *tefek* ⁱ *k* ⁱ *üre warmak*(tefekküre varmak) [tefekküre varmak] (1155); *tek* ⁱ *āsül g* ⁱ *öftermek* (tekāsül göstermek) [tekasül göstermek] (1156); *tek* ⁱ *durmak* (tek durmak) [tek durmak] (1157); *temel brakmak*(temel bırakmak) [temel bırakmak] (1158); *temelluk g* ⁱ *öftermek* (temelluk göstermek) [temelluk göstermek] (1159); *tenhāje g* ⁱ *itmek* (tenhāye gitmek) [tenhaya gitmek] (1160); *teslīmī rūh etmek* (tesl ī m-ī rūh etmek) [ruh teslim etmek] (1161); *tefellī almak*(tesell ī almak) [teselli almak] (1162); *tefellī bulmak*(tesell ī bulmak) [teselli bulmak] (1163); *tefellī wirmek* (tesell ī virmek) [teselli vermek] (1164); *teśwīşe duśmek* (teşvişe düşmek) [teşvişe düşmek] (1165); *tewāzu* ^ʿ *g* ⁱ *öftermek* (tevāzu ^ʿ göstermek) [tevazu göstermek] (1166); *toz kopamak*(toz kōpamak) [toz koparmak] (1169); *tughrā ċek* ⁱ *mek* ⁱ (tuġrā çekmek) [tuġra çekmek] (1170); *tük* ⁱ *rüg* ⁱ *ini jalamak*(tükürüğünü yalamak) [tükürdüğünü yalamak] (1171); *türk*

ī baghlamak(türk ī bağlamak) [türkü bağlamak] (1172); *uḡiuz kurtul[mak]*(ucuz kırtul[mağ])
 [ucuz kurtulmak] (1176); *uḡiuk tutmak*(uçuk tutmağ) [uçuk tutmak] (1177); *ud çek' mek* (ud
 çekmek) [ud çekmek] (1178); *uhdefine almak*(‘uhdesine almak) [uhdesine almak] (1179);
uhdefinden g' elmek ‘(‘uhdesinden gelmek) [uhdesinden gelmek] (1180); *uhte'fine*
almak(‘uhtesine almak) [uhdesine almak] (1181); *ulaklyghyle g' itmek* ‘(ulaklılığıle gitmek)
 [ulaklık ile gitmek] (1182); *umur sürmek* ‘(‘umur sürmek) [ömür sürmek] (1184); *ujuku almak*
 (uyuku almak) [uyku almak] (1185); *ujuku čial[mak]* (uyuku çalmak) [uyku çalmak] (1186);
uzadyje falmak(uzadıye salmak) [uzadıye salmak] (1187); *uzaghæ falmak*(uzağá salmak)
 [uzağa salmak] (1188); *ūd çek' mek* ‘(ūd çekmek)[ud çekmek] (1189); *ümīd baghlamak*(üm ī d
 bağlamak) [ümid bağlamak] (1190); *ümīdini k' efmek* (üm ī dini kesmek) [ümidini kesmek]
 (1191); *ümīd k' efmek* (üm ī d kesmek) [ümit kesmek] (1192); *ümīd tutmak*(üm ī d tutmak)
 [ümid tutmak] (1193); *ümīd wirmek* (üm ī d virmek) [ümit vermek] (1194); *üns tutmak*(üns
 tutmak) [üns tutmak] (1195); *üftüne urmak*(üstüne urmağ) [üstüne vurmak] (1196); *üzerlerine*
ur[mak](üzerlerine vur[mağ]) [üzerlerine vurmak] (1197); *üzerlerine war[mak]*(üzerlerine
 var[mağ]) [üzerlerine varmak] (1198); *wætæn tutmak*(vátán tutmağ) [vatan tutmak] (1200);
wehme düş[mek](vehme düş[mek]) [vehme düşmek] (1202); *wehme war[mak]* (vehme
 var[mağ]) [vehme varmak] (1203); *welwele brakmak* (velvele bırakmağ) [velvele bırakmak]
 (1204); *welwele düş[mek]* (velvele düş[mek]) [velvele düşmek] (1205); *werem*
baghlamak(verem bağlamak) [verem bağlamak] (1206); *wezne çek' mek* ‘(vezne çekmek) [vezne
 çekmek] (1207); *wolta čialmak*(volta çalmak) [volta çalmak] (1208); *wüḡiūd bulmak*(vücūd
 bulmağ) [vücut bulmak] (1209); *wüḡiūde g' el[mek]* (vücūde gel[mek]) [vücuda gelmek](1210);
wüḡiūde g' etürmek ‘(vücūde getürmek) [vücuda getirmek] (1211); *wüḡiūd wirmek* ‘(vücūd
 virmek) [vücut virmek] (1212); *würūd bulmak*(vürūd bulmağ) [vürut bulmak] (1213); *jāde g'*
etürmek ‘(yāde getürmek) [yāda getirmek](1215); *jāhū etmek* ‘(yāhū etmek) [ya hu etmek]
 (1216); *jāhū dimek* (jāhū dimek) [ya hu demek] (1217); *jaka'fine japišmak*(yağasına yapışmağ)

[yakasına yapışmak] (1218); *jakȳn g' elmek* '(yakın gelmek) [yakın gelmek] (1219); *jalanġi ċikarmak*(yalancı çıkarmak) [yalancı çıkarmak] (1220); *jalanġi ċikmak* (yalancı çıkmak) [yalancı çıkmak] (1221); *jalan ċikarmak*(yalan çıkarmak) [yalan çıkarmak] (1222); *jan k' efmek* '(yan kesmek) [yan kesmek] (1124); *janlarine kal[mak]* (yanlarine kalmak) [yanlarına kalmak] (1225); *jan wirmek* '(yan vermek) [yan vermek] (1226); *jaramaz joldæ g' ezmek* '(yaramaz yolda gezmek) [yaramaz yolda gezmek] (1230); *jararlyk etmek* '(yararlık etmek) [yararlık etmek] (1231); *jararlyk g' öftermek* '(yararlık göstermek) [yararlık göstermek] (1232); *jardüm jetiştürmek* '(yardüm yetiştürmek) [yardım yetiştirmek] (1234); *jas ċek' mek* '(yas çekmek) [yas çekmek] (1235); *jas tutmak*(yas tutmak) [yas tutmak] (1236); *jaś dök' mek* (yaş dökmek) [yaş dökmek] (1237) ; *jāwe sōjlemek* '(yāve söylemek) [yave söylemek] (1238); *jebānæ atmak* (yebānā atmak) [yabana atmak] (1240); *jebāna g' itmek* (yebāna gitmek) [yabana gitmek] (1241); *jebāne sōjlemek* '(yebāne söylemek) [yabana söylemek] (1242); *jebāne fajyklamak*(yebāne sayıklamak) [yabana sayıklamak] (1243); *jedeg' e almak*(yedeğe almak) [yedeğe almak] (1245); *jele wirmek* (yele vermek) [yele vermek] (1246); *jelk' en açmak* (yelken açmak) [yelken açmak] (1247); *jelüp iopurmak*(yelüp yopurmak) [yelüp yopurmak] (1248); *jemīn wirmek* (yem ī n vermek) [yemin vermek] (1249); *jen-g' in g' elmek* (yeñgin gelmek) [yengin gelmek] (1250); *jere g' ećmek* (yere geçmek) [yere geçmek] (1251); *jere urmak* (yere urmak) [yere vurmak] (1252); *jerinde jeller ef[mek]* (yerinde yellere esmek) [yerinde yellere esmek] (1253); *jerinden koparmak*(yerinden koparmak) [yerinden koparmak] (1254); *jerinden kopmak*(yerinden kopmak) [yerinden kopmak] (1255); *jerinden fyćra[mak]* (yerinden sıçra[mak]) [yerinden sıçramak] (1256); *jerine g' ećmek* (yerine geçmek) [yerine geçmek] (1257); *jerine g' elmek* '(yerine gelmek) [yerine gelmek] (1258); *jerine g' etürmek*(yerine getirmek) [yerine getirmek] (1259); *jerine g' irmek* (yerine girmek) [yerine girmek] (1260); *jerini tutmak* (yerini tutmak) [yerini tutmak] (1261); *jola g' ir[mek]* (yola gir[mek]) [yola girmek] (1265); *jola g' itmek* (yola gitmek) [yola gitmek] (1266); *jolæ g' öndermek* (yola göndermek) [yola göndermek] (1267); *jol bulmak*(yol bulmak) [yol bulmak] (1268); *joldaś kośmak*(yoldaş

koşmak) [yoldaş koşmak] (1269); *jolden şaşmak*(yolden şaşmak) [yoldan şaşmak] (1270); *joly*
şaşürmak(yoly şaşürmak) [yolu şaşürmak] (1271); *jol k'efmek*(yol kesmek) [yol kesmek] (1272);
jollara duş[mek] (yollara duş[mek]) [yollara düşmek] (1273); *jollari bek 'lemek ' (yollari*
beklemek) [yolları beklemek] (1274); *jol urmak* (yol urmak) [yol vurmak] (1276); *jol*
jaryla[mak] (yol yarıla[mak]) [yol yarılamak] (1277); *juwa japmak* (yuva yapmak) [yuva
yapmak] (1278); *jük 'ältynde kalmak*(yük altınde kalmak) [yük altında kalmak] (1279); *jürek*
almak (yürek almak) [gönül almak] (1283); *jürek ' sürmek* (yürek sürmek) [yürek sürmek]
 (1288); *jürek ' wirmek* (yürek virmek) [yürek vermek] (1289); *jürürk ' en falylnmak*(yürürken
 salınmak) [yürürken salınmak] (1290); *jüz bulmak*(yüz bulmak) [yüz bulmak] (1292); *jüz*
ćewirmek ' (yüz çevirmek) [yüz çevirmek] (1293); *jüz döndürmek ' (yüz döndürmek)* [yüz
 döndürmek] (1294); *jüze bakmamak* (yüze bakmamak) [yüze bakmamak] (1295); *jüze g' ülmek*
 (yüze gülmek) [yüze gülmek] (1296); *jüz g' öftermek* (yüz göstermek) [yüz göstermek] (1297);
jüzine söylemek ' (yüzine söylemek) [yüzüne söylemek] (1300); *jüzine urmak*(yüzine urmak)
 [yüzüne vurmak] (1301); *jüzini tut[mak]* (yüzini tut[mak]) [yüzünü tutmak] (1302); *jüz sürmek*
 (yüz sürmek) [yüz sürmek] (1305); *jüz tutmak*(yüz tutmak) [yüz tutmak] (1307); *jüz wirmemek*
 (yüz virmemek) [yüz vermemek] (1308); *iakafine iapişüp çek 'mek*(yakasına yapışüp çekmek)
 [yakasına yapışüp çekmek] (1309); *iama urmak*(yama urmak) [yama vurmak] (1310);
iaramazdan faklamak (yaramazdan saklamak) [yaramazdan saklamak] (1311); *iaramaz g' ün-*
üllü olmak(yaramaz gönüllü olmak) [yaramaz gönüllü olmak] (1314); *iaramazlyk etmek ' (*
yaramazlık etmek) [yaramazlık etmek](1316); *iebānæ atmak*(yebāna atmak) [yabana atmak]
 (1319); *iek ' dilü iek ' ğihet olmak*(yek dil ü yek cihet olmak) [yekdil ve yekcihet olmak] (1320);
iere batmak(yere batmak) [yere batmak] (1321); *iere ćialmak*(yere çalmak) [yere çalmak]
 (1322); *iere g' ömmek* (yere gömmek) [yere gömmek] (1323); *iere urmak*(yere urmak) [yere
 vurmak] (1324); *ierinden kopmak* (yerinden kopmak) [yerinden kopmak] (1325); *ierine g '*
etürmek ' (yerine getürmek) [yerine getirmek] (1326); *ierini bulmak*(yerini bulmak) [yerini
 bulmak] (1327); *ier öpmek* (yer öpmek) [yer öpmek] (1328); *iol azmak* (yol azmak) [yol azmak]
 (1329); *iol azdürmak* (yolun azdürmak) [yol azdırmak] (1330); *iolyn azdürmak*(yolun

azdırmak) [yolun azdırmak] (1331); *iol azytmak*(yol azıtmak) [yol azıtmak] (1332); *ioldan azmak* (yoldan azmak) [yoldan azmak] (1333); *ioldan çikarmak*(yoldan çıkarmak) [yoldan çıkarmak] (1334); *ioldan çikmak*(yoldan çıkmak) [yoldan çıkmak] (1335); *iol gⁱ özlemek*(yol gözlemek) [yol gözlemek] (1336); *ioldaş etmek* (yoldaş etmek) [yoldaş etmek] (1137); *iol erkⁱ ān bil[mek]*(yol erkan bil[mek]) [yol erkan bilmek] (1338); *ioly azdırmak*(yolu azdırmak) [yolu azdırmak] (1339); *iol şaşürmak* (yol şaşürmak) [yol şaşürmak] (1340); *iürekⁱ iak[mak]* (yürek yak[mağ]) [yürek yakmak] (1342); *iürürkⁱ en falynmak*(yürürken salınmak) [yürüken salınmak] (1343); *iüz çewirmekⁱ*(yüz çevirmek) [yüz çevirmek] (1346); *iüze we fakale gülmek* (yüze ve sakale gülmek) [yüze ve sakala gülmek] (1347); *iüzin burtarmak* (yüzin burtarmak) [yüzünü buruşturmak] (1350); *iüzin döndürmek* (yüzin döndürmek) [yüzünü döndürmek] (1351); *iüzine urmak* (yüzine urmak) [yüzine vurmak] (1352); *iüz sür[mek]* (yüz sür[mek]) [yüz sürmek] (1353); *iüz tutmak* (yüz tutmak) [yüz tutmak] (1354); *iüz ur[mak]*(yüz ur[mağ]) [yüz vurmak] (1355); *zarar dokundurmak* (zarar dokundurmak) [zarar dokundurmak] (1356); *zæfer bulmak* (záfer bulmak) [zafer bulmak] (1357); *zæhmet wirmekⁱ* (záhmet virmek) [zahmet vermek] (1358); *zænne düşürmekⁱ* (zánne düşürmek) [zanna düşürmek] (1359); *zemzeme wirmekⁱ* (zemzeme virmek) [zemzeme vermek] (1360); *zyjā wirmek* (ziyā virmek) [aydınlık vermek] (1361); *zingīre komak* (zinc ĩ re komak) [zincire koymak] (1362); *zingir urmak* (zincir urmak) [zincir vurmak] (1363); *zijān görmek* (ziyān görmek) [ziyan görmek] (1364); *zijaret ödemekⁱ* (ziyaret ödemek) [ziyaret ödemek] (1365); *zort wirmek* (zort virmek) [zort vermek] (1366); *zuhūre gⁱ elmek* (zuhūre gelmek) [zuhura gelmek] (1367); *zuhūre gⁱ etürmek* (zuhūre getürmek) [zuhura getirmek] (1368)

{-mA} fiil ismi ekiyle kurulmuş deyimler şunlardır: *jebanden gⁱ elme*(yebanden gelme) [yabandan gelme] (1244)

1.2.Sıfat -Fiil Öbeği Biçimindeki Deyimler

Bir sıfat-fiil eki {-AcAk, -An, -AsI, -IcI/ -UcU, -mAz, -mIş/ -mUş, -Ar/ -(I)r/ -(U)r, -DIk/-Duk}almış kelime ile bu sıfat fiile bağlı unsur yada unsurlardan kurulmuş sözcük öbeğidir. Sıfat-fiil grubunda önemli olan sıfat fiildir ve sonda bulunmaktadır. Sıfat fiil grubu, cümle ve sözcük grupları içinde sıfat veya isim görevi yapmaktadır. {-An} sıfat-fiil ekiyle oluşturulmuş deyimler şunlardır: *aghyr başan*(ağır basan) [ağır basan] (11); *delüğe doghan*(delüce doğan) [delice doğan] (340); (*dil buran*) (dil buran) [dil buran] (355); *ejretī atæ binen*(eyret ī ata binen) [eğreti atá binen] (468); *ghæibten řejātŷn sözi ile chæber wiren* (ğáibten řeyātīn sözi ile hâber viren) [gayipten şeytan sözü ile haber veren] (596); *ortalyghæ fitne wü fesâd braghan* (ortalığa fitne ve fesâd bırağan) [ortalığa fitne ve fesat bırakan] (1017); {-IcI/ -UcU} sıfat-fiil ekiyle kurulmuş deyimler: *aghyr tepreniği*(ağır teprenici) [ağır teprenici] (17); *and boziği*(and bozici) [and bozucu] (54); *ğīān kapiği*(cān kapici) [can kapıcı] (292); *ğīān oināği*(cān oynayici) [can oynayıcı] (294); *ğīān iakyği*(cān yakici) [can yakıcı] (297); *ğenk' iŷteiği*(cenk isteyici) [cenk isteyici] (299), *ğilā wiriği*(cilā virici) [cila verici] (306); *doghry jolæ g' etüriği*(doğrı yolá getürici) [doğru yola getirici] (375); *fitne koparıği*(fitne kıparici) [fitne koparıcı] (494); *g' iğe kalkyği*(gice kılkıcı) [gece kalkıcı] (507); *g' iğe jüriği* (gice yürici) [gece yürüyücü] (508); *g' ön-ül aciği*(göñül açici) [gönül açıcı] (523); *g' ön-ül aldaği*(göñül aldayici) [gönül aldayıcı] (525); *g' ön-ül alyği*(göñül alıcı) [gönül alıcı] (526); *g' ön-ül ochsāği*(göñül ohşayici) [gönül okşayıcı] (536); *g' öz bājiği* (göz bāyici) [göz bayıcı] (546); *g' ül fačiği*(gül saçici) [gül saçıcı] (579); *kan dök' iği*(kıan dökici) [kan dökücü] (825); *şakale g' üliği*(şakale gülici) [şakala gülcü] (1090); *řefā wiriği* (řefā virici) [řafa verici] (1098); *jan k' efiği*(yan kesici) [yan kesici] (1223); *jardüm jetiştüriği* (yardüm yetiştürici) [yardım yetiştirici] (1233); *jāwe sölleiği*(yāve söyleyici) [yave söyleyici] (1239); *jol uriği*(yol urici) [yol vurucu] (1275) {-mIş/ -mUş} sıfat- fiil ekleriyle oluşturulmuş deyimler: *alny damghalanmış*(alnı damğalanmış) [alnı damgalanmış] (49); *ğin ciarpmış*(cin çarpmış) [cin çarpmış] (309); *g' önlü dönmiş*(gönlü dönmiş) [gönlü dönmüş] (521); *iř g' örmüş*(iř görmüş) [iř görmüş] (762); *mæslæhæt g' örmüş*(másláhát görmüş) [maslahat görmüş] (936); *nefeşi boghulmyş*(nefesi boğulmış) [nefesi boğulmuş] (994); *şakaly agharmış*(şakalı ağarmış) [şakalı ağarmış] (1091); *'umrī baghyşlanmış*('umr ī bağışlanmış)

[ömür bağışlanmış] (1183); *jol azmiš*(yol azmış) [yol azmış] (1264); *jüzi kararmiš*(yüzü kararmış) [yüzü kararmış] (1299); *iašine ietmiš* (yaşine yetmiş) [yaşına yetmiş] (1318); *iüzi g özi aćilmiš* (yüzi gözi açılmış) [yüzü gözü açılmış] (1349){-AcAk} sıfat-fiil ekiyle oluşturulmuş deyimler: *baš g' ideġek (chætā)* (baş gidecek (hātā)) [baş gidecek (hata)] (180); {-(I)r/ -(U)r,-} sıfat- fiil ekiyle oluşturulmuş deyimler: *ćiok bilür (ādem)*(çok bilür (ādem)) [çok bilir (adem)] (328) {mAz} sıfta-fiil ekiyle oluşturulmuş deyimler ise şunlardır: *ejlik bilmez*(eylik bilmez) [iyilik bilmez] (466); *ejlik ' bilmezlik* (eylik bilmezlik) [iyilik bilmezlik] (467); *hysābe g' elmez*(hısābe gelmez) [hisabe gelmez] (651); *kæleme g' elmez*(kåleme gelmez) [kaleme gelmez] (865); *wæšfe g' elmez* (våsfe gelmez) [vasfa gelmez] (1199)

1.3.Zarf-fiil öbeği Biçimindeki Deyimler

Bir zarf-fiil eki {- (y)A, -(y)AlI, -(y)ArAk, -DIkçA, -DıktA, -(y)IncA, -(y)Ip} kelime ile bu zarf- fiile bağlı unsur yada unsurlardan kurulmuş sözcük öbeğidir. Zarf fiil grubunda ana unsur zarf-fiildir ve sonda bulunur. Hâl ekleriyle çekime girmiş sıfat fiiller {-AcAğInA, -DIğIndA/-DUğUndA, -DIğIndAn/-DUğUndAn, -DIğInca/-DUğUncA vb.} cümlede zarf görevi yaptığından bunlarla kurulan gruplar da birer zarf fiil grubu olur.

{-(y)Ip} zarf-fiil ekiyle oluşturulmuş deyimler şunlardır: *atup tutyği* (atup tutıcı) [atup tutucu] (75)

1.4. İsim tamlaması Biçimindeki Deyimler

1.4.1. Belirtili isim tamlaması

Hem tamlayan (ilgi hâli) hem de tamlanan (iyelik hâli) eklerini bünyesinde barındıran isim tamlamasıdır. Belirtili isim tamlamasının iyelik eklerine bağlı olarak altı şekli bulunmaktadır. Teklik veya çokluk 1. ve 2. kişilerde tamlayan daima kişi zamiri olmaktadır. Teklik veya çokluk 3. kişi iyelik eklerinin yaptığı belirtili isim tamlamasının tamlayan unsuru ise kişi zamiri olabileceği gibi başka bir isim veya sözcük grubu da olabilmektedir. Belirtili isim tamlamasında birden çok tamlayan ya da tamlanan sözcük bulunabilmektedir. Belirtili isim tamlamasını oluşturan isimler herhangi türdeki sıfatlarla tamlanabilir ya da tamlayan ve tamlanan arasına herhangi bir sıfat girebilmektedir. İyelik eki düşmüş belirtili isim tamlamaları da bulunmaktadır. Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ve tamlanan yer değiştirebilmektedir. Belirtili isim tamlaması biçimindeki deyimler şunlardır: *allāhün- belāfi* (allāhün- tanrinün belāsı) [allahın belası] (109); *elün- k' öri* [elün köri] [elin körü] (443); *g' özüñ- ön- y(nde)* (gözün öñü(nde)) [gözün önü(nde)] (549); *g' özümün-nürî* (gözümün nūr î) [gözümün nuru] (571);

1.4.2. Belirtisiz isim tamlaması

Tamlayan (ilgi hâli) eki almayan, tamlananı üçüncü şahıs iyelik ekli olan sözcük öbeğidir. Belirtisiz isim tamlamasını oluşturan sözcükler arasına hiçbir sözcük girmemektedir. Belirtisiz isim tamlaması biçimindeki deyimler şunlardır:

aghyz ġewābī (ağız cevabı) [ağız cevabı] (18); *aghyz kokuŋi* (ağız kokuŋı) [ağız kokusu] (24); *achyret oghly* (ahiret oğlu) [ahiret oğlu] (29); *allāh joly*(allāh yolu) [allah yolu] (45); *arslan iataghy*(arslan yatağı) [arslan yatağı] (66); *at oghlani* (at oğlani) (at oğlanı) [at bakıcısı] (74); *aiak ioly* (ayak yolu) [ayak yolu] (85); *āteŝ perdeŋi* (ateş perdesi) [ateş perdesi] (119); *baŝ aghryŋi* (baş ağrısı) [baş ağrısı] (168); *ġiān ewi* (cān evi) [can evi] (286); *dar aghaġi* (dar ağacı) [dar ağacı] (332); *dil tatlulyghy* (dil tatlılığı) [dil tatlılığı] (363); *dil uzatmaklyk* (dil uzatmaklık) [dil uzatmatlık] (365); *g'ön-ül g'özi* (gönül gözi) [gönül gözü] (534); *g'ön-ül choŝlyghy* (gönül hoşlığı) [gönül hoşluğu] (535); *g'öz acıklyghy* (göz açıklığı) [göz açıklığı] (542); *g'öz bebeg' i* (göz bebeği) [göz bebeği] (547); *g'öz nūrī* (göz nūri) [göz nuru] (556); *g'öz hæbsī* (göz hābsī) [göz habsi] (563); *g'ün-ül darlyghy*[gönül darlığı] (588); *hāġet ieri* (hācet yeri) [hacet yeri] (614); *hækk joly*(hak yolu) [hak yolu] (625); *iç aghryŋi* (iç ağrısı) [iç ağrısı] (718); *iŝ eri* (iş eri) [iş eri] (760); *it dirfeg'ī* (it dirseği) [it dirseği] (772); *it oghly* (it oğlu)[it oğlu] (775); *kan ŋyćmaŋi* (kan sıçması) [kan sıçması] (832); *karn aghryŋi* (karn ağrısı) [karın ağrısı] (840); *kælb ŋæfāŋi* (kāl̄b sāfāŋi) [kalp sefası] (863); *kylyġ eri* (kılıc eri) [kılıç eri] (878); *matem donī* (matem doni) [matem kıyafeti] (926); *nāz ujukuŋi* (nāz uyukusu) [naz uykusu] (974); *oruŋpy oghly* (oruspu oğlu) [orospu oğlu] (1021); *tauşan ujukuŋi*(tauşan uyukusu) [tavşan uykusu] (1142); *tütün deliŋi* (tütün delisi) [tütün delisi] (1174); *tüj örpermeŋi* (tüy örpermesi) [tüy ürpermesi] (1175); *jürek aghryŋi* (yürek ağrısı) [kalp ağrısı] (1282); *jürek' burmalari* (yürek burmalari) [yürek burkmaları] (1284); *jürek' bürmeleri*(yürek bürmeleri) [yürek burkmaları] (1285); *jürek' pek' lig' i* (yürek pekligi) [yürek pekliği] (1286); *jürek' sürmeg' i* (yürek sürmegi) [yürek sürmeği] (1287); *jüz aglyghy* (yüz ağılığı) [yüz aklığı] (1291); *jüz karalyghy* (yüz karalığı) [yüz karalığı]

(1303); *jüz karaŷy* (yüz karası) [yüz karası] (1304); *jüz fui* (yüz sui) [yüz suyu] (1306); *iürek aghryfi* (yürek ağrısı) [yürek ağrısı] (1341); *iüz aklyghy* (yüz aklığı) [yüz aklığı] (1344)

1.4.3. Zincirleme isim tamlaması

Arka arkaya gelen birbirine bağlı iki veya daha çok isim tamlamasından meydana gelen tamlama türüdür. Zincirleme isim tamlamasını oluşturan sözcükler, diğer tür isim tamlamalarında olduğu gibi, herhangi türdeki sıfatlarla tamlanabilmektedir. Zincirleme isim tamlaması biçimindeki deyimler şunlardır:

ġiān ewinün aghryfi (cān evüñevinün ağrısı) [can evin- evinin ağrısı] (287); *ġiān ewün- aghryfi* (cān evün evinün ağrısı) [can evin- evinin ağrısı] (288)

Deyimlerde Farsça isim tamlaması yapısında kalıplaşmış deyimler de bulunmaktadır:

āb rū (āb-i rū- yüz sui) [yüz suyu] (90); *āb renk* (āb renk) [su rengi] (89)

1.5. Sıfat tamlaması Biçimindeki Deyimler

Herhangi bir tür sıfat veya sıfat görevindeki sözcük grubunun kendinden sonra gelen bir ismi nitelemesi ya da belirtmesiyle kurulan sözcük öbeğidir. Bu tür tamlamada sıfat ve isim unsuru eksiz birleşir; yani iki unsur da gruplaşmayı sağlayan herhangi bir ek taşımamaktadır. Sıfat tamlamasında ismi niteleyen veya belirten birden çok sıfat bulunabilmektedir. Birden çok isim unsuru da bir veya birkaç sıfat ile belirtilebilmektedir. Sıfat tamlaması biçimindeki deyimler şunlardır:

ać g' özlü (aç gözlü) [aç gözlü] (2); *acık dillü* (açık dillü) [açık dilli] (3); *acıuk aghyzlü* (açuk ağızlü) [açık ağızlı] (4); *aghyr başlü* (ağır başlü) [ağır başlı] (13); *aghyr dillü* (ağır dillü) [ağır dilli] (15); *aghyr g' ötlü* (ağır götlü) [ağır götlü] (16); *ak jüzlü* (ak yüzlü) [ak yüzlü] (30); *aldürmıs ādem* (aldürmüş ādem) [aldürmüş adem] (39); *āteşlü g' öz(ler)* (āteşlü göz(ler)) [ateşli göz(ler)] (118); *āwāre g' öz(ler)* (āwāre göz(ler)) [avare göz(ler)] (121); *bed bæchtlü* (bed bāhtlü)

[bed bahtlü] (218); *büyük başlü* (büyük başlü) [büyük başlı] (278); *büyük aghyzlü* (büyük ağızlı) [büyük ağızlı] (279); *ciatal lakyrdy* (çatal lakırdı) [çatal lakırdı] (314); *ciatyk kaşlu* (çatık kaşlu) [çatık kaşlı] (315); *deli kanlü* (deli kanlü) [deli kanlı] (339); *ek' si jüzlü* (ekşi yüzlü) [ekşi yüzlü] (420); *eli fulu (k' isi)* (eli sulu (kişi)) [eli sulu (kişi)] (434); *ejü næzærlü* (eyü nazarlü) [iyi bakışlı] (469); *g' üler jüzlü* (güler yüzlü) [güler yüzlü] (578); *choş g' ön-üllü* (hoş gönüllü) [hoş gönüllü] (701); *chüb āwāzlu* (hüb āvāzlu) [hub avazlı] (704); *ik' i jüzlü* (iki yüzlü) [iki yüzlü] (722); *ik' i jüzlülük* (iki yüzlülük) [iki yüzlülük] (723); *iri sözlü* (iri sözlü) [iri sözlü] (747); *kara jazylü* (kara yazılı) [kara yazılı] (837); *kætȳ g' ön-üllü* (katı gönüllü) [katı gönüllü] (870); *kyz oghlan* (kız oğlan) [kız oğlan] (888); *mesih nefeslü* (mesih nefeslü) [mesih nefesli] (946); *nāzik' mizāg* (nāzik mizac) [nazik mizaç] (973); *nysfī ādem* (nısf-ī ādem) [yarım insan] (1001); *öz ellü* (öz ellü) [öz elli] (1036); *perī jüzlü* (per ī yüzlü) [peri yüzlü] (1043); *pulad iürek' lü* (pulad yürekli) [çelik yürekli] (1054); *rūšen sözlü* (rūšen sözlü) [açık sözlü] (1062); *sözinde durmaz (ādem)* (sözinde durmaz (ādem)) [sözünde durmaz (âdem)] (1072); *fiwry başlü* (sivri başlü) [sivri başlı] (1109); *fon nefes* (son nefes) [son nefes] (1112); *fu dökeğek' ier* (su dökecek yer) [su dökecek yer] (1113); *šāhīn bakyslü* (šāh ī n bakışlü) [şahin bakışlı] (1119); *šīrīn sözlü* (ş ī r ī n sözlü) [şirin sözlü] (1126); *tas başlü* (taş başlü) [taş başlı] (1139); *tatlü dillü* (tatlü dillü) [tatlı dilli] (1140); *tilk' i fæn-ætlu* (tilki sán-átlü) [tilki sanatlı] (1167); *tȳz hærek' etlu* (tīz háreketlu) [tiz hareketli] (1168); *jaramaz fik' irlü* (yaramaz fikirlü) [yaramaz fikirli] (1227); *jaramaz işlü* (yaramaz işlü) [yaramaz işli] (1228); *jaramaz kæftlu* (yaramaz kástlu) [yaramaz kastlı] (1229); *jejni başlü* (yeyni başlü) [yenli başlı] (1263); *iaramaz dīnlü* (yaramaz d ī nlü) [yaramaz dinli] (1312); *iaramaz fik' irlü* (yaramaz fikirlü) [yaramaz fikirli] (1313); *iaramaz hāllü* (yaramaz hāllü) [yaramaz halli] (1315); *iaramaz tæbī-ætlu* (yaramaz tab ī-átlü) [yaramaz tabiatlı] (1317)

1.6. İsnat Öbeği Biçimindeki Deyimler

Sıfatların addan sonra gelmesiyle oluşan ve genellikle deyim olarak kullanılan kelime grubuna isnat öbeği denilmektedir. Biri diğerine isnat edilen iki isim unsurundan oluşmaktadır. Bu grupta isnat olunan unsur, 3. kişi iyelik ekli veya eksiz olarak başta, isnat edilen unsur (vasıf ismi) sonda bulunmaktadır. İsnat grubu, cümle veya sözcük grupları içinde isim, sıfat veya zarf görevini üstlenmektedir. İsnat öbeği biçimindeki deyimler:

aghyzlyghy tatlü(ağızlığı tatlı) [tatlı dilli] (26); *aghzy büüuk* '(ağız büyük) [ağız büyük] (27); *an-lamaŋi kyt* (anlaması kıt) [anlaması kıt] (58); *āwāzi tutkun* (avazi tutkun) [avazı tutkun] (123); *ækli başinde*(‘aklı başinde) [aklı başında] (139) *başi pek* (başı pek) [başı pek] (190); *beli kyryk* (beli kırık) [beli kırık] (241); *boghazy iplü*(boğazı iplü) [boğazı ipli] (257); *giāni tatlü* (cāni tatlı) [canı tatlı] (291); *eli ajaghy k'efik* (eli ayağı kesik) [eli ayağı kesik] (427); *eli pek* (eli pek) [eli pek] (433); *eli yufkæ* (eli yufká) [eli yufka] (435); *fik 'rü zæ'ŷf*(fikrü zá'if) [fikri zayıf] (486); *g'ön-lī dār* (gönlü dār) [gönlü dar] (520); *g'özi ac* (gözi aç) [gözü aç] (554); *g'özi acık* (gözi açık) [gözü açık] (564); *jüreg'i pek* (yüreği pek) [yüreği pek] (1280); *jüzi kara* (yüzi kara) [yüzü kara] (1289); *iüz aklyk* (yüz aklık) [yüz aklık] (1345); *iüzi ak* (yüzi ak) [yüzü ak] (1348)

1.7.Yönelme Öbeği Biçimindeki Deyimler

Yönelme hâli ekli bir ismin bir başka isim ile kurduğu sözcük grubuna yönelme öbeği denilmektedir. Grubu oluşturan birinci unsur yönelme hâli eki {+(y)a/+(y)e} taşımaktadır. Bu grup cümle veya sözcük grupları içinde isim, sıfat veya zarf görevini üstlenmektedir. Yönelme öbeği biçimindeki deyimler şunlardır :*başine buiuruk*(başine buyuruk) [başına buyruk] (185)

1.8.Çıkma Öbeği Biçimindeki Deyimler

Çıkma hâli ekli bir ismin bir başka isim ile kurduğu sözcük öbeğidir. Grubu oluşturan birinci unsur çıkma hâli eki { +dan/+den/+tan/+ten } taşır. Bu grup cümle veya sözcük öbekleri içinde isim, sıfat veya zarf görevini üstlenmektedir. Çıkma öbeği biçimindeki deyimler şunlardır:

aghyzdan ġewāb (ağızdan cevāb) [ağızdan cevap] (19); *kondaktan kutfyz* (kondaktan kıtsız) [doğuştan bahtsız] (896)

1.9. Edat Öbeği Biçimindeki Deyimler

Bir isim veya isim soylu sözcükten sonra gelen edatın eklendiğı sözcük ile birlikte oluşturduğu sözcük öbeğidir. Edat öbekleri, cümle içinde sıfat veya zarf görevini üstlenmektedir. Edat öbeği biçimindeki deyimler şunlardır:

g' ön-ül/fyzlig' ile (gönülsızlig ile) [gönülsüzlük ile] (538); *türsi olmiş chyjār g' ibi* (türşi olmiş hıyār gibi) [turşu olmuş hıyar gibi] (1173)

1.10. Bağlama (bağlaç) Öbeği Biçimindeki Deyimler

Bağlaç ile birbirine bağlanmış aynı nitelikte iki veya daha çok sözcükten oluşan sözcük grubudur. “İle” bağlacının ekleşmiş şekli olan {-(y)la} da iki sözcüğü birbirine bağlamaktadır. İkiden çok sözcükten oluşan bir bağlama grubunda “ve” bağlacı, son iki sözcüğün arasında yer almaktadır. Bağlama öbeği biçimindeki deyimler şunlardır:

sözü sāz (sözü sāz) [söz ü saz] (1077); *ja dewlet başe ja kuzghun laşe* (ya devlet başe ya kuzgun leşe) [ya devlet başa ya kuzgun leşe] (1214)

1.11. Tekrar (İkileme) Öbeği Biçimindeki Deyimler

Aynı, yakın veya zıt anlamlı iki sözcüğün yan yana gelmesiyle ya da aynı sözcüğün ikinci sırada, ünsüzle başlıyorsa ilk ünsüzü *m*'ye değiştirilerek veya ünlüyle başlıyorsa başına *m* ünsüzü ilave edilerek tekrarlanmasıyla oluşan sözcük öbeğidir. Ayrıca, *falan* sözcüğünün bazı isimlerden sonra kullanılmasıyla da ikileme yapılmaktadır. Tekrar öbeği biçimindeki deyimler şunlardır:

akćiafyz pulfyz (akçasız pulsuz) [akçasız pulsuz] (31); *başlü başine* (başlı başına) [başlı başına] (196); *etlü ġiānlü* (etli canlı) [etli canlı] (462); *ewlü barklü* (evli barklı) [evli barklı] (465); *işlü g'üçlü* (işli güçlü) [işli güçlü] (767); *işfyz g'üçfyz* (işsiz güçsüz) [işsiz güçsüz] (768); *felāmfyz k'elāmfyz* (selâmsız kelâmsız) [selamsız kelamsız] (1100); *jerlü jerinde* (yerli yerinde) [yerli yerinde] (1262)

2. Cümle Yapısındaki Deyimler

Cümle yapısındaki deyimler şunlardır:

akćiafi puly ioktür (akçası pulı yoktur) [akçesi pulu yoktur] (32); *allāhe fygħynürüz* (allāhe sığınürüz) [allaha sığınırız] (41); *allāh g'öftermesün* (allāh göstermesün) [allāh göstermesin] (43); *allāh wirsün* (allāh virsün) [allah versin] (44); *asly fasly jok* (aslı faslı yok) [aslı faslı yok] (69); *asly fasly joktür* (aslı faslı yoktur) [aslı faslı yoktur] (70); *ækly kyttür* (âklı kıttür) [aklı kıttır] (138); *ækli başinde deg'ül* (âkli başinde degül) [aklı başında değil] (140); *babaşinden kalmaz* (babasinden kalmaz) [babasından kalmaz] (161); *bāşüm g'özüm üftüne* (başüm gözüm üstüne) [başım gözüm üstüne] [olsun] (210); *boinün-altynde kalşun* (boynün altında kalsun) [boynun altında kalsın] (268); *ćiok iaša* (çok yaşa) [çok yaşa] (330); *el benüm, etek'senün* (el benim etek senin) [el benim etek senin] (408); *elćije zewāl olmaz* (elçiye zevāl olmaz) [elçiye zeval olmaz] (411); *elćije zewāl jok* (elçiye zevāl yok) [elçiye zeval yok] (412); *elifi g'örüp mertek'fanur* (elifi görüp mertek sanur) [elifi görüp mertek

sanır] (429); *elinden g' elmez*(elinden gelmez) [elinden gelmez] (431); *eilik' ejle den-yze brak balyk bilmezfe chālyk bilür* (eylik eyle deñize bırak balık bilmezse hālīk bilür) [iyilik eyle denize bırak, balık bilmezse yaratan bilir] (471); *g' ecendeng' ec* (geçenden geç) [geçenden geç] (500); *g' endü cialar, g' endü oynar* (gendü çalar, gendü oynar) [kendi çalar, kendi oynar] (502); *g' örünen k' öje kulaghuz lāzım deg' ül* (görünen köye kulağuz lazım degül) [görünen köye kılavuz lazım değil] (540); *g' özün-e ajdin*(gözüne aydin) [gözüne aydın]; *g' özün-ajdin*(gözün aydin) [gözün aydın] [olsun] (550); *g' özün-e ajdin* (gözüne aydin) [gözüne aydın] [olsun] (551); *g' öti joktür* (göti yoktur) [götü yoktur] (541); *ipi sapi ioktür* (ipi sapi yoktur) [ipi sapi yoktur] (745); *kædem g' etürdun-üz* (kâdem getürduñüz) [kadem getirdiniz] (860); *kuru janinde jaś dachy janar*(kuru yaninde yaş dahi yanar) [kurunun yanında yaş dahi yanar] (907); *oghurlar ola* (oğurlar ola) [uğurlar ola] (1013); *şun-ā bun-ā g' ezer* (şuña buña gezer) [şuna buna gezer] (1128); *webālī bojnyñæ*(vebāl ī boynıná) [olsun] [vebali boynuna][olsun] (1201); *jüreg' un-g' ötün- war iŕe cik mejdāne* (yüregüñ, götüñ var ise çık meydane) [yüreğin götün var ise çık meydana] (1281)

Bazı deyimler eksilteli cümle olarak kalıplaşmıştır. Bunlar şunlardır: *bāšüm g' özüm üftüne*(başüm gözüm üstüne) [başım gözüm üstüne] (210); *g' özün- ajdin*(gözün aydin) [gözün aydın] (550); *g' özün-e ajdin* (gözüne aydin) [gözüne aydın] (551); *webālī bojnyñæ*(vebāl ī boynıná) [vebali boynuna](1201)

3. Sonuç

Bu çalışmada toplam 1368 tane deyim tespit edilmiştir. Bu deyimlerin 31 tanesi cümle biçiminde olup 4 tanesi eksilteli cümle şeklinde kalıplaşmıştır. Sözcük öbeği biçimindeki deyimlerin toplamı ise 1337 tane olarak belirlenmiştir. Bunlardan 49'u sıfat-fill öbeği, 1'i zarf-fiil öbeği, 1145'i fiil- ismi öbeği, 4'ü belirtili isim tamlaması öbeği, 48'i belirtisiz isim

tamlaması öbeği, 2'si zincirleme isim tamlaması öbeği, 2 'si Farsça isim tamlaması biçiminde kalıplaşmış deyimler, 53'ü sıfat tamlaması öbeği, 20'si isnat öbeği, 1'i yönelme öbeği, 2'si edat öbeği, 2'si bağlama (bağlaç) öbeği ve 8'i tekrar (ikileme) öbeği biçimindeki deyimler olarak derlenmiştir.

III.METİN-YAZI ÇEVİRİMİ-AKTARMA

A(A)

1.*aġi sözler söylemek*ⁱ (70) (aci sözler söylemek) [acı sözler söylemek] “Azarlamak.”

2.*ać gⁱ özlü* (1434,4075,4206) (aç gözlü) [aç gözlü] “Doyumsuz kimse.”

3.*aćık dillü* (3527) (açık dillü) [açık dilli] 1. Sersem, şaşkın; 2. Açık sözlü, dürüst.”

4. *aćiuk aghyzlü* (304) (açuk ağızlü) [açık ağızlı] “Aptal, sersem.”

5.*aćiuk iüzlü olmak* (827,1491) (acuk yüzlü olmak) [açık yüzlü olmak] “Neşeli olmak.”

6.*aćlyktæn kærnin baghlamak* (1250) (ačlıktæn kárnin bağlamak) [açlıktan karnını bağlamak] “Açlığını gidermek.”

7.*ad ćekⁱ mek* (106) (ad çekmek) [ad çekmek] “1. Yermek, kınamak, ayıplamak; 2. Dedikodu yapmak.”

8.*ad wirmek* (106,1185) (ad virmek) [ad vermek] “Adlandırmak.”

9.*aforos etmek* (4440) (aforos etmek) [aforoz etmek] “Birine karşı cephe almak, onunla olan ilişkilerini kesmek.”

10.*aghać ćićeķ wirmek* (1460) (ağaç çićeķ virmek) [ağaç çićeķ vermek] “Çiçeķlenmek.”

11.*aghyr başan* (300) (ağır basan) [ağır basan] “Kabus.”

12.*aghyr başmak* (2637) (ağır basmak) [ağır basmak] “Kabus görmek.”; *aghyr başar* (300)

“Kabus görür.”; *aghyr başmak ...* (758) “Kabus görmek ...”

13.*aghyr başlü* (300) (ağır başlü) [ağır başlı] “Ciddi, izzetli kimse.”

14.*aghyr behālü olmak* (300) (ağır behālü olmak) [pahalı olmak] “Kıymetli olmak.”

15.*aghyr dillü* (300-2128) (ağır dillü) [ağır dilli] “Kekeme, peltek.”

16.*aghyr gⁱ ötlü* (300) (ağır götlü) [ağır götlü] “Yavaş hareketli.”

17.*aghyr tepreniği* (300-844) (ağır teprenici) [ağır teprenici] “Yavaş hareketli.”

18.*aghyz ġewābī* (303) (ağız cevab ī) [ağız cevabı] “Sözlü yanıt.”

19.*aghyzdan ġewāb* (303) (ağızdan cevāb) [ağızdan cevap] “Sözlü yanıt.”

20. *aghyzdan fakyz awlamak* (540-2519) (ağızdan saķız avlamak) [ağızdan saķız avlamak]
“Bir şeyin iç yüzünü dikkatli ve gizli bir şekilde araştırmak.”

21.*aghyzndan we burnyndan ateřler fać[mak]* (ađızından ve burnından ateřler sać[mak])
[ağızından ve burnundan ateşler saćmak] “Bir durum karışısında çok sinirlenmek.”
⇐*aghyzndan we burnyndan ateřler faćiardy* (2909) “Çok sinirlenirdi.”

22.*aghyz egⁱ mek* (1942) (ağız egmek) [ağız eğmek] “Yalvarmak.”

23.*aghyz ykrārin wirmek* (5422) (ağız ıkrārin vermek) [ağız ikrarin vermek] “Söz vermek.”

24. *aghyz kokufi* (303-3799) (ağız kokuşu) [ağız kokusu] “Bir kimsenin çekilmez sözleri.”

25. *aghyz kⁱ öşefi ile sōjlemek* (1194) (ağız köşesi ile söylemek) [ağız köşesi ile konuşmak]
“Kibirle konuşmak.”

26.*aghyzlyghy tatlü* (304) (ağızlığı tatlü) [tatlı dilli] “Hoşa gidecek şekilde konuşan kimse.”

27. *aghyz būuk* (303) (ađzı büyük) [ađzı büyük] “Kibirle konuřan, hava atan kimse.”

28.*aghyz fulan[mak]* (ağzı sulan[mak]) [ağzı sulanmak] “Bir şeyi çok istemek.” ⇐*aghyz*
fulandy (3) “Çok arzuladı, pek istedi”.

29.*achyret oghly* (524) (ađiret ođlı) [ahiret ođlu] “Masivadan gećip kendini ibadete adayan kimse.”

30.*akjüzlü* (2546)(ak yüzlü) [ak yüzlü] “Temiz, namuslu, asil kimse.”

31.*akćiafyz pulfyz* (941) (akćasız pulsız) [akćasız pulsuz] “Fakir.”

32.*akćiafi puly ioktür* (334) (akćası pulı yoktur) [akćesi pulu yoktur] “Yoksuldur, fakirdir.”

33. alaj bağlamak (375) (alay bağlamak) [alay bağlamak] “Sıralanmak, sıraya girmek.”; ...
alajler baghlaūip (375) “... sıralayıp.”

34.alaj düzetmek (2167) (alay düzetmek) [alay düzetmek] “Askeri bölük bölük etmek.”

35.alaj kurmak (375) (alay kırmak) [alay kurmak] “Sıralamak, sıraya sokmak.”

36. alciak gⁱ ön-üllü olmak (383) (alçak gönüllü olmak) [alçak gönüllü olmak] “Yumuşak huylu, mütevazı, nazik olmak.” ; *alciak gⁱ ön-üllü* (4089) “Yumuşak huylu, mütevazı, nazik kimse.”

37.alciaklyk gⁱ öftermek (1220) (alçaklık göstermek) [alçaklık göstermek] “Mütevazı olmak ”

38.alciaklyk gⁱ öftermek (382) (alçaklık göstermek) [alçaklık göstermek] “Hakaret etmek.”

39. aldürmīs ādem (386) (aldürmīs ādem) [aldürmīs adem] “Deli,aklı gitmiş insan.”

40.alyn burtarmak (401-912) (alın burtarmak) [alın buruşturmak] “Kızmak, sinirlenmek, bir durumdan hoşnut olmadığını belli etmek.”; *alnyni burtarmak* (401) (alnini burtarmak) [alnini buruşturmak] “Kızmak.”

41.allāhe fyghynürüz (2456) (allāhe sığınürüz) [allaha sığınırız]“Kötü bir durum karşısında Allah’tan yardım isteriz.”

42.allāhe ortak katmak (499) (allāhe ortak kıtmak) [allaha ortak kıtmak] “Şirk kımak.”

43.allāh gⁱ öftermesün(396) (allāh göstermesün) [allāh göstermesin] “Allah kötü bir durumla karşılaştırmāsın.”

44.allāh wirsün (396) (allāh wirsün) [allah versin] “Keşke, ne olurdu...”

45.allāh joly(2547) (allāh yolu) [allah yolu] “Bir şeyi Allah için yapmak.”

46.alyn burtarmak (401-912) (alın burtarmak) [alın buruşturmak] “Kızmak, sinirlenmek, bir durumdan hoşnut olmadığını belli etmek.”

47. *alnyi burtarmak* (401) (alnını burtarmak) [alnını buruşturmak] “Kızmak.”

48. *alny damghalan[mak]* (alnı damgalan[mağ]) [alnı damgalanmak] “Hoşa gitmeyen bir davranıştan veya işlenmiş bir suçtan dolayı herkesçe bilinir duruma gelmek.”

49. *alny damghalanmış* (401) (alnı damgalanmış) [alnı damgalanmış] “Hoşa gitmeyen bir davranıştan veya işlenmiş bir suçtan dolayı herkesçe bilinir duruma gelmiş.”

50. *altyne al[mak]* (altine al[mağ]) [altına almak] “Bir kimseyi kendine bağlamak.” ⇐ ... *altyne aldi* (377) “... kendine bağladı.”

51. *altynde kalma[mak]* (altinde kalma[mağ]) [altında kalmamak] “Bir iyiliği karşılıksız bırakmamak.” ⇐ ... *altynde kalmaz*(377) “Bir iyiliği karşılıksız bırakmaz.”

52. *altȳ üftüne g' elmek* (1321) (altüstüne gelmek) [altı üstüne gelmek] “Dönmek.”

53. *anafinden dilyfz dogh[mak]* (anasından dilsiz doğ[mağ]) [anasından dilsiz doğmak] “Doğuştan dilsiz doğmak, konuşamamak.” ⇐ *anafindendilyfzdoghan* (29) “Doğuştan dilsiz doğan, konuşamayan.”

54. *and boziği* (449) (and bozici) [and bozucu] “Yalan yere yemin eden, yalancı şahit.”

55. *and bozmak* (449) (and bozmağ) [and bozmak] “Yemin bozmak.”

56. *and içmek* (448-1968-5610) (and içmek) [and içmek] “Yemin etmek, bir şeyi yapmak yada yapmamak için söz vermek.” ; ⇐ ... *and içti*(449) “... yemin etti.”

57. *and wirmek* (449,1099-5610) (and virmek) [and vermek] “Yemin etmek.”

58. *an-lamaft kyt* (357) (aflaması kıt) [anlaması kıt] “Geç anlayan kimse.”

59. *araje girmek* (123) (araye girmek) [araya girmek] “1. İki kişinin arasındaki bir işe karışmak; 2. İki kişiyi uzlaştırmak.”

60.ardingē g' itmek (183-334-1205) (ardince gitmek) [ardınca gitmek] "Peşine takılmak; aynı düşüncede olmak." ; ... *ardingē g' idilmiş* (4302) "... uyulmuş."

61.ardine düs[mek](ardine düş[mek]) [ardına düşmek] "Birinin arkasından gitmek, peşini bırakmamak." ⇐ ... , ... *ardine düştüm* (529) "... , ... arkasından gittim, peşini bırakmadım." ;*ardine düsmek* (696) "Birinin arkasından gitmek, peşini bırakmamak."

62.arka olmak(arka olmak) [arka olmak]⇐... *arka olmak*(146) "... destek olmak."

63.arka wirmek (146) (arka virmek) [arka vermek] "Bir kimseye arka olmak."

64. arkyry g' itmek (145-3872) (arkırı gitmek) [arkırı gitmek] "Bir yana gitmek."

65.arkurydan g' elmek (146) (arkurıdan gelmek) [arkurıdan gelmek] "İtiraz etmek."

66. arslan iataghy (994) (arslan yatağı) [arslan yatağı] "Cesur, yiğit, kahraman kimselerin yaşadığı yer."

67.arzumendlik' g' öftermek (1201-1202) (arzumendlik göstermek)[arzumendlik göstermek]"İstekli olmak."

68.arzūfine düs[mek](arzūsine düş[mek]) [arzusuna düşmek] "İstemek." ⇐... *arzūfine düstiler* (140) "... istediler."

69. asly fasly jok(aslı faslı yok) [aslı faslı yok] "Doğru olmayan, yalan."

70.asly fasly jektür(3526) (aslı faslı yoktur)) [aslı faslı yoktur] "Doğru değildir, yalandır."

71.aflyni k' efmek (3955) (aslını kesmek) [aslını kesmek] "Yok etmek, mahvetmek, perişan etmek."

72. aslynün- iolynden cikmak '(256) (aslınun yolından çıkmak) [aslının yolundan çıkmak] "Soyuna çekmemek, hayırsız evlat olmak."

73.*at koşmak* (35) (at koşmak) [at koşmak] “Bağımsız olmak, her istediğini yapabilmek.”

74.*at oghlani* (34) (at oğlani) (at oğlanı) [at bakıcısı]“Atlara bakan uşak, seyis.”

75. *atup tutygi* (1598) (atup tutıcı) [atıp tutucu]“1. Öğünücü; 2. Boş vaatlerde bulunucu.”

76.*atup tutmak* (48,1598,3139) (atup tutmak) [atıp tutmak] “1. Öğünmek; 2. Boş vaatlerde bulunmak.”

77. *awazyn kaldurmak* (1163) (avazın kaldurmak) [avazın kaldırmak] “Bağırarak.”

78.*awuği awuğē kakmak* (3669) (avuci avuce kaçmak) [avucu avuca kakmak] “Alkışlamak.”

79.*ajaghyle tepmek* (703) (ayağıle tepmek) [ayağı ile tepmek] “Geri çevirmek.”

80.*ajak altyne alun[mak]* (ayak altına alun[mak]) [ayak altına alınmak] “Hor görülmek.”

⇐*ajak altyne alunmiş* (701) “Hor görülmüş.”

81.*ajak bafmak*(337,577) (ayak basmak) [ayak basmak] “1. Bir yere varmak; 2.Girmek,uğramak; 3. Mesleğe girmek; 4. Bir yere bağlı olmak.”; ... *ajak baftughy* ... (577) “... eriştiği ...”

82.*ajdynlyk wirmek* ⁱ (215,587,3057) (aydınlık virmek) [aydınlık vermek] “Parlatmak, ışıklandırmak, aydınlatmak.”

83. *ajrü düşmek* (591) (ayrü düşmek) [ayrı düşmek] “Bir kimseden ayrılmak.”

84.*aiaghyne düş[mek]* (ayağıne düş[mek]) [ayağına düşmek] “Yalvarmak.”⇐*aiaghyne düştü* (577) “Yalvardı.”

85. *aiak ioly* (112) (ayak yolu) [ayak yolu] “Tuvalet.”

86.*ailak gⁱ ez[mek]* (aylak gez[mek]) [aylak gezmek] “Başiboş gezmek.” ⇐ *ailak gⁱ ezmeden* ... (605) “Başiboş dolaşmadan ...”

87.azy cíogha tut[mak] (azı çoğa tut[mağ]) [azı çoğa tutmak] “Küçük bir şeyi çok değerli görmek.” ⇐ *azy cíogha tut*(154) “Küçük bir şeyi çok değerli gör.”

88.az fećmek (155) (az seçmek) [az seçmek] “Gözü az görmek.”

Ā (Ā)

89.āb renk (5) (āb renk) [su rengi] “Kadınların yüzlerine sürdükleri aklık.”

90.āb rū (5) (āb-i rū- yüz şui) [yüz suyu] “Ahlak ve şeref derecesi.”

91. āb ütābwirmekⁱ (3) (āb ü tāb virmek) [su ve parıltı vermek] “Süslemek.”

92.ⁱāğiz kalmak (3991) (āciz kılmağ) (aciz kalmak) “1. Yorulmak; 2. Bir şeyi uğraştığı hâlde başaramamak.”

93.ādemī ādemden færk etmekⁱ (3504) (ademi ademden fârk etmek) [ademi ademden fark etmek] “İnsanı insandan ayırmak.”

94.ādem jerine fajmamak (2928) (ādem yerine saymamak) [insan yerine saymamak] “Bir kimseyi hor görmek.”

95. ādem ierine komamak (115,1160) (ādem yerine kōmamak) [insan yerine koymamak] “Bir kimseyi hor görmek.”; ... *ādem jerine komazler* (5568) “...hor görürler.”

96.ādem ierine tutmak (115) (ādem yerine tutmak) [adem yerine tutmak] “Bir kimseye değeri olmadığı hâlde değer vermek.”

97.ādem ierine tutmamak(115,1160) (ādem yerine tutmamak) [insan yerine tutmamak] “Bir kimseyi hor görmek.

98.ād komak (106,1185,3807) (ād kōmak) [ad koymak]“Adlandırmak.”

99. ādini çekⁱmek (2240) (ādini çekmek)[adını çekmek] “Dedikodusunu yapmak.”

100.āferīn etmekⁱ (318,527,1093) (āfer ī n etmek) [aferin etmek] “Beğenmek, övgüde bulunmak.”

101.āferīn gⁱetürmek (527-1093) (āferin getürmek) [aferin getirmek] “Güzel bulmak, beğenmek.”

102.āferīn okumak(318) (āfer ī n okumağ) [aferin okumak]“Beğenmek, övgüde bulunmak.”

103.āh çekⁱmekⁱ (562,5866) (āh çekmek) [ah çekmek] “Özlemek.”

104. āhenk wirmek (573) (āhenk virmek) [ahenk vermek] “Düzenlemek.”

105.āchyret ferājne intykāl etmek (545) (āḫiret serāyine intıķāl etmek) [ahiret sarayına intikal etmek] “Bu dünyadan göçmek, ölmek, vefat etmek.”

106.āllāh ile aldaşmak (āllāh ile aldaşmağ) [allah ile aldaşmak] “Şirk koşmak.”⇐...*allāhile aldaşmak* ...(386) “ ...şirk koşmak ...”

107. āllāhi birlemek (1455) (āllāhi birlemek) [allahı birlemek] “Tevhid etmek.”

108.āllāhün- ræhmetine ulaşmak (1017) (āllāhüñ rāhmetine ulaşmağ) [allahın rahmetine ulaşmak] “Vefat etmek.”

109. allāhün-belāfı (868) (allāhün- tanrinün belāsı)[allahın belası]“Varlığından rahatsız olunan şey.”

110.āllāhün- iolyne dürüşmek (2163) (āllāhüñ yoline dürüşmek) [allahın yoluna dürüşmek]

“1. Gaza etmek; 2. Allah için çalışıp, çaba göstermek.”

111.ārāje gⁱirmek (123,4114) (araya girmek) [araya girmek] “1. İki kişinin arasında geçen bir olaya karışmak; 2. Söz alıp vermek; 3. Aracı olmak.”

112.ār çekⁱmek (484) (ār çekmek) [ar çekmek] “Utanmak.”

113.ārijetī almak (494) (āriyet ī almak) [ödünç almak] “Ödünçlemek, bir şeyi geri vermek kaydıyla almak, emanet almak.”

114.ārijete wirmek (3189) (āriyete virmek) [ariyete vermek] “Emanet vermek, ödünç vermek.”

115. āšijāne kūrmak (251) (āšiyāne kurmak) [yuva kurmak] “Evlenmek.”

116. ātešciakmak (41) (āteš çaķmak) [ateş çaķmak] “Yakmak.”

117.āteše urmak (39) (āteše urmak) [ateşe vurmak] “Tutuşturup yakmak.”

118.ātešlü gⁱ öz(ler) (41,4070,4071) (ātešlü göz(ler)) [ateşli göz(ler)] “Sinirden ateş çıkan, parlayan, yanan göz.”

119.āteš perdefi (5933) (ateş perdesi) [ateş perdesi] “Koruyan, gölgelik.”

120.āwāre gⁱ ezmek (479,2598,3943) (āvāre gezmek) [avare gezmek] “İşsiz güçsüz, başıboş dolanmak.”

121.āwāre gⁱ öz(ler)(479,4071) (āvāre göz(ler)) [avare göz(ler)] “Boş bakan gözler.”

122.āwārelykten berī kal[mak] (āvārelıķten ber ī ķal[maķ]) [avarelikten beri kalmak] “İşsiz olmamak.” ⇐ āwārelykten berī kalūr (801) “İşsizlikten uzak durur.”

123.āwāzi tutkun (479,3137) (avazi tutkun) [avazı tutkun] “Boğuk sesli.”

124.āwāzi tutul[mak] (āvāzı tutul[maķ]) [avazı tutulmak] “Boğulmak.” ⇐ āwāzi tutulmıš(479) “Boğulmuş.”

125. *āwāzini baſ[mak]* (āwāzini baſ[maḵ]) [avazını basmak] “Bağırmak.” ⇐ *āwāzini baſar* (838)
“Bağırır.”

126. *āib wirmek* (1193) (‘āyb virmek) [ayb vermek] “Gıybet etmek.”

127. *āzādlik wirmek* (157) (āzādlik virmek) [azadlık vermek] “Özgür bırakmak.”

128. *āzārī chātyr čekⁱmek* (158) (āzārī ḥātır çekmek) [azarı hatır çekmek] “Kırılmak.”

129. *āzār etmek* (158) (āzār virmek) [azar vermek] “Kırmak.”

130. *āzār wirmek* (2713) (āzār virmek) [azar vermek] “Söğmek, küfür etmek, azarlamak.”

'Æ ('À)

131. *ægebe kalmak* (2597,3595) (‘ácebe kalmak) [acebe kalmak] “Şaşırmak.” ^{ægebe kaldy}
(3074-3219) “Şaşırdı.”

132. *ægele ile kaçmak* (3337) (‘ácele ile kaçmak) [acele ile kaçmak] “Acele etmek.”

133. *æhte wefā it[mek]* (‘áhde vefā it[mek]) [ahde vefa etmek] “Verdiği sözde
durmak.” ⇐ *æhte wefā idiği* (5323,5394) “Verdiği sözde duran.”

134. *ækyl dāirefīnden çık[mak]* (‘ákıl dāiresinden çık[maḵ]) [akıl dairesinden çıkmak] “Akli
dengesini şaşırmak, delirme.” ⇐ *ækyl dāirefīnden çıktı* (3298) “Delirdi”.

135. *ækylgⁱ idermek* (1270) (‘ákıl gidermek) [akıl gidermek] “Şaşırmak, akıl almak.”

136. *ækyl jetiſme[mek]* (‘âkı̇l yetiſme[mek]) [akıl yetiſmemek] “Bir konuyu anlama kudretine sahip olamamak.” ⇐ *ækyl jetiſmedüg’i* (5561) “Anlayamadığı.”

137. *ækly baſine g’ilmek* (3298) (‘âkı̇l baſine gelmek) [aklı başına gelmek] “Akıllanmak, gafletten uyanmak.”

138. *ækly kyttür* (3626) (‘âkı̇l kıttür) [aklı kıttır] “Akılsızdır.”

139. *ækli baſinde* (3298) (‘âkı̇l baſinde) [aklı başında] “Akıllı, idrak sahibi.”

140. *ækli baſinde deg’ül* (3298) (‘âkı̇l baſinde degül) [aklı başında değil] “Akılsız, idrak sahibi olmayan.”

141. *ækl ierine g’ilmek* (196) (‘âkı̇l yerine gelmek) [aklı yerine gelmek] “Sarhoſluktan ayrılmak.”

142. *ækly baſinden g’it[mek]* (‘âkı̇l baſinden git[mek]) (aklı başından gitmek) “Şaſa kalmak, aklı gitmek.” ⇐ *ækly baſinden g’itty* (661) “Şaſa kaldı, aklı gitti.”

143. *ækline g’etürmek* (3298) (‘âkı̇line getürmek) [aklına getirmek] “Hatırlamak.”

144. *ækly g’itmek* (1023) (‘âkı̇l gitmek) [aklı gitmek] “Delirmek, divane olmak, ſaſırmak.”; *ækly g’itmiſ* (1023) “Delirmiş, divane olmuş, ſaſmış.”

145. *ækli k’eff[mek]* (‘âkı̇l kes[mek]) [aklı kesmek] ⇐ “İdrak etmek, anlamak demektir.” *æklüm kefer* ... (3955) “İdrak ederim, anlarım...”

146. *æklyn almak* (1024) (‘âkı̇lin almak) [aklın almak] “Hayrete düſürmek, ſaſırtmak.”

147. *ækylleri karys[ma]* (‘ákılleri arış[ma]) [akılları arışmak] “Bocalamak, ne yapacağını bilememek.” ⇐ *ækylleri karysty* (3580) “Bocaladılar, ne yapacaklarını bilemediler.”; ... *ækly karysmyś* ... (4122) “... ne yapacağını bilememiş...”

148. *ækyllük fat[ma]* (‘ákıllük sat[ma]) [akıllık satmak] “Bir kimseye kendi düşüncesini öğretmek, yol göstermek.” ⇐ *ækyllük fatar* (2907) “Bir kimseye kendi düşüncesini öğretir, yol gösterir.”

149. *ælākæfīni kⁱ efmek* (3309) (‘ālākāsini kesmek) [alakasını kesmek] “1. Bir kimseden veya olaydan elini çekmek; 2. Sahip çıkmamak.”

150. *æmele gⁱ etürmek* (3329,3349,3874) (‘ámele getürmek) [amele getirmek] “Bir işi tamamlamak, başarmak.”

151. *æskⁱ er kaldürmak* (3593) (‘ásker aldürma) [asker kaldırmak] “Ordu düzenlemek.”

152. *æskⁱ er kalkmak* (3594) (‘ásker alkma) [asker kalkmak] “Orduyu kaldırmak.”

153. *æskⁱ er kondürmak* (3808) (‘ásker ondürma) [asker kondurmak] “Ordu kurmak.”

154. *æfkeri fæf fæf komak* (2961) (‘áskeri sáf sáf oma) [askeri saf saf koymak] “Askeri sıralamak.”

155. *æškæ gⁱ elmek* (1888) (‘ášká gelmek) [aşka gelmek] “Coşmak.”

156. *æwret almak* (3350) (‘ávret alma) [avrat almak] “Evlenmek.”

157. *æwretini boşatmak* (1227,3350) (‘ávretini boşatma) [avratını boşatmak] “Eşinden ayrılmak.”

158. *æwretine talak wirmek* (1227) (‘ávretine talak vermek) [avratına talak vermek] “Boşamak.

”

159. *æzāb çekmek* (3234) (‘ázāb çekmek) [azab çekmek] “İşkence çekmek, üzüntü içinde olmak.”

160. *æzāb wirmek* (1242) (‘ázāb vermek) [azab vermek] “İşkence çektirmek, üzüntü vermek.”

B (B)

161. *babafinden kalmaz* (3595) (babasinden kıalmaz) [babasından kalmaz] “Babasına benzer.”

162. *bagh bozmak* (670,921) (bağ bozmak) [bağ bozmak] “Bağı üzüksüz hale getirmek.”; *bagh bozylmafi* (670) “Bağın üzüksüz hale gelmesi.”; *bagh bozygi* (670) “Bağı üzüksüz hale getirici.”

163. *bagh ciözmek* (669) (bağ çözmek) [bağ çözmek] “Özgür bırakmak.”

164. *baghdaş kurmak* (850,5955) (bağdaş kırmak) [bağdaş kurmak] “Ayaklarının üzerine oturmak.”

165. *baghrına taş ur[mak]* (bağırına taş ur[mak]) [bağırına taş vurmak] “Acıya katlanmak.”
⇐ *bæghrüime taşler uraim* (851) “Acılara katlanayım.”

166. *bark etmek* (777) (barık etmek) [bark etmek] “Yuva kırmak.”

167. *baş aghyrtmak* (301,656) (baş ağırtmak) [baş ağırtmak] “Çok konuşarak rahatsız etmek, huzursuz etmek, usandırmak.”; *baş aghyrdigi* (656) “Çok konuşarak rahatsız edici, huzursuz edici, usandırıcı.”

168. *baś aghryfi* (3835) (baş ağrısı) [baş ağrısı] “Varlığı sıkıntı veren şey.”

169. *baśak tutmak* (831,1116,3138) (basak tutmak) [başak tutmak] “Başaklanmak.”

170. *baś ċikarmak* (1626) (baş çıkarmak) [baş çıkarmak] “İsyan etmek.”

171. *baśe ċikmak* (660) (baş çıkma) [baş çıkma] “Bir işi bitirmek, tamamlamak.”

172. *baśe ċikarmak* (820) (baş çıkarmak) [baş çıkarmak] “İsyan etmek.”

173. *baś eg [mek]* (baş eg[mek]) [baş eğmek] “Hürmet göstermek için eğilmek.” ⇐ ...*baś eg ermi?* (4294) “... hürmet gösterir mi?”

174. *baśe kakmak* (1200,1265,1314,2592) (baş kaka) [baş kaka] “Yapılan bir iyiliği yüze vurmak.”

175. *baśe fouk gⁱ eċmekⁱ* (661,3008) (baş souk geçmek) [baş soğuk geçmek] “Akli gitmek, delirmek.”

176. *baśe warmak* (660) (baş varmak) [baş varmak] “Bir işi bitirmek, tamamlamak.”

177. *baśe jazil[mak]* (baş yazıl[ma]) [baş yazılma] ⇐ *baśe jazilan* (2603) “Kader.”; *baśine jazylmyś idy* (5542) “Kaderiydi.”

178. *baś gⁱ ed[mek]* (baş ged[mek]) [baş gitmek] “Canından olmak.” ⇐ *baś gⁱ edeġek ...* (658) “Canından olacak...”

179. *baś gⁱ etürmek* (658) (baş getürmek) [baş getirmek] “Baş kaldırmak.”

180. *baś gⁱ ideġek (ĥaġtā)* (1912) (baş gidecek (ĥaġtā)) [baş gidecek (hata)] “Candan edecek (hata).”

181.başını alup gⁱid[mek] (başını alıp git[mek]) [başını alıp gitmek] “Kimseye haber vermeden gitmek.” ⇐ ... *başüm alup gⁱiderüm* (660) “... kimseye haber vermeden giderim.”

182.başin çekⁱmek (665) (başın çekmek) [başın çekmek] “Herhangi bir olayda öncü olmak.”

183.başinden gⁱec[mek] (başinden geç[mek]) (başından geçmek) “Bir şey yaşamak.” ⇐ *başinden neler gⁱec^y* (661) “Neler yaşadı .”

184.başine belā gⁱetür[mek] (başine belā götür[mek]) [başına bela getirmek] ⇐ ... *başine ...belā gⁱetürmesünler* (868) “... kötü bir işe bulaştırmasınlar.”

185.başine buiuruk (1015) (başine buyuruk) [başına buyruk] “Dilediği gibi davranan.”

186. başine gⁱel[mek] (başine gel[mek]) [başına gelmek] “Bir şey yaşamak.” ⇐ *başine neler gⁱeldi* (661) “Neler yaşadı.”; *başine gⁱeleğek idi* (662) “Yaşayacaktı.”

187.başine uşur[mak] (başine uşur[ma]) [başına uşurmak] “Başına toplanmak.”

⇐ ... *başine uşurdy* (5019) “Başına toplandı.”

188. başine iazyl[mak] (başine yazıl[ma]) [başına yazılmak] “Kader.” ⇐ *başine iazylmış idi* (662) “Kaderi belli idi.”

189. başin falmak (2922) (başın salmak) [başın salmak] “Beğenmemek, kötülemek, yermek.”

190.başı pek (661) (başı pek) [başı pek] “Dik başlı, kafa tutan.”

191.başka cikmak (664) (başka çıkmak) [başka çıkmak] “Özgür olmak.”

192. başka komak (3807) (başka koymak) [başka koymak] “Ayırmak, farklı olmak.”

193. *baś kaldürmak* (658,3593) (baş kaldürmak) [baş kaldırmak] “İsyan etmek.”; ... *baś kaldürmak* (690) “... isyan etmek.”; ... *baś kaldürüp* (3593) “İsyan edip.”

194. *baś kⁱ efmek* (658,3955) (baş kesmek) [baş kesmek] “Boyun vurmak.”

195. *baś komak* (658) (baş kımak) [baş koymak] “Baş eğmek.”; ... *baś kody* (658) “... baş eğdi.”

196. *başlü başine* (başlü başine) [başlı başına] ⇐ ... *başlü başine* ... (665) “... yalnız ...

197. *baştan aśmak* (247) (baştan aşmak) [baştan aşmak] “Çoğalmak.”; ... *baştan aśty* (247) “... pek çoğaldı”.

198. *baştan gⁱ ec[mek]* (baştan geç[mek]) [baştan geçmek] “1. İsteddiği şey için canından geçmek; 2. Bir olay yaşamak.” ⇐ *baştan gⁱ ecmiş* ... (2597) “1. İsteddiği şey için canından geçmiş; 2. Bir olay yaşamış.”; *baştan gⁱ ec en* (2580) “1. İsteddiği şey için canından geçen; 2. Bir olay yaşayan.”; *baştæn gⁱ ecmek* (659) “1. İsteddiği şey için canından geçmek; 2. Bir olay yaşamak.”

199. *baştan faw[mağ]* (baştan sav[mağ]) (dikkatli davranmamak) “Dikkatli davranmamak.” ⇐ *baştan fawdy* (156) “Dikkatli davranmadı.”

200. *baştæn çıkmağ* (659) (baştan çıkmağ) [baştan çıkmak] “1. Doğru yoldan sapmak; 2. Başı gitmek, baş vermek.”; *baştæn çıkarfın* (1628) “Doğru yoldan saparsın.”; *baştæn éika iazdy* (1628) “Doğru yoldan çıkayazdı.”

201. *baştæn çıkarmak* (659,1626) (baştan çıkarmak) [baştan çıkarmak] “1. Doğru yoldan saptırmak; 2. Baş kesmek.”

202. *baştæ oturmak* (660) (başta oturmak) [başta oturmak] “Lider olmak.”

203.bašten aš[mak] (başten aş[mağ]) [baştan aşmak] “(Bela) pek çoğalmak.” ⇐... *bašten ašty* (3883) “... pek çoğaldı.”

204. baś urmak (658) (505,baş urmağ) [baş vurmağ] “Yüz sürmek, pek eğilmek.”

205.baś we ġiān oynamak (560) (yolinde baş ve cān oynamağ) [yolunda baş ve can oynamak] “Canını tehlikeye atmak.”

206.baś wirmek (658) (baş virmek) [baş vermek] “Başaklanmak.”; *boghdaj baś wirmek* (659) “Buğday başaklanmak.”

207.bākȳ kalmak (676) (bākȳ kılmağ) [baki kalmak] “Ölümsüz olmak.”; *bākȳ kalan* (676) “Ölümsüzleşen.”

208.bālygh hæddine iriş[mek] (bālġ hāddine iriş[mek]) [buluğ haddine erişmek] “Ergenliğe gelmek.”⇐*bālygh hæddine irişmiş* ...686) “Ergenliğe gelmiş ...”

209.bār bār baghyr[mak] (bār bār bağır[mak]) [bar bar bağırmak] “Defalarca bağırmak.”⇐*bār bār baghyrurdi* (643-672) “Defalarca bağırdı.”

210. bāšüm g 'özüm üftüne (3322) (bāšüm gözüm üstüne) [başım gözüm üstüne] “Ne istersen yapayım...”; *baś üzre* (656) “Ne istersen yapayım.”; *baś üftüne* (656) “Ne istersen yapayım.”; *baś tepefi* (658) “Baş üstüne.”

211. bæhs komak (490,715-3807) (bahs komağ) [bahs koymak] “1. İddialaşmak; 2. Çekişmek.”

212. bæhfe düśmek (715) (bahse düşmek) [bahse düşmek] “1. İddialaşmak; 2. Çekişmek.”

213.bæchśiś wirmek (722) (bahşış virmek) [bahşış vermek] “Bir hizmet karşılığında birine para vererek ödüllendirmek.”

214. bærk urmak (777) (berk urmağ) [bark vurmağ] “Şimşek çakmak.”

215. *bæsȳret baghlamak* (853) (basiret bağlamak) [basiret bağlamak] “Gözleri kamaştırmak.”

216. *bæsȳret ile g' örmek* (840) (basiret ile görmek) “Kalp gözü ile görmek; 2. Dikkatli bir şekilde fikretmek.”

217. *bættāl komak* (1251) (bättāl komak) [battal koymak] “İşsiz kalmak.”

218. *bed bæchtlü* (719) (bed bāhtlü) [bed bahtlü] “Uğursuz, nasipsiz.”

219. *bedel ödemek* (732) (bedel ödemek) [bedel ödemek] “1. Bir şeyi elde etmek için sıkıntı çekmek; 2. Zarara uğramak; 3. Bir şeyin maddi karşılığını sağlamak.”

220. *bedel wirmek* (732) (bedel virmek) [bedel vermek] “1. Bir şeyi elde etmek için sıkıntı çekmek; 2. Zarara uğramak; 3. Bir şeyin maddi karşılığını sağlamak.”

221. *beg' lik' etmek* (865) (beglik etmek) [beylik etmek] “Hükmetmek.”

222. *beg' lik' fûrmek* (865) (beglik sürmek) [beylik sürmek] “Hükmetmek.”

223. *behā azalt[mak]* (behā azalt[mağ]) [değer azaltmak] “Değerini düşürmek.” ⇐ *behā azaltmağ/i* (160) “Değer düşürmesi.”

224. *behā biçmek* (714) (behā biçmek) [beha biçmek] “Fiyat koymak.”

225. *behāde olmak* (955) (behāde olmak) [behade olmak] “Kıymetli olmak.”

226. *behādyrlık' g' öftermek* (1102, 1193) (behādırlik göstermek) [bahadırılık göstermek] “Yararlı olmak.”

227. *behā ile çıkarmak* (1626) (behā ile çıkarmak) [beha ile çıkarmak] “Kurtarmak.”

228.behāne aramak (955) (behāne aramak) [bahane aramak] “Bir işi yapmamak için sebep bulmak.”; *behāne arardy* (955) “Bir işi yapmamak için neden arardı.”

229.behāne bulmak (955,3236) (behāne bulmak) [bahane bulmak] “Bir işi yapmamak için sebep bulmak.”

230.behāfın indürmek (953) (behāsın indürmek) [behasın indirmek] “Değerini azaltmak.”

231.behā wü ’ytibār bul[mak] (behā vü ’itibār bul[mağ]) [behā ve itibar bulmak] “Sayılmak, değer görmek.” ⇐ *behā wü ’ytibār bulur* (953) “Sayılır, değer görür.”

232.behāje çıkmak (953,1628) (behāye çıkmak) [behaya çıkmak] “Kıymetlenmek.”

233. behre almak (959) (behre almak) [behre almak] “Faydalanmak.”

234.behre wü næsīb al[mak] (behre vü nāsīb al[mağ]) [behre ve nasip almak] “Faydalanmak.” ⇐ ... *behre wü næsīb alalar* (959) “... faydalanalar.”

235. bek’ āret almak (860) (bekāret almak) [bekaret almak] “Kızlığın bozmak.”

236.belā çek [mek] (belā çek[mek]) [bela çekmek] “Mihnete düşmek.” ⇐ *belā çek’ iği* (872) “Mihnete düşen”

237.belāden faklamak (2973) (belāden saklamak) [beladan saklamak] “Dertten korumak.”

238.belāje mübtelā olmak (869) (belāye mübtelā olmak) [belaya mübtela olmak] “Bir derde alışmak.”

239.belāje oghra[mak] (belāye oğra[mağ]) [belaya uğramak] “Başına kötü bir iş gelmek.” ⇐ ... *belāje oghrady* (760) “... başına kötü bir iş geldi.”; *belāje oghratmak* (869) “Bir kimsenin başına kötü bir iş açmak.”

240.bel baghla[mak] (bel bağla[mağ]) [bel bağlamak] “Yardım istemek, güvenmek.”⇐...*bel baghladyler* (1004,1121) “... yardım istediler, güvendiler.”

241.beli kyryk (3672) (beli kırık) [beli kırık] “Felçli.”

242. belī bōk’ül[mek] (belī bōk’ül[mek]) [beli bükülmek] “1. Güçsüz kalmak; 2. Ruhsal çöküntü yaşamak.”⇐... *belī bōk’üldy*(936) “1. ... güçsüz kaldı; 2. ... ruhsal çöküntü yaşadı.”

243.bende çek’mek (672,897) (bende çekmek) [bende çekmek] “Bağlamak.”; ... *bende çek’ty* (897) “... bağladı.”

244. benk komak (903) (benk kırmak) [benk kırmak] “1. Yem dökmek; 2. Cezbetmek.”

245.benk’ wirmek (903) (benk kırmak) [benk kırmak] “1. Yem dökmek; 2. Cezbetmek.”

246.ber ferāgh g’elmek (776) (ber ferāğ gelmek) [berferag gelmek] “Hakkı olan bir şeyden feragat etmek.”

247.bejāzæ çikarmak (966) (beyāze çıkarmak) [beyaza çıkarmak] “Yazmak, resmetmek.”

248.bil baghla[mak] (bil bağla[mağ]) [bil bağlamak] “Yardım istemek, güvenmek.”⇐...*bil baghladyler* (1004,1121) “... yardım istediler, güvendiler.”

249.bīlmezlik’ g’öftermek (1074) (bīlmezlik göstermek) [bilmezlik göstermek] “Bilmiyor gibi görünmek.”

250.binā komak (1041) (binā kırmak) [bina kırmak] “Temel bırakmak.”

251. bir ādeme warmak (5316) (bir ādeme kırmak) [bir ādeme kırmak] “Huzura çıkmak.”

252.bir birine girmek (4114) (bir birine kırmak) [bir birine kırmak] “Vuruşmak.”

253. *bir hâlden bir hâle döndürmek* (1211) (bir hâlden bir hâle döndürmek) [bir hâlden bir hale döndürmek] “Değiştirmek.”

254. *bijygh altynde g ül[mek]* (biyığ altında gül[mek]) [bıyık altında gülmek] “Belli etmeyecek şekilde bir duruma gülmek.” $\Leftarrow$ *bijygh altynde gⁱ ülerdi* (999) “Belli etmeyecek şekilde bir duruma gülerdi.”

255. *boghāz boghāze olmak* (931) (boğāz boğāze olmak) [boğaz boğaza olmak] “Kavga etmek.”

256. *boghazde dur[mak]* (boğazde dur[mağ]) [boğazda durmak] “Tadı acımtırak olan bir şeyi yutamamak $\Leftarrow$ *boghazde durur* (931) “Tadı acımtırak olan bir şeyin yutulamamasıdır.”

257. *boghazy iplü* (30) (boğazı iplü) [boğazı ipli] “İdam.”

258. *boghazi ele wir[mek]* (boğazi ele vir[mek]) [boğazı ele vermek] “Yakalanmak.” $\Leftarrow$... *boghazi ele wirdün* (371) “... yakalandın.”; ... *wirür boghāzi ele* (5603) “... yakalanır.”

259. *boghaz kyfyl[mak]* (boğaz kısil[mağ]) [boğaz kısılmak] “Nutku tutulmak.” $\Leftarrow$ *boghaz kyfylmafi* (931) “Boğaz kısılması.”

260. *borġe gⁱirmek* (913,2217) (borce girmek) [borca girmek] “Birine borçlanmak.”

261. *borġtan ċikmak* (913,1628) (borctan çıkmak) [borçtan çıkmak] “Borcunu eda etmek.”

262. *bojna almak* (boynine almak) [boynuna almak] (1321) “Bir şeyi üzerine almak, kabul etmek.”

263. *bojna borġ[olmak]* (boyna borç [olmak]) “Bir şeyi yapmaya mecbur olmak.” $\Leftarrow$ *bojnüme borġtür* (913) “Yapmaya mecburum.”; *bojnine borġtür* (951) “Yapmaya mecbursun.”

264.bojny egⁱ ri [olmak] (951) (boynı egri olmak) [boynu eğri olmak] “Birine karşı söz söyleyecek, direnecek güçte olmamak.”

265.bojnyne almak (400,951) (boynine almak) [boynuna almak] “1. Kabul etmek; 2. Bir şeyi borç ya da ödev olarak üzerine almak”.

266.bojunduruk urmak (951) (boyunduruğ urmak) [boyunduruk vurmak] “Baskı ile yönetmek.”

267. boj wirmek (946) (boy virmek) [boy vermek] “1. Büyümek; 2. Suyun derinliğini ölçmek. 3. Uzunluğu yetmek.”

268.boinün-altynde kalfun (951) (boynün altında kalsun) [boynun altında kalsın] “Beddua.”

269.boiun urmak (504,950) (boyun urmak) [boyun vurmak] “Başını kesmek, idam etmek”.

270.boiün wirmemek (boyün virmemek) [boyun vermemek] $\Leftarrow$... *boiün wirmemek* “Boyun eğmemek, teslim olmamak.”

271.bör bör böğⁱür[mek] (bör bör böğür[mek]) [bör bör böğürmek] “Bağırmak.” $\Leftarrow$ *bör bör böğⁱürür* (935) “Bağırır.”

272.böiün wirmek ⁱ(465,950,5422) (böyün virmek) [boyun vermek] “İtaat etmek, teslim olmak.”; *bojun wirmez* (950) “Teslim olmaz.”

273.bujuruk tutmak (1015) (buyuruğ tutmak) [buyruk tutmak] “Emre uymak, rıza göstermek.”

274.bujuruk tutmamak (3140) (buyuruğ tutmamak) [buyruk tutmamak] “Emre itaat etmemek.”

275. bülüghyete yetişmek (886) (bülüğüyete yetişmek) [bülugiyete yetişmek] “Büyümek, ergin ve olgun olmak.”

276. būnjād urmak (906,1041) (būnjād urmak) [būnyad vurmak] “Temel atmak.”; *būnjād uriği* (5024) “Temel atıcı.”

277. būjūkⁱ ādem ol[mak] (büyük ādem ol[mağ]) [başarılı olmak] “Başarılı olmak.” ⇐... *būjūk ādem olağiak* (533) “... başarılı olacak.”

278. būjūk bašlū (664) (büyük bašlū) [büyük bašli] “Büyük işlerle uğraşan.”

279. būiūkⁱ aghyzlū (303) (büyük ağızlū) [büyük ağızlı] “Kibirle konuşan, hava atan kimse.”

Ġ (C)

280. ġiāiz gⁱ örmek (1082) (cāiz görmek) [caiz görmek] “Bir şeyin uygun olduğunu kabul etmek.”

281. ġiān atmak (1563) (cān atmağ) [can atmak] “1. Çok istemek, arzu etmek; 2. Can vermek.”

282. ġiān āzār (1564) (cān āzār) [can azar] “Can sıkıcı, endişe verici kimse.”

283. ġiān bašine fycra[mak] (cān bašine sıçra[mağ]) [can başına sıçramak] “Korkmak, şaşırma.” ⇐ *ġiān bašine fycrady* (662) “Korktu, şaşırdı.”

284. ġiān baš ojna[mak] (cān baš ojna[mağ]) [can baş oynamak] “Hayatını tehlikeye atmak.”

⇐... *ġiān baš ojnajürler* (1564) “... hayatlarını tehlikeye atarlar.”

285. ġiān çekⁱ ismek (1564) (cān çekişmek) [can çekişmek] “Son nefesini vermek.”

286. ġiān ewi (475) (cān evi) [can evi] “Yürek, bağı, insanın en hassas bölgesi.”

287. *ḡiān ewinün aghryfi* (302) (cān evün- evinün aḡrısı) [can evin- evinin aḡrısı] “Yürek aḡrısı, çekilen acı.”

288. *ḡiān ewün-aghryfi* (302) (cān evün- evinün aḡrısı) [can evin- evinin aḡrısı] “Yürek aḡrısı, çekilen acı.”

289. *ḡiāni aghzyne gⁱ el[mek]* (cāni aḡzine gel[mek]) [canı aḡzına gelmek] “Bir olay karşısında çok kormak.” ⇐ *ḡiāni aghzyne gⁱ eldy* (1564) “Çok korktu”.

290. *ḡiānī šīrīnī hækkæ teslim it[mek]* (cāni šī r ī n ī háḡḡá teslim it[mek]) [tatlı canı allaha teslim etmek] “Ölmek, vefat etmek.” ⇐ *ḡiānī šīrīnī hækkæ teslīm itty* (1184) “Öldü, vefat etti.”

291. *ḡiāni tatlū* (1565) (cāni tatlū) [canı tatlı] “Üzüntüye, zorluḡa katlanamayan.”

292. *ḡiān kapīḡi* (1567) (cān ḡapıcı) [can kapıcı] “1. Azrail; 2. En önemli, çarpıcı.”

293. *ḡiān ojnamak* (1563) (cān oynamak) [can oynamak] “Canından geçmek.”

294. *ḡiān oināḡi* (1564) (cān oynayıcı) [can oynayıcı] “Hokkabaz, canbaz kimse.”

295. *ḡiān teslīm etmek* (545,1184) (cān tesl ī m etmek) [can teslim etmek] “Ölmek, vefat etmek.”

296. *ḡiān wir[mek]* (cān vir[mek]) [can vermek] “Ölmek, vefat etmek.” ⇐ *...ḡiān wirürdi* (1200,1564) “... öldü, vefat ederdi”.

297. *ḡiān iakyḡi* (1567) (cān yakıcı) [can yakıcı] “Acı ve üzüntü veren.”

298. *ḡebā wirmek* (1574) (cebā virmek) [ceba vermek] “1. Bedava vermek; 2. peşkeş çekmek.”

299. *ḡenkⁱ ifteiḡi* (758) (cenk isteyici) [cenk isteyici] “Bahadır kimse.”

300. *ġennet iolyn azdūr[mak]* (cennet yolın azdūr[mağ]) [cennet yolunu azdırmak] “Bir kimseyi doğru yoldan ayırmak, ona kötü işler yaptırmak.” ⇐ *ġennet iolyn azdūrüp*(161) “Doğru yoldan ayırıp.”

301. *ġerīme almak* (1607) (cer ī me almak) [cerime almak] “Cezalandırılmak demektir.”

302. *ġerīme wirmek* (1607) (cer ī me vermek) [cerime vermek] “Bir kimseyi suçlamak, cezalandırmak.”

303. *ġewāb wirmek* (1014) (cevāb vermek) [cevap vermek] “1. Sorulan bir sorunun karşılığını vermek; 2. Olumlu sonuç vermek; 3. Karşı koymak.”

304. *ġewāz g' öftermek* (1669) (cevāz göstermek) [cevaz göstermek] “Bir şeye razı olmak, kabul etmek.”

305. *ġezāfın bul[mak]* (cezāsın bul[mağ]) [cezasını bulmak] “Yapılan kötülüğün karşılığını almak.” ⇐ ... *ġezāfın buldy*(3982) “... yaptığı kötülüğün karşılığını aldı”.

306. *ġilā wiriġi* (762) (cilā virici) [cila verici] “Bir şeyi aydınlatan, temizleyen kimse.”

307. *ġilā wirmek* (761) (cilā vermek) [cila vermek] “Bir şeyi aydınlatmak, temizlemek.”

308. *ġilwe wirmek* (1643) (cilve vermek) [cilve vermek] “Zinetlemek, süslemek.”

309. *ġin ċiarpmiś* (1545) (cin çarpmış) [cin çarpmış] “Neye uğradığını şaşırmış, mecnun olmuş.”

310. *ġinler top ojna[mak]* (cinler top oyna[mağ]) [cinler top oynamak] “İssız olmak, ürküntü vermek.” ⇐ ... *ġinler top ojnar* (1656) “... ıssızdır”.

311. *ġin tutmak* (3138) (cin tutmağ) [cin tutmak] “Cinli olmak, üç harfililere karışmak.”

Ć (Ç)

312. *ćiærchæ g'irmek* (1599) (çârĥá girmek) [çarha girmek] “Dönmek.”

313. *ćiāšni tutmak* (1551) (çāšni tutmaĥ) [çaşni tutmak] “Lezzetli olmak.”

314. *ćiatal lakyrdy* (1582) (çatal laĥırdı) [çatal lakırdı] “1. İğneleyici konuşma; 2. İki anlamada, iki türlü anlaşılabilir söz konuşma.”

315. *ćiatyk kaşlu* (1417,1540) (çatıĥ kaşlu) [çatık kaşlı] “1. Kaşları birbirine yapışık olan kimse; 2. Asık suratlı kimse.”

316. *ćiaw brakmak* (1568) (çav bıraĥmak) [çav bırakmak] “Ses vermek, dillenmek.”

317. *ćehre bozulmak* (1693) (çehre bozulmaĥ) [çehre bozulmak] “Sararmak, yıpranmak, perişan olmak.”

318. *ćek'e düzen wir[mek]* (çeke düzen vir[mek]) [çeke düzen vermek] “Toplamak, düzeltmek.” ⇐ ... *ćek'edüzen wirdy* (1633) “... topladı, düzeltti.”

319. *ćek'i düzen wir[mek]* (çeki düzen vir[mek]) [çeki düzen vermek] “Toplamak, düzeltmek.” ⇐ ... *ćek'i düzen wirdy* (1633) “... topladı, düzeltti.”

320. *ćek'üp ćewirmek* (1632) (çeküp çevirmek) [çekip çevirmek] “Yönetmek, düzene sokmak.”

321. *ćen-e ćialmak* (1633) (çeñe çalmaĥ) [çene çalmak] “Gereksiz yere çok konuşmak.”; ... *ćen-e ćialdy k'i* (1633) “... gereksiz yere çok konuştu ki.”

322. *ćeteje warmak* (1583) (çeteye varmaĥ) [çeteye varmak] “Eşkıyalık etmek.”

323.*ćićeć ćikarmak* (1854) (çiçek çıkarmak) [çiçek çıkarmak] “Çiçeklenmek.”

324.*ćifte koşmak* (1624) (çifte koşmak) [çifte koşmak] “Çiftlemek, eşlemek.”

325. *ćift sürmek* (1624) (çift sürmek) [çift sürmek] “Ziraat etmek.”

326.*ćizi ćizmek* (1612) (çizi çekmek) [çizi çekmek] “Yazı yazmak.”

327.*ćizme ćek'imek* (1612) (çizme çekmek) [çizme çekmek] “Yeni bir işe girişmek.”

328.*ćiok bilür (ādem)* (5966) (çok bilür (ādem)) [çok bilir (adem)] “Akıllı.”

329.*ćiok söylemek* (çok söylemek) [çok söylemek] “Çene çalmak.” ⇐ *ćiok söylemek ...* (4486)

“Çene çalmak...”; *ćiok fōjleiği* (822) “Çene çalıcı.”

330. *ćiok iaša* (759) (çok yaşa) [çok yaşa] “Sağ ol var ol, aferin...”

D (D)

331.*danıķ tutmak* (250) (danıķ tutmak) [şahid tutmak] “Şahit tutmak.”

332.*dar aghaği* (1999) (dar ağacı) [dar ağacı] “İdam sehpası.”

333. *dar etmek* (1223) (dar etmek) [dar etmek] “Sıkıntı vermek.”

334. *darlyk wirmek* (1088,1223,1250) (darlık virmek) [darlık vermek] “Sıkmak.”

335. *dajak urmak* (1186,2017) (dayak urmak) [dayak vurmak] “Dövmek, pataklamak.”

336.*dād almak* (1996) (dād almak) [tad almak] “Bir şeyin lezzetini almak.”

337.*dām kurmak* (2009) (dām kurmak) [dam kurmak] “Düzenek kurmak, tuzak hazırlamak.”

338.dāini ile haklaşmak (2019) (dāyni ile haklaşmak) [dayini ile haklaşmak] “Borcunu bitirmek.”

339. deli kanlü (2130,3600) (deli kanlü) [deli kanlı] “Taze yiğit.”

340. delüğe doghan (5640) (delüce doğan) [delice doğan] “Cesur, gözü pek.”

341.demyr atmak (49) (demir atmak) [demir atmak] “1.Gemi çıpasını denize atmak; 2. Bir yerde uzun süre kalmak.”

342.demyr brakmak (747) (demir bırakmak) [demir bırakmak] “1. Gemi çıpasını denize atmak; 2. Bir yerde uzun süre kalmak.”

343.demre urmak (505) (demre urmak) [demire vurmak] “Zincirlemek.”

344.dem urmak (2134) (dem urmak) [dem urmak] “1. Bir şeyden konu açmak; 2. Soluk almak.”

345.derdü elem çekⁱmek (2052) (derdü elem çekmek) [dert ve elem çekmek] “Kederli olmak.”

346. derdü meşekkæt çekⁱmek (2052) (derd ü meşekkât çekmek) [dert ve meşakkat çekmek] “Sıkıntı ve güçlük çekmek.”

347.derdü myhnet çek [mek](derd ü mihnet çek[mek]) [dert ve mihnet çekmek]“Sıkıntı ve üzüntü içinde olmak.”⇐*derdü myhneti çekⁱen* ...(1632) “Sıkıntı ve üzüntü içinde olan.”

348.dermān bulmak (2062) (dermān bulmak) [derman bulmak] “Bir soruna çare bulmak.”

349.ders almak (2055) (ders almak) [ders almak] “1.Birinden bir şey öğrenmek; 2. Bir olaydan ibret almak.”

350.ders wirmek (2056) (ders virmek) [ders vermek] “1. Birine bir şey öğretmek; 2. Birini azarlamak, yola getirmek.”

351.derjāř fik ‘ re dalmak (3077) (deryā ř fikre dalmak) [fikir deryasına dalmak] “Çok düşünmek.”

352.deftūr wirmek (120,6063) (destūr virmek) [destur vermek] “Birine bir iş yapması için onay vermek.”

353.dewlet başine kon[mak] (devlet başine kon[mak]) [devlet başına konmak]“Önder, yönetici.”←*dewlet başine kondy* (2186) “Yönetici oldu.”

354.dil almak (dil almak) [dil almak] (2114) (dil almak) [dil almak] “Dil getirmek.”

355. dil buran (912) (dil buran) [dil buran] “Keskin ağrı.”

356. dil çıkarmak (1626) (dil çıkarmak) [dil çıkarmak] “Alay etmek.”

357. dil g ‘ etürmek (2114) (dil getürmek) [dil getirmek]“Bir meseleyi anlatmak.”

358. dili dolaşmak (2115) (dili dolaşmak) [dili dolaşmak] “Konuşurken duraksamak, peltekleme.”

359. dili ile lāf ur[mak] (dili ile laf urmak) [dili ile laf vurmak]1. Yüksekten atmak; 2. (kendisiyle) övünmek.”←... *dili ile lāfura* (1861) “1.... yüksekten atan; 2. (kendisiyle) övünen.”

360. dil ile fokmak (2115) (dil ile sokmak) [dil ile sokmak] “Söz ile birini incitmek.”

361.dilini tutmak (2114) (dilini tutmak) [dilini tutmak] “Boş ve kötü konuşmaktan sakınmak.”

362.dili farmaşmak (2115,2953) (dili sarmaşmak) [dili sarmaşmak] “Konuşurken duraksamak, peltekleme.”

363.dil tatlulyghy (2115) (dil tatlılığı) [dil tatlılığı] “Güzel ve hoş a gidecek şekilde konuşmak.
”

364.dil uğinde olmak (2115) (dil ucinde olmak) [dil ucunda olmak] “Hatırlayacak gibi olmak.
”; *dilüm uğinde idy* (2115) “Hatırlayacak gibi oldum.”

365.dil uzatmaklyk (2423) (dil uzatmaklık) [dil uzatmatlık] “Gıybet.”

366.dilün- baghyny almak (2115) (dilün bağını almak) [dilün bağını almak] “Konuşmaya başlamak.”

367.dīne g’irmek (610) (d ī ne gelmek) [dine gelmek] “İmana gelmek, İslām dinine girmek.”

368.diri kalmak (3595) (diri kalmak) [diri kalmak] “Sağ olmak.”

369. diri tutmak (1265-2068) (diri tutmak) [diri tutmak] “Mahkûm etmek.”

370. diş bilemek (880-1503) (diş bilemek) [diş bilemek] “Öç almak için fırsat kollamak.”

371.diş çıkarmak (2213) (diş çıkarmak) [diş çıkarmak] “Dişlemek.”

372.dişlerini g’östermek (2949) (dişlerini göstermek) [dişlerini göstermek] “Sırtmak.”

373.diş fyrytmak (2213) (diş sırtmak) [diş sırtmak] “Samimiyetsiz bir şekilde gülmek.”;

dişlerini fyrydür (2586) “Samimiyetsiz bir şekilde güler.”

374.diz cīök’mek (1682) (diz çökmek) [diz çökmek] “1. Dizini yere koyarak oturmak; 2. Teslim olmak.”

375. doghry jolæ g’etürigi (4573) (doğrı yolá getürici) [doğrı yola getirici] “Mürşid.”

376.doghry jol bulmak (563) (doğrı yol bulmak) [doğrı yol bulmak] “Hakikat yolunu bulmak.
”

377. *doghry iol göstemek* ['](142) (doğru yol göstermek) [doğru yol göstermek] “Nasıl davranılacağını göstermek.”

378. *doghru jol tutmak* (2317) (doğru yol tutmak) [doğru yol tutmak] “Hakikat yoluna girmek.”

379. *dolab kurmak* (2184) (dolab kurmak) [dolap kurmak] “Dolandırmak, pusu kurmak.”

380. *doflyghæ fouklyk düs[mek]* (dostluğa soukılık düş[mek]) “Dostluk bozulmak.”

⇐ *doflyghæ fouklyk düşer* (3008) “Dostluk bozulur.”

381. *doflyk süretin g öftermek* (dostlık süretin göstermek) [dostluk suretin göstermek] “Dost gibi görünmek.” ⇐ ... *doflyk süretin g' öftermek* ... (1539) “... dost gibi görünmek...”

382. *dofit tutmak* (3139) (dost tutmak) [dost tutmak] “Dost kazanmak.”

383. *dört janine bakmak* (675) (dört yanine bakmak) [dört yanına bakmak] “Göz kulak olmak.”; *dört janinæ bakmak* (5552) “Göz kulak olmak.”

384. *duā'fını almak* (duā'sını almak) [duasını almak] “Duasını almak.” ⇐ ... *duā'sını almak* (2087) “... bir kimseden hayır temennisi almak.”

385. *duzagha tutmak* (3138) (duzağa tutmak) [tuzağa tutmak] “(Bir kimseyi) Kötü bir duruma düşürmek.”; *duzāghæ tutulmys* (3137) “Kötü bir duruma düşmüş.”

386. *duzak kurmak* (2166) (duzak kurmak) [tuzak kurmak] “Bir şeyi yakalamak için düzenek kurmak.”

387. *düş azmak* (166) (düş azmak) [düş azmak] “Rüyalanmak.”; *düşüm azdy* (166) “Rüyalandım.”

388. *dūś gⁱ elmek* (522,2172,2255) (dūś gelmek) [duş gelmek] “Sataşmak, karşı gelmek, çıka gelmek.”

389. *dūś gⁱ örmek* (1956,2171,4066) (dūś görmek) [düş görmek] “Rüyalanmak.”

390. *dünjāden nækl etmek* (545) (dünyāden nâkl etmek) [dünyadan nakletmek] “Ölmek, vefat etmek.”

391. *dünjāden we erden kefil[mek]* (dünyāden ve erden kesil[mek]) [dünyadan ve erden kesilmek] “Dünya işleri ile ilgilenmez olmak.” ⇐ *dünjāden we erden kefilmiş* ... (709) “Dünya işlerini bırakmış ...”

392. *dünjāfini degⁱ istürmek* (545) (dünyāsini değıştürmek) [dünyasını değıştirmek] “Ölmek, vefat etmek.”

393. *dünjāje gⁱ etürmek* (2150) (dünyāye getürmek) [dünyaya getirmek] “1. Doğurmak; 2. Ortaya çıkarmak.”

394. *dūzen wirmek* (2169) (düzen virmek) [düzen vermek] “Düzenlemek.”

E (E)

395. *ebede baghlan[mak]* (ebede bağlan[mağ]) [ebede bağlanmak] “Sonsuzluğa bağlanmak, ölümsüzleşmek.” ⇐ *ebede baghlanmış* (18) “Sonsuzluğa bağlanmış, ölümsüzleşmiş”

396. *ebedī fe-^ʿ ādete ulaşturmak* (2615) (ebed ī se^ʿ ādete ulaşturmak) [ebedi saadete ulaştırmak] “Sonu olmayan mutluluğa, huzura ulaştırmak.”

397. *ebfem durmak* (26) (ebsem durmak) [ebsem durmak] “Kuşmamak, susmak.”

398.eğeli ietis[mek] (eceli yetiş[mek]) [eceli yetişmek] “Ölmek.” ⇐ *eğeli ietismiş* (62,1836,6059) “Ölmüş.”

399.eğr wirmekⁱ (59) (ecr virmek) [mükafat vermek] “Bir iş, hizmet karşılığında ödül vermek, mükafat vermek.”; *eğr wiriği* (59) “Mükafat verici.”

400.efsün okumak (efsün okumağ) [efsun okumak] (320,5220,5221) “Birine büyü yapmak.”

401.egⁱ ri bakmak (351) (egri bakmağ) [eğri bakmak] “İnsanlara kötü niyetle bakmak.”

402.ekⁱ şî jüzlü (1418) (ekşi yüzlü) [ekşi yüzlü] “Suratsız.”

403.el aćmak (du^ı āje) (67) (el açmak (du^ı āye)) [duaya el (açmak)] “Tanrıya dua etmek üzere avuçlarını açıp kaldırmak.”

404. el aghyz bir etmek (741) (el ağız bir etmek) [el ağız bir etmek] “Bir konuda anlaşarak aynı şeyleri söylemek.”

405.el almak (997) (el almak) [el almak] “İzin almak.”

406.el baghla[mak] (el bağla[mak]) [el bağlamak] “Saygı ile ellerini göğsüne koymak.” ⇐... *el baghlaiup* ... (365) “... saygı ile ellerini göğsüne koyup ...”.

407.el başe urmak (365) (el başe urmağ) [el başa vurmak] “Yaptığı bir işten pişman olmak, yakınmak.” *el başe urdi* (504) “Yaptığı bir işten dolayı pişman oldu, yakındı”.

408.el benüm, etekⁱ senün- (45) (el benüm, etek senün) [el benim etek senin] “Beni nereye götürürsen götür yani beni senin yolundan ayırma.”

409.elbir etmek (365) (elbir etmek) [el bir etmek] “Bir konuda anlaşmak.”; ... *el bir idüp* (5324) “... anlaşma sağlayıp.”

410.el çek [mek] (el çekmek) [el çekmek] (3309) “1. Bir kimseye yardım etmekten vazgeçmek; 2. Bir kimseyi terketmek.”...*el çekⁱ ty* (1632) “1. ... yardım etmekten vazgeçti; 2. Terketti”.;...*el çekⁱ üp*(366) “... terk edip”.

411.elcîje zewāl olmaz (2480) (elçiye zevāl olmaz) [elçiye zeval olmaz] “İki kişi arasında uzlaşma sağlayan kimse için söylenen sözdür.”

412. elcîje zewāl jok- (2480) (elçiye zevāl yok) [elçiye zeval yok] “İki kişi arasında uzlaşma sağlayan kimse için söylenen sözdür.”

413.elden atmak (368) (elden atmak) [elden atmak] “Bir şeyi ihmal etmek.”

414. elden çıkma (368) (elden çıkmak) [elden çıkmak] “Bir şeyi yitirmek, kaybetmek.”.

415.elden gⁱ elmek (4002) (elden gelmek) [elden gelmek] “Bir şeyi yapabilme yeteneğine sahip olmak.”;...*elinden ciok iş gⁱ elür* (369) “... yeteneklidir, beceriklidir.”*elün-den gⁱ elür* (4002) “Yeteneklidir.”; *nejlesün elinden ne gⁱ elür* (5304) “Bir şey yapamaz.”

416.elden komak (368) (elden komak) [elden komak] “1. Bir şeyi elden kaçırmak, yitirmek; 2. Satmak; 3. Eksik etmek.”; ... *elden komadi* (368) “...eksik etmedi.”;...*elden komaiup* (368) “... eksik etmeyip”.

417. elden wirmek (369) (elden virmek) [elden vermek] “Bir şeyi yitirmek, zai etmek.”

418.ele almak (370,1836) (ele almak) [ele almak] “1. Bir iş üzerinde çalışmaya başlamak; 2. Bir konuyu araştırmak; 3. Herhangi bir şeyi iş edinmek.”

419.ele gⁱ etürmek (370,1094,1836,2075,3874) (ele getürmek) [ele getirmek] “1. Tutmak, yakalamak; 2. Ortaya çıkarmak.”

420.el ele urup öttürmek (1209) (el ele urup öttürmek) [el ele vurup öttürmek] “Alkışlamak.”

421.el ele wirmek (364) (el ele virmek) [el ele vermek] “1. El tutuşmak; 2. Bir birine destek olmak.”

422. elem çekⁱ mekⁱ (398,399) (elem çekmek) [elem çekmek] “Tasalanmak, dertli olmak demektir.”; *elem çekⁱ me* (398) (elem çekme) [elem çekme] “Dertlenme, tasalanma”.;...*neden elem çekⁱ erfyn*(398) “... neden dertlenirsin ”.; *elemi şedid çekⁱ ip* (398) “Pek dertlenip”.

423.elemü yzdyrāb çekⁱ mek (1632) (elem ü ızdırāb çekmek) [dert ve sıkıntı çekmek] “Bir durumdan dolayı dertlenmek, acı duymak.”

424.elem wirmek (399,1198) (elem virmek) [elem vermek] “Bir insana sıkıntı vermek, onu üzme.”

425.ele wirmek (371) (ele virmek) [ele vermek] “Bir kimseyi teşhir etmek, yakalatmak.”

426.eli altynde olma[mak] (eli altında olma[mak]) [eli altında olmamak] “Bir kimsenin buyruğunda yaşamamak, özgür olmak.”⇐*eli altynde deg'ülyz*(371) “Bir kisenin buyruğunda yaşamıyoruz, özgürüz”.

427. eli ajaghy kⁱ efik (eli ayağı kesik) [eli ayağı kesik](4208) “Sakat, total.”

428.eli boş olmak (371) (eli boş olmak) [eli boş olmak] “İşsiz olmak, fakir olmak anlamlarında kullanılır.”

429.elifi gⁱ örüp mertekⁱ janur (4557) (elifi görüp mertek sanur) [elifi görüp mertek sanır] “Cahil, okuması yazması olmayan kimseler.”

430.elin āsümāne kaldürmak (3593) (elin āsümāne kaldürmak) [elini gökyüzüne kaldırmak] “Dua etmek için elini kaldırmak.”

431. elinden gⁱ elmez (369) (elinden gelmez) [elinden gelmez] “Yetenekli değildir”.

432.eline gⁱ el[mek] (eline gel[mek]) [eline gelmek] “Neye kastedilirse, karşılığında onu almak.

”⇐ ... eline gⁱ elür(4541)“... neye kastedersen karşılığında onu alırsın”.

433.eli pek (371,860) (eli pek) [eli pek] “Cimri, tutumlu.”

434.eli fulu (kⁱ işi) (1596) (eli sulu (kişi)) [eli sulu (kişi)] “Maharetli, yetenekli (kişi).”

435.eli yufkæ (eli yufká) [eli yufka] (5535) “Fakir, eli dar kimse.”

436. el kawuštürmak (3603) (el kavuştürmak) [el kavuştürmak] “Saygı ile ellerini göğsüne koymak.”

437.el kⁱ efme[mek] (el kesme[mek]) [el kesmemek] “Kötü olan bir durumdan vazgeçememek.”⇐ ... el kⁱ efmeinġe(366,367) “... vazgeçmeyince”.

438.el kyrfamak (321) (el kırsamak) [el kırsamak] “Alkışlamak, el çırpma.”

439. el fonmak (366,3013) (el sonmak) [el sonmak] “Bir kimseye bir durum karşısında yardım etmek.”

440.el ur[mak] (el vur[mağ]) [el vurmağ]“Ele geçirmek.”⇐... el urdiler(365) “Ele geçirdiler.”

441. (işe) el urmak(365) ((işe) el urmağ) [(işe) el vurmağ] “Bir işe başlamak.”

442.el uzatmak (365-509) (el uzatmağ) [el uzatmak] “Bir kimseye ardım etmek.”

443.elün- kⁱ öri (2142) [elün köri] [elin körü] “Kızgınlık anında söylenir.”

444. el üşür[mek](el üşür[mek]) [el üşürmek] “Saldırmak.”⇐ el üşürdiler (518) “Saldırdılar.”

445.el wirmek (367,997,2075) (el virmek) [el vermek] “Bir durumun mümkün olması demek.”

el wirürfe (367) “Mümkün olursa”.;”el wirmez (367) “Mümkün olmaz.”

446.el jokamak (785,2702) (el yokamak) [el yoklamak] “Bir şeyi el ile yoklamak, ona dokunmak.”

447.el jujub etekⁱ filkⁱ [mek](el yuyub etek silk[mek]) [el çekip etek silkmek] “Bir kimseden ya da durumdan bıkmak, vazgeçmek.” ⇐ ... *el jujub etekⁱ filkⁱ mişidum*(45) “... bıkmıştım.”

448. el ietiştürmekⁱ(367) (el yetiştürmek) [el yetiştirmek] “İnsanlara bir durum karşısında yardım etmek.”

449.emān wirmekⁱ(410,1113) (emān virmek) [aman vermek] “1. Bir kimsenin canını bağışlamak; 2. bir kimseye izin vermek.”; *emān wirmejüp* (410) “1. Bir kimsenin canını bağışlamayıp; 2. bir kimseye izin verip.”

450.emān iftemek (410) (emān istemek) [aman istemek] “Bir kimseden bağışlanma veya izin istemek.”

451.emānü zemān wirilme[mek] (emān ü zemān virilme[mek]) [aman ve zaman verilmemek] “1. Bir kimseye göz açtırmamak; 2. Merhamet etmemek; 3. İzin vermemek.”

452. emān wirme[mek] (emān virme[mek]) [aman vermemek] “1. Bir kimseye göz açtırmamak; 2. Merhamet etmemek; 3. İzin vermemek.” ⇐ *emān wirmejüp*(410) “1. Bir kimseye göz açtırmayıp; 2. Merhamet etmeyip; 3. İzin vermeyip.”

453.emek çekmek (421,1632) (emek çekmek) [emek çekmek] “Bir işte çok çalışarak yorulmak.”

454.enḡiām bulmak (444) (encām bulmak) [encam bulmak] “Yapılan bir işin sona ermesi, hedefe ulaşmak.”; ... *enḡiām bulup*(444) “... sonlanıp, hedefe ulaşip.”

455.en-feḡine durmak (353) (eñsesine durmak) [ensesine durmak] “1. Birisini tehdit etmek; 2. Yakalamak.”.

456. ere warmak (122) (ere varmak) [ere varmak] “(Kadın için) evlenmek.”

457.**ere wirmek** (122) (ere virmek) [ere vermek] “(Kızı) evlendirmek.”

458.**erkⁱlikⁱgⁱöstermek** (148) (erklik göstermek) [erklik göstermek] “Bir işi yapmaya gücü yetmek.”

459.**efer kalma[mak]** (eser alma[ma]) [eser kalmamak]“Yok olmak.”... *efer kalmady* (52) “Yok oldu.”; *efer bile kalmady*(53) “Yok oldu.”; ...*efer kalmady* (53) “Yok oldu.”

460.**etegⁱe iapimak** (1192) (etege yapmak) [etee yapmak] “Bir kimseden yardım istemek.”

461.**etekⁱfilkⁱmek** (367) (etek silmek) [etek silmek] “Artık karmamak, ekilmek demek.”

462.**etl gānl** (47,1568) (etl cānl) [etli canlı] “Gl, heybetli.”

463.**ewhāme d[mek]** (evhāme d[mek]) [evhama dmek] “Herhangi bir konuda kuruntu yapmak.” ewhāme dern (553) “Kuruntu yaparsn.”

464.**ewlā gⁱr[mek]** (evlā gr[mek]) [evla grmek] “Daha iyi, ye bulmak.” (538)  ewlā grp “Daha iyi, ye bulup.”

465.**ewl barkl** (778) (evl barkl) [evli barkl] “Evli kimse.”

466. **ejlik bilmez** (607,879,880) (eylik bilmez) [iyilik bilmez] “kretmez.”

467.**ejlikⁱ bilmezlik** (607,880) (eylik bilmezlik) [iyilik bilmezlik] “krsz.”

468.**ejret atā binen** (590) (eyret atā binen) [ereti atā binen] “Bakasnn malna, gcne gvenen.”

469.**ej nāzāerl** (678) (ey nazarl) [iyi baksl] “Her eye temiz ve saf bakan.”

470.*eilik* ⁱ *bilmek* (607,881) (eylik bilmek) [iyilik bilmek] “Nimetler karşısında şükretmeyi bilmek.”

471. *eilik* ⁱ *ejle den-yze brak balyk bilmezfe chālyk bilür* (607) (eylik eyle deñize bırak balık bilmezse hālık bilür) [iyilik eyle denize bırak, balık bilmezse yaratan bilir]“Yapılan iyiliklerin Allah tarafından bilinmesi yeterlidir, kul bilmese de olur.”

472.*ez-ān wirmek* (119) (ez-ān virmek) [ezan vermek] “Ezan okumak.”

F

473.*falakaja almak* (3542) (falağaya almak) [falakaya almak] “Bir kimseyi tabanlarına vurarak cezalandırmak.”

474. *faide dokunmak* (3460) (faide dokunmak) [fayda dokunmak] “Birine herhangi bir konuda yardım etmek.”; ... *ne faide dokundy ?* (3460) “... ne yardım etti?”;...*fāidem olür*(3460) “... yardımım olur”.

475. *faide g* ⁱ *örmek* (3460) (faide görmek) [fayda görmek] “Birinden herhangi bir konuda yararlanmak.”

476. *fāl tutmak* (1275,3457) (fāl tutmak) [fal tutmak] “Gelecek hakkında yorum yapmak.”

477. *fāide wirme[mek]*(3460) (fāide virme[mek]) [fayda vermemek] “Bir konu hakkında boşuna uğraşmak.”

478. *færz g* ⁱ *örmek* (3499) (fārz görmek) [farz görmek] “Yapılması zorunlu olmak.”

479. *fæjfael wirmek* (3566) (fāysāl virmek) [faysal vermek] “Kesin hüküm vermek.”

480. *fenā sūrete urun[mak]* (fenā sūrete urun[mağ]) [fena surete bürünmek] “Kötü bir görüntüye bürünmek.” ⇐ ... *fenā sūrete urundi* (507) “... kötü bir görüntüye büründü”.

481. *ferāh wirmek* (964,1287) (ferāh virmek) [ferah vermek] “Bir kimseyi mutlu etmek, gönül açmak.”

482. *ferdāje falmak* (3492) (ferdāye salmak) [ferdaya salmak] “Yapılacak olan işleri ertelemek.”

483. *fesāde war[mak]* (fesāde var[mağ]) [fesada varmak] “Kötübir durumla karşılaşmak.” ⇐ ... *fesāde warür* (98) “... kötülükle karşılaşır.”

484. *fidā wirmek* (1282) (fidā virmek) [feda vermek] “Bir kimse için bir şeyden yada kendi canından vazgeçmek.”

485. *fikⁱ re warmak* (1294, 3539, 3540) (fikre varmak) [fikre varmak] “Düşünceye dalmak, bir konu hakkında düşünmek.”

486. *fikⁱ rū zæ^ʔ ĵf* (1301) (fikrū zá‘īf) [fikri zayıf] “Düşüncelerini ifade etmekte zorlanan, kelime bilgisi zayıf kimse.”

487. *fī^ʔ le gⁱ elmek* (3533) (fī‘le gelmek) [fiile gelmek] “Harekete geçmek.”

488. *fiskⁱ e urmak* (3521) (fiske urmak) [fiske vurmak] “1. Bir kimseye hafifçe vurmak; 2. hafifçe sitem etmek.”

489. *fīšekⁱ atmak* (3524) (fišek atmak) [fišek atmak] “1. Ortılığı karıştıracak bir söz söylemek; 2. Argo olarak cinsel birleşmede bulunmak.”

490. *fetwā wirmek* (311,3467) (fetvā virmek) [fetva vermek] “1. Bir olayın din kurallarına uygunluğu konusunda açıklama yapmak; 2. Emir verir gibi konuşmak.”

491. *fitil almak* (3469) (fitil almak) [fitil almak] “1. Hızlanmak; 2. Tutuşmak, yanmaya başlamak.”

492. *fitil falmak* (2922) (fitil salmak) [fitil salmak] “Birilerini kışkırtmak.”

493. *fitne brakmak* (1280) (fitne bırakmak) [fitne bırakmak] “Ortalığı karıştırmak,velvele çıkarmak.”

494. *fitne koparğı* (987) (fitne koparıcı) [fitne koparıcı] “Ortalık karıştırıcı.”

495. *fitne kopārmak* (1091,3466,3778) (fitne kopārmāk) [fitne koparmak] “Ortalığı karıştırmak,velvele çıkarmak.”

496. *fitneje düšmek* (3466) (fitneye düşmek) [fitneye düşmek] “1. Sıkıntıda olmak; 2. Karışıklığa uğramak.”

497. *furfæt ara[mak]* (fursât ara[mağ]) [fırsat aramak] “Bir şeyi gerçekleştirmek için en uygun zamanı ve durumu gözlemek.” ... *furfætin arardy*(3498) “... en uygun zamanı ve durumu gözlerdi”.

498. *furfæt ele gⁱir[mek]* (3498) (fursât ele gir[mek]) [fırsat ele girmek] “Bir şeyi yapabilme imkanına sahip olabilmek.”; *furfæt ele gⁱirmiş* (3498) “Yapabilme imkanına sahip olmuş.” ; ... *furfæt el wirmiş* (3498) “... yapabilme imkanı bulunmuş”.

G (G)

499. *gⁱ ebe etmek* (3866) (gebe etmek) [gebe etmek] “Bir şeyin gerçekleşme ihtimali bulunmak.”

500. *gⁱ ecenden gⁱ ec* (3883) (geçenden geç) [geçenden geç] “Sana değer vermeyene sen de değer verme.”

501. *gⁱ ecid wirmek* (3879) (geçid vermek) [geçit vermek] “Bir şeye izin vermek.”

502. *gⁱ endü cialar, gⁱ endü ojnar* (561) (gendü çalar, gendü oynar) [kendi çalar, kendi oynar] “Her işte kendi bildiği gibi davranır.”

503. *gendüni ierden iere cial[mak]* (gendüni yerden yere çal[mağ]) [kendini yerden yere çalmak] “Bir duruma aşırı üzülp tepki göstermek.”

504. *gⁱ endüj ierden iere urmak* (504) (gendüy yerden yere urmağ) [kendini yerden yere vurmak] “Bir olaya çok üzülmek.”

505. *gⁱ endüi bilmeze ur[mak]* (gendüyü bilmeze ur[mağ]) [kendini bilmeze vurmak] “Bilmiyor gibi davranmak.” $\Leftarrow$ *gⁱ endüi bilmeze urdy* (506) “Bilmiyor gibi davrandı.”

506. *gⁱ endüzin faghyrlyghæ deliligⁱ e ur[mak]* (gendüzin sağırılığa delilige ur[mağ]) [kendini sağırılığa ve deliliğe vurmak] “Hiçbir şeyi anlamıyormuş gibi davranmak.” $\Leftarrow$ *gⁱ endüzin faghyrlyghæ deliligⁱ e urdy* (506) “Hiçbir şeyi anlamıyormuş gibi davrandı.”

507. *gⁱ iğē kalkyği* (2769) (gice kalkıcı) [gece kalkıcı] “Uyurgezer kimse.”

508. *gⁱ iğē jürīgi* (2770) (gice yürücü) [gece yürüyücü] “Uyurgezer kimse.”

509. *g' irdābe düşmek* (3908) (girdābe düşmek) [girdaba düşmek] “Kendini zor, içinden çıkılmaz bir durumun ortasında bulmak.”

510. *g' irü çek'ilmek* (3929) (girü çekilmek) [geri çekilmek] “Karıştığı bir işten vazgeçerek ayrılmak.”

511. *g' irüde kalmak* (3929) (girüde kalmak) [geride kalmak] “Sona ermek, artık yaşanmamak.”

512. *g' irü dönme* (3929) (geri dönmek) [geri dönmek] “Yaptığı bir işten el çekmek, vazgeçmek anlamlarına gelir.”

513. *g' irü ele g'etürmek* (3929) (girü ele getürmek) [geri ele getirmek] “Kurtarmak.”

514. *g' irü kalmak* (1033, 3929) (girü kalmak) [girü kalmak] “İkâmet etmek.”

515. *g' ög'e çıkarmak* (4085) (göge çıkarmak) [göge çıkarmak] “Aşırı derecede övmek.”

516. *g' ög'üs g' er[mek]* (gögüs ger[mek]) (göğüs germek) “Her türlü zorluğun üstesinden gelmek , mücadele etmek.” ⇐ ...*g' ög'üs g' erüp*(2538) “... zorluğun üstesinden gelip, mücadele edip”.

517. *g' ökçek g' örmek* (179) (gökçek görmek) [gökçek görmek] “ Bir şeye güzel bakmak.”

518. *g' ölg'e etmek* (4091) (gölge etmek) [gölge etmek] “Bir işin yapılmasına mani olmak.”

519. *g' ölg'e olmak* (274) (gölge olmak) [gölge olmak] “Yardım etmek.”

520. *g' ön-lī dār* (1435) (gönl ī dār) [gönlü dar] “İçi sıkıntıda olan kimse.”

521. *g' önlü dönmiş* (5090) (gönli dönmiş) [gönlü dönmüş] “Bıkmış, usanmış.”

522. *gⁱ ön-lünden kopmak* (3778) (gönlünden kopmak) [gönlünden kopmak] “Birine iyilik yapmak.”

523. *gⁱ ön-ül acıgi* (2126) (göñül açıcı) [gönül açıcı] “Sevindirici.”

524. *gⁱ ön-ül acılmak* (457) (göñül açılmak) [gönül açılmak] “Rahatlamak, ferahlamak”.

525. *gⁱ ön-ül aldaigi* (2124) (göñül aldayıcı) [gönül aldayıcı] “Bir kimseyi kandıran kimse.”

526. *gⁱ ön-ül alygi* (740) (göñül alıcı) [gönül alıcı] “Güzel, alımlı kadınlar için söylenir.”

527. *gⁱ ön-ül baghlamak* (1469) (göñül bağlamak) [gönül bağlamak] “Bir varlığı gönülden sevmek.”

528. *gⁱ ön-ül bir etmek* (740) (göñül bir etmek) [gönül bir etmek] “Birlikte olmak, dayanışma sağlamak.”

529. *gⁱ ön-ül bir olmak* (741) (göñül bir olmak) [gönül bir olmak] “Birlik içinde olmak, dayanışma sağlamak.”

530. *gⁱ ön-ül bulanmak* (4087) (göñül bulanmak) [gönül bulanmak] “Bıkmak, usanmak.”

531. *gⁱ ön-ül dār etmek* (263) (göñül dar etmek) [gönül dar etmek] “Bir kimseyi incitmek, üzme.”

532. *gⁱ ön-ül dönme*k** (4088) (göñül dönme*k*) [gönül dönme*k*] “Bir durumdan bıkmak, usanmak.”

533. *gⁱ ön-ül egⁱlemek* (357) (göñül eglemek) [gönül eglemek] “Bir kimseyi sevindirmek.”

534. *gⁱ ön-ül gⁱ özi* (2129) (göñül gözi) [gönül gözü] “Dünyevi değerlendirmelerin dışında, içinden gelen his.”

535. *g'ön-ül choşlyghy* (271) (göñül hoşlığı) [gönül hoşluğu] “İç huzur, mutluluk.”
536. *g'ön-ül ochşāiği* (2130) (göñül okşayıcı) [gönül okşayıcı] “Hoşa giden.”
537. *g'ön-ül japmak* (4088,5532) (göñül yapmak) [gönül yapmak] “Bir kimsenin kırılgınlığını gidermek.”
538. *g'ön-ülfyzlig'ile* (4088) (göñülsızlig ile) [gönülsüzlük ile] “İstemeyerek.”
539. *g'örmezlik'ten g'elmek* (4002) (görmezlikten gelmek) [görmezlikten gelmek] “Farkında değilmiş gibi davranmak.”
540. *g'örünen k'öje kulaghuz lāzım deg'ül* (4067) (görünen köye kulağuz lazım degül) [görünen köye kılavuz lazım değil] “Ne kadar gizlense de gerçekler ortadadır.”
541. *g'öti joktür* (4052) (göti yoktür) [götü yoktur] “Bir işi yapmaya cesareti yoktur.”
542. *g'öz acıklyghy* (4069) (göz açıklığı) [göz açıklığı] “Uyanıklık, kurnazlık.”
543. *g'öz ac'türmamak* (4070) (göz açtırmamak) [göz açtırmamak] “Başka bir işle uğraşmasına izin vermemek, baskı altına almak.”
544. *g'öz atmak* (49) (göz atmak) [göz atmak] “Kısa bir süre bakmak.”
545. *g'öz baghlamak* (2411) (göz bağlamak) [göz bağlamak] “Bir kimseye büyü yaparak, düşünemez ve doğruyu bulamaz hâle getirmek.”
546. *g'öz bājigi* (698,2818,4070) (göz bāyıcı) [göz bayıcı] “Büyücü, sihirbaz.”
547. *g'öz bebeg'i* (704) (göz bebeği) [göz bebeği] “Pek değerli, çok sevilen.”

548. ***g'öz dik'mek*** (1154) (göz dikmek) [göz dikmek] “1. Dikkatli bir şekilde bakmak; 2. Bir şeyi ele geçirmeyi istemek.”

549. ***g'özün- ön- y(nde)*** (529) (gözün önü(nde)) [gözün önü(nde)] “Yanında, elinde.”

550. ***g'özün- ajdin*** (587) (gözün aydın) [gözün aydın] “Bir kimseyi kutlamak, tebrik etmek için söylenen söz.”

551. ***g'özün-e ajdin*** (587) (gözüne aydın) [gözüne aydın] “Bir kimseyi kutlamak, tebrik etmek için söylenen söz.”

552. ***g'öz uği ile bakmak*** (489,858) (göz uci ile bakmak) [göz ucu ile bakmak] “Belli etmeyecek şekilde bakmak.”

553. ***g'özi beler[mek]*** (875) (gözi belermek) [gözü belermek] “Gözüne ak düşmek.”

554. ***g'özi aç(55)*** (gözi aç) [gözü aç] “Doyumsuz.”

555. ***g'özkuirughy ile bakmak*** (309) (göz kuyruğı ile bakmak) [göz kuyruğu ile bakmak] “Belli etmeyecek şekilde bakmak.”

556. ***g'öz nürü*** (836) (göz nürü) [göz nuru] “Yoğun bir emek sonucu ortaya çıkan iş.”

557. ***g'öz kapamak*** (3611) (göz kapamak) [göz kapamak] “1. Ölmek; 2. Bir şeyi görmezden gelmek.”

558. ***g'öz iummak*** (1273) (göz yummak) [göz yummak] “1. Ölmek; 2. Kabahatleri görmezden gelmek , 3. Bağışlamak.”

559. ***g'özine fokmak*** (3009) (gözine sokmak) [gözüne sokmak] “Görmek istemediği bir şeyi zorla göstermek.”

560. *gⁱ öz deg [mek]* (göz deg[mek]) [göz değmek] (3014, 4070) “Nazar etmek demektir.” $\Leftarrow g$
i öz degⁱ dy... (3014) “Nazar etti ...”

561. *gⁱ özden gⁱ eciürmek* (3884) (gözden geçürmek) [gözden geçirmek] “Bir şeyi tekrar yoklamak, kontrol etmek.”

562. *gⁱ öz dik [mek]* (göz dik[mek]) [göz dikmek] “Bir şeyi elde etmeyi aklına koymak, ele geçirmeyi istemek.”*gⁱ öz dikⁱ ty* $\Leftarrow$ (4070) “Bir şeyi elde etmeyi aklına koydu, ele geçirmek istedi”.

563. *gⁱ öz hæbsī* (1720) (göz hâbs ī) [göz habsi] “Birini gözetlemek, üzerinden bakışlarını ayırmamak.”

564. *gⁱ özi acık* (4069) (gözi açık) [gözü açık] “Uyanık, kurnaz kimse.”

565. *gⁱ özin acık tutmak* (4069) (gözin açık tutmak) [gözün açık tutmak] “Fırsattan yararlanmak.”

566. *gⁱ öz kypmak* (4070) (göz kıpmak) [göz kırpmak] “Gözle işaret etmek.”

567. *gⁱ öz kulak olmak* (4069) (göz kulak olmak) [göz kulak olmak] “Korumak, gözetmek, sahip çıkmak.”

568. *gⁱ özleri kamaştürmak* (4071) (gözleri kamaştırmak) [gözleri kamaştırmak] “İyi düşünemez, gerçeği göremez duruma düşmek.”

569. *gⁱ özlerin döndürmek* (2193) (gözlerin döndürmek) [gözlerin döndürmek] “Yüz çevirmek.”

570. *g' özler kamaşmak* (4071) (gözler kamaşmak) [gözler kamaşmak] “İyi düşünemez, gerçeği göremez duruma düşmek.”

571. *g' özümün-nūrī* (4070) (gözümüñ nūr ī) [gözümün nuru] “Benim emeğim.”

572. *g' öz jaşarmak* (4070) (göz yaşarmak) [göz yaşarmak] “Üzücü bir durum kaşısında ağlamak.”

573. *g' üğ etmek* (1448, 4055) (güc etmek) [güç etmek] “Eziyet etmek.”

574. *g' üğine g' elmek* (4055) (gücine gelmek) [gücüne gelmek] “Zoruna gitmek.”; *g' üğüme g' eldy* (4055) “Zoruma gitti.”

575. *g' üğ jetme[mek]* (güc yetme[mek]) [güç yetmemek] “Bir zorluğun üstesinden gelememek.” ⇐... *g' üğ jetmez* (4055) “... üstesinden gelemmez.”

576. *g' üç jetmek* (1030) (güç yetmek) [güç yetmek] “Bir durumun altından kalkabilmek.”

577. *g' üftāre g' elmek* (3980) (güftāre gelmek) [güftara gelmek] “Konuşmaya başlamak, söz söylemek.”

578. *g' üler jüzlü* (4090) (güler yüzlü) [güler yüzlü] “Yakın, içten.”

579. *g' ül façīgi* (3999) (gül saçıcı) [gül saçıcı] “Çok gülen kimse.”

580. *g' üme komak* (4093) (güme kımak) [güme koymak] “Defnetmek.”

581. *g' ünāhe g' irmek* (4029) (günāhe girmek) [günaha girmek] “Dinde suç sayılan bir işi yapmak.”

582. *g' ünāhinden g' ećmek* (4029) (günāhinden geçmek) [günahından geçmek] “Bir kimsenin suçunu bağışlamak, affetmek.”

583. *g' ünāh işlemek* (133) (günāh işlemek) [günah işlemek] “Günaha girmek.”

584. *g' ünāh işlemek* (4029) (günāh işlemek) [günah işlemek] “Dinde suç sayılan bir işi yapmak.”

585. *g' ünāhten g' ećmek* (3882) (günāhten geçmek) [günahtan geçmek] “Bir kimsenin suçunu bağışlamak.”; ... *g' ünāhinden g' ećeim* (3882) “... suçunu bağışlayayım.”

586. *g' ün-li acıl[mak]* (güñli açıl[mağ]) [gönlü açılmak] “Rahatlamak, ferahlamak.” $\Leftarrow$ *g' ün-li acılsün* ... (65) “Rahatlasın...”

587. *g' ün-linden şefkat kop[mak]* (güñlinden şefkat kop[mağ]) [gönlünden şefkat kopmak] “Bir canlıya merhamet etmek.” $\Leftarrow$ *g' ün-linden ... şefkat kopup* ... (70) “Merhamet edip...”

588. *g' ün-ül darlyghy* (1110) (güñül darlığı) [gönül darlığı] “İç sıkıntısı.”

589. *g' ün-ülden kop[mak]* (156) (güñülden kop[mağ]) [hatıra gelmek] “Bir kimseye kendi isteğiyle iyilik etmek.” $\Leftarrow$ *g' ün-ülden kopty* (156) “Kendi isteğiyle iyilik yaptı.”

590. *g' ün-ül choś etmek* (202) (güñül hoş etmek) [gönül hoş etmek] “Birin istediği bir şeyi yaparak onu sevindirmek.”

591. *g' ün jüzini g' örme[mek]* (gün yüzü görme[mek]) [gün yüzü görmemek] “Işıktan uzak kalmak.” $\Leftarrow$... *g' ün jüzini g' örmemiş* ... (4094) “... ışıktan uzak kalmış...”.

592. *g' üsmāl wirmek* (4082) (güşmāl vermek) [guşmal vermek] “Bir kimseyi yola getirmek.”

593. *g' üsmāl jemek* (4082) (güşmāl yemek) [guşmal yemek] “Doğru yola gelmek.”

GH (Ġ)

594. *ghāfil dūsūr[mek]* (ġhāfil dūšūr[mek]) [gafil dūšürmek] “Hiç umulmadık bir anda bir kimseyi zor duruma düşürmek.” ⇐ ...*ghāfil dūsürdy*(3372) “... hiç ummadık bir anda zor duruma düşürdü”.

595. *ghæibet söylemek* (299) (ġaybet söylemek) [gaybet söylemek] “1. Dedikodu yapmak; 2. Kem dilli olmak.”

596. *ghæibten šejātŷn sözi ile chæber wiren* (3859) (ġaibten şeyātŷn sözi ile hāber viren) [gayıpten şeytan sözü ile haber veren] “Büyü, sihir ile uğraşan kimse.”

597. *ghælwætæ dūsürmek* ⁱ (1272) (ġalátá dūšürmek) [yanlışla dūšürmek] “Bir kimseyi yanıltmak.”

598. *ghæm çekmek* ⁱ (3424) (ġám çekmek) [gam çekmek] “Sıkıntıda olmak.”

599. *ghæm jemek* ⁱ (3424) (ġám yemek) [gam yemek] “Dertli olmak.”; *ghæm ieme* (398) “Dertlenme, tasalanma.”

600. *ghæm iemek* (398,3424) (ġám yemek) [gam yemek] “Dertlenmek, tasalanmak.”

601. *ghæjrete ġ elmek* (3444) (ġáyrete gelmek) [gayrete gelmek] “Bir işte yüreklenmek.”

602. *ghæjrete ġ elmek* ⁱ (5617) (ġáyrete gelmek) [gayrete gelmek] “Herhangi bir konuda cesaretlenmek, bir işi bitirmeye özenmek.”

603. *ghæyret kuşaghyn kuşan[mak]* (ġáyret kuşaġŷn kuşan[mak]) [gayret kuşaġŷnı kuşanmak] “Var gücüyle çalışmak.” ⇐ *ghæyret kuşaghyn kuşanüp* (3795) “Var gücüyle çalışıp.”

604. *ghæjret wirmek* (3444) (ğáyret virmek) [gayret vermek] “Bir kimseyi yüreklendirmek.”

605. *ghæzæbe gⁱ elmek* (694,961,3409,3591) (ğazabe gelmek) [gazaba gelmek] “Öfkelenmek, sinirlenmek.”; *ghæzæbe gⁱ elmiş* (3409) “Öfkelenmiş, kızmış.”; *ghæzæbe gⁱ elüp* (3410) “Öfkelenip, kızıp... ”.

606. *ghæzel baghlamak* (3403) (ğázel bağlamak) [gazel bağlamak] “Gazel yazmak.”

607. *ghyrīw koparmak* (3400) (ğır ĩ v koparmak) [feryad koparmak] “Yüksek seslen bağırarak, haykırmak.”

608. *ghulghule fal[mak]* (ğulgüle sal[mağ]) [gulgule salmak] “Kavga çıkarmak, velvele vermek.” ⇐...*ghulghule falup* (801) “... kavga çıkarıp, velvele verip”.

609. *ghurbet çekⁱ mekⁱ* (3389) (ğurbet çekmek) [gurbet çekmek] “Memleketinden uzakta yaşamak.”

610. *ghurbete gⁱ itmek* (298) (ğurbete gitmek) [gurbete gitmek] “Doğduğu, büyüdüğü yerden uzaklaşmak.”

611. *ghuffæ jemek* (1045) (ğussá yemek) [gussa yemek] “Dertlenmek, tasalanmak, üzülmek.”

612. *ghuffæiemek* (1508) (ğussá yemek) [gam yemek] “Dertli olmak.”

H (H)

613. *hağet bitürmekⁱ* (205) (hācet bitürmek) [ihtiyaç bitirmek] “1. İhtiyaç gidermek; 2. Başarmak.”

614. *hāġet ieri* (112) (hācet yeri) [hacet yeri] “Tuvalet.”

615. *hādyfe falmak* (1704) (hādise salmaḵ) [hadise salmak] “Olay çıkarmak.”

616. *hæddæn gⁱ ećmek* (1073) (hāddán geçmek) [hadden geçmek] “Doğru yoldan ayrılmak.”

617. *hæddini bildürmek* ['] (1731) (hāddini bildürmek) [haddini bildirmek] “Cezalandırmak, haddini bildirmek.”

618. *hædten gⁱ ećmek* (3881) (hādten geçmek) [hadten geçmek] “Bir konuda sınırını aşmak, ölçüyü kaçırmak.”

619. *hækāretile næzær etmek* (183) (hāḵāretile nāzār etmek) [hakaret ile nazar etmek] “Hor görmek.”

620. *hækyr gⁱ örmek* (189) (hāḵīr görmek) [hakir görmek] “Önemsememek, küçümsemek.”

621. *hækyr tutmak* (179,1787) (ḥor, hāḵīr tutmaḵ) [hakir tutmak] “Hakaret etmek, küçümsemek.”

622. *hækykæt üzre gⁱ ećinmek* (3884) (hāḵıkāt üzre geçinmek) [hakikat üzre geçinmek] “Doğru yolda olmak.”

623. *hækkyn den gⁱ elmek* (831,1782,3300,3356,4002) (hāḵḵından gelmek) [hakkından gelmek] “Bir işi başarmak.”

624. *hækkyni wirmek* (1226) (hāḵḵını virmek) [hakkını vermek] “Yapılan bir işin gereğini yerine getirmek.”

625. *hækk joly*(843) (hāḵḵ yolu) [hak yolu] “Doğru, iyi olan yol.”

626. *hālden hāle dönmek* ⁱ (1054, 1712) (hālden hāle dönmek) [halden hale dönmek]
“Değişmek.”

627. *hālinden döndürmek* ⁱ (1274) (hālinden döndürmek) [halinden döndürmek]
“Başkalaştırmak, değiştirmek.”

628. *hālinden dönmek* ⁱ (179,448,1186,1274) (hālinden dönmek) [halinden dönmek]
“Değişmek, biçim değiştirmek.”

629. *hælällyk iftemek* ⁱ (181) (hálállık istemek) [helallik istemek] “Birinden hakkını helal etmesini dilemek.”

630. *hæläl tutmak* (181) (háläl tutmak) [helal tutmak] “Bir işi din kurallarına aykırı olmadan yapmak.”

631. *hæmle gⁱ etürmek* (1808) (hámle getürmek) [hamle getirmek] “Hücum.”

632. *hærāmden faklan[mak]* (hárāmden saklan[mak]) [haramdan saklanmak] “Günah işlemekten sakınmak.” ⇐ ... *hærāmden faklanmys* ... (4444) “... günah işlemekten sakınmış ...”

633. *hærāret wirmek* (1027) (hárāret virmek) [hararet vermek] “1. Kızdırmak, ateşlendirmek; 2. Susatmak.”

634. *hærekⁱ ete gⁱ elmek* (1748,3763) (hárekete gelmek) [harekete gelmek] “Kımıldamak.”

635. *hærekⁱ ete gⁱ etürmek* (1748) (hárekete getürmek) [harekete getirmek] “Kımıldatmak.”

636. *hærf atmak* (1746) (hárhf atmak) [harf almak] “Bir kimseyi sözle rahatsız etmek.”

637. *hæfret jemek* (1759) (hásret yemek) [hasret yemek] “Özlemek, arzu etmek.”

638. *hajāt wir[mek]* (hayāt vir[mek]) [hayat vermek] “Canlandırmak, canlılık vermek.”

⇐...*wirürhajāt*(4)“...verir hayat.”

639. *hæjran kalmak* (1824,3595) (háýran kalmak) [hayran kalmak] “Çok beğenmek, bir şeye şaşırmak.”

640. *hæjrete brakmak* (1825) (háýrete brakmak) [hayrete bırakmak] “Şaşırtmak.”

641. *hæjrete dal[mak]* (háýrete dal[ma]) [hayrete dalmak] “Şaşkınlık içinde olmak.”

⇐*hæjrete daldy* (1825) “Şaşkınlık içinde kaldı.”

642. *hæjrete düşmek* (1825) (háýrete düşmek) [hayrete düşmek] “Bir olay karşısında şaşırmak.”

643. *hæjret wirmek* (1825) (háýret virmek) [hayret vermek] “Bir kimsenin şaşırtmasına sebep olmak.”

644. *helākⁱ etmek* (1067) (helāk etmek) [helak etmek] “Yormak.”

645. *helākⁱ olmak* (977) (helāk olmak) [helak olmak] “Yorulmak.”

646. *hengⁱ āme koparmak* (5506) (hengāme koparmak) [hengame koparmak] “1. Gürültü, patırtı çıkarmak; 2. Kavga etmek.”

647. *herze söz söylemek* (20,21,5460) (herze söz söylemek) [saçma söz söylemek] “Anlamsız konuşmak, gevezelik etmek.”

648. *herze we hindijāt söylemekⁱ* (1520) (herze ve hindiyāt söylemek) [herze ve hindiyat söylemek] “Anlamsız konuşmak, gevezelik etmek anlamına gelir.”

649. *hewes k' eſ[mek]* (heves kes[mek]) [heves kesmek] “İsteği, şevki kalmamak.” *hewes k e/dy* ⇐ (5513) “İsteği, şevki kalmadı.”

650. *hejbet almak* (1495) (heybet almak) [heybet almak] “Görünüşü saygı ve korku uyandırmak.”

651. *hysābe g' elmez* (285) (hısābe gelmez) [hisabe gelmez] “Sayısız, pek çok.”

652. *hirās wirmek* (3789,5457) (hirās virmek) [hiras vermek] “Bir kimseyi korkutmak.”

653. *hök' mi g' eç[mek]* (hökmi geç[mek]) [hükmü geçmek] “Gücü yetmek, sözü geçmek.”
⇐ *hök' mi g' eçer* (3882) “Gücü yeter, sözü geçer.”

654. *huk' mī wirilmek* (1791) (hukm ī virilmek) [hükmü verilmek] “Kişi hakkında son kararı vermek.”

655. *husūl bul[mak]* (husūl bul[mak]) [husul bulmak] “Bir durumun meydana gelmesi, ortaya çıkması demektir.” ⇐ ... *husūl bulüp* (135,1769,5029) “... meydana gelip, ortaya çıkıp”.

656. *husūle g' elmek* (1769) (husūle gelmek) [husule gelmek] “Meydana gelmek, ortaya çıkmak.”

657. *huzn wirmek* (1281) (huzn virmek) [hüzün vermek] “Bir kimseyi hüznlendirmek.”

658. *hüner g' öftermek* (5504) (hüner göstermek) [hüner göstermek] “Becerikli olmak, herkesin yapamayacağı bir işi yapmak.”

CH (H)

659. *chābe war[mak]* (hābe var[maḵ]) [habe varmak] “Uyumak.” ⇐... *chābe wardiler* (1563,1956) “... uyudular.”

660. *chæber wirmek* (89,436,874,1087,1106,1325) (hāber virmek) [haber vermek] “Bildirmek, haber ulaştırmak.”; *chæber wirigī* (4994) “Haber ulaştırıcı.”

661. *chælās bulmak* (3787) (hālās bulmaḵ)[halas bulmak] “Kurtulmak.”; ... *chælās bulüp* (3628) “... kurtulup.”

662. *chælel gⁱ etürmek* (1936) (hālel getürmek) [halel getürmek] “Karıştırmak, bozmak.”; ... *chælel gⁱ etürmek* (1936) “... bozmak.”

663. *chælel wirmek* (1936) (hālel virmek) [halel vermek] “Karıştırmak, bozmak.”

664. *chælwete gⁱ itmek* (1937) (hālvete gitmek) [halvete gitmek] “Yalnız kalmak, çekilmek.”

665. *chærābe warmak* (1871) (hārābe varmaḵ) [haraba varmak] “Yıkılmak, viran olmak.”

666. *chærābe jüz tut[mak]* (hārābe yüz tutmaḵ) [haraba yüz tutmak] “Yıkılmak üzere olmak.” ⇐*chærābe jüz tutmyş*... (3139,3374) “Yıkılmaya az kalmış ...”; *chærābe jüz tutan* (5620) “Yıkılmak üzere olan.”

667. *chafstalyghæ düşmek* (2174) (hastalıgā düşmek) [hastalığa düşmek] “Hastalanmak.”

668. *chælel gⁱ el[mek]* (hālel gel[mek]) [halel gelmek] “Bozulmak, zarara uğramak anlamında söylenir.” ⇐... *chælel gⁱ eldy* (642) “... bozuldu, zarara uğradı”.

669. *chæjāle düşürmek* ' (1119) (hâyāle düşürmek) [hayale düşürmek] "İstenilen bir şeyin gerçekleşmemesi anlamında kullanılır."

670. *chælel wirmek* (3637) (hâlel vermek) [halel vermek] "Bir kimsenin işini bozmak demektir."
"

671. *chaftalyghæ oghramak* (1896) (hastalığa ogramak) [hastalığa uğramak] "Hastalanmak."

672. *chaftalykten kalk[mak]* (hastalıktan kalk[mak]) [hastalıktan kalmak] "İyileşmek." ⇐ *chaftalykten kalkmıś* (1006) "İyileşmiş."

673. *chæşjet çekⁱmek* (1903) (hâşyet çekmek) [haşyet çekmek] "Korkuya kapılmak."

674. *chatyrde tut[mak]* (hatırde tut[mak]) [hatırda tutmak] "Hatırlamak." ⇐ *chatyrde tut* (5535) "Hatırla."; *chatyrde tutyği* (5535) "Hatırlayıcı."

675. *chātyre almak* (1837) (hātire almak) [hatıra almak] "Ezbere öğrenmek, ezberlemek."

676. *chātyre gⁱ elmek* (1836) (hātire gelmek) [hatıra gelmek] "Hatırlamak."

677. *chatyre noksān gⁱ elmek* (1838,5237) (hātire noksān gelmek) [hatıra noksan gelmek] "Gücenmek, kırılmak."

678. *chātyre noksān gⁱ etürmek* (5237) (hātire noksān getürmek) [hatıra noksan getirmek] "İncitmek."

679. *chātyr-gⁱ özetmek* (1837,4072) (hātır gözetmek) [hatır gözetmek] "Memnun etmek, hürmet göstermek."

680. *chatyryne gⁱ etürmek* (360,1837,3874) (hātırine getürmek) [hatırına getirmek] "Bir şeyi hatırlamak, yad etmek."

681. *chatyryn ele almak* (h atırın ele almak) [hatrını ele almak] “Memnun etmek, h rmet g stermek.”; ⇐... *chatyryn ele almak*(1836) “... memnun etmek, h rmet g stermek.”

682. *ch tyryn cho  tutmak* (1837) (h atırın ho  tutmak) [hatrını ho  tutmak] “Teselli olmak.”

683. *chatyryny jykmak* (1837) (h atırını yıkmak) [hatrını yıkmak] “ ncitmek, kırmak.”

684. *chatyrinde tutmak* (3139) (h atırinde tutmak) [hatrında tutmak] “Hatırlamak.”

685. *chatyrine d  mek* (1837) (h atırine d  mek) [hatrına d  mek] “Hatırlamak.”

686. *chatyrine dokunmak* (1837) (h atırine dokunmak) [hatrına dokunmak] “ ncitmek, kırmak.”; *chatyryn dokunmak* (2178) “ ncitmek, kırmak.”

687. *ch tyrine g  elmek* (1836) (h atırine gelmek) [hatrına gelmek] “Hatırlamak.”; ... *ch tyrine g  el p* (5219) “... hatırlayıp.”; ... *ch tyrine g  elmez* (4126) “... hatırlamaz.”

688. *chatyrini almak* (h atırını almak) [hatrını almak] “G nl n  almak.” ⇐... *chatyrini almak*(1837) “... g nl n  almak.”

689. *ch tyrini g   zetmek* (1837-4072) (h atırını g zetmek) [hatırını g zetmek] “Memnun etmek, h rmet g stermek.”; *ch tyr g   zetmek lik* (4072) “H rmet.”

690. *ch tyrin jykmak* (5586) (h atırın yıkmak) [hatırın yıkmak] “G cenmek, kırılmak

691. *ch tyr kalmak* (4984) (h atır  almaq) [hatır kalmak] “G cenmek, kırılmak.”; *ch tyr  kalm  * (1837) “G cenmi , kırılm  .”; *chatyr n-uz kalma  n* (1838) “G cenmeyin, kırılmayın.”

692. *ch je  ikarmak* (1903) (h  ye  ıkarmak) [h  ye  ıkarmak] “Kısırla tırmak.”

693. *chy me g  elmek* (1901) (h   me gelmek) [h   ma gelmek] “ fkelenmek.”

694. *chȳz oghlan* (849) (hȳz oġlan) [hız oġlan] “Kadınlaşmış erkek.”

695. *chor bakmak* (563,1784,1967) (ẖor baġmak) [hor bakmak] “Küçümsemek.”

696. *chor gⁱ örmek* (1967) (ẖor görmek) [hor görmek] “Adam yerine koymamak, küçümsemek.”

697. *chor tutmak* (1967) (ẖor tutmak) [hor tutmak] “Adam yerine koymamak, küçümsemek.”

698. *choś gⁱ ećinmek* (358) (hoş geçinmek) [hoş geçinmek] “Barış içinde yaşamak, mutlu olmak.”

699. *choś gⁱ elmek* (615) (hoş gelmek) [hoş gelmek] “Bir şeyi beġenmek, istifade etmek.”

700. *choś gⁱ örmek* (1972) (hoş görmek) [hoş görmek] “Hoşgörölü olmak.”; ... *choś g'örüp* ... (6027) “... hoşgörölü olup ...”

701. *choś gⁱ ön-üllü* (1440) (hoş gönüllü) [hoş gönüllü] “Memnun, razı.”

702. *choś tutmak* (1972,3138,5096) (hoş tutmak) [hoş tutmak] “Birine iyi davranmak, iltifat etmek.”

703. *chowardalykte gⁱ ezmek* (1959,3943) (hovardalıkte gezmek) [hovardalıkta gezmek]

“İşsiz güççüz, boş gezmek.”

704. *chūb āwāzlü* (479) (ẖüb āvāzlü) [hub avazlı] “Güzel, düzgün ve etkili konuşan.”

Y (I)

705. *yghmazdan gⁱ elmek* (307) (ıgmaızdan gelmek) [bilmemezlikten gelmek] “Bilmiyormuş gibi davranmak.”

706. *yrzyni bozmak* (3246) (‘ırzını bozmağ) [ırzını bozmak] “Bekaretini bozmak.”

707. *yrzyne nokfan gⁱ etürmek* (3246) (‘ırzıne noğsan getürmek) [ırzına noksan getirmek] “Bekaretini bozmak.”

708. *yrzyni jykmak* (3246) (‘ırzını yığmak) [ırzını yıkmak] “Bekaretini bozmak.”

709. *ytrād üzre gⁱ itmek* (269) (ıtrād üzre gitmek) [ıtrad üzere gitmek] “Kovulmak.”

710. *yzdyrāb çekⁱ mek* (264) (ızdırāb çekmek) [ızdırap çekmek] “Aşırı derecede üzölmek.”

711. *yzdyrābe düşmek* (264) (ızdırābe düşmek) [ızdıraba düşmek] “Üzölmek.”

712. *yzdyrāb wirmek* (263,264) (ızdırāb virmek) [ızdırap vermek] “Bir kimseyi incitmek, üzömek.”

713. *yzlāl etmek* (274) (ızlāl etmek) [gölge etmek] “1. Gölge etmek; 2. Engel olmak, gereksiz yere rahatsız etmek.”

İ

714. *ibtizāledüş[mek]* (ibtizāle düş[mek]) [ibtizale düşmek] “Değersizleşmek, bayağılaşmak.” ⇐
ibtizāle düştüm (14) “Değersiz oldum, bayağılaştım.”

715. **iġiāreje almak** (178) (icāreye almak) [icareye almak] “Kiralamak.”

716. **iġiāzet almak** (56) (icāzet almak) [icazet almak] “İzin, onay almak.”

717. **iġiāzet wirmekⁱ** (57) (icāzet vermek) [icazet vermek] “İzin, onay vermek.”; ^ʿ*æskere iġiāzet wirmekⁱ (57) “Askere izin, onay vermek.”*

718. **iċ aghryfi** (302,582) (iċ aġrısı) [iċ aġrısı] “Yürek acısı.”

719. **iċinden bir şey kop[ma]k** (iċinden bir şey kop[ma]k) “Üzölmek.” $\Leftarrow$ *iċinden bir ... kopdy* (1303) “Üzöldü.”

720. **igⁱ ne ile fyrytmak** (1939) (igne ile sırtıma] [iġne ile sırtıma] “Karşıındaki kişiyi küçümseyerek gülmek.”

721. **ihtylām ol[ma]k** (ihtılām ol[ma]k) [ihtilam olmak] “Rüyalanmak.” $\Leftarrow$ *ihtylām oldum* (166) “Rüyalandım.”

722. **ikⁱ i jüzlü** (603,5623) (iki yüzlü) [iki yüzlü] “Münafık, söylediġi ile yaptığı bir olmayan.”

723. **ikⁱ i jüzlölükⁱ** (5624) (iki yüzlölük) [iki yüzlölük] “Münafık, söylediġi ile yaptığı bir olmamak.”

724. **ilerü gⁱ elmek** (989) (ilerü gelmek) [ileri gelmek] “Oluşmak, meydana gelmek.”

725. **ilerü gⁱ itmekⁱ** (3872) (ilerü gitmek) [ileri gitmek] “1. Haddini aşmak; 2. İlerlemek, gelişmek.”

726. **iltifāt gⁱ öftermekⁱ** (4077) (iltifāt göstermek) [iltifat göstermek] “Saygı göstermek, ilgilenmek, beġenmek.”

727. *īmāne g' elmek* (610,4002) (ĩ māne gelmek) [imana gelmek] “1. İslama dinini kanul etmek; 2. Sonunda bir gerçeği söylemek, kabul etmek.”; *īmāne g' elmiş* (4002) “1. İslam dinini kabul etmiş; 2. Sonunda bir gerçeği söylemiş, kabul etmiş.”

728. *īmāne g' etürmek* (3874) (ĩ māne getürmek) [imane getirmek] “Bir kimsenin doğru yola yönelmesini sağlamak.”

729. *imdāde g' elmek* (295,416) (imdāde gelmek) [imdadada gelmek] “Yardım etmek, katkıda bulunmak.”

730. *imtidād bulmak* (413) (imtidād bulmak) [imtidad bulmak] “Uzanmak, çekilmek, yayılmak.”

731. *imdād wirmek* (416) (imdād virmek) [imdad vermek] “Yardım etmek, katkıda bulunmak.”

732. *imdād ietiştürmek* (416) (imdād yetiştürmek) [imdad yetiştirmek] “Çok zor bir anda yardım etmek.”

733. *imtiyāz bulmak* (415) (imtiyāz bulmak) [imtiyaz bulmak] “Ayrıcalıklı olmak.”; *imtiyāz bulmuş* ... (415) “Ayrıcalıklı olmuş”.

734. *imzā çek' mek* (421) (imzā çekmek) [imza çekmek] “Bir şeyi imzalamak.”

735. *insāfe g' el[mek]* (insāfe gel[mek]) [insafa gelmek] “Kötü ve haksız tutumunu terk etmek.” ⇐ *insāfe g' elmiş* (4002) “Kötü ve haksız tutumunu terk etmiş.”

736. *ink' isār bulmak* (467) (inkisār bulmak) [inkisar bulmak] “1. Kırılmak, bozulmak; 2. Gönü kırılmak, üzülmek.”

737. *ink' isār g' öftermek* (468) (inkisār göstermek) [inkisar göstermek] “1. Kırmak, bozmak; 2. Gönül kırmak, üzme.”; ... *ink' isār g' öfterdi* ... (468) “Kırdı,bozdu; 2. Gönül kırdı, üzdü.”

738. *inkⁱ isār wirmek* (467) (inkisār virmek) [inkisar vermek] “1. Kırmak, bozmak; 2. Gönül kırmak, üzmek.”

739. *insāfe gⁱ elmek* (460) (insāfe gelmek) [insafa gelmek] “Acımak, merhamet etmek.”

740. *infidād bulmak* (457) (insidād bulmağ) [insidad bulmak] “Tıkanmak, kapanmak.”

741. *intykām almak* (442) (intıķām almak) [intikam almak] “Uğradığı bir kötülüğün karşılığını vermek, öç almak.”; *intykⁱ āmūmi aldūm* (442) “Öcümü aldım.”; *intykāmin aldy* (442) “Öcünü aldı.” ... *intykām almak* (2135) “... öç almak”.

742. *intyzām bulmak* (441) (intizām bulmağ) [düzen bulmak] “Dizilmek, düzenli olmak.”

743. *intyzār çekⁱ mek* (440) (intizār çekmek) [intizar çekmek] “Özlemek, beklemek, gözlemek.”

744. *intişārbulmak* (440) (intişār bulmağ) [intişar bulmak] “Yayılmak.”

745. *ipi sapiioktür* (6) (ipi sapi yoktür) [ipi sapı yoktur] “1. Konuştukları birbirini tutmaz, söyledikleri saçma sapandır; 2. Yersiz yurtsuzdur.”

746. *ir baghla[mak]* (ir bağla[mağ]) (türkü bağlamak) “Türkü söylemek.” ⇐ *ir baghlaian* ...?(123) “Türkü söyleyen ...?”

747. *iri sözlü* (152) (iri sözlü) [iri sözlü] “Nezaketsiz kimse.”

748. *irtifā^ʿ bulmak* (132) (irtifā^ʿ bulmağ) [yüksek bulmak] “Yüksek bulmak.”

749. *ifıtma tut[mak]* (ısıtma tut[mağ])[sıtma tutmak] “Ateş ve ter nöbetleriyle titremeye başlamak.” (202) ⇐ *ısıtma tutar*... “Ateş ve ter nöbetleriyle titremeye başlar.”

750. *ifty^ʿ dād bulmak* (193) (isti^ʿ dād bulmağ) [istidad bulmak] “Yetenek sahibi olmak.”

751. *iftygħf āre g' elmek* (4002) (istiğfāre gelmek) [istiğfara gelmek] “İşlediği günahdan dönmek, tövbe etmek.”

752. *iftyhk'ām wirmek* (779, 4552) (istihkām virmek) [istihkam vermek] “Kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak.”

753. *iftihzāie almak* (208,400) (istihzāye almak) [alaya almak] “Alaya almak.”

754. *iftihzāie tutmak* (208) (istihzāye tutmak) [alaya tutmak] “Alay etmek.”

755. *iftyklāl bulmak* (200) (istiklāl bulmak) [istiklal bulmak] “Özgür olmak.”

756. *iftykrār bulmak* (199) (istikrār bulmak) [istikrar bulmak] “1. Karar kılmak; 2. Yerleşmek.”

757. *iftilā bulmak* (209) (ist ī lā bulmak) [istila bulmak] “Yayılmak.”

758. *iftimālet wirmek* (202) (istimālet virmek) [istimalet vermek] “Teselli etmek.”

759. *iftirzā g' östermek* (istirzā göstermek) [istirza göstermek] “Razı olmak.” ⇐ ... *iftirzā g östermek* (126) “... razı olmak

760. *iş eri* (596) (iş eri) [iş eri] “Elinden iyi iş gelen, iş yapmaya yeteneği olan kimse.”

761. *iş g' örmek* (595,4066) (iş görmek) [iş görmek] “Çalışmak, bir işi yapmaya uygun olmak.”

762. *iş g' örmüş* (595,4066) (iş görmüş) [iş görmüş] “Bir konuda pişmiş, tecrübeli kimse.”

763. *işi allāhe kal[mak]* (işī allāhe ƙal[mak]) [işī Allah’a kalmak] “Zor durumda olmak, herkesten umudunu kesmek.” ⇐ *işüm allāhe kaldy* (3595) “Kimseden umudum kalmadı.”

764. *işi rāft g' el[mek]* (işī rast gelmek) [işī rast gelmek] “İşi yolunda gitmek.” ⇐ *işi rāft g' elür* (596) “İşi yolundadır.”

765. *işk' enġe çek'mek* (244) (işkence çekmek) [işkence çekmek] “Dertli olmak, azapta olmak.”

766. *ışk' enġe wirmek* (244) (ışkence virmek) [ışkence vermek] “Bir kimseyi incitmek.”
767. *ışlü g' üclü* (4057) (ışlü güçlü) [ışli güçlü] “Bir işi, bir görevi olan.”
768. *ışfyz g' ücfyz* (478) (ışsız güçsüz) [ışsiz güçsüz] “Tembel, yapacak bir işi olmayan.”
769. *ıştidād bulmak* (231) (ıştidād bulmak) [kuvvet bulmak] “Kuvvetlenmek.”; ... *ıştidād buldy* (231) “... kuvvetlendi.”
770. *ıştyghāl g' östermek* (233) (ıştiġāl göstermek) [bir işle uğraşmak] “Bir işle uğraşmak .”
771. *ıştihār bulmak* (234) (ıştihār bulmak) [şöhret bulmak] “Meşhur olmak.”
772. *it dirfeg' t* (130) (it dirseği) [it dirseği] “Arpacık.”
773. *itmām bulmak* (444) (itmām bulmak) [itmam bulmak] “Tamamlanmak.”
774. *itmāme irmek* (444) (itmāme irmek) [itmama ermek] “Tamamlanmak.”
775. *it oghly* (36) (it oğlu)[it oğlu] “İşini bilen, düzenbaz, açığöz kimse.”
776. *ittisā' bulmak* (39) (ittisā' bulmak) [ittisā'bulmak] “Bollanmak, genişlemek anlamına gelir.”
777. *izdiād bulmak* (134) (izdiyād bulmak) [izdiyad bulmak] “Artmak.”
778. *izdiġād bulmak* (162) (izdiyād bulmak) [izdiyat bulmak] “Artmak, çoġalmak, büyümek.”
779. *izdiġād wirmek* ' (162) (izdiyād virmek) [izdiyat vermek] “Arttırmak, çoġaltmak, büyütmek.”
780. *izlerinġe g' itmek* (593) (izlerince gitmek) [izlerince gitmek] “Birine bağlanmak.”
781. *iznü ruchfæt wiril[mek]*(izn ü ruhsāt viril[mek]) [izin ve onay verilmek] “İzin ve onay verilmek.” (121) $\Leftarrow$ *iznü ruchfæt wirilmiştür* “İzin ve onay verilmiştir.”
782. *izn wirmek* (121) (izn virmek) [izin vermek] “Birine bir iş yapması için onay vermek.”

Y(İ)

783. **y**ib**ret almak** (3206) (ibret almak) [ibret almak] “Bir olaydan ders çıkarmak.”

784. **y**ht**ymāl wirmek** ⁱ (77) (ihtimāl vermek) [ihtimāl vermek] “Bir şeyin olabileceğini düşünmek.”

785. **y**ht**ymālin wir[mek]**(ihtimālin vir[mek]) (ihtimalin vermek) “Bir şeyin olabileceğini düşünmek.” ⇐ ... *y**ht**ymāl wirmezdi* (77) “... olabileceğini düşünmezdi.”

786. **y**ch**tytām bulmak** (90) (ihtitām bulmak) [ihtitam bulmak] “Sona ermek.”

787. **y**ht**yjāğ çekmek** ⁱ (78) (ihtiyāc çekmek) [ihtiyaç çekmek] “Muhtaç olmak.”

788. **y**ht**yjāğ koma[mak]**(ihtiyāc koma[mağ]) [ihtiyaç komamak] “Muhtaç olmamak.” ⇐ ... *y**ht**yjāğ komazdy*(78) “Muhtaç olmazdı.”

789. **y**ch**tyjāt elden g** ⁱ **it[mek]**(ihtiyāt elden git[mek])[ihtiyat elden gitmek] “Kendini zaptedememek.” ⇐ *ihtiyar elden gitti*(95) “Kendini zaptedemedi.”; ... *y**ch**tyjārī elden atmiş*(95) “... kendini zaptedememiş.”

790. **y**kr**ārden dönmek** (339) (i**kr**ārden dönmek) [ikrardan dönmek] “Verdiği sözü tutmamak.”

791. **y**kr**ārden ^uudūl etmek** (339) (i**kr**ārden ‘udūl etmek) [ikrardan dönmek] “Verdiği sözü tutmamak.”

792. **y**kr**āre g** ⁱ **elmek** (339) (i**kr**āre gelmek) [ikrara gelmek] “1. Kabul etmek; 2. Sözünde durmak.”

793. **y**kr**ār tutmak** (339) (i**kr**ār tutmak) [ikrar tutmak] “Verdiği sözde durmak.”

794. *yktām g' öftermek* (337) (iktām göstermek) [ikdam göstermek] “Gayretle çalışmak.”

795. *yktydār bulmak* (331) (iktidār bulmak) [güç bulmak] “Güçlenmek.”

796. *ynāde binmek* ⁱ(3335) (ināde binmek) [inada binmek] “Bir işi yapmaktan vazgeçmemek, fikrinden dönmemek.”

797. *ynāde düsmek* ⁱ(3335) (ināde düşmek) [inada düşmek] “Bir işi yapmaktan vazgeçmemek, fikrinden dönmemek.”

798. *y' tibāre alma[mak]* (itibāre alma[mağ]) [itibara almamak] “Değer vermemek.” ⇐ ...
y' tibāre almaz(277) “Değer vermez.”

799. *y' tidāl bulmak* (279) (i'tidāl bulmak) [itidal bulmak] “Orta yolu bulmak.”

800. *y' tikād wirmek* (281) (i'tikād virmek)[itikat vermek] “İnandırmak.”; *y' tykād wirür* (281) “İnandırır.”

801. *y' tylā bulmak* (282) (i'tilā bulmak) [itila bulmak] “Yücelmek, yükselmek.”

802. *y' timād wirmek* (283) (i'timād virmek) [itimad vermek] “Güven vermek.”

803. *y' wæz wirmek* ⁱ(60) (i'wáz virmek) [ivaz vermek] “1. Ödün vermek; 2. Karşılık vermek.”

K (K)

804. *k' ām al[mak]* (kām al[mağ]) [kām almak] “(Bir şeyden) zevk ve tat almak.” ⇐ *k' ām aldy* (4163) “Zevk ve tat aldı.”

805. *kⁱ eder wirmek* (3890) (keder vermek) [keder vermek] “Bir kimseyi yaptıklarıyla üzmek, dertlendirmek.”

806. *kⁱ elāminden dönme* (3992) (kelāminden dönme) [sözünden dönme] “Verdiği sözü yerine getirmemek, vazgeçmek.”

807. *kⁱ elāmi tæhsije etme* (3992) (kelāmi tæhsije etmek) [sözü kabartmak] “Mübalağalı bir şekilde konuşmak.”

808. *kⁱ emāle irme* (4013) (kemāle irme) [kemale ermek] “Olgunlaşmak.”

809. *kⁱ emend atmak* (4022) (kemend atmak) [kement atmak] “Tuzak kurmak.”

810. *kⁱ emlikⁱ fanmak* (2925,4021) (kemlik sanmak) [kemlik sanmak] “Birinin kötülüğünü istemek, kötü niyetli olmak.”

811. *kⁱ emlikⁱ gⁱ örmek* (4066) (kemlik görmek) [kemlik görmek] “İnsanın başına bela, felaket, dert gelmek.”

812. *kⁱ em næzær ile bakmak* (5205) (kem nâzâr ile bakmak) [kötü gözle bakmak] “Bir kimseye kötü düşünceler besleyerek bakmak.”

813. *kⁱ em fanan* (2925) (kem sanan) [kem sanan] “Birinin kötülüğünü isteyen, kötü niyetli olan.”

814. *kⁱ eyfi ciat[mak]* (keyfi çat[mak]) [keyif çatmak] “Neşeli ve eğlenceli zaman geçirmek.”

⇐ *kⁱ eyfi ciatty* (4118) “Neşeli ve eğlenceli zaman geçirdi.”

815. *kⁱ ĩn tutmak* (2231) (k^ĩ n tutmak) [kin tutmak] “Düşmanlık gütmek.”

816. *kⁱ irāje tutmak* (61) (kirāye tutmak) [kiraya tutmak] “Birine (bir şeyi) kiralamak.”

817. *kⁱ işinun- chuji ile chujlaşmak* (456) (kişinin huyu ile huylaşmak) [kişinin huyu ile huylaşmak] “Yoldaşlık etmek.”

818. *k' ötek' bafmak* (4053) (kötek basmak) [kötek basmak] “Dayak atmak, itmek, katmak, ezmek.”

819. *k' ötek' çialmak* (4053) (kötek çalmak) [kötek çalmak] “Dayak atmak, itmek, kakmak, ezmek.”; ...*k' ötek' çialdy*(4053) “... dayak attı, itti, kaktı, ezdi.”

820. *k' ötek' urmak* (4053) (kötek urmak) [kötek vurmak] “Dayak atmak, itmek, kakmak, ezmek.”

821. *k' ötek' jemek* (4053,5608) (kötek yemek) [kötek yemek] “Dövülmek, vurulmak.”

Қ (K)

822. *kaćiak g' öftermek* (3632) (kaçak göstermek) [kaçak göstermek] “Firar etmek.”

823. *kaćiak wirmek* (3632) (kaçak virmek) (kaçak vermek) “Firar etmek.”

824. *kan aghlamak* (3599) (қан ağlamak) [kan ağlamak] “Büyük bir üzüntü içinde olmak.”

825. *kan dök' iği* (3599) (қан дөкісі) [kan dökücü] “Kana bulaşmış, katil.”

826. *kan dök' i mek* (3599) (қан дөкmek) [kan dökme] “Bir kimseyi öldürmek, ölüme yol açmak.”

827. *kāne bojatmak* (1162) (қәне boyatmak) [kana boyatmak] “Kan içinde bırakmak.”

828. *kane bulaşmak* (939,3599) (қане бұлашmak) [kana bulaşmak] “Katil olmak, cana kıymak.”; *kane bulaşmış* (939,3599) “Katil, cana kıymış.”

829. *kan g' örmek* (4066) (қан görmek) [kan görmek] “Regl olmak.”

830. *kan kufmak* (3599) (қан қусmak) [kan kusmak] “Çok acı ve eziyet çekmek.”

831. *kan fyćmak* (3599) (kan sıçmak) [kan sıçmak] “İshal olmak.”
832. *kan fyćmafi* (3599) (kan sıçması) [kan sıçması] “İshal olmak.”
833. *kan tutmak* (3599) (kan tutmak) [kan tutmak] “Kan görünce bayılmak.”
834. *kan tükⁱürmek* (3599) (kan tükürmek) [kan tükürmek] “Ağzından kan gelmek.”
835. *kanüne gⁱir[mek]* (kanüne gir[mek]) [kanına girmek] “1. (Birinin) ölümüne neden olmak; 2. (Birini) kandırmak.” ⇐ ... *kanümüze gⁱirmen* (3599) “... bizi kandırma” .
836. *kapy aćıl[mak]* (kapı açıl[mağ]) [kapı açılmak] “Yeni bir işe başlamak.” ⇐ ... *kapy ...aćıldy* (3620) “... yeni bir işe başladı.”
837. *kara jazylü* (5542) (kara yazılü) [kara yazılı] “Kötü talihli, kadersiz (kimse).”
838. *kary almak* (3683) (karı almak) [karı almak] “Evlenmek.”
839. *karış wirmek* (4200) (karış virmek) [karış vermek] “1. Bir kimseye beddua etmek; 2. Gıybet etmek.”
840. *karn aghryfi* (3676) (karn ağrısı) [karın ağrısı] “1. Yürek ağrısı; 2. Huzursuz olma durumu.”
841. *karnynyn̄ boś etmekⁱ* (1455) (karnin̄ boş etmek) [karnını boş etmek] “Tuvalete çıkmak, sıçmak.”
842. *karşü durmak* (3143,3667) (karşü durmağ) [karşı durmak] “1. Muhalif olmak; 2. Direnmek; 3. Bir güce boğun eğmemek.”
843. *karşü gelmek* (3667,4002) (karşü gelmek) [karşı gelmek] “1. Bir kimseyi karşılamak; 2. Baş kaldırmak.”
844. *karşü komak* (3667) (karşü komağ) [karşı koymak] “1. Engel olmak; 2. İnatlaşmak; 3. Dayanıklı olmak.”
845. *karşü söylemek* (3667) (karşü söylemek) [karşı söylemek] “Bir duruma muhalif olmak.”

846. karšü warmak (3667) (karşü varmak) [karşı varmak] “1. Bir kimseyi karşılamak; 2. Baş kaldırmak.”

847. kaś ċiatmak (3583) (kaş çatmak) [kaş çatmak] “Kızmak, öfkelenmek.”

848. kaśi ċiatmak(401) (kaşı çatmak) [kaşı çatmak] “Bir durum karşısında sinirlenmek.”

849. kat kalmak (3573) (kat kalmak) [kat kalmak] “Bir duruma gönlü dayanmamak, yere yığılmak.”

850. kawara ċekⁱ mek (3775) (kavara çekmek) [kavara çekmek] “Gaz çıkarmak, osurmak.”

851. kawara urmak(3775) (kavara urmak) [kavara vurmak] “Gaz çıkarmak, osurmak.”

852. kazyghæ urmak (3582) (kazığa urmak) [kazığa vurmak] “Kazıklamak.”

853. kazyk dikⁱ mekⁱ (3582) (kazık dikmek) [kazık dikmek] “1. Devamlı kalmak; 2. Çok yaşamak.”

854. kazyk kakmak (3582,3590) (kazık kaçmak) [kazık kakmak] “Devamlı kalmak; çok yaşamak manalarındadır.”

855. kaz katy kalmak (3573) (kaz katı kalmak) [kaz katı kalmak] “Şaşkınlıktan donup kalmak.”

856. kāzib ċikmak (1628) (kāzib çıkmak) [yalancı çıkmak] “Yalan söylediği ortaya çıkmak.”

857. kæbȳh gⁱ örmek (kábīh görmek) [kabiğ görmek] “Bir kimseyi ayıplamak, çirkinlemek.”

858. kæd ċekⁱ mek (3636) (kád çekmek) [boy çekmek] “1. Boy atmak; 2. Büyükmek.”

859. kædem basmak (838,3643) (kadem basmak) [kadem basmak] “1. Bir yere varmak, 2. Ulaşmak; 3. Bir yere bağlanmak; 4. Mesleğe girmek.”

860. kædem gⁱ etürdun-üz (3643) (kadem getürdüüz) [kadem getirdiniz] “Hoş geldiniz.”

861. kædrü kyjmette tutulmak (3640) (kâdr ü kıymette tutulmak) [kadri kıymette tutulmak] “Önemli ve değerli olmak.”

862. *kæhrini çek* ⁱ[mek] (kâhrini çekmek) [kahrını çekmek] “Bir sıkıntıya, bir kimseye katlanmak.” ⇐*kæhrini kⁱim çekⁱer?* (3813) “Sana kim katlanır ?”

863. *kælb sæfāfi* (459) (kâlb sâfâsı) [kalp sefası] “Sevinç, mutluluk.”

864. *kæleme gⁱ el*[mek] (kâleme gelmek) [kaleme gelmek] “Yazılabilmek, anlatabilmek.” ⇐*kæleme gⁱeliir...*(3751) “Yazılabilir, anlatılabilir...”.

865. *kæleme gⁱ elmez* (3751) (kâleme gelmez) [kaleme gelmez] “Yazılamaz, anlatılamaz.”

866. *kærær tutmak* (199) (kârâr tutmak) [karar tutmak] “Bir durumu onaylamak.”

867. *kærār wirmek* ⁱ(3654) (kârâr virmek) [karar vermek] “Bir sorunu kararlaştırmak, sağlamlaştırmak.”

868. *kærz almak* (494) (kârz almak) [ödünç almak] “Ödünçlemek, bir şeyi geri vermek kaydıyla almak, veresiye almak.”

869. *kæsāwet çek* ⁱmek (3693) (kâsāwet çekmek) [kasavet çekmek] “Tasalanmak, dertlenmek.”

870. *kætȳ gⁱ ön-üllü* (152) (katı gönüllü) [katı gönüllü] “Yüreği katı, yürekli (kimse).”

871. *kæt’y næzær etmek* (3723) (kât‘ı nâzâr etmek) [kat‘i nazar etmek] “Bir kimseden yüz çevirmek.”

872. *kæjghuje düsmek* (3826) (kâyğuye düşmek) [kaygıya düşmek] “Üzüntü ve keder içinde olmak.”

873. *kæjghuje oghramak*(3826) (kâyğuye ogramak) [kaygıya uğramak] “Üzüntü ve keder içinde olmak.”

874. *kæzāje ryzā gⁱ öftermek* (3715) (kâzāye rızā göstermek) [kazaya rıza göstermek] “Kadere boyun eğmek.”

875. *kefāret wirmek* ⁱ(1345) (kefāret virmek) [kefareet vermek] “Diyet etmek, kan parası vermek.”

876. *kyćin kyćin g' itmek* (139) (kıçın kıçın gitmek) [kıçın kıçın gitmek] "Gerilemek, geri geri gitmek."

877. *kylyg' çekmek* (94,2861,3744) (kılıc çekmek) [kılıç çekmek] "Saldırmak için kılıcını çıkarmak."

878. *kylyg' eri* (123) (kılıc eri) [kılıç eri] "Asker."

879. *kylyg'ten g' ećiürmek* (3884) (kılıcten geçürmek) [kılıçtan geçirmek] "Toplu katliam yapmak."

880. *kylyg' urmak* (2861) (kılıc urmak) [kılıç vurmak] "Saldırmak için kılıcını çıkarmak."

881. *kyjāmet kopmak* (3779) (kıyāmet kopmak) [kıyamet kopmak] "Bir yerde çok gürültü olmak."

882. *kījmete tutmak* (1327) (kījymete tutmak) [kıymete tutmak] "İtibar etmek, değer vermek."

883. *kyz bozmak* (921) (kız bozmağ) [kız bozmak] "Bekaret almak, kızlığı gitmek."

884. *kyly kyrk jar[mak]* (kılı kırk yar[mağ]) [kılı kırk yarmak] "Titizlenmek, ayrıntılı incelemek, önemle üstünde durmak." ⇐ *kyly kyrk jarardy* (5539) "Titizlenirdi, ayrıntılı incelerdi, önemle üstünde dururdu".

885. *kyzlyghyn almak* (921) (kızlığın almağ) [kızlığın almak] "Bekaret almak, kızlığı gitmek."

886. *kyzlyghyn bozmak*(921) (kızlığın bozmağ) [kızlığın bozmak] "Bekaret almak, kızlığı gitmek."

887. *kyzlyk almak* (860,3687) (kızlık almağ) [kızlık almak] "Bekaret almak, kızlığı gitmek."

888. *kyz oghlan* (862) (kız oğlan) [kız oğlan] "Bakire kız."

889. *kīn almak* (442) (kī n almağ) [kin almak] "Uğradığı bir kötülüğün karşılığını vermek, öç almak."

890. *kirāje wirmek* (56) (kīrāye virmek) [kiraya vermek] "Kira karşılığında vermek."

- 891. koġialyk g' öftermek** (1204) (kocalık göstermek) [kocalık göstermek] "Bir kimseye koca olmak, eş olmak."
- 892. koġiajæ warmak** (5316) (kocaya varmak) [kocaya varmak] "Ere varmak, evlenmek."
- 893. koġiaja wirmek** (3784) (kocaya virmek) [kocaya vermek] "Bir kızı evlendirmek."
- 894. kolajiny bulmak** (3803) (kolayını bulmak) [kolayını bulmak] "(Bir şeyi) kolay bir biçimde yapma fırsatını bulmak."
- 895. koltughyne g'irmek** (3804) (koltuġına girmek) [koltuġuna girmek] "Bir kimsenin desteġini almak, himayesine girmek anlamında söylenir."
- 896. kondaktan kutfyz** (3808) (kondaktan kıtsız) [doġuştan bahtsız] "Talihsiz, mutsuz."
- 897. korkuje brakmak** (3790) (korkuya bırakmak) [korkuya bırakmak] "Korkutmak."
- 898. kudret jetiş[mek]** (kudret yetiş[mek]) [kudret yetişmek] "Bir şeye gücü yetmek."
 $\Leftarrow$ *kudretüm jetişmez* (3640) "Gücüm yetmez."
- 899. kuduz olmak** (3646) (kuduz olmak) [kuduz olmak] "Azmak, kudurmak."
- 900. kulaghyne kojmak** (3802) (kulaġına koymak) [kulaġına koymak] "1. Kulaġına söylemek; 2. (bir şeyi) telkin etmek, aşılama." "
- 901. kulaghyne kujmak** (3802) (kulaġına kuymak) [kulaġına koymak] "1. Kulaġına söylemek; 2. (Bir şeyi) telkin etmek, aşılama." "
- 902. kulak tutmak** (1017,1226,3138,4078) (kulak tutmak) [kulak tutmak] "İşitmek, dinlemek."
- 903. kulak urmak** (505,5306) (kulak urmak) [kulak vurmak] "Dinlemek, işitmek, anlamak."
- 904. kumar atmak** (3758) (kumar atmak) [kumar atmak] "Zar atmak, kumar oynamak."
- 905. kur-æ atmak** (49) (kura' atmak) [kura' atmak] "1. Zar atmak; 2. Ad çekmek."
- 906. kurbān etmek** (3662) (kurbān etmek) [kurban etmek] "Kendi için birini veya bir şeyi feda etmek."

907. *kuru janinde jaś dachy janar* (5544) (kuru yaninde yaş dahı yanar) [kurunun yanında yaş dahi yanar] “Kötü bir davranışından dolayı cezalandırılan, suçlu kişilerin yanında bulunan suçsuzlar da suçlular gibi cezalandırılır ve zarara uğrarlar.”

908. *kuwwet bulmak* (942) (kuvvet bulmak) [kuvvet bulmak] “Kuvvetlenmek, cesaretlenmek.”

909. *kuwwet tutmak* (281) (kuvvet tutmak) [kuvvet tutmak] “Yardım etmek.”

910. *kuji kazmak* (3812) (kuyi kıazmak) [kuyu kazmak] “Bir kimseye tuzak kurmak.”

L (L)

911. *lakyrdy arafine gⁱ irmek* (124) (lakırdı arasine girmek) [lakırdı arasına girmek] “Biri konuşurken söze karışmak.”

912. *lakyrdiye boşanmak* (4133) (lakırdıye boşanmak) [lakırdıya boşalmak] “Karşılıklı konuşmak, söyleşmek.”

913. *lāf urmak* (533) (lāf urmak) [laf vurmak] “1. Üstü kapalı bir biçimde karşısındakine imada bulunmak; 2. Kendiyle övünmek.”

914. *lām elif gⁱ ibi birbirine dolaş[mak]* (lām elif gibi birbirine dolaş[mağ]) [lam elif gibi birbirine dolaşmak] “Karışmak.” ⇐ *lām elif gⁱ ibi birbirine dolaşüp* (4133) “Karışıp.”

915. *lāzim gⁱ el[mek]* (lāzim gel[mek]) [lazım gelmek] “Zor ve güç gelmek.” ⇐ *lāzim gⁱ elür* (583) “Zor ve güç gelir.”

916. *lækæb komak* (1372) (lákáb kıomak) [lakap koymak] “Bir kimseye onun özelliğini yansıtan bir ad vermek.”

917. *lækæb wirmek* (1372) (lákáb virmek) [lákáb virmek] “Bir kimseye onun özelliğini yansıtan bir ad vermek.”

918. leşkⁱ er düzmek (1083) (leşker düzmek) [asker düzmek] “Asker toplamak.”

919. lewāzimini gⁱör[mek] (levāzimini gör[mek]) [ihtiyacını görmek] “İhtiyacını gidermek.”

⇐lewāzimini gⁱördy (4202) “İhtiyacını giderdi.”

920. lewn wirmek (4209) (levn virmek) [renk vermek] “1. Rengi solmak; 2. Neşe, canlılık kazandırmak; 3. Açık etmek.”

921. lezzet almak (4164) (lezzet almak) [lezzet almak] “Bir şeyden tat almak, hoşlanmak manasındadır.”

922. lezzet bulmak (1367) (lezzet bulmak) [lezzet bulmak] “Bir şeyden tat ve lezzet almak, hoşlanmak.”

923. lisāne gⁱelmek (4169) (lisāne gelmek) [lisana gelmek] “Dile gelmek, dillenmek.”⇐“Dile

M (M)

924. mafal okumak (527) (masal okumak) [masal okumak] “Saçma, anlamsız, yalan konuşmak.”

925. mafcharajæ tutmak (4646) (maşharayá tutmak) [maskaraya tutmak] “Bir kimseyle dalga geçmek.”

926. matem dony (4225) (matem doni) [matem kıyafeti] “Siyah kıyafet.”

927. māt kalmak (4222) (māt kalmak) [mat kalmak] “1. Kötü duruma düşmek; 2. Yenilmek; 3. Aklı gitmek.”

928. mātem tutmak (4225) (mātem tutmak) [matem tutmak] “Ölen birinin ardından yas tutmak, siyah giyinmek.”

929. mæchmurlyk bozmak (4496) (māhmurlık bozmak) [mahmurluk bozmak] “Akşamki sarhoşluğun mahmurluğunu gidermek için sabahleyin bir kadeh içmek.”

930. *mæ'kūl g' örmek* (1572) (má'kūl görmek) [makul görmek] "Akla uygun bulmak."
931. *mæ'nā wirmek* (5423) (má'nā virmek) [mana vermek] "Kendince yorumlamak."
932. *mænfyb jemek* (4963) (mánsıb yemek) [mansıp yemek] "Terfi etmek manasındadır."
933. *mæræzden ailmek* (310) (márázden ayılma) [hastalıktan ayılmak] "İyileşmek."
934. *mæschærælgæ almak* (208,400,1108) (mášháralıgá almak) [maskaralıga almak] "Bir kimseyle alay etmek."
935. *mæslæhæt g' örmek* (4066,4704) (másláhát görmek) [iş görmek] "İş görmek."
936. *mæslæhæt g' örmüş* (4704) (másláhát görmüş) [maslahat görmüş] "İş görmüş."
937. *meğiāl bulmak* (4388) (mecāl bulma) [kuvvet bulmak] "Kuvvetlenmek."
938. *meded çighyrmak* (4514) (meded çığırma) [medet çağırma] "Birinden yardım talep etmek."
939. *meded jetiştürmek* (4515) (meded yetiştürmek) [meded yetiştirmek] "Birinin yardım talebini gerçekleştirmek."
940. *mehāret fatmak* (5044) (mehāret satma) [maharet satmak] "Ustalık satmak."
941. *mekām tutmak* (1468) (mekām tutma) [makam tutmak] "1. Bir yeri mesken tutmak; 2. Devlet kademesinde yüksek mevkide olmak; 3. Musikide ses vermek."
942. *mek' rüh tutmak* (201) (mekrüh tutma) [mekruh tutmak] "(Bir şeyden) iğrenmek, nefret etmek."
943. *memeden k' efmek* (3855,4916) (memeden kesmek) [memeden kesmek] "Bebeği artık emzirmemek."
944. *meme wirmek* (4916) (meme virmek) [meme vermek] "Bebeği emzirmek."
945. *menşüb kalmak* (4963) (menşüb kalma) [mensup kalmak] "Bir işe sınıksız bağlanmak."

946. *mesih nefeslü* (5226) (mesih nefeslü) [mesih nefesli] “Mucize olarak ölüyü diriltten Hz. İsa’nın nefesi gibi güçlü, hayat ve şifa verici bir nefese sahip olan, İsa nefesli (kimse).”

947. *meşækkæt çekⁱ mekⁱ* (4682) (meşâkḳát çekmek) [meşakkat çekmek] “Zorluklarla karşılaşmak.”

948. *meşækⁱ kⁱ æte düşmek* (1260) (meşâkḳâte düşmek) [meşakkate düşmek] “Zorluklarla karşılaşmak.”

949. *meşk almak* (4682) (meşk almak) [meşk almak] “Yazı yazmak.”

950. *mejdāne çıkma* (5069) (meydāne çıkmak) [meydana çıkmak] “1. Ortaya çıkmak; 2. Belli olmak; 3. Yetişmek, büyümek.”

951. *meidāne okuma* (527,5069) (meydāne okumak) [meydane okumak] “Kavgaya ya da yarışmaya davet etmek, çağırmak.”

952. *mejl gⁱ öftermek* (5077) (meyl göstermek) [meyl göstermek] “1. İmrenmek; 2. Talep etmek.”

953. *meze etmek* (4602) (meze etmek) [meze etmek] “Bir kimseyi gülünç duruma düşürmek.”

954. *myhnete düşmek* (869) (miḥnete düşmek) [sıkıntıya düşmek] “Darlık ve yokluk içinde olmak.”

955. *minnet gⁱ örmek* (4066) (minnet görmek) [iyilik görmek] “Birinden maddi manevi faydalanmak.”

956. *mirās iedürmek* (1460) (mirās yedürmek) [miras yedirmek] “Bir kimseye mal varlığını bırakmak.”

957. *mirās jemek* (5070) (mirās yemek) [miras yemek] “Bir kimseye birinden miras kalmak.”

958. *mīzāne çekⁱ mek* (5072) (mī zāne çekmek) [mizana çekmek] “Tartmak, dengelemek.”

959. *mu^ʾāmelejealmaq* (400) (mu‘āmeleye almak) [muameleye almak] “İşlem uygulamak.”

960. muhæbbet gⁱ öftermek (4424) (muhâbbet göstermek) [muhabbet göstermek] “Bir kimseye sevgi göstermek, âşık olmak.”

961. muhkⁱ em tutmak (703) (muḥkem tutmak) [muhkem tutmak] “Kuvvet vermek, sağlamlaştırmak.”

962. musybet gⁱ örmek (4709) (musîbet görmek) [felaket görmek] “Dert ve sıkıntı içinde olmak.”

963. muzājækwæ çekⁱ mek (4712) (muzāyâká çekmek) [sıkıntı çekmek] “Sıkıntı çekmek.”

964. muzājækwæ wirmek (4712) (muzāyâká virmek) [sıkıntı vermek] “Bir kimseyi sıkıntıya sokmak.”

965. mübārekⁱ gⁱ örmek (1057) (mübārek görmek) [mübarek görmek] “Bereketli, uğurlu görmek.”

966. müḡiāzāt wirmek (4386) (mücāzāt virmek) [ceza vermek] “İşlenen bir suçtan ötürü (bir kimseyi) cezalandırmak.”

967. mühr bozmak (921) (müḥr bozmak) [müḥr bozmak] “Kızlığı bozmak, bekaret almak.”

968. müwāfık düş[mek] (müvāfık düş[mek]) [uygun düşmek] “Uygun düşmek, yakışmak, yaraşmak, elverişli olmak.” ⇐ ... müwāfık düsti (91) “ ... uygun düştü, yakıştı, yaraştı, elverişli oldu.”

N (N)

969. nāḡizen bināḡiz bulunmak (5087) (nācizen bināciz bulunmak) [nacizen binaciz bulunmak] “Hazır bulunmak, istekli olmak.”

970. *nām çekⁱmek* (5112) (nām çekmek) [nam çekmek] “Bir kimsenin dedikodusunu yapmak.”
971. *nām kazanmak* (5111) (nām kazanmak) [nam kazanmak] “Meşhur olmak.”
972. *nāmūfini saklamak* (5117) (nāmūsini saklamak) [namusunu saklamak] “Namusunu kollamak, gözetlemek.”
973. *nāzikⁱ mizāg* (5095) (nāzik mizac) [nazik mizaç] “Yumuşak, mülayim (kimse).”
974. *nāz ujukufi* (5094) (nāz uyukusu) [naz uykusu] “Cilve ile kendini uykuda göstermek.”
975. *næbyz tutmak* (5130) (nábız tutmak) [nabız tutmak] “Bir kimsenin niyetini, düşüncesini anlamaya çalışmak.”
976. *næfækæ wirmek* (463,5227) (náfáká virmek) [nafaka vermek] “1. Beslemek, yedirmek, giydirmek; 2. Terbiye etmek, yetiştirmek.”
977. *næks wirmek* (1193) (nákş virmek) [naks vermek] “Eksik ve kusurlu olmaktır.”
978. *næks işlemek* (245) (nákş işlemek) [nakış işlemek] “Kumaş üzerine iplik ile işlemek.”
979. *næⁱl urmak* (5210) (náⁱl urmak) [nal vurmak] “Nallamak.”
980. *nærch wirmek* (1179) (nárĥ virmek) [fiyat vermek] “Ödenecek fiyatı belirlemek.”
981. *næsýb almak* (5195) (násīb almak) [nasip almak] “Yararlanmak, payına düşeni almak.”
982. *næsýbü ajaghuna gⁱel[mek]* (násībü ayağuna gel[mek]) [nasibi ayağına gelmek] “(bir şeyi) çaba göstermeden elde etmek.” ⇐ *næsýbümüz ajaghumüze gⁱeldy* (5195) “Nasibimiz ayağıımıza geldi.”
983. *næsýhætin tutmak* (3139) (násihátin tutmak) [nasihatını tutmak] “Verilen nasihatı dinlemek, söz tutmak.”
984. *næsýhæt wirmekⁱ* (5196) (násihát virmek) [nasihat vermek] “Bir kimseye bir konu hakkında öğütte bulunmak.”

- 985. *nəzəri im-ān ile bakmak*** (5204) (názár ĩ im-ān ile bakmak) [im‘ān nazarı ile bakmak] “Çok dikkatli bakmak.”
- 986. *nəzər urmak*** (505) (názár urmaḵ) [nazar vurmaḵ] “Bir kimseye bakmak, göz atmak.”
- 987. *nəzər falmak*** (675,2923,5204,5552) (názár salmaḵ) [nazar salmak] “1. Göz atmak; 2. İncelemek; 3. Göz dikmek.”
- 988. *neḡiāh bulmak*** (5139) (necāh bulmaḵ) [necah bulmak] “İstediğini elde etmek, kurtuluşa ermek.”
- 989. *neḡiāt bulmak*** (5138) (necāt bulmaḵ) [necat bulmak] “Kurtuluşa ermek.”
- 990. *neḡiāt wirmek*** (5138) (necāt virmek) [necat vermek] “Kurtarmaktır.”
- 991. *nedāmet ček‘mek*** (835,5155) (nedāmet çekmek) [nedamet çekmek] “Yaptığı bir işten pişmanlık duymak.”
- 992. *nefāz bulmak*** (5218) (nefāz bulmaḵ) [nefāz bulmak] “1. Geçmek; 2. Tesir etmek, sirayet etmek.”
- 993. *nefes almak*** (5224) (nefes almaḵ) [nefes almak] “1. Ferahlamak, rahatlamak; 2. Soluk almak, dinlenmek.”
- 994. *nefeḡi boghulmys‘*** (5224) (nefesi boḡulmıṣ) [nefesi boḡulmuṣ] “Yaşadıklarından dolayı bunalmış, daralmış (kimse).”
- 995. *nefes tutmak*** (3139) (nefes tutmaḵ) [nefes tutmak] “1. Nefes almadan durmak; 2. (bir şeyi) merakla beklemek.”
- 996. *nefes tutulmak*** (1763) (nefes tutulmaḵ) [nefes tutulmak] “Hayran kalacak derecede etkilenmek.”
- 997. *nefes wirmek*** (5224) (nefes virmek) [nefes vermek] “1. Ferahlamak, 2. Rahatlamak; 3. Soluk almak, dinlenmek; 3. Ölmek.”
- 998. *neffine uymak*** (5225) (nefsine uymaḵ) [nefsine uymak] “Bedeni isteklere uymak, günah işlemek.”

999. nešwü nümā bulmak (5187) (neşvü nümā bulmağ) [büyüme ve gelişim bulmak] “Boy atmak, gelişmek.”

1000. newme warmak (5279) (nevme varmak) [uykuya varmak] “1. Uyumak 2. Sessizliğe bürünmek.”

1001. nysfī ādem (5193) (nısf-ī ādem) [yarım insan] “Güçsüz, zayıf, sakat insan.”

1002. nyzām wirmek (5204) (nızām virmek) [nizam vermek] “Düzenlemek.”

1003. nikⁱ āh baghlamak (5244) (nikāh bağlamak) [nikah bağlamak] “Evlenmek.”

1004. nišāne urmak (5181) (nişane urmağ) [nişane vurmak] “Hedefi tutturmak.”

1005. nişān urmak(251) (nişān urmağ) [nişan vurmak] “İsabet etmek.”

1006. nizā[’]æ warmak (5163) (nizā‘á varmak) [nizaya varmak] “Çekişmek, kavga etmek.”

1007. nokşan gⁱ etürmek (3940) (nokşan getürmek) [noksan getirmek] “Eksiltmek.”

1008. nutkæ gⁱ elmek (2718,5202) (nutká gelmek) [nutka gelmek] “Konuşmaya başlamak, söz söylemek.”

1009. nutky tutul[mak] (nutkı tutul[mağ]) [nutku tutulmak] “Heyecandan veya korkudan konuşamaz hale gelmek.”(5202)

1010. nūr wirmek (587,5273) (nūr virmek) [nur vermek] “Aydınlatmak.”

1011. nüzhet wirmek (5168) (nüzhet virmek) [nüzhet vermek] “1. İç açmak, sefa vermek; 2. Bezemek.”

1012. *od ile oina[mak]* (od ile oyna[mağ]) [ateş ile oynamak] “Ateş ile oynamak.” ⇐ *od ile oinaği*(40) “Ateşbaz, ateş ile oynayıcı.”

1013. *oghurlar ola* (521) (oğurlar ola) [uğurlar ola] “İyi yolculuklar olsun.”

1014. *okæ tutmak* (526,3139) (oķá tutmağ) [oka tutmak] “Oklaşmak.”

1015. *oltaćialmak* (3943) (olta çalmak) [volta çalmak] “Gezinmek, seyran etmek.”

1016. *ortadan gⁱ idermek* (498) (ortadan gidermek) [ortadan gidermek] “1. Yok etmek; 2. Öldürmek; 3. Reddetmek.”

1017. *ortalyghæ fitne wü fesād braghan* (747) (ortalığa fitne ve fesād bırağan) [ortalığa fitne ve fesat bırakan] “Fitne çıkaran, ara bozan (kimse).”

1018. *ortaklyk baghlamak* (499) (ortaklık bağlamak) [ortaklık bağlamak] “Ortaklık etmek, ortaklaşa çalışmak.”

1019. *ortajæ almak* (498) (ortayá almak) [ortaya almak] “Her yanını çevirmek, kuşatmak.”

1020. *oruğ tutmak* (2382,2927) (oruc tutmağ) [oruç tutmak] “Oruç ibadetini yerine getirmek.”

1021. *orufpy oghly* (502) (oruspı oğlı) [orospu oğlu] “Piç, veledizina, serseri, haylaz (kimse).”

1022. *ofun dimek* (517) (osun dimek) [osun demek] “1. Korkutmak; 2. Laf atmak; 3. Tehdit etmek.”

1023. *oturak olmak* (484) (oturağ olmak) [oturak olmak] “Dinlenmek.”

1024. *oturak^ı umrin fūr[mek]* (oturak ‘umrin sür[mek])[oturarak ömrünü sürmek]“1. İyi ve rahat yaşamak; 2. Hiçbir iş yapmadan bedava yaşamak.” ⇐ *oturak^ı umrin füren* (484)“ 1. İyi ve rahat yaşayan; 2. Hiçbir iş yapmadan bedava yaşayan (kimse).”

1025. *ojuna gⁱ etürmek* (1976) (oyuna getürmek) [oyuna getirmek] “Birini aldatmak, tuzağa düşürmek.”

Ö (Ö)

1026. *öğal[mak]* (öc al[mağ]) [öç almak] “İntikam almak.” ⇐... *ög'ümi ...alfan* (489) “... intikamımı ...alsan?”; *ögimi aldy* (489) “İntikamımı aldı.”

1027. *öd almak* (330) (öd almağ) [öd almak] “Faydalanmak.”

1028. *ödünğ almak* (400,494) (ödünç almağ) [ödünç almak] “Ödünçlemek, bir şeyi geri vermek kaydıyla almak, veresiye almak.”

1029. *ödünğ wirmek* (494) (ödünç virmek) [ödünç vermek] “Geri almak kaydıyla birine bir şey vermek, veresiye vermek.”

1030. *öd wirmek* (330) (öd virmek) [öd vermek] “Faydalanmak.”

1031. *ög'üt almak* (277) (ögüt almağ) [ögüt almak] “Bir kimseden nasihat almak .”

1032. *ög'üt tutmak* (530,899) (ögüt tutmağ) [ögüt tutmak] “Nasihat dinlemek, söz dinlemek.”

1033. *ög'üt wirmek* (529,530) (ögüt virmek) [ögüt vermek] “Nasihat etmek, yol göstermek anlamındadır.”

1034. *ön-e düşmek* (534) (öñe düşmek) [öne düşmek] “1. Kılavuzluk etmek, önder olmak; 2. En önde gitmek demek.”

1035. *ön-üne düş[mek]*(öñüne düş[mek]) [önüne düşmek] “Birinin önünden yürümek.”⇐*ön-üme düşty* ...(529) “Önümünden yürüdü ...”

1036. *öz ellü* (1596) (öz ellü) [öz elli] “Eli işe yatkın, eli çabuk (kimse).”

P (P)

1037. *parmak yfyrmak* (254) (parmak ısırmak) [parmak ısırmak] “1. Pişmanlık ile parmak ısırmak; 2. büyük şaşkınlık duymak.”

1038. *par par ianmak* (643) (par par yanmak) [par par yanmak] “Parlamak.”

1039. *pādiśāhlyk sürmek* (639) (pādişahlık sürmek) [padişahlık sürmek] “Hükmetmek, bir ülkeyi yönetmek.”

1040. *pāftan aćmak* (317) (pāstan açmak) [pastan açmak] “Pası gidermek, temizlemek.”

1041. *pek^ı ėe sۆjlemek* (861) (pekçe söylemek) [pekçe söylemek] “Çekinmeden, aşikare konuşmak.”

1042. *pepeg^ı i sۆilemek* (704) (pepegi söylemek) [pepegi söylemek] “Pelteklemek.”

1043. *perī jűzlű* (801) (per ī yüzlü) [peri yüzlü] “Sevgili için söylenen söz.”

1044. *perde çekmek* (766) (perde çekmek) [perde çekmek] “(Bir şeyi) perdelemek, gizlemek, saklamak.”

1045. *perdesini aćmak* (766) (perdesini açmak) [perdesini açmak] Bir kızın namusunu kirletmek, ırzına girmek.”

1046. *perdefini jirtmak* (766) (perdesini yırtmak) [perdesini yırtmak] “Bir kızın namusunu kirletmek, ırzına girmek.”

1047. *pertew falmak* (755) (pertev salmak) [ışık salmak] “Etrafına ışık saçmak.”

1048. *perwāfin ėek^ı mek* (791) (pervāsin çekmek) [pervasin çekmek] “Korkmak, endişe duymak.”

1049. *perwāze gⁱ elmek* (492,791) (pervāze gelmek) [pervaza gelmek] “Kanatlanmak, uçup gitmek.”

1050. *perweriś bulmak* (795) (perveriş bulmağ) [perveriş bulmak] Büyütölmek, beslenmek, terbiye edilmek.”; *perweriś bulmiś* (822) “Büyütölöp beslenilmiş, terbiye edilmiş.”

1051. *piškeś çekⁱ mek* (1632) (pişkeş çekmek) [peşkeş çekmek] “Kendisinin veya bir başkasının malını bir çıkar uğruna birisine uygunsuz olarak vermek.”

1052. *piśmiś baś gⁱ ibi fyryd[mak]* (pişmiş baş gibi sırd[mağ]) [pişmiş baş gibi sırtmak] “Dişlerini göstererek, aptalca ve yersiz gülmek.” $\Leftarrow$ *ne fyrydürfyn piśmiś baś gⁱ ibi ?* (2949) “Ne sırtıyorsun pişmiş kelle gibi ?”

1053. *poch je[mek]* (poğ ye[mek]) [bok yemek] “Yakışmayan bir davranışta bulunmak.” $\Leftarrow$ *ne poch jerler ...?* (910) “Ne yaparlar ?”

1054. *pulad iürekⁱ lü* (938) (pulad yürekli) [çelik yürekli] “Cesaretli (kimse).”

1055. *pufu kurmak* (929) (puşu kırmak) [pusu kurmak] “Düşmanı tuzağa çekmek.”

1056. *püştü pā urmak* (828) (püşt ü pā urmağ) [sırt ve ayak vurmak] “Çalışmak, çabalamak, gayret sarf etmek.”

R (R)

1057. *rāft gⁱ elmekⁱ* (400,522,4002) (rāst gelmek) [rast gelmek] “1. Tesadüf etmek, karşılaşmak; 2. Uğramak.”

1058. *rækşæ gⁱ irmek* (2348) (ráksá girmek) [raksa girmek] “Oynamak, dans etmek.”

1059. renkⁱ wirmek (1377) (renk virmek) [renk vermek] “1. Rengi solmak; 2. Neşe, canlılık kazandırmak; 3. Açık etmek.”

1060. rewā gⁱ örmek (4066) (revā görmek) [uygun görmek] “Bir olayı, bir durumu bir kimseye yakıştırmak, uygun bulmak.”

1061. ruchfæt wirmek (1147,5100) (ruḥsāt virmek) [ruhsat vermek] “İzin vermek.”

1062. rūšen sözlü (3527) (rūšen sözlü) [açık sözlü] “Dobra, her şeyi olduğu gibi söyleyen (kimse).”

1063. rūfwajlyghæ düšmek (2174) (rüsvalıǵa düşmek) [rüsvalıǵa düşmek] “Yaptığı bir işten dolayı rezil olmak.”

S (S)

1064. sāhyb çıkmak (2912) (sāhıb çıkmak) [sahip çıkmak] “1. Korumak; 2. Bir şeyin kendinin olduğunu ileri sürmek.”

1065. sāje falmak (2530,2982) (sāje salmak) [saye salmak] “Bir işi zorlaştırmak, gölge etmek.”

1066. söz aćmak (67) (söz açmak) [söz açmak] “Bir konu hakkında konuşmaya başlamak.”

1067. söz arafine gⁱ irmek (124) (söz arasına girmek) [söz arasına girmek] “Biri konuşurken söze karışmak.”

1068. söz atyşmak (5537) (söz atışmak) [söz atışmak] “Münakaşa etmek.”

1069. söz atmak (49,1746,2707) (söz atmak) [söz atmak] “1. Korkutmak; 2. Söyleşmek; 3. Dokunaklı sözle sataşmak.”; **söz atarak gⁱ itty** (49) “Laf atarak gitti.”

1070. sözi boghazy içinden söylemekⁱ (1919) (sözi boǵazı içinden söylemek) [sözü boǵazı içinden söylemek] “Alçak sesle konuşmak.”

1071. sözi kabartmak (3609) (sözi kabartmak) [sözü kabartmak] “Mübalağalı konuşmak.”

1072. sözinde durmaz (ādem) (3143) (sözinde durmaz (ādem)) [sözünde durmaz (âdem)]
“Verdiği sözü tutmaz (kimse)”

1073. sözinden dön[mek] (sözinden dön[mek]) [sözünden dönmek] “Verdiği sözü yerine getirmemek.” ⇐ *sözinden döner* (2194,2195) “Verdiği sözü yerine getirmez.”

1074. söz kⁱ efmekⁱ (2708) (söz kesmek) [söz kesmek] “Konuşmayı bölmek, laf arasına girmek.”

1075. söz tutmak (2707) (söz tutmak) [söz tutmak] “Verdiği sözü yerine getirmek.”

1076. söz uzatmak (272) (söz uzatmak) [söz uzatmak] “Gereğinden fazla konuşmak”.

1077. sözü sâz (2513) (sözü sâz) [söz ü saz] “Gönül tokluğu.”

1078. söz wirmekⁱ (2708) (söz virmek) [söz vermek] “1. Konuşmasına izin vermek; 2. Bir kimse ile buluşmak; 3. Bir işi kesin yapacağını belirtmek.”

1079. sujæ boghmak (2996) (suyá boğmak) [suya boğmak] “Suya daldırıp çıkarmak.”

1080. sūret almak (3003) (sūret almak) [suret almak] “Kopya almak.”

1081. sūret bulmak (3003) (sūret bulmak) [suret bulmak] “Gösterilmek.”

1082. sūkⁱ ūt bulmak (2645) (sūkūt bulmak) [sükut bulmak] “Sakin olmak, dinmek.”

1083. sūkⁱ ūtte durmak (2645) (sūkūtte durmak) [sükutte durmak] “1. Huzurda olmak; 2. Susmak.”

1084. *fabura almak* (2906) (sabura almak) [sabıra almak] “1. Sabretmek; 2. Ağırdan almak.”
1085. *fać fakal agharmak* (297,1205) (saç sakal ağarmak) [saç sakal ağarmak] “Yaşlanmak.”
1086. *faći fakaly aghar[mak]*(saçı sakalı ağar[mak]) [saçı sakalı ağarmak] “Yaşlanmak.” ⇐
faći fakaly agharmış... (297) “Yaşlanmış...”
1087. *faf baghlamak* (2961) (saf bağlamak) [saf bağlamak] “Alay kurmak.”
1088. *faghlyk bul[mak]* (sağlık bulmak) [sağlık bulmak] “İyileşmek.” ⇐ *faghlyk buldy* (310)
“İyileşti.”
1089. *fakale gⁱülmek* (2127,4092) (saķale gülmek) [sakala gülmek] “Yalan yere gülmek, yüze gülmek.”
1090. *fakale gⁱüliġi* (4092) (saķale gülici) [sakala gülücü] “Yalan yere gülücü, yüze gülücü.”
1091. *fakaly agharmış* (297) (saķalı ağarmış) [sakalı ağarmış] “Yaşlanmış.”
1092. *falā wirmek* (1214) (sālā virmek) [sala vermek] “İslâmda Cuma namazını duyurmak; 2. Ölen kişiyi bildirmek.”
1093. *fajkal urmak* (3023) (sayķal urmak) [saykal vurmak] “Temizlemek, cilalamak.”
1094. *fajkal wurmak* (3023) (sayķal vurmak) [saykal vurmak] “Temizlemek, cilalamak.”
1095. *fæhrāje iletmek* (1299) (sáhrāye iletmek) [sahraya iletmek] “Ölmek.”
1096. *fælāh bulmak* (2977) (sālāh bulmak) [salah bulmak] “Düzelmek, iyileşmek.”
1097. *fælāhæ gⁱelmekⁱ* (2977) (sālāhe gelmek) [salaha gelmek] “Düzelmek, iyileşmek.”

1098. *sefā wiriği* (2124) (sefā virici) [safa verici] “Eğlence ve zevk verici.”

1099. *felāme durmak* (2651) (selāme durmak) [selama durmak] “Bir büyüğü, saygı duyulan bir şeyi ayakta selamlamak.”

1100. *felāmfiyz k’ elāmfiyz* (3991) (selāmsız kelāmsız) [selamsız kelamsız] “Selam vermeden.”

1101. *ferden g’ ec[mek]* (1157,2575) (serden geç[mek])[baştan geçmek] “Canını ortaya koymak.”

1102. *fes wirmek* (2612) (ses virmek) [ses vermek] “Bir şeye karşılık vermek.”

1103. *sefini k’ ef[mek]* (2612) (sesini kes[mek])[sesini kesmek] “Susmak.” ⇐ *sefini k’ ef[ty]* “Sustu.”

1104. *fyhhæt bulmak* (2937) (sıhhæt bulmak) [sıhhat bulmak] “Hasta şifa bulmak.”

1105. *fyklet çek’mek* (1528) (sıklet çekmek) [sıklet çekmek] “1. Sıkılmak; 2. Üzülmek.”

1106. *fyklet wirmek* (299,1528) (sıklet virmek) [sıklet vermek] “1. Sıkılamak; 2. Üzmek.”

1107. *fyrr faklamak* (201,2576) (sırr saklamak) [sır saklamak] “Başkasına ait bir durumu gizlemek”.

1108. *filfileje komak* (2655) (silsileye komak) [silsileye koymak] “Zincirlemek.”

1109. *fiwry başlü* (665) (sivri başlü) [sivri başlı] “Değişik fikirleri olan, kimsenin aklını beğenmeyen.”

1110. *soluk almak* (3011,5224) (soluk almak) [soluk almak] “1. Nefes almak; 2. Dinlenmek.”

1111. *son-γ k’ efilmek* (464) (soñ kesilmek) [sonu kesilmek] “Tükenmek, bitmek.”

1112. *son nefes* (5224) (son nefes) [son nefes] “1. Can çekişmek; 2. Hayatın sonu.”

1113. *fu dökeğekⁱ ier* (112) (su dökecek yer) [su dökecek yer] “Tuvalet.”

1114. *fu dökⁱ mek* (247) (su dökmek) [su dökmek] “İşemek, küçük tuvaletini yapmak.”; *fudökⁱ eğekⁱ ...* (17) “Küçük abdest bozacak, çiş yapacak, işeyecek.”

1115. *fu inmekⁱ* (su inmek) [su inmek] $\Leftarrow$ *dawarajagyhndebırýllet zāhir olmak, jæ'nīfuinmekⁱ* (4) “Davarın ayağında bir rahatsızlık hâsıl olmak.”

1116. *fulh baghlamak* (646,673) (sulh bağlamak) [sulh bağlamak] “Barışmak.”

1117. *furete gⁱ irmek* (1385) (surete girmek) [surete girmek] “Bir şeyin görünüşüne, biçimine benzemek.”

1118. *fuf olmak* (26) (sus olmak) [sus olmak] “Hiç sesini çıkarmamak, susup sinmek.”

Ş (Ş)

1119. *śāhīn bakıślū* (674) (śāh ī n bakıślū) [şahin bakıślı] “Sert ve keskin bakıślı.”

1120. *śehādet g^ī etürmek^ī* (1203,2883) (śehādet getürmek) [şehadet getirmek] İslam'ın şartlarından “Tanrı'dan başka tapacak yoktur ve Hz. Muhammed onun kulu ve peygamberidir” anlamına gelen kelime-i şehadet adını taşıyan Arapça sözü söylemek.

1121. *śek^īlin baghlamak* (673) (şeklin bağlamak) [şeklin bağlamak] “Bir şeyin görünüşüne, biçimine benzemek.”

1122. *śejtān ghurūrine aldanmak* (387) (şeytān gurūrine aldanmak) [şeytan gururuna aldanmak] “Şeytana uymak, günah işlemek, doğru yoldan ayrılmak.”

1123. *śej jerine tutmamak* (3139) (şey yerine tutmamak) [şey yerine tutmamak] “Alçaklamak, hor görmek.”

1124. *śifa bulmak* (2826) (şifa bulmak) [şifa bulmak] “Hastalıktan kurtulmak, iyileşmek.”

1125. *śikeft bulmak* (2844) (şikest bulmak) [şikest bulmak] “Kırılmak.”

1126. *śīrīn sözlū* (2898) (şī r ī n sözlū) [şirin sözlū] “Güzel ve gönül alıcı konuşan.”

1127. *śō^īle wirmek* (262) (şō^īle virmek) [ateş vermek] “Tutuşturmak.”

1128. *śun-ā bun-ā g^ī ezer* (478) (şuñā buñā gezer) [şuna buna gezer] “Başboş, serseri, işsiz güçsüz dolaşır.”

1129. *śühret bulmak* (234) (şühret bulmak) [şöhret bulmak] “Meşhur olmak.”

T (T)

1130. *tabanġia jemek* (3083) (tabanca yemek) [tabanca yemek] “Dövölmek.”

1131. *taban ċialmak* (3083) (taban çalmak) [taban çalmak] “Yayan yürümek.”

1132. *tafra fatmak* (3113) (tafra satmak) [tafra satmak] “Kimseyi beğenmemek, büyüklenmek.”

1133. *taffa ċekⁱmek* (1041) (tassa çekmek) [tassa çekmek] “Tasalanmak, üzme.”

1134. *taffa gⁱetüirmek* (1041) (tassa getürmek) [tassa getirmek] “1. Usandırmak, bezdirmek; 2. İncitmek, üzme.”

1135. *taffa wirmekⁱ* (1041) (tassa virme) [tassa vermek] “1. Usandırmak, bezdirmek; 2. İncitmek, üzme.”

1136. *taffe gⁱetüirmek* (1041) (tasse getürmek) [tasse getirmek] “1. Usandırmak, bezdirmek; 2. İncitmek, üzme.”

1137. *taffe wirmekⁱ* (1041) (tasse virme) [tasse vermek] “1. Usandırmak, bezdirmek; 2. İncitmek, üzme.”

1138. *taśra atmak* (49) (taśra atmak) [dışarı atmak] “Uzaklaştırmak, kovmak.”

1139. *tas baślü* (665) (taş baślü) [taş baślı] “Geç anlayan, aptal, anlayışsız.”

1140. *tatlü dillü* (3062) (tatlı dillü) [tatlı dilli] “Güzel ve gönöl alıcı konuşan.”

1141. *tatlü gⁱelmek* (202) (tatlı gelmek) [tatlı gelmek] “Lezzet almak, hoşla gitmek.”

1142. *tauşan ujukuftı* (1956) (tauşan uyukusu) [tavşan uyukusu] “Şüphe ile uyunan hafif uyku.”

1143. *tāb wirmek* (1027) (tāb virmek) [tāb vermek] “Parıltı vermek.”

1144. *tākæt gⁱ etürmek* (1030,3073) (tākát getürmek) “Tahammül etmek, dayanmak.”

1145. *tākæti kalma[mak]* (tākāti alma[mak]) [takati kalmamak] “Gücü azalmak, bitmek.”
tākæti kalmady(3073) “Gücü azaldı, bitti.”

1146. *tāzījāne urmak* (1039) (tāzījāne urma) [taziyane vurmak] “Kamçılamak.”

1147. *tæchtæ gⁱ ecmek* (3882) (tāhtā geçmek) [tahta geçmek] “Hükümdar olmak.”

1148. *tælæk wirmek* (926) (tālāk virmek) [talak vermek] “Eşini boşatmak.”

1149. *tæmæ^s wirmek* (1227) (támá^s virmek) [tama vermek] “Aç gözlü olmak.”

1150. *tærȳk tutmak* (3104) (tārīk tutma) [tarık tutmak] “Yol tutmak.”

1151. *te^s ægȳübe kalmak* (1238) (te^s āccübe alma) [teaccübe kalmak] “Şaşırmak.”

1152. *tebdīl gⁱ ezmek* (1055) (tebd ī l gezmek) [tebdil gezmek] “1. Tanınmayacak şekilde gezmek; 2. Değişik görüntüde olmak.”

1153. *eğribeje cækⁱmek* (1076) (tecribeye çekmek) [tecrübeye çekmek] “Denemek, sınamak, imtihan etmek.”

1154. *tedārükⁱ gⁱ örmek* (1121) (tedārük görmek) [tedarik görmek] “1. Araştırıp bulmak; 2. Çare istemek.”

1155. *tefekⁱkⁱ üre warmak* (1294) (tefekküre varma) [tefekküre varmak] “Derin düşünceye dalmak.”

1156. tekⁱ āsül gⁱ öftermek (1333) (tekāsül göstermek) [tekasül göstermek] “Tembel ve kayıtsız olmak.”

1157. tekⁱ durmak (26) (tek durmak) [tek durmak] “1. Yalnız olmak; 2. Susmak.”

1158. temel brakmak (170,1396) (temel bırakmak) [temel bırakmak] “Herhangi bir işe başlamak, girişmek.”

1159. temelluk gⁱ öftermek (1398) (temelluk göstermek) [temelluk göstermek] “Yüze gülmek, dalkavukluk etmek.”

1160. tenhāje gⁱ itmek (1442) (tenhāye gitmek) [tenhaya gitmek] “Yalnız kalmak.”

1161. teslīmī rūh etmek (1184) (tesl ī m-ī rūh etmek) [ruh teslim etmek] “Can vermek, vefat etmek.

1162. tefellī almak (1182) (tesell ī almak) [teselli almak] “Sevinmek, avunmak.”

1163. tefellī bulmak (1182) (tesell ī bulmak) [teselli bulmak] “Sevinmek, avunmak.”

1164. tefellī wirmek (1182) (tesell ī virmek) [teselli vermek] “Sevindirmek, avutmak.”

1165. tešwīše duşmekⁱ (1203) (teşvişe düşmek) [teşvişe düşmek] “Şaşırmak, karışmak, bulanmak.”

1166. tewāzu^ʿ gⁱ öftermek (1446) (tevāzu^ʿ göstermek) [tevazu göstermek] “Alçak gönüllü olmak.”

1167. tilkⁱ fæn-ætli (2993) (tilki sán^ʿ ätlü) [tilki sanatlı] “Zeki ve kurnazca davranan.”

1168. tīz hærekⁱ etlu (1748) (tīz háreketlu) [tiz hareketli] “Hızlı, çabuk kimse.”

1169. **toz kopamak** (1461) (toz  opamak) [toz koparmak] “Toz kaldırmak.”

1170. **tughr   ek'imek** (1475) (tu r   ekmek) [tu ra  ekmek] “M h rlemek.”

1171. **t k' r g'ini jalamak** (5597) (t kr gini yalamak) [t k rd   n  yalamak] “Verdi i s zden d nmek.”

1172. **t rk'   baghlamak** (1160) (t rk   ba lamak) [t rk  ba lamak] “T rk  bestelemek.”

1173. **t rs  olmi  chy ar g'ibi** (1151) (t rs  olmi  h y r gibi) [tur u olmu  h yar gibi] “Yorgun, bitkin.”

1174. **t t n deli i** (2156) (t t n delisi) [t t n delisi] “T t n tiryakisi.”

1175. **t j  rperme i** (3484) (t y  rpermesi) [t y  rpermesi] “Korkma,  rkme.”

U (U)

1176. **u  uz kurtul[mak]** (ucuz  urtul[ma ]) [ucuz kurtulmak] “Az zararla sıyrılmak.”   u  uz kurtuld n(491) “Az zararla sıyrıldın.”

1177. **u  iuk tutmak** (492,803) (u     utma ) [u  uk tutmak] “U  uklamak.”

1178. **ud  ek'mek'** (483) (ud  ekmek) [ud  ekmek] “Utanmak, utanga  olmak.”   ud  ek'ien k' i i (483,493) “Utanan ki i, utanga  ki i.”

1179. ** uhdefine almak** (3356) ( uhdesine alma ) [uhdesine almak] “Bir i i  zerine almak, sorumluluk altına almak.”

1180. *uhdefinden g'ilmek* (3356) ('uhdesinden gelmek) [uhdesinden gelmek] "Becermek, başarmak."

1181. *uhtefine almak* (400,951) ('uhtesine almak) [uhdesine almak] "1. Kabul etmek; 2. Bir şeyi üzerine almak, yapacağına söz vermek".

1182. *ulaklyghyle g'itmek* (540) (ulaklıgıle gitmek) [ulaklık ile gitmek] "Acele ile gitmek."

1183. *umrī baghyşlanmıš* (672) ('umr ī bağışlanmıš) [ömür bağışlanmıš] "Uzun ömürlü, çok yaşayan."

1184. *umur sürmek* (3328) ('umur sürmek) [ömür sürmek] "1. İyi ve rahat yaşamak; 2. Geçinmek."

1185. *ujuku almak* (1956) (uyukı almak) [uyku almak] "Gerektiği kadar uyumuş olmak."

1186. *ujuku ċial[mak]* (uyukı çalmak) [uyku çalmak] "İyice uyumak." ⇐ *ujuku ċialdum* (1559) "İyice uyudum."

1187. *uzadyje falmak* (509) (uzadıye salmak) [uzadıye salmak] "1. Geriye, sonraya bırakmak; 2. Oyalamak; 3. Uzaklaştırmak."

1188. *uzaghæ falmak* (509) (uzağá salmak) [uzağa salmak] "Uzaklaştırmak."

Ū(Ū)

1189. *ūd ċekmek* (493) (ūd çekmek) [ud çekmek] "Utanmak, utangaç olmak."

Ü (Ü)

1190. *ümîd bağlamak* (428) (üm î d bağlamak) [ümid bağlamak] “İstenilen bir işin olmasını ummak, umutlanmak.”

1191. *ümîdini k' efmek* (428) (üm î dini kesmek) [ümidini kesmek] “İstenilen bir şeyin olmayacağını anlamak, ummaz olmak.”; ... *ümîd k' efilmiş* ... (428) “İstenilen bir şeyin olmayacağı anlaşılmış.”

1192. *ümîd k' efmek* (428,3954,3955,5638) (üm î d kesmek) [ümit kesmek] “İstenilen bir şeyin olmayacağını anlamak, ummaz olmak.”

1193. *ümîd tutmak* (422, 428) (üm î d tutmak) [ümid tutmak] “1. Umutlu olmak; 2. Sabretmek.”

1194. *ümîd wirmek* (428,429) (üm î d virmek) [ümit vermek] “Bir kimseyi ümitlendirmek.”

1195. *üns tutmak*(391,456,1046) (üns tutmak) [üns tutmak] “Birbirine alışıp yakınlık kurmak, dost ve samîmî olmak.”

1196. *üftüne urmak* (516) (üstüne urmak) [üstüne vurmak]“Saldırmak, hücum etmek.”

1197. *üzerlerine ur[mak]* (üzerlerine vur[mağ]) [üzerlerine vurmak] “Saldırmak.” (505)
“Saldırdılar.”

1198. *üzerlerine war[mak]* (üzerlerine var[mağ]) [üzerlerine varmak] “Üzerlerine yürümek, karşı gelmek, karşılık vermek.” ⇐ *üzerlerine wardiler* (510) “Üzerlerine yürüdüler, karşı geldiler, karşılık verdiler.”

W (V)

1199. *wæsfe g'elmez* (5378) (vásfe gelmez) [vasfa gelmez] "Dile gelmez, açıklanamaz."

1200. *wætæn tutmak* (209, 5387) (vátán tutmak) [vatan tutmak] "Bir yere yerleşmek."

1201. *webālī bojnynæ* (951,5331) (vebāl ī boyninā) [vebali boynuna] "Ben karışmam, sorumluluk sana veya ona düşer."

1202. *wehme düs[mek]* (vehme düş[mek]) [vehme düşmek] "1. Şüphelenmek; 1. Yanlış düşünceye kapılmak; 3. Korkmak."(5419) ⇐ *wehme düsty* "Şüphelendi, yanlış düşünceye kapıldı, korktu."

1203. *wehme war[mak]* (vehme var[mağ]) [vehme varmak] "1. Şüphelenmek; 1. Yanlış düşünceye kapılmak; 3. Korkmak." ⇐ *wehme wardy*(5419) "Şüphelendi, yanlış düşünceye kapıldı, korktu."

1204. *welwele brakmak* (5414) (velvele bırakmak) [velvele bırakmak] "Büyük gürültü çıkarmak."

1205. *welwele düs[mek]* (velvele düş[mek]) [velvele düşmek] "Büyük gürültü çıkmak." ⇐ *welwele düsti*(5414) "Büyük gürültü çıktı."

1206. *werem baghlamak* (5360) (verem bağlamak) [verem bağlamak] "1. Sabırsızca davranmak; 2. Verem hastalığına yakalanmak."

1207. *wezne çek'mek* (5367) (vezne çekmek) [vezne çekmek] "Vezn etmek, tartmak."

1208. *wolta çialmak* (1559,3943) (volta çalmak) [volta çalmak] "Gezmek, gezinmek."

1209. *wüğiüd bulmak* (5341) (vücüd bulmak) [vücut bulmak] "Oluşmak, meydana gelmek."

1210. *wüḡiūde gⁱ el[mek]* (vücūde gel[mek]) [vücuda gelmek] “Ortaya çıkmak.” ⇐ ... *wüḡiūde gⁱ elür* (619,5341) “Ortaya çıkar.”

1211. *wüḡiūde gⁱ etürmek* (5341) (vücūde getürmek) [vücuda getirmek] “Oluşturmak, meydana getirmek.”

1212. *wüḡiūd wirmek* (5341) (vücūd virmek) [vücut virmek] “Meydana getirmek.”

1213. *würūd bulmak* (5363) (vürūd bulmaḵ) [vürut bulmak] “Ulaşmak, isabet etmek.”

J (Y)

1214. *ja dewlet baše ja kuzghun laše* (5529) (ya devlet başe ya kuzḡun leše) [ya devlet başa ya kuzgun leše] “Zafer için ölümü bile göze almak.”

1215. *jāde gⁱ etürmek* (5534) (yāde getürmek) [yāda getirmek] “Anmak, zikretmek.”

1216. *jāhū etmek* (5556) (yāhū etmek) [ya hu etmek] “Vedalaşınca söylenir, hoşça kal gibi...”

1217. *jāhū dimek* (5556) (jāhū dimek) [ya hu demek] “1. Vedalaşmak, esenlemek; 2. İcazet almak, el öpmek.”

1218. *jakaḡine japişmak* (5584) (yaḡasına yapışmaḵ) [yakasına yapışmak] “1. Hesap sormak; 2. Zorla bir şey istemek.”

1219. *jakȳn gⁱ elmek* (4002,5587) (yaḡīn gelmek) [yakın gelmek] “Yanaşmak, yaklaşmak, yanına varmak.”

1220. *jalanḡi çıkarmak* (5599,5600) (yalancı çıkarmaḵ) [yalancı çıkarmak] “Birinin yalanını ortaya çıkarmak, yalanlamak.”

1221. *jalanḡi çıkmak* (5600) (yalancı çımaḵ) [yalancı çıkmak] “1. Bilmeyerek yalan söylemiş bulunmak; 2. Sözünü yerine getirememek; 3. Yalan söylediği anlaşılmak.”

1222. *jalanıcıkarmak* (5599,5600) (yalan çıkarmak) [yalan çıkarmak] “Birinin yalanını ortaya çıkarmak, yalanlamak.”

1223. *jan k' efiği* (5552) (yan kesici) [yan kesici] “Hırsızlık yapan (kimse).”

1224. *jan k' efmek* (5552) (yan kesmek) [yan kesmek] “Hırsızlık yapmak.”

1225. *janlarine kal[mak]* (yanlarine ıl[mak]) [yanlarına kalmak] “Karşılıksız kalmak.”
⇐*janlarine kalüp* (3596) “Karşılıksız kalıp.”

1226. *jan wirmek* (5552) (yan vermek) [yan vermek] “Çekilmek, ayrılmak, yalnız kalmak.”

1227. *jaramaz fik' irlü* (2638) (yaramaz fikirlü) [yaramaz fikirli] “Kötü düşünceli (kimse).”

1228. *jaramaz işlü*(4040) (yaramaz işlü) [yaramaz işli] “Kötü, bir işe yaramaz (kimse).”

1229. *jaramaz kæftlu* (3705) (yaramaz ıkıstlu) [yaramaz kastlı] “Kötülük düşünücü.”

1230. *jaramaz joldæ g' ezmek* (3943) (yaramaz yoldá gezmek) [yaramaz yolsa gezmek]
“Eşkıyalık etmek.” ; *jaramaz joldæ g' ezer* ... (3943) “Eşkıyalık eder...”

1231. *jararlyk etmek* (5569) (yararlık etmek) [yararlık etmek] “Yararlık göstermek.”

1232. *jararlyk g' öftermek* (5569) (yararlık göstermek) [yararlık göstermek] “Bir kimseye yararlı olmak.”

1233. *jardüm jetiştüriği* (4515) (yardüm yetiştirici) [yardım yetiştirici] “Yardım eden.”

1234. *jardüm jetiştürmek* (5537) (yardüm yetiştürmek) [yardım yetiştirmek] “Bir kimsesinin imdadına koşmak.”

1235. *jas çek' mek* (5543) (yas çekmek) [yas çekmek] “Matem etmek, ağlaşmak.”

1236. *jas tutmak* (3139) (yas tutmak) [yas tutmak] “Çok üzölmek, matem tutmak, siyah giyinmek.”

1237. *jaş dök' mek* (5544) (yaş dökme) [yaş dökme] “Ağlamak.”

1238. *jāwe sōjlemek* (5556) (yāve söylemek) [yave söylemek] “Boş ve yalan konuşmak.”
1239. *jāwe sōjleiği* (5556) (yāve söyleyici) [yave söyleyici] “Boş ve yalan konuşan.”
1240. *jebānæ atmak* (49,5559) (yebānā atmak) [yabana atmak] “Önem vermemek.”
1241. *jebāna g' itmek* (3872, 5558) (yebāna gitmek) [yabana gitmek] “1. Sefer etmek; 2. Otlığa çıkmak; 3. Zai olmak.”
1242. *jebāne sōjlemek* (5558) (yebāne söylemek) [yabana söylemek] “1. Manasız, saçma, boş konuşmak; 2. Delirmek.”
1243. *jebāne fajyklamak* (5558) (yebāne sayıklamak) [yabana sayıklamak] “1. Manasız, saçma, boş konuşmak; 2. Delirmek.”
1244. *jebanden g' elme* (5559) (yebanden gelme) [yabandan gelme] “Başka yerden gelen, yâd, yabancı (kimse).”
1245. *jedeg' e almak* (5565) (yedeğe almak) [yedeğe almak] “Yanında, beraberinde götürmek.”
1246. *jele wirmek* (5597) (yele virmek) [yele vermek] “Yok etmek, helak etmek, boşuna harcamak.”; ... *umrinī jele wirdy* (5597) “... boşuna harcadı.”
1247. *jelk' en aćmak* (67,5602) (yelken açmak) [yelken açmak] “Yola çıkmak için harekete geçmek.”
1248. *jelüp iopurmak* (1355) (yelüp yopurmak) [yelüp yopurmak] “(Telaşla) Bir o yana bir bu yana yürümek.”
1249. *jemīn wirmek* (5610) (yem ī n virmek) [yemin vermek] “Ant vermek.”
1250. *jen-g' in g' elmek* (5596) (yeñgin gelmek) [yengin gelmek] “Galip olmak.”
1251. *jere g' ećmek* (3881) (yere geçmek) [yere geçmek] “Yaptığı bir işten dolayı çok utanmak.”
1252. *jere urmak* (1211,5567) (yere urmak) [yere vurmak] “(Rakibi) kötü bir duruma sokmak, perişan etmek, yenmek.”

1253. *jerinde jeller eſ[mek]* (yerinde yeller eſ[mek]) [yerinde yeller esmek] “Yok olmak, izi kalmamak.” ⇐... *jerinde jeller eſer* (5645) “... yok olur, izi kalmaz.”

1254. *jerinden koparmak* (5568) (yerinden koparmak) [yerinden koparmak] “Söküp çıkarmak; tahtan indirmek.”

1255. *jerinden kopmak* (3778,5569) (yerinden koptmak) [yerinden kopmak] “1. Kalkıp gitmek; 2. Bulunduğu yerden göçmek.”

1256. *jerinden ſýcra[mak]* (yerinden sıçra[ma]) [yerinden sıçramak] “Korkmak, irkilmek.” ⇐*jerinden ſýcraſup* (2935) “Korkup, irkilip.”

1257. *jerine gⁱ eçmek* (5568) (yerine geçmek) [yerine geçmek] “Başka birinin yerini almak.”

1258. *jerine gⁱ elmek* (4002) (yerine gelmek) [yerine gelmek] “Yapılmak, olmak.”

1259. *jerine gⁱ etürmek* (3873) (yerine getirmek) [yerine getirmek] “Bir işi yapmak, bitirmek.”

1260. *jerine gⁱ irmek* (5568) (yerine girmek) [yerine girmek] “Başka birinin yerini almak.”

1261. *jerini tutmak* (3139,5568) (yerini tutmak) [yerini tutmak] “Vekil olmak, başka birinin yerine geçmek.”

1262. *jerlü jerinde* (5574) (yerlü yerinde) [yerli yerinde] “Her şeyin kendi yerinde olması.”

1263. *jejni baſlü* (5646) (yeyni baſlü) [yenli baſlı] “1. Hevesli; 2. Kararsız; 3. Yüzsüz; 3. Boş konuşan (kimse).”

1264. *jol azmiſ*(165) (yol azmiſ) [yol azmiſ] “Doğru yoldan ayrılmıſ, kötü işler yapan.” ⇐ ... *jol azmiſe* ... (165) “Doğru yoldan ayrılan ...”

1265. *jola gⁱ ir[mek]* (yola gir[mek]) (yola girmek) “Teveccüh etmek, gitmek.” ⇐*jola gⁱ irdiler* (4324) “Teveccüh ettiler, gittiler.”

1266. *jola gⁱ itmek* (3872) (yola gitmek) [yola gitmek] “Yolculuğa çıkmak, göçmek.”

1267. jolæ gⁱ öndermek (750) (yola göndermek) [yola gödermek] “Bir kimseyi yola çıkarmak, yollamak demek.”

1268. jol bulmak (2076) (yol bulmak) [yol bulmak] “Bir konu hakkında çözüm bulmak, çare bulmak.”

1269. joldaś kośmak (3796) (yoldaş koşmak) [yoldaş koşmak] “Eş olmak.”

1270. jolden śaşmak (2748) (yolden şaşmak) [yoldan şaşmak] “Doğruluktan ayrılmak, kötü ve yanlış işler yapmak.”

1271. joly śaşürmak (2748) (yoly şaşürmak) [yolu şaşırmak] “Doğruluktan ayrılmak, kötü ve yanlış işler yapmak.”

1272. jol kⁱ efmek (3955) (yol kesmek) [yol kesmek] “1. Haramilik etmek; 2. Birinin geçmesine engel olmak.”

1273. jollara duś[mek] (yollara duş[mek]) [yollara düşmek] “Yolculuk yapmak.” ⇐ *jollara duśty* (2174) “Yolculuk yaptı.”

1274. jollari bekⁱ lemek (865) (yollari beklemek) [yolları beklemek] “Bir kimsenin gelmesini beklemek.”

1275. jol uriği (2268) (yol urici) [yol vurucu] “Yol kesen, harami.”

1276. jol urmak (2267) (yol urmak) [yol vurmak] “1. Haramilik etmek; 2. Birinin geçmesine engel olmak.”

1277. jol jaryla[mak] (yol yarıla[mak]) [yol yarılamak] “Yapılan bir işin yarısını bitirmek.” ⇐ *jol jaryladuk* (5541) “İşin yarısını bitirdik.”

1278. juwa japmak (5613) (yuva yapmak) [yuva yapmak] “Evlenmek.”

1279. jükⁱ ältynde kalmak (3595) (yük altında kalmak) [yük altında kalmak] “1. Ölmek; 2. Bir işi başarmakta aciz kalmak.”

1280. jüregⁱ i pek (5617) (yüregi pek) [yüreği pek] “Yüreği katı, yürekli (kimse).”

1281. *jüreg' un-g' ötün- war ife êik mejdâne* (5069) (yüregüñ, götüñ var ise çık meydana) [yüreğin götün var ise çık meydana] “Cesaretin, gücün varsa gel.”
1282. *jürek' aghryft* (5617) (yürek ağrısı) [kalp ağrısı] “Aşkın verdiği acı, ızdırap.”
1283. *jürek' almak* (5617) (yürek almak) [gönül almak] “Bir kimseyi sevindirmek, hatırlamak.”
1284. *jürek' burmalari* (916) (yürek burmalari) [yürek burkmaları] “İnsanın içinin acıyla dolması, çok üzülme.”
1285. *jürek' bürmeleri* (5617) (yürek bürmeleri- burmalari) [yürek burkmaları] “İç acıyla dolmak, çok üzülme.”
1286. *jürek' pek' lig' i* (5617) (yürek pekliği) [yürek pekliği] “Katı yüreklilik, yüreklilik.”
1287. *jürek' sürmeg' i* (5617) (yürek sürmegi) [yürek sürmeği] “İshal.”
1288. *jürek' sürmek* (2705) (yürek sürmek) [yürek sürmek] “İshal olmak, iç sürmek.”
1289. *jürek' wirmek' i* (5617) (yürek virmek) [yürek vermek] “Yüreklendirmek, cesaretlendirmek.”
1290. *jürürk' en falynmak* (96,1073) (yürürken salınmak) [yürürken salınmak] “Kibirle yürümek.”
1291. *jüz aglyghy* (5620,6072) (yüz ağılığı) [yüz aklığı] “İftihar edilecek, onurlanacak durum.”
1292. *jüz bulmak* (5621) (yüz bulmak) [yüz bulmak] “Şımarık.”
1293. *jüz cewirmek* (5620) (yüz çevirmek) [yüz çevirmek] “1. İlgi ve alakayı kesmek; 2. Uzak durmak.”
1294. *jüz döndürmek* (1208,1212,5620) (yüz döndürmek) [yüz döndürmek] “1. Kibirlenmek; 2. Gösterdiği ilgiyi kesmek; 3. Görmezlikten gelmek.”

1295. jüze bakmamak (5621) (yüze bakmamak) [yüze bakmamak] “Bir kimseyi şımartmamak.”

1296. jüze g'ülmek (4092,5621) (yüze gülmek) [yüze gülmek] “1. Bir kimseyle dalga geçmek; 2. İyi görünmeye çalışmak.”

1297. jüz g'öftermek (4077,5621) (yüz göstermek) [yüz göstermek] “1. Bir kimseyi şımartmak; 2. Ortaya çıkmak.”

1298. jüzi kara (3681) (yüzi kara) [yüzü kara] “Rezil, rüsva (kimse).”

1299. jüzi kararmış (3657) (yüzü kararmış) [yüzü kararmış] “Utanılacak iş yapmış (kimse).”

1300. jüzine söylemek ⁱ (2719) (yüzine söylemek) [yüzüne söylemek] “ Arkasından konuşamamak, çekinmeden karşısında söylemek.”

1301. jüzine urmak (3590) (yüzine urmak) [yüzüne vurmak] “Bir kimsenin kusurunu çekinmeden yüzüne karşı söylemek anlamına gelir.”

1302. jüzini tut[ma]k (yüzini tut[ma]k) [yüzünü tutmak] “(bir şeye) yönelmek.” ...jüzini tuttu⇐ (3139) “... yöneldi.”

1303. jüz karalyghy (5620) (yüz karalığı) [yüz karalığı] “Utanılacak bir durum.”

1304. jüz karafy (5620) (yüz karası) [yüz karası] “Utanılacak bir durum.”

1305. jüz sürmek (2388) (yüz sürmek) [yüz sürmek] “Saygı göstermek için eğilmek, hürmek etmek.”

1306. jüz fui (5) (yüz sui) [yüz suyu] “Ahlak ve şeref derecesi.”

1307. jüz tutmak (2390,3139,5620) (yüz tutmak) [yüz tutmak] “1. Eğilmek, bükülmek; 2. Meyl etmek; 3. (bir şeye) yönelmek.”

1308. jüz wirmemek (5621) (yüz virmemek) [yüz vermemek] “Bir kimseyi şımartmamak.”

İ (Y)

1309. *iakaḥine iapišūp çekⁱ mek* (1321) (yaḥasine yapıšūp çekmek) [yakasına yapışıp çekmek]

“Bir kimseye hesap sormak.”

1310. *iama urmak* (1366) (yama urmak) [yama vurmak] “Yamalamak.”

1311. *iaramazdan faklamak* (1804) (yaramazdan saklamak) [yaramazdan saklamak]

“Kötülükten korunmak.”

1312. *iaramaz dīnlü* (732) (yaramaz d ī nlü) [yaramaz dinli] “İslam dışında bir dini benimseyen (kimse).”

1313. *iaramaz fikⁱ irlü* (725) (yaramaz fikirlü) [yaramaz fikirli] “Kötü düşünceli (kimse).”

1314. *iaramaz gⁱ ün-üllü olmak* (1344) (yaramaz güñüllü olmak) [yaramaz gönüllü olmak]

“Kötü kalpli olmak.”

1315. *iaramaz hāllü* (1374) (yaramaz hāllü) [yaramaz halli] “Bir işe yaramayan, çapkın (kimse).”

1316. *iaramazlyk etmek* (1204) (yaramazlık etmek) [yaramazlık etmek] “Kötü sayılacak işlerde bulunmak anlamındadır.”

1317. *iaramaz tæbī-^ʰ ætlü* (734) (yaramaz tab ī-^ʰ ätlü) [yaramaz tabiatlı] “Kötü huylu (kimse).”

1318. *iašine ietmiš*(2035,2036) (yašine yetmiş) [yaşına yetmiş] “Ergenliğe girmiş.”

1319. *iebānæ atmak* (774) (yebāna atmak) [yabana atmak] “Önem vermemek, üzerinde durmamak, terk etmek.”

1320. iek' dilü iek' ğihet olmak (741) (yek dil ü yek cihet olmak) [yekdil ve yekcihet olmak] “Birlik ve beraberlik içinde olmak.”

1321. iere batmak (1897) (yere batmak) [yere batmak] “1. Çok utanmak, mahcup olmak; 2. Yok olmak.”

1322. iere cialmak (1559) (yere çalmak) [yere çalmak] “Bırakmak, yere atmak.”

1323. iere g' ömmek (2099) (yere gömmek) [yere gömmek] “Bir kimseyi yermek.”

1324. iere urmak (1559) (yere urmağ) [yere vurmak] “(Rakibi) kötü bir duruma sokmak, perişan etmek, yenmek.”

1325. ierinden kopmak (1321) (yerinden kopmak) [yerinden kopmak] “Bulunduğu yerden ayrılmak, göç etmek.”

1326. ierine g' etürmek (707,712) (yerine getürmek) [yerine getirmek] “Bir işi olması gerektiği gibi yapmak.”

1327. ierini bulmak (756) (yerini bulmak) [yerini bulmak] “Bitmek, yerine gelmek.”

1328. ier öpmek (482) (yer öpmek) [yer öpmek] “1. Bir büyüğün önünde eğilmek; 2. Tapmak, secde etmek.”

1329. iol azmak (166) (yol- yolu azmak) [yol- yolu azmak] “Kötü ve yanlış işler yapmak.”

1330. iol azdürmak (161) (yolun azdürmak) [yol azdırmak] “Yanlış işler yapmak.”

1331. iolyn azdürmak (161) (yolın azdürmak) [yolun azdırmak] “Yanlış işler yapmak.”

1332. iol azytmak (160) (yol azıtmak) [yol azıtmak] “Yanlış işler yapmak.”

1333. ioldan azmak (166) (yoldan azmak) [yoldan azmak] “Kötü ve yanlış işler yapmak, doğru olandan uzaklaşmak.”

1334. ioldan cıkarmak (308,1221, 1626, 1628) (yoldan çıkarmak) [yoldan çıkarmak] “Bir kimseyi doğru yoldan ayartmak, azdırmak.”

1335. *ioldan çıkmaq* (165) (yoldan çıkmak) [yoldan çıkmak] “Azmak, kötü ve yanlış işler yapmak.”

1336. *iol g' özlemek*(440,1155) (yol gözlemek) [yol gözlemek] “1. Bir kimsenin gelmesini beklemek; 2. Bir şeyin olmasını dilemek.”

1337. *ioldaş etmek* (1154,1171) (yoldaş etmek) [yoldaş etmek] “Evlenmek.”

1338. *iol erk' ān bil[mek]*(yol erkan bil[mek])[yol erkan bilmek] “Bir işi gerektiği şekilde yapmak.” ⇐ *iol erk' an bilür*(148) “Bir işi gerektiği şekilde yapar.”

1339. *ioly azdürmak* (166) (yolu azdürmak) [yolu azdırmak] “Kötü ve yanlış işlere yönelmek.”

1340. *iol şaşürmak* (161) (yol şaşürmak) [yol şaşırmak] “Yanlış işler yapmak.”

1341. *iürek' aghryfı* (303) (yürek ağrısı) [yürek ağrısı] “Kalp ağrısı, acı.”

1342. *iürek' iak[mak]* (yürek yak[mağ]) [yürek yakmak] “Acı ve üzüntü vermek.” ⇐ *iürek' iakyği* (2123) “Acı ve üzüntü verici.”

1343. *iürürk' en falyınmak* (1393) (yürürken salınmak) [yürüken salınmak] “1. Gurulanmak, kibirlenmek; 2. Naz ile yürümek.”

1344. *iüz aklyghy*(342)(yüz aklığı) [yüz aklığı] “İftihar edilecek, onurlanacak durum.”

1345. *iüz aklyk* (342) (yüz aklığı, yüz aklık) [yüz aklığı, yüz aklık] “Onurlanmak.”

1346. *iüz cewirmek* '(286) (yüz çevirmek) [yüz çevirmek] “1. Birine karşı gösterdiği ilgiyi kesmek; 2. Hor görmek.”

1347. *iüze we fakale gülme*k (1951) (yüze ve saķale gülme) [yüze ve sakala gülme] “1. Yalan yere gülme; 2. Dalgaya almak.”

1348. *iüzi ak* (327) (yüzi aķ) [yüzü aķ] “Utanılacak bir durumu olmamak, saf ve temiz olmak.”

1349. *iüzi g' özi açılmış* (2070) (yüzi gözi açılmış) [yüzü gözü açılmış] “1. Sıkılmaz, utanmaz bir duruma gelmiş; 2. Toplumsal ilişkiler kurmaya başlamış.”

1350. *iüzin burtarmak* (1319) (yüzin burtarmak) [yüzünü buruşturmak] “Kızdığını, bir durumdan rahatsız olduğunu yüz ifadesiyle belli etmek.”

1351. *iüzin döndürmek* (284,442,1042,2193) (yüzin döndürmek) [yüzünü döndürmek] “1. Kibirlenmek; 2. Gösterdiği ilgiyi kesmek; 3. Görmezlikten gelmek.”

1352. *iüzine urmak* (506) (yüzine urmak) [yüzine vurmak] “Bir kimsenin ayıbını yüzüne karşı söylemek.”

1353. *iüz sür[mek]* (yüz sür[mek]) [yüz sürmek] “Saygıyı ifade etmek için eğilmek.” ⇐ ... *iüz sürüp* (1134, 1581) “... saygıyla eğilip”.

1354. *iüz tutmak* (1453) (yüz tutmak) [yüz tutmak] “1. Bir şeye meyl etmek; 2. Olmak üzere bulunmak.”

1355. *iüz ur[mak]* (yüz ur[mak]) [yüz vurmak] “Yüz sürmek.” *iüz uralım* ... ⇐ (506) “Yüz sürelim.”

Z

1356. *zarar dokundurmak* (3038) (zarar doḡundurmak) [zarar dokundurmak] “Kötülüḡe uğratmak.”

1357. *zæfer bulmak* (3171) (záfer bulmak) [zafer bulmak] “Kazanmak.”

1358. *zæhmet wirmek* (122,445,605) (záhmet virmek) [zahmet vermek] “Bir kimseye sıkıntı vermek.”

1359. *zænne düşürmek* ⁱ(1119) (zánne düşürmek) [zanna düşürmek] “Şüphelendirmek.”

1360. *zemzeme wirmek* (2465) (zemzeme virmek) [zemzeme vermek] “Ses vermek, naḡme vermek.”

1361. *zyjā wirmek* (236) (zyā virmek) [aydınlık vermek] “Aydınlatmak.”

1362. *zingīre komak* (3807) (zinc ĩ re ḡomak) [zincire koymak] “Zincirlemek, mahkûm etmek.”

1363. *zingir urmak* (1437) (zincir urmak) [zincir vurmak] “Mahkûm etmek.”

1364. *zijān görmek* (2495) (ziyān görmek) [ziyan görmek] “Maddi ve manevi kayba uğramak.”

1365. *zijaret ödemek* (2494) (ziyaret ödemek) [ziyaret ödemek] “Daha önce yapılan ziyarete ziyaretle karşılık vermek.”

1366. *zort wirmek* (924,5945) (zort virmek) [zort vermek] “Osurmak.”

1367. *zuhūre gⁱ elmek* (2946) (zuhūre gelmek) [zuhura gelmek] “Ortaya çıkmak.”

1368. *zuhūre gⁱ etürmek* (274) (zuhūre getürmek) [zuhura getirmek] “Ortaya çıkarmak.”

IV. DİZİN

A

āb is. < Far. *āb* Su

ā. 29, 105

ā. 89, 90, 91

aćık [açık] *sf.* Açık

ać [aç] *sf.* Doymaz, haris

a. 3

a. 2, 554

aćiuk [açık] *sf.* Açık

ać- [aç-] Ferahlık vermek

a. 4

a.-ıı (aćiği) 523

aćiuk iüzlü [açık yüzlü] *sf.* Neşeli

aćıklygh [açıklığ] *is.* Açık olma durumu

a. 5

a.+ı (aćıklyghy) 542

aćlyk [açlık] *is.* Açlık

aćıl [mak] [açılmak] Kendine gelmek, ferahlamak

a.+tæn (aćlyktæn) 6

a. 524, 586, 836

ād *is.* Ad

aćil- [açıl-] Sıkılması, çekinmesi, tutukluğu kalmamak

ā. 7, 8, 98, 99

a-miş (aćilmiş) 1349

ā.+ i (adı) 99

aćmak [açmak] 1. Birbirinden uzaklaştırmak

ādem *is.* < Ar. *ādem* İnsan, kişi

a. 403

ā. 39, 94, 95, 97, 277, 1001

2. Bir konu ile ilgili

konuşmak

a. 1045, 1066, 1247

ā.+ den (ādemden) 93

ā.+ i (āдеми) 93

ā.+e (ādeme) 251

āchyret [ahiret] *is.* < Ar. *āḥiret* Ahiret

aghar- [ağar-] Beyazlaşmak

a. 1085, 1086	æ. 134,137, 138
a-miş (agharmiş) 1091	
aghlamak [ağlamak] Ağlamak, sızlanmak	æ.+ı (ækli) 145
a. 824	æ.+i (ækli) 139
aghry [ağrı] is. Ağrı, acı	æ.+leri (ækleri) 147
a.+sı (aghryfi) 718	ækyllük [akıllük] is.<Ar.‘aql+Tür.+lük
a.+sı (aghryfi) 840	Akıllı olma durumu.
a.+sı (aghryfi) 1282	æ. 148
ælākæ [alaka] is. <Ar. ‘alākāilgi	afl [asıl] is. <Ar.aşlAsıl, soy
æ.+sı (ælākæfi) 149	a.+ı (aflı)69,70
æ.+ ni (ælākæfîni)149	a.+ını (aflını) 71
æsk ⁱ er[asker] is. Ar. < ‘asker Asker	a.+ınün (aflynün) 72
æ. 151,152, 153	æmel[ámel] is. <Ar.‘amel Amel, iş
æ.+i (æsk ⁱ eri)154	æ.+e(æmele) 150
ægeb [aceb] zf. Ar.< ‘aceb Nasıl ki, hayret	æşk [aşk]is. <Ar. ‘işkAşk
æ.+e(ægebe)131	æ.+a (æška) 155
ægele [acele] sf. Ar.< ‘acele Hızlı	æwret [avret] is. <Ar. ‘avretKadın
æ. 132	æ. 156
æk[ı]l [akl] is. <Ar.‘aqlAkıl	æ.+i(æwretini)15

æ.+ine (æwretine) 158

a. 13

æzāb [azab] is. <Ar'azāb Eziyet, işkence, keder

3. Yavaş

a. 15, 16,17

æ. 159, 160

4.Ağır, değerli

a. 14

āferīn [āferin] is.< Far. āferīn Övme, takdir, beğenme vb. duyguları belirtmek için söylenen söz, yaşa

aghyrtmak [ağırtmak] Ağrmasına yol açmak

a. 167

ā. 100, 101, 102

aforosis. <Rum. *Aforoz* Biriyle konuşmama, ilgiyi kesip kendinden uzaklaştırma

aghyz [ağız] is. Ağız, yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başlandığı organ.

a. 9

a. 18, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 290,

404

aghać [ağaç] is. 1. Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki

a.+ı (aghyzı)27, 28, 290

a.+dan (aghyzdan) 19,20, 21

a. 10

aghağ[ağaç] is. 2. Tahta, kereste

a.+ı (aghağ) 332

aghyzlü[ağızlı] sf.Ağzı herhangi bir biçimde olan

aghry [ağrı] is. Acı

a.4, 279

a. 168

aghyzlygh [ağızlık] is. Ağızlık

aghyr[ağır]1.Sıkıntı veren, bunaltan

a.+ı (aghyzlyghı)26

a.11, 12

2.sf. Ağırbaşlı, ciddi

ağ [acı] sf. Acı

a.1

‘āgiz [aciz] *is.* <Ar. ‘acz Güçsüz

ā. 92

āh *ünl.* Sesin tonuna göre pişmanlık, öfke, özlem, beğenme, sevgi vb. duygular anlatan bir söz

ā. 103

āhenk [ahenk] *is.* <Fars. āheng Uyum

ā. 104

aiagh [ayağ] *is.* Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.

a. 84

aiak [ayak] *is.* Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.

a. 85

‘āib [‘āyb] *is.* <Ar. ‘ayb Ayıp

ā. 126

ailak [aylak] *sf.* İşsiz, boş gezen

a. 86

ajagh [ayak] *is.* Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.

a. 79, 80, 81

ajdynlyk [aydınlık] *is.* Aydınlık, ıstık

a.82

ajr- [ayır-] Ayırmak, birbirinden uzaklaştırmak.

ak sf. Ak, beyaz

a. 30

akćia [akça] *is.* Akçe

a.+ sı (akćiası)³²

akćiafyz [akçasız] Akçesiz

a.31

al- [al-] Birlikte götürmek.

a.-up (alup) 18

al- Almak

a. 50, 113, 146, 156, 233, 234, 301, 336,349, 366,

alaj [alay] *is.* Herhangi bir törende veya gösteride yer alan topluluk

a.33, 34, 35

alćiak [alçağ] *sf.* Yerden uzaklığı az olan, yüksek karşıtı

a. 36

alćiaklyk [alçağlık] Alçağ olma durumu

a. 37, 38

aldaşmak [aldaşmak] Birbirini aldatmak

a. 106

aldür- [aldür-] Aldırmak, alma işini yaptırmak

a.-miş (aldürmîş) a. 39

āllāh is. < Ar. *allah* Allah

a. 43, 44, 45, 106

ā.+i (allahi) 107

a.+e (allāhe) 41, 42

ā.+ün (āllāhün) 108, 109

aln is. Alın

a. 40, 46

a.+ nı (alny) 47, 48, 49

alt is. Bir şeyin yere bakan yanı, zir, üst karşıtı

a.+ine (altyne) 50, 80

a.+ inde (altynde) 51, 426

a.+ı (alty) 52

a.+inde (altynde) 254

ana is Anne

a.+sinden (anaşinden) 53

and is. Söz, yemin, kasem

a. 54, 55, 56, 57

anla- [anla-] Anlamak, idrak etmek

a.+ ması (anlaması) 58

ār is. < Ar. *‘ār* Utanma, utanç, hayâ

ā. 112

ara sf. İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, mesafe

a.+ ya (araje) 59

aramak Bir şeyi bulmaya çalışmak

a. 228

ardinge [ardince] zf. Arkasından, arkası sıra, peşinden

a. 60

ard is. Arka, geri

a.+ı (ardı) 61

‘ārijet [‘āriyet] sf. < Ar. *‘āriyet* Geçici olarak başkasından alınan veya başkasına verilen (şey)

ā. +i (‘ārijetī) 113

arka is. Koruyucu, hâmi

a. 62, 63

arkury [arkurı] zf. Yanlamasına, çapraz, eğri

a. 64

a.+ dan (arkurydan) 65

arslan is. Arslan

a. 66

arzū is. <Fars. *ārzū* İstek, arzu

ā. 120, 121

a.+sine (arzūfine) 68

arzumendlik [arzumendlik]

sf. <Fars.*arzumend*+ Tür.+lik Arzulu,

hevesli

a.67

aś- [aş-] Belli bir sınırın ve haddin üstüne çıkmak, ölçüyü geçmek, fazla olmak

a. 197,203

āšijāne [āšiyāne] is. < Far.*āšiyān* Yuva

ā. 115

at is. Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan, beygir, düldül.

a. 73, 74

āteś [ateş] is. < Fars.*āteş* Ateş

ā. 116, 119

ā.+e 117

a.+ler 21

āteślü *sf.* Arzulu, ihtiraslı, muhteris

ā. 118

āwāre [āvāre] is. Fars.<*āvāre*

āwārelyk [āvārelik] is. < Far.*āvāre*+

Tür.+lik Avare olma durumu, başıboşluk, kararsızlık

ā.+ten(āwārelykten) 122

āwāz [āvāz] is. Fars.< *āvāz* Ses

ā.+ı (āwāzi) 123,124, 125

a.+ın (awazyn) 77

awlamak [avlamak] Ele geçirmek

a. 20

awuğ [avuç] is. Elin iç kısmı

a.+i (awuği) 78

az *sf.* Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan

a. 88

a.+ı (azı) 87

āzādlik[āzādlik] is. < Far. *āzād*+ Tür.+lik Hür olma, serbestlik

ā. 127

azalt [mak] Etkisini kaybetmesine sebep olmak

a. 223

āzāris. <Fars *āzār* İncitme

ā. 129, 130

azdür- [azdür-] Baştan çıkarmak, doğru yoldan çıkmasına sebep olmak, ayartmak.

a. 300

aglygh [ağlığ] *is.* Ak olma durumu

a.+ı (aglyghy) 1291

aklyk [aklık] *is.* Ak olma durumu

a. 1345

a.+ı (aklyghy) 1344

ailmak [ayılmak] Kendine gelmek

a. 933

ak is. Beyaz

a. 1348

al- [al-] Almak

a.-ıcı (alyği) 526

a. 405,716,741,743,753,804,9
21, 959,993,1026,1110

alda- [alda-] Kandırmak

a.+ıcı (aldaği) 525

aldanmak Yanılmak

a. 1122

alma- Almamak

a. 798

āsümān [āsümān] *Fars.* < *āsmān* Gök

a.+e 430

ara [mak] [aramak] Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak

a. 497

at is. At

a.+a (atá) 468

atmak Dışarıya çıkarmak, ilgisini kesip uzaklaştırmak

a. 489, 1138

atyśmak [atışmak] Tartışmak

a. 1068

az- [az-] Taşkınlıkta ileri gitmek

a. 387,1329, 1333

a.-miş (azmiş) 1264

azdürmak [azdürmak] Azgın duruma getirmek

a. 1330, 1331, 1339

azytmak [azıtmak] Çığırından çıkmak veya çıkarmak, ölçüyü kaçırmak

a. 1332

B

baba is Baba, çocuk sahibi adam

b.+sinden (babaşısından) 161

bagh[bağ] *is.* <Fars.*bāğ* Meyve bahçesi

b.162, 163

bozmak Bir şeyi işlemez, işe yaramaz duruma getirmek

b.162

baghdaś [bağdaş] *is.* Sağ ayağı sol uyluğun, sol ayağı sağ uyluğun altına alarak oturma biçimi.

b. 164

bagh[ı]r [bağr] *is* Göğüs, sine

b.+ına(baghrına) 165

bark *is.* Ev, mesken,

b.166

baś [baş] *is.* Baş

b.167,168,169,170,173, 178, 179,180,193,194,195,204,205, 206

b.+e (başe) 171, 172, 174, 175, 176, 177

b.+in(başin) 182

b.+i (başı) 190

b.+ine(başine) 184, 185, 186, 187, 188,

b.+inden (başinden) 183

b.+üm(başüm) 210

baśak [başak] *is.* Ekin başı

b. 169

baśka [başka] *sf.* Bilinenden gayri, diğer, sâir

b.192

bākȳ [bākī]*sf.* <Ar.*bāki* Baki, sürekli

b. 207

bālygh[bālīg] *is.* Baliğ, ergen

b. 208

bār bār *zf.* (ses taklidi söz) Bağırarak fiilinin önüne gelerek fiile “çok yüksek

b. 209

baghyr- [bağır-] Bağırarak fiili ile kullanılarak bağrışın öfkeli ve yüksek sesle olduğunu anlatan bir söz

b. 209

baghla- [bağla-] 1. Birini söz veya yazı ile bağlamak, taahhüt etmek, angaje etmek

b. 545

2. Ekleme, bir araya getirmek, birleştirmek.

b. 606, 746

3. Evlenmek

b. 1003

bæhs [báhs] *is.* <Ar.*baḥs* Bir konu üzerinde, kazanan tarafa kaybeden tarafın önceden kararlaştırılan bir şeyi vermesi esâsına dayanan sözleşme, iddia

b. 211

b.+e (bæhfe) 212

bæchśís [baḥşış] *is.* <Fars.*baḥşış* Bahşış, ödül

b. 213

bæsýret [básiret] *is.* <Ar.*başiret* Kalp gözüyle görme

b. 215, 216

bættāl [báttāl] *sf.* <Ar. *baṭṭāl* İşe yaramaz, işlemez

b.217

bedel *is.* Ar. < *bedel* Bir şeyin yerine verilen şey, karşılık, ivaz

b.219, 220

beg lik [beglik] *is.* Bey olma durumu

b. 221, 222

behā *is.* < Far. *behā* 'Değer

b. 223, 224, 227, 231

b.+de (behāde) 225

b.+sın (behāfın) 230

b.+ye (behāje) 232

behādyrlık [behādırlık] *is.* <Far.*bahādur*+ Tür.+ *lık* Yiğitlik, kahramanlık, dilâverlik

b. 226

behāne [behāne] *is.* <Far. *behāne* Bir şeyin asıl sebebi yerine ileri sürülen sözde sebep, gerçeğe ilgisi olmayan sahte özür ve mâzeret

b. 228, 229

behre *is.* <Far. *behre* Kısmet, nasip

b.233, 234

bek āret [bekāret] *is.* <Ar.*bekāret* Kız olma, bir erkekle cinsel ilişki kurmamış olma durumu, kızlık, bakirelik

b.235

belā *is.* Ar. <*belā* 'Deneme, imtihan; keder, sıkıntı

b. 236

b.+den (belāden) 237

b.+ye (belāje) 238, 239

bel *is.* Bel

b. 240

b.+i (beli) 241, 242

baghla [mak] [bağlamak] Bağlamak

b. 240

bende *is.* <Fars. bende Kul, köle

b. 243

benk [benk] *is.* <Fars.*beng* Ban otu deneni bitki ve bunun afyon gibi uyuşturucu, keyif verici tohumu

b. 244, 245

boghāz [boğāz] *is.* Ağız boşluğundan sonra yiyeceklerin geçtiği, ağızla gırtlak arasındaki dar kısım

b.255, 259

b.+de (boghazde) 256

b.+i (boghazi) 257, 258

balyk [balık] *is.* Balık

b. 471

baślū [baślū] *sf.* Başı olan

b. 1109, 1139, 1263

bilmezlik [bilmezlik] *is.* Bilememe durumu

b. 466

boś [boş] *sf.* Yapacak bir işi olmayan

b. 428, 841

bozmak Bir şeyi kendisinden beklenen işi yapamayacak duruma getirmek:

b. 706

basmak [basmağ] Basmak

b. 859

batmak Batmak

b. 1321

bedsf. <Fars. *bed* Kötü, çirkin, tuhaf

b. 218

bedelis. <Ar.*bedel* Bir şeyin yerini tutabilen karşılık

b. 219, 220

beg lik [beglik] *is.* Bey olma durumu

b. 221, 222

behā [behā] *is.* <Fars.*bahā* Değer, fiyat eder

b. 223,224,227, 231

b.+ye (behāje) 232

b. +de (behāde) 225

behādyrlık [behādırlık] *is.* Far.*bahādur*+ Tür.+ *lik* Yiğitlik, kahramanlık, dilâverlik

b. 226

behālū [behālū] *sf.* < Far.*bahā*+Tür.+*lū*

Fiyatı yüksek olan, kıymetli

b. 14

behāne [behane] *is.* <Far.*bahāne*

Uydurmak sebep

b. 228, 229

bejāz[beyaz]*is.* <Ar. *beyāz* Baskıda normal

karalıktta görünen harf türü.

b.+æ (bejāzá) 247

bek lemek [beklemek] Beklemek

b. 1274

beler [mek] *hlk.* Göz, akı iyice belirecek bir biçimde açılmak

b. 553

ben *zm.* Teklik birinci kişiyi gösteren söz

b.+üm (benüm) 408

bendis. Fars.<*bend* Bağ, rabıt

b. +e (bende) 243

benk [benk] *is.* Kuş yemi

b. 244,245

berīs. <Far. *beri* Uzak

b. 122

bićiak [bıçak] *is.* Bıçak

b. 247

bićmek [bićmek] *mec.* Değer, paha, fiyat belirlemek

b. 224

bijygh [bıyık] *is.* Üst dudak üzerinde çıkan kıllar

b. 254

bil- [bil-] Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak

b. 1338

b.-ür(bilür) 471

bildürmek [bildürmek] Karşılık vermek, yola getirmek

b. 617

bilemek [bilemek] Güçlendirmek, etkisini artırmak

b. 370

bilme- [bilme-]Bilmemek

b.-z (bilmez) 466, 505

b.-zse (bilmezfe) 471

bilmek [bilmek] Bir şeyi öğrenmiş ve anlamış bulunmak

b. 470

bilmezlik [bilmezlik] *is.* Bilmeme durumu

b. 249, 466

bin- [bin-] 1. Bir hayvanın üzerine çıkmak

b.-en(binen) 468

2. İnat sözcüğü ile birleşerek
direnme anlamı verir

b. 796

binā *is.* <Ar. *binā* Yapı

b. 250

bir *is.* Bir

b. 251, 252, 253, 404, 528, 529,
719

birbiri *zm.* Karşılıklı olarak bir diğeri

b.+ine (birbirine) 252, 914

birlemek [birlemek] Birbilmek, bir
olduğunu kabul etmek

b. 107

bitürmek [bitürmek] Sona erdirmek

b. 613

boghaz [boğaz] *is.* Boğaz

b. 259

b.+de (boghazde) 255

b.+ı (boghazy) 1070

b.+ı (boghazı) 257, 258

boghmak [boğmak] Soluk almasını
engellemek

b. 1079

boghul- [boğul-] Bunalmak, sıkılmak

b.- mış (boghulmyş) 994

boiun[boyun] *is.* Boyun

b. 269, 270

boj [boy] *is.* Boy, uzunluk

b. 267

bojatmak [boyatmak] Boyatmak

b. 827

boj[u]n [boyn] *is.* Boyun

b. 272

b.+ıná(bojnynæ)1201

b.+a (bojna) 262

b.+ı (bojny) 263

bojunduruk [boyunduruk] *is. mec.* Baskı,
esaret

b. 266

borġ [borç] *is. mec.* 1. Birine karşı bir şeyi
yerine getirme yükümlülüğü

b. 262

is. 2.Geri verilmek üzere alınan veya
para veya başka bir şey

b.+ e (borġe) 260

b.+tan (borġtan) 261

boś [boş] *sf.*Dolunun karşıtı

b. 428, 841

bośanmak [boşanmak] *mec.*Konuşmak,
içini dökmek

b. 912

bośatmak [boşatmak] Boşanma işini
yaptırmak

b. 157

boz- [boz-] Geçersiz duruma getirmek

b. 55, 162, 317, 706, 883, 886, 929,
967,

b.-ıcı (boziġi) 54

bög ür- [böğür-] Yüksek sesle bağırarak

b. 271

bök ül - [bükül-] Bükülmek, eğilmek

b. 242

bragh- [braġ-] Kötü bir duruma sokmak

b.-an(braghan) 1017

brak- [bıraġ-]1. Atmak

b. 471

2. Koymak

b. 316, 342, 493, 897, 640, 1158,
1204,

bu [bu] *zm.*Bu

b.+na (bun-ā) 1128

bujuruk [buyruk] *is.* Emir

b. 273, 274

bul - [bul-] Bulmak

b.231,305,376,454,655,661,742,75
5,769,771,773,776,777,778,801,84,
1050,1081,1082,1088,1096,1104,1
124,1125,1129,1163,1209,1213,12
68, 1327, 1357

bulanmak [bulanmak] *mec.* Karışmak

b. 530

bulaśmak [bulaşmak] İstenilmeyen bir
madde bir şeye sürülmek

b. 828

bur- [bur-] Acıtmak

b.-an (buran) 355

b.-malari(burmalari) 1284

bur[u]n [burun] *is.* Burun

b.+dan (burnyndan) 21

burtarmak [burtarmak] (yüzünü)
Buruşturmak

b. 40, 46, 47, 1350

bünuk [büyük] sf. Büyük

b. 27, 277, 278, 279,

bünjād [bünyat] is. <Fars. *bunyād* Esas,
temel

b. 276

Ğ (C)

ğiaiz[caiz] sf.< Ar.*cā'iz* Uygun, yerinde
sayılan

c. 280

ğiān [can] is. <Fars.*cān* Can, yaşama, hayat

c. 205, 281, 282, 283, 284,
285, 286, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297

c.+ı (ğiānı) 291

ğebā [cebā] is. Parasız, bedâva verilen şey

c. 298

ğenk [cenk] is. <Fars.*ceng* Çarpışma, savaş

c. 299

ğennet [cennet] is. <Ar. Cennet

c. 300

ğerīme [cerime] is. <Ar. *cerime* Suç,
kabahat

c. 301, 302

ğewāb [cevāb] is. Ar. *cevāb* Yanıt

c. 19, 303

c.+ı (ğewābı) 18

ğewāz [cevāz] is. Ar. *cevāz*

c.304

ğihet [cihet] is. Ar. <*cihet* Yön, yan, taraf

c. 1320

ğilā [cila] is. Ar. <*cilā* ' Parlaklık

c. 306, 307

ğilwe [cılve] is. Far. Naz

c. 308

ğin[cin] is. Ar. <*cinn* Cin

c. 309, 311

c.+ler (ğinler) 310

Ć (Ç)

ćehre [çehre]is. <Fars. *çehre* Yüz

ç. 317

ćekmek [çekmek]1. Güç durumlara dayanmak, katlanmak

ç.128,130,159,236,346,422,423,345,453,598,609,710,765, 787, 862i869,947, 963, 1105, 1133, 1235

ç-**ip**(çekip)320

ćek ismek [çekişmek] Çekişmek

ç. 285

ćen-e [çeñe] is. <Fars.*çāne* Canlılarda baş bölümünde yer alan, kemik veya kıkırdak iledesteklenen, altlı üstlüdişleritaşıyan ve ağzın kapanıp açılmasını sağlayan kasları üzerinde barındıran iki parçaya verilen ad

ç. 321

ćete[çete]is.<Bul.*çeta*Yasa dışı işler yapan topluluk

ç.+**ye** (çeteye) 322

ćewirmek [çevirmek] Yönetmek, idare etmek

ç. 320, 1293,1346

ćık- [çık-] Çıkmak

ç. 134, 200, 1064

ćıkarmak [çıkarmak] Anlamak, ne olduğunu bilmek, sezmek

ç. 1220, 1222

ćiærch[çarh] is.<Far. *çarh* Çark, dönen tekerlek, tekerlek gibi dönen şey

ç.+**á** (ćiærchæ) 312

ćiakmak[çakmak] Çakmak

ç. 116

ćial- [çal-] Çalmak

ç. 321,503, 819, 1015, 1131, 1028 1322

ç.- **ar** (çalar) 502

ćiarp- [çarp-] Hızla değmek, vurmak

ç.-**mış** (çarpmış) 309

ćiāšni[çaşni] is. <Fars.*çāšnī* Tat

ç. 313

ćiat- [çat-] 1. Keyifli olmak

ç. 814

2. Kızmak

ç. 847, 848

ćiatat [çatal] *sf.* İki veya daha fazla kola ayrılmış dal, değnek vb.

ç. 314

ćiatyk [çatık] *sf.* Çatılmış olan

ç. 315

ćiaw [çav] *is.* Yüksek ses

ç. 316

ćícek [çiçek] *is.* Tohumlu bitkilerin, üreme organlarını taşıyan güzel renkli ve ekseri güzel kokulu kısmı

ç. 10,323

ćift [çift] <Far. *cuft* Toprağı sürmek için birlikte koşulan iki hayvan

ç. 325

ćighyrmak [çığırma] Çağırma, seslenmek

ç. 938

ćik- [çik-] İçeriden dışarıya varmak

ç. 1281

ćiok[çok] *sf.* Çok, fazla

ç. 328, 329, 330

ćiök mek [çökmek] 1. Oturmak 2. Teslim olmak

ç. 374

ćiözmek [çözmek] Düğümlü, bağlı veya sarılı bir şeyi açmak

ç. 163

ćizi [çizi] *is.* Çizgi

ç. 326

ćizme [çizme] *is.* Koncu diz kapaklarına kadar çıkan bir ayakkabı türü

ç. 327

ćizmek [çizmek] Çizgi çekmek

ç. 326

çekmek [çekmek] Çekmek

ç. 1044

D

dünja [dünya] *is.* <Ar. *dunyā* Yeryüzü, çevre, ortam

d.+ sını (dünjaşını) 392

d.+ya (dünjaje) 393

dāire [daire] *is.* <Ar. *dā`ire* Merkez kabul edilen bir noktadan aynı uzaklıktaki noktaların meydana getirdiği, bir çemberin içinde kalan düzlem parçası.

d.+den (dāireşinden) 134

duā [duā'] *is.* <Ar. *du`ā* 'Dua, yakarış

d.+sını (duā'şını) 384

dachy [daḥı] *bağ*. Bile

d. 560

d. 907

deg ıstürmek [değıştirmek] Değıştirmek

dād [dad] *is.* Tat

d. 392

d. 336

deg ül [degül] *is.* Değil

dajak [dayak] *is.* Dayak

d. 140, 540

d. 335

dal- [dal-] *mec.* Kendini bilmez duruma gelmek, kendinden geçmek

deli *sf.* 1. Davranışlarında aşırıya kaçan, coşkun, yiğit

d. 641

d. 339, 340

dām [dām] *is.* <Far. *dām* Tuzak

d.+si (delişi) 1174

d. 337

delilig [delilig] *is.* Deli olma durumu

d. 506

damghalan- [damgalan-] Damgalama işine konu olmak.

demr [demir] *is.* Denizcilik, çıpa

d.-mış (damgalanmış) 49

d. 341, 342

dār [dār] *sf.* Sıkıntılı

den-yz [deñiz] *is.* Deniz

d. 332, 333, 520, 531

d.+e (den-yeze) 471

darlygh [darlıg] *is. mec.* İç sıkıntısı

derd [dert] *is.* <Far. *derd* Üzüntü

d. 334

d. 345, 346

d.+ı(darlyghy) 588

dermān [derman] *is.* Fars. < *dermān* Güç, takat, mecal

deftūr [destur] *is.* <Far. *destūr* İzin, müsaade

d. 348

d. 352

dersis. <Ar. *ders* Ders

deg - [deg-] Bakmak, nazar etmek

d. 349, 350

dewlet [devlet] *is.* <Ar.Devlet

d. 353, 1214

dil *is.* Dil

d. 354, 356, 362, 363, 365, 366,

dilfyz [dilsiz] *sf.* Konuşma engelli

d. 53

dillü *sf.* Dili olan, konuşkan

d. 15, 1022, 1217, 1140

dīn [din] *is.* <Ar.*dīn* Din

d.+e(dine) 367

dīnlü [d ī nlü] *sf.* <Ar.*dīn*+ Tür.+*lū* Dini

olan

d. 1312

diri *sf.* Canlı, güçlü

d. 368, 369

diş[diş] *is.* Diş

d. 370, 371, 373

diz *is.* Diz

d. 374

doft [dost] *is.* <Far. *dust* Dost

d. 382

doflygh [dostluk] *is.* Dost olma durumu

d.+æ (doflyghæ) 380

dolab [dolap] *is.* <Ar.*dūlāb* Dolap

d. 379

dört *is.* Dört

d. 383

dūs [dūş] *is.* Düş

d. 387, 388, 389

düzen *is.* Nizam

d. 318, 394

E

ebed *is.* < Ar.*ebed* Sonsuzluk

e. 395

e.+i (ebedī) 396

ebfem [ebsem] *sf.* Susan

e. 397

eğel [ecel] *is.* <Ar.*ecel* Ölüm zamanı

e.+i (eğeli) 398

eğr[ecr]*is.* <Ar.*ecr* Sevap, ücret

e. 399

efsün [efsün] *is.* < Far.*efsün* Büyü

e. 400	elîf [elif] <i>is.</i> < <i>elif</i> Ar.Arap alfabesinin ilk harfi
eg [mek] [eğmek] Bükmek	e. 914
e. 22, 173	e.+ i (elifi)429
eg lemek [eğlemek]Avutmak	emek <i>is.</i> Bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü, mesai, zahmet
e. 533	e. 453
eg ri [egri] <i>sf.</i> Düz olmayan	en-fe [ense] <i>is.</i> Boyun arkası
e. 263, 401	e.+si (en-feşi) 455
el <i>is.</i> El	enğiām [encām] <i>is.</i> < <i>Far. encām</i> Son
e. 430,404, 405, 406, 407, 408, 410, 420, 421, 436, 437,438,439, 440, 441, 442, 444, 45, 446, 447, 448	e. 454
e.+ den (elden)413, 414, 415, 416, 417, 431	ef [mek] [esmek] Esmek
e.+e (ele) 418, 419, 420, 421, 498, 513, 681	e. 1253
e +i (eli) 426, 427, 428	eşer [eser] <i>is.</i> <Ar. <i>eşer</i> İz, işaret
e.+i (eli) 432, 433, 434, 435	e. 459
e.+in (elin) 430, 431	er <i>is.</i> Erkek
elci [elçi] <i>is.</i> Elçi	e.+i (eri) 760
e.+ ye (elciye) 411,412	e.+ den (erden) 391
elem <i>is.</i> < Ar. <i>elem</i> Acı, üzüntü, keder	e.+e (ere) 456, 457
e. 422, 423, 424	e.+i (eri) 878
	erk ān [erkān] <i>is.</i> <Ar. <i>erkān</i> Yol, yöntem
	e. 1338

erk lik [erklik] is. Bir şeyi yapmaya gücü yetmek

e. 458

etek [etek] is. Bedenin belden aşağısına giyilen, değişik biçimlerde, genellikle kadın giysisi, eteklik

e.408, 447, 461

ew[ev] is. Ev

e.+i (ewi) 286, 297

ewhām[evhām]is. <Ar. *evhām* Kuruntular

e.+e (evhāme) 463

ewlā [evlā] sf.<Ar. *evlā* Daha iyi, yeğ

e. 464

ewlü [evlü] sf. Evlenmiş olan

e. 465

etmek Etmek

e. 100, 105, 499, 528, 531, 841, 1161, 1216, 1231, 1316, 1337, 295, 333, 390, 409

ejle- [eyle-] Yapmak

e.471

ejlik [eylik]is. İyi olma durumu

e. 466, 467, 470, 471

ejretī [eyret ī]sf. Belirli bir süre sonra kaldırılacak olan, geçici, muvakkat

e. 468

ejü [eyü] sf. İyi

e. 469

F

fæjjsæl [fāysál]is. <Ar.*fayşal* Kesin karar

f. 479

færk [fārk] is. <Ar. *farḳ* Ayrım, fark

f. 93

færz [fārz] is. <Ar. *farz*Yapmak zorunda kalınan şey, boyun borcu.

f. 478

faide [faida] is. <Ar. *fā`ide*Yarar

f. 474, 475, 477

fāl[fāl] is. Ar.<*fāl*Fal

f. 476

falaka[falaka] is.< Ar. *falaka*Ceza olarak ayak tabanlarına vurmakta kullanılan, ayakları uygun bir durumda sıkıştırıp tutan,

kalınca bir sopa ile bunun iki ucuna bağlı bir
ipi olan cezalandırma aracı

f.+ya (falakaja)473

fenā[fenā]sf. <Ar.*fenā* 'Kötü

f. 480

ferāh[ferāh] is. <Ar. *ferah*Sıkıntısız,
tasasız

f. 481

ferdā [ferdā]is. <Far. *ferdā*Yarın

f.+ya (ferdāje) 482

fesād [fesād] is. <Ar.Karışıklık, kargaşa

f. 1017

f.+e (fesāde) 483

fetwā [fetvā] is. <Ar. *fetvā*Yapılan veya
yapılacak bir şeyi tasdik etme, müsâade,
izin

f. 490

fidā[fidā]is. <Ar. *fidā*'Bir amaç uğrunda
bir değer veya varlıktan vazgeçme, uğruna
verme.

f.484

fikⁱ r[fikir]is. <Ar. *fikr* Fikir, düşünce

f.+e (fikⁱ re)485

f.+ü (fikⁱ rü) 486

f.+e (fik re)351

fik irlü [fikirlü] sf. < Ar. *fikr*+ Tür.+*lü*
Düşüncesi olan

f. 1227, 1313

fi'l [fi'l] is. <Ar. *fi'l* İş, davranış

f.+e(fiⁱ le) 487

fişek [fişek]is. <Far. *fişeng* Kurşun, fişenk

f. 489

fiske[fiske]is. <Yun. *phouska*Parmaklarda

n birinin, bilhassa orta parmağın tırnak
kısımını başparmağın ucuna dayadıktan
sonra birdenbire ileri doğru fırlatmak
suretiyle yapılan vuruş

f. 488

fitil is. <Ar. *fetīl* Mum, kandil ve
lambalarda içtiği yağ veya gazın
yanmasıyla aydınlanmayı, çakmaklarda
benzinin yanması suretiyle bir şeyi yakmayı
sağlayan bükülmüş, dokunmuş pamuk ip
veya şerit

f. 491, 492

fitne [fitne] *is.* <Ar.*fitne* Karışıklık, kargaşa, fitneci, ara bozucu

f. 493, 494, 495, 1017

furfæt [fursât] *is.* Uygun durum, şart, vesile

f. 497, 498

Gⁱ(G)

g ebe [gebe] *sf.mec.* Bir birikim sonucu ortaya çıkması beklenen durum veya olay

g. 499

g ec- [geç-] 1. Bırakmak, vazgeçmek

g. 500, 616, 1101

g.+den(g ecenden) 500

2. Yaşamak

g. 198

3. Üstünlük sağlamak

g. 653

4. Etki yapmak, işlemek

g. 175, 582, 585, 618, 1147, 1251, 1257

g ecíd [geçid] *is.* Geçmeye yarayan yer, geçecek yer

g. 501

g ecínmek [geçinmek] Yaşamak için gerekeni sağlamak

g. 622, 698

g ecíürmek [geçürmek] Tespit etmek, yazmak, kaydetmek

g. 561

gⁱ elmekⁱ [gelmek] Ulaşmak, varmak

g. 367, 601, 602, 676, 677, 687, 693, 699, 705, 724, 727, 729, 739, 751, 764, 792, 843, 864, 915, 923, 982, 1008, 1049, 1057, 1097, 1141, 1180, 1219, 1250, 1258, 1367

g elme- [gelme-] Gelmemek

g.-z(g elmez) 651, 865,

1199

g endü [gendü] *zm.* Kendi

g. 502

g.+ni(g endüni) 503

g.+y (g endüy) 504

g.+zin (g endüzin) 506

g er - [germek] Gergin duruma getirmek

g. 516

g etür- [getirmek] 1. Sebep olmak, ortaya çıkmak, yapmak

g. 101,142, 150, 179, 184, 274, 393, 662, 678, 680, 728,1120, 1134, 1136, 1144, 1211, 1215, 1259,1326

2. Gelmesini sağlamak

g. 143, 150, 179, 393, 419, 513, 631, 635, 1007, 1025

g.-ici (getürici) 375

g ez- [gez-] Gezer

g. 86, 120, 703, 1152

g.-er(g ezer)1128

g ibi [gibi] *edat*.Gibi

g. 914, 1052, 1173

g iğē [gice] *is.* Gece

g. 507, 508

g idermek [gidermek] Ortadan kaldırmak, yok etmek

g. 135,1016

g irdāb [girdāb] *is.* <Far. *gird-āb* Tehlikeli yer veya durum

g.+e (g irdābe)509

gⁱ irmek [girmek] Dışarıdan içeriye geçmek

g. 59, 111, 252, 260, 312, 489, 581, 835, 895, 911, 1058, 1067, 1117, 1260, 1265,

g irü [girü] *zf.* Geriye doğru

g. 510, 512, 514, 513, 514

gⁱ itmekⁱ [gitmek] Gitmek

g. 60, 64, 142, 144, 610, 664, 709, 725, 780, 876, 1160, 1182, 1241, 1266

g ög [gög] *is.* Gök

g.+e (g ög e) 515

g ög üs [gögüs] *is.* Göğüs

g. 516

gⁱ öftermek [göstermek] Göstermek

g. 37, 38, 67, 226, 249, 304, 381, 658, 726, 737, 794, 822, 874, 891, 952, 960, 1156, 1159, 1166, 1232, 1297,

g ökcek [gökçek] *sf.* Güzel

g. 517

g ölg e [gölge] *is.* Gölge

g. 518, 519

g ömmek [gömmek] Yerin altına koymak

g. 1323

g ön-[ü]l [gönl] *is.* Gönül

g.+ten(görmezlikten) 539

g. 520, 523, 524, 525, 526, 527,
528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536,
537, 588, 590

g.+inden (g ün-linden) 587

g.+ı (g ön-lı) 521, 586

g.+ünden (g ön-lünden) 522,
589

g.+i(g ön-lı) 520

g.+ü (g ön-lü) 522

g ön-ülfyzlig [göñülsızlig] *is.* İsteksizlik

g. 538

g ön-üllü [göñüllü] *is.* İstekli

g. 36, 701, 870

g ör- [gör-] 1. Yapmak, etmek

g. 919

g.- müş (g örmüş) 762, 936

2. Görmek

g. 700,1364

g örmezlik [görmezlik] *is.* Gözmemezlik

gⁱ öftermek [göstermek] Görülmesini
sağlamak, görmesine yol açmak

g. 249,377, 891

g öt [göt] *is.* Kalın bağırsağın dışarıya
açılan deliği ve vücûdun kuyruk sokumu
bölgesi için kullanılan kaba söz, kış, makat,
dübür.

g.+i(göti)541

g.+ün (g ötün)1281

g ötlü [götlü] *is.*

g. 16

gⁱ öz [göz] *is.* Göz

g.542, 543, 544, 545, 546,
548, 552, 555, 557, 558, 560, 562 , 563,
566, 567, 572

g.+üm (gözüm) 210

g.+i (g özi) 1349

g.+ler (g öz(ler) 121, 118

g özetmek [gözetmek] Korumak

g. 679, 689

g özlü [gözlü] *sf.* Gözü olan

g üġ [güç] *is.* Güç, kuvvet

g. 573, 575, 576

g üćfyz [güçsüz] *sf.* Aciz

g. 768

g üclü [güçlü] *sf.* Gücü olan

g. 767

g üftār [güftār] *is.* Far. < *guftār* Söz, kelam

g.+e (g üftāre) 577

gⁱ ülmek [gülmek] Gülmek

g. 254, 579, 1089, 1269, 1347

g üme [güme] *is.* Avcı kulübesi

g. 580

g ün [gün] *is.* Güneş ışığı

g. 591

g ünāh [günāh] *is.* < Far. *gunāh* Günah

g.+e (günahe) 581, 583, 584

g ün-üllü [güñüllü] *sf.* İstekli

g. 1314

ghæib [gáib] *is.* < Ar. *ġā'ib* Görünmez âlem

ġ.+ten (ghæibtēn) 596

ghæibet [gaybet] *is.* < Ar. *ġiybet* Dedikodu

ġ. 595

ghæjret [gáyret] *is.* < Ar. *ġayret* Çaba

ġ. 602, 603, 604

ghælat [gálát] *is.* < Ar. *ġalaṭ* Yanlış

ġ.+a (ghælatæ) 597

ghæm [gám] *is.* < Ar. *ġamm* Üzüntü

ġ. 598, 599, 600

ghæzæb [gazab] *is.* < Ar. *ġazab* Öfke

ġ.+e (ghæzæbe) 605

ghæzel [gázal] *is.* < Ar. *ġazel* Gazel

ġ. 606

ghāfil [gāfil] *sf.* < Ar. *ġāfil* Aymaz

ġ. 594

ghuffæ [ġussá] *is.* Dert

ġ. 611, 612

ghulghule [gulgule] is. <Ar. *gulgule*

Gürültü, velvele

ğ. 608

ghurbet [ğurbet] is. <Ar. *ğurbet* Gurbet

ğ. 609

ghurūr [ğurūr] is. <Ar. *ğurūr* Övünme

ğ.+ine (ghurūrine) 1122

ghyrīw [ğır ĩ v] is. Feryad

g. 607

H

haġet [hācet] is. <Ar. *ḥācet* İhtiyaç

h. 613, 614

hādyfe [hādise] is. <Ar. *ḥādise* Olay

h. 615

hāl is. Ar. <*ḥāl* Durum

h.+den(hālden)253, 626

h.+e(hāle) 253

hæbs [hábs] is. <Ar. *ḥabs* Hapis

h.+i (hæbsi) 563

hæd [hád] is. <Ar. *ḥadd* Sınır

h.+dæn (hæddæn) (616)

hæfret [hásret] is. <Ar. *ḥasret* Özlem

h. 637

hækāret [háḳāret] is. <Ar. *ḥaḳāret* Onur
kıрма

h. 619

hækk [háḳḳ] is. <Ar. *ḥaḳḳ* Adalet

h.+a (hækkæ) 291

hækȳr [háḳīr] sf. < Ar. *ḥaḳīr* Değersiz

h.620, 621

hækykæt [háḳıḳát] is. <Ar. *ḥaḳīkat* Gerçek

h. 622

hælāl [hálāl] sf. <Ar. *ḥalāl* Helal

h. 630

hælāllyk [hálállık] is. Helal olma durumu

h .629

hæmle [hámle] is. <Ar. *ḥamle* İleri atılma,
atılım

h. 631

hærām [hárām] sf. <Ar. *ḥarām* Yasak

h.+den (haramden) 632

h. 650

hærāret [hárāret] *is.* <Ar.*ḥarāret* Sıcaklık

helāk [helāk] *is.* <Ar.*helāk* Ölme, yok olma

h. 633

h. 644

hærek et [háreket] *is.* <Ar. *ḥareket* Hareket

hengāme[hengāme]*is.* <Ar.*hengāme*Patırtı
, gürültü

h.e 634, 635

h. 646

hærek etlu [háreketlu] *sf.* Hareketi olan,
devingen

herze *is.* Fars.<*herze* Saçma söz

h. 1168

h. 647, 648

hærf [hárif] *is.* <Ar.*ḥarf*Harf

hewes [heves] *is.* <Ar.*heves* İstek

h. 636

h. 649

hæjran [háyrān] *sf.* <Ar.*ḥayrān* Bir kimse

h. 648

veya bir şey karşısında hayranlık duyan,
onu çok beğenen, çok takdir eden kimse

hysāb [hısāb] *is.* <Ar.*ḥisāb* Hesap

h. 639, 643

h.+e (hysābe) 651

hæjret [háýret] *is.* <Ar.*ḥayret*Bir durum
veya bir şey karşısında ne yapacağını, ne
hüküm vereceğini bilememe, şaşırma,
şaşırp kalma, şaşkınlık

hirās [hirās] *is.* <Fars. *hirās*Korku,
korkma, ürkme

h. 652

h. 643

hök m [hökm] *is.* <Ar.*ḥukm* Yargı

haklaşmak [haklaşmak] Ödeşmek

h.+i(hök mi) 653, 654

hejbet [heybet] *is.* <Ar. *heybet* İnsanda
korku ve saygı duygusu uyandıran etkili
görünüş, ululuk, azamet:

husūl [husūl] *is.* <Ar. *ḥuṣūl* Ortaya çıkma

h. 655

huzn [huzn] is. <Ar. *ḥuzn* Gönülde

hissedilen gariplik ve burukluk, arzulanan bir şeyin elden kaçması veya istenmeyen bir şeyin başa gelmesi yüzünden duyulan tasa, üzüntü, gam, keder

h. 657

hüneris. <Far. *huner* Beceri

h. 658

CH (Ḥ)

chāb [ḥāb]is. <Far. *ḥvāb* Uyku

h.+e659

chæber [ḥāber] is. Ar.<*ḥaber* Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dâir orada olmayanlara erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz

h. 596, 660

chæjāl [ḥáyāl] is. <Ar.*ḥayāl*Hayal

h.+e (chæjāle)669

chælās [ḥálās] is. <Ar. *ḥalās* Kurtuluş

h. 661

chælel [ḥálel] is. <Ar.*ḥalel* Bozukluk, eksiklik, fesat, noksan

h. 662, 663, 668, 670

chælwet [ḥálvet] is. <Ar. *ḥalvet* İssız yerde kalma

h.+e(chælwete)664

chærāb [ḥárāb] sf.< Ar. *ḥarāb*Yıkık dökük, yıkılmaya yüz tutmuş, vîran

h.+e(chærābe)665

chaftalygh [ḥastalıĝ] is. < Far.*ḥaste*+ Tür.+ *lıĝ*Saĝlıĝı bozuk olan, sıhhati yerinde olmayan kimse

h.+á(chaftalyghæ) 671

h.+ten (chaftalyghten) 672

chæşjet [ḥaşyet] is. <Ar. *ḥaşyet*Korku

h. 673

chætā[hata] is. <Ar. *ḥatā* ' Yanlış

h. 180

chālyk [ḥālīk] is. <Ar. *ḥālīk* Tanrı

h. 471

chātyr[hatır]is. <Ar.*ḥātīr* Zihin, akıl, yâd

h. 128, 679, 691

chyśm [ḥışm] is. <Far. *ḥışm* Öfke, kızgınlık

h.+e(chyśme) 693

chyjār [hıyār] *is.* <Far. *ḥiyār* Hıyar

h. 1173

chȳz [hīz] *is.* Hız

h. 694

chor [hor] *sf.* < Fars. *ḥvār* değersiz

h. 695, 696, 697

choś [hoş] *sf.* <Far. *ḥoş* Beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren

h. 590, 682, 698, 699, 700, 701, 702

choślygh [hoşlıg] *is.* <Far. *ḥōş*+ Tür.+ *lig*

Hoş olma durumu

h.+ı (choślyghy) 535

chowardalyk[ḥovardalık]*is.* Hovarda olma durumu

h.+te(chowardalykte) 703

chūb [hūb] *sf.* <Far. *ḥūb* Güzel

h. 704

chuj [huy] *is.* < Far. *ḥūy* Mizaç

h.+i (chuji) 817

Y (İ)

yghmaz [ıgmaz] *is.* <Ar. *iğmāz* Göz yummak

ı.+dan(yghmazdan) 705

yrz[‘ırz] *is.* <Ar. *‘irz* İffet

ı.+ini(yrzyny)706, 708

ı.+ne(yrzyne) 707

yfyrmak [ısırmak] Isırmak

ı. 1037

ytrād [ıtrad]Sürülmek, sürgün olmak

ı. 709

yzdyrāb [ızdırāb] *is.* <Ar. *iztirāb* Acı, üzüntü, keder

ı. 710

ı.+e(yzdyrābe) 711, 712

yzlāl [ızlāl] *is.* <Ar. *ıdlāl* Doğru yoldan çıkarma

ı.713

Y (İ)

ybret [ibret]is. <Ar. *ʿibret* Ders, uyarıcı
sonuç

i. 783

yhtymāl [ihtimāl] is. <Ar. *iḥtimāl* Bir şeyin
olabilmesi

i.784

i.+in (yhtymālin) 785

ychtytām [iḥtitām] is. <Ar. *iḥtilām* Düş
azması

i.786

yhtyjāg[ihtiyāc] is. <Ar. *iḥtiyāc*
Gereksinim

i.787, 788

ychtyjāt [iḥtiyāt] is. <Ar. *iḥtiyāt* Sakınma

i.789

ykrār [ikrar] is. <Ar. *ikrār* Açıkça
söyleme

i.+den(ykrārden)790,

791

i.+ in (ykrārın) 23

i.+e(ykrāre) 793

yktām [iḳtām] is. <Ar. *iḳdām* Gayretle
çalışma

i. 794

yktydār [iḳtidār] is. <Ar. *iḳtidār* Güç,
kudret

i. 795

ynād [inād] is. <Ar. *ʿinād* Ayak direme

i.+e(ynāde)796, 797

yʿtibār [itibār] is. <Ar. *iʿtibār* Saygınlık

i.+e(yʿtibāre) 798

yʿtidāl [iʿtidāl] is. <Ar. *iʿtidāl* Aşırı olmama
durumu, ılımlılık, ölçülülük

i.799

yʿtikād [iʿtikād] is. <Ar. *iʿtikād* İnanç

i.800

yʿtylā [iʿtilā] is. Yücelme

i. 801

yʿtimād [iʿtimād] is. <Ar. *iʿtimād* Güven,
güvenç, emniyet

i.802

y **wæz** [‘iváz] is. <Ar. ‘ivaz Ödün

i. 803

İ

igīār [icār] is. <Ar. *īcār* Kira

i.+ **eye**(igīāreje) 715

igīāzet [icāzet] is. <Ar. *icāzet* İzin

i. 716, 717

ic [iç] is. İç

i. 718

i.+ **inden** (icinden) 1070

icmek [içmek] İçmek

i. 56

ig ne[igne]is. *mec.* Dokunaklı söz

i. 720

ihtylām [ihtilām] is. <Ar. *iḥtilām* Düş

azması

i. 721

ik i [iki]is. İki sayısı

i. 722, 723

ile bağ. İle bağlacı

i. 538, 552, 555, 596, 619,

720,817,985,1012

iletmek [iletmek] Ulaştırmak

i. 1095

iltifāt [iltifāt] is. <Ar. *iltifāt* İlgi gösterme,
rağbet etme

i. 726

im-ān [imān] is. <Ar. *īmān* İnanç

i. 985

i.+**e**(īmāne)727, 728

imdād [imdād] is. <Ar. *imdād* Yardım

i. 731, 732

imtidād [imtidād]is. <Ar. *imtidād*Uzama,
uzanma, uzayıp gitme, uzun sürme

i. 730

imtijāz [imtiyāz] is. <Ar. *imtiyāz* Ayrıcalık

i. 733

imzā[imzā]is. Ar.<*imzā*’ İmzalana işi

i. 734

infidād [insidād] is. <Ar. *insidad* Tıkanma,
kapanma

i. 740

ink isār [inkisār] is. <Ar.*inkisār* Kırılma

i. 736, 737, 738

inmek [inmek] İnmek

i. 115

insāf [insāf] is. <Ar.*inşāf* Acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet

i.+e (insāfe) 735, 739

intişār [intişār] is. <Ar.*intişār* Yayılma

i. 744

intykāl [intikāl] is. <Ar.*intikāl* Bir yerden başka bir yere geçme, geçiş

i. 105

intykām [intikām] is. <Ar. *intikām* Öç

i. 741

intyzām [intizām] is. <Ar.*intizām* Düzenlilik, düzen, tertip

i. 742

intyzār [intizār] is. <Ar. *intizār* Birinin gelmesini, bir şeyin olmasını bekleme, gözleme:

i. 743

ip is. İp

i.+i (ipi) 745

iplü is. Asarak öldürme cezası

i. 257

ir is. Nağme

i. 746

iri sf. Büyük

i. 747

iriş - [iriş-] Bir yere ulaşmak, varmak

i. 208

irmek [irmek] Ermek, erişmek

i. 808

irtifā [irtifā] is. <Ar.*irtifā* Yükseklik

i. 748

ıfıtma [ısıtma] is. Sıtma

i. 749

ıftemek [istemek] İstek duymak, arzulamak

i. 450, 629

ıftihzā [istihzā] is. <Ar.*istihzā* Gizli veya kinayeli bir biçimde alay

i.+ye(ıftihzāie) 753, 754

ıftıla [ist ı lā] is. <Ar.*istılā* Yayılma,

kaplama, sarma, bürüme

i. 757

iftimālet [istimālet] *is.* <Ar.*istimālet* Teselli etmek

i.758

ifty dād [isti'dād] *is.* <Ar.*isti'dād* Yetenek

i. 750

iftyghfār [istıǧfār] *is.* <Ar.*istıǧfār* Tövbe etme

i.+e(iftyghfäre) 751

iftyhk ām [istıḥkām] *is.* <Ar.*istıḥkām* Sağlam

i. 752

iftyklāl [istıḳlāl] *is.* <Ar.*istıḳlāl* Bağımsızlık

i. 755

iftykrār [istikrār] *is.* <Ar.*istikrār* Kararlılık

i. 756

ış [ış] *is.* İş

i. 760, 761, 761

i.+e (işe) 441

ışfyz [ışsız] *sf.* İş olmayan

i. 768

ışk enge[ışkence] *is.* Far. <şikence Eziyet

i. 765, 766

işlemek [işlemek] Bir şeye emek vererek onu daha elverişli bir duruma getirmek

i. 583, 584, 978

ışlü [ışlü] *sf.* İşli olan

i. 767, 1228

istidād [iştidād] *is.* Ar. <iştidād Şiddetlenme

i. 769

istihār [iştihār] *is.* Ar. <iştihār Meşhur olma

i. 771

it *is.* Köpek

i. 772, 775

it [mek][etmek] Bir işi yapmak

i. 133, 290

itmām [itmām] *is.* Ar. <itmām Tamamlanma

i. 773

ittisā [ittisā'] *is.* <Ar. *ittisā'* Genişlik

i. 776

izdiād [izdiyād] *is.* <Ar. *izdiyād* Artma, çoğalma

i. 777, 778, 779

iz *is.* Bir şeyin geçtiği veya önce bulunduğu yerde bıraktığı belirti, nişan, alamet, emare:

i.+ince (izlerinğe) 780

izn [izn] *is.* <Ar. *izn* Müsaade, icazet

i. 781, 782

Kⁱ (K)

k ām [kām] *is.* <Far. *kām* Zevk, mutluluk, tat

k. 804

k eder[keder]*is.* <Ar.*keder* Acı, üzüntü

k. 805

k em[kem]*sf.* <Far. *kem* Kötü, fena

k. 812, 813

k emāl [kemāl] *is.* <Ar.*kemāl* Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik, erginlik, eksiksizlik.

k.+e (k emāle) 808

k emend [kemend] *is.* < Far.*kemend* Hayvanları yakalamak için kullanılan, ucu ilmikli, kaygan uzun ip.

k. 809

k emlik [kemlik] *is.* Kötülük

k. 810, 811

k ef- [kes-]1. Susmak

k. 1103

2. İsteği kalmamak

k. 649

3. İdrâk etmek

k. 145

k eġik [kesik] *sf.* Kesilmiş olan, maktu

k. 427

k emāl [kemāl] *is.* <Ar.*kemāl*Olgunluk

k.+e(k emāle) 808

k. 809

k eyf [keyf] *is.* <Ar.*keyf*Rahat, huzur, afiyet.

k.+i(k eyfi)814

k ĩn [k ĩ n] *is.* < Far.*kĭn* Birine karşı duyulan öç alma isteği, garaz

k. 815

k ĩsi [kişi] *is.* Şahıs

k. 434

k.+nin-(k ĩsinun-) 817

k öşe [köşe] *is.* <Far.*gūşe* Bölüm, yer veya yan

k.+ si (k ösesi) 25

k ötek [kötek] *is.* < Far.*kūtek* Sopayla atılan dayak, patak

k. 818, 819 , 820, 821

k öj [köy] *is.* <Far.*kūy* Köy

k.+e(k öje) 540

K (Қ)

kabartmakKabarmasını sağlamak

k. 1071

kaćiak [kaçak] *sf.*Bağlı bulunduğu yerden veya yasadan kaçan, uzaklaşan

k. 822, 823

kaćmak[kaçmak] Kimseye bildirmeden bulunduğu yerden ayrılmak, firar etmek

k. 132

kæbȳh [kábĭh] *sf.*< Ar.*ķabih* Çirkin, kötü

k. 857

kæd [kád]*is.* <Ar.*ķadd* Boy

k. 858

kædem[kadem] *is.* <Ar. *ķadem* Ayak

k. 859, 860

kædr [kádr] *is.*<Ar.*ķadr* Değer, kıymet

k. 861

kæftlu [kástlu] *sf.* Maksatlı, bilerek, isteyerek yapılan

k. 1229

kæhr [káhr]*is.*<Ar.*ķahr* Derin üzüntü, acı

k.+ını (kæhrini) 862

kæjghu[káyġu]*is.* Üzüntü, endişe duyulan düşünce

k.+ya (kæjghuje) 872, 873

kælb [kálb] *is.*<Ar.*ķalb* Yürek

k. 863

kælem[kále] *is.* < Ar. *qalem* Kağıt

k.+e (kæleme) 864, 865

kærær [kárár] *is.* < Ar. *karār* Karar

k. 866, 867

kærin [karin] *is.* Mide

k.+nin (kærnin) 6

kærz [kárz] *is.* < Ar. *qarz* Ödünç

k. 868

kæsāwet [kāsāwet] *is.* < Ar. *qasāwet* Üzüntü,

tasa, kaygı

k. 869

kætȳ [kátı] *sf.mec.* Hoşgörüsüz, acımasız

k. 870

kæt'y [kát'i] *sf.* Ar. < *qat'i* Kesin

k. 871

kæzā [kázā] *is.* < Ar. *qazā* 'Kaderin, Allah

tarafından ezelde tâyin ve tespit edilen
biçimde ve zamanda gerçekleşmesi

k.+ya(kæzāje) 874

kakmak [kaçmak] İtmek, vurmak

k. 17, 78, 854

kal- [kal-] Olduğu yeri ve durumu
korumak, sürdürmek

k. 122, 763, 1225

kaldurmak Bulunduğu yerden almak

k. 77, 151, 193, 430

kalk- [kaçk-] Kalkmak, uyanmak

k. 152, 672

k.-ıcı (kalkyği) 507

kalma- [kalma-] Kalmamak

k. 51, 161, 459, 1145

kalmak [kaçmak] Olduğu yeri ve durumu
korumak, sürdürmek

k. 92, 131, 207, 368, 511, 514,
639, 691, 849, 855, 927, 945, 1151, 1279

kamaşmak [kaçaşmak] Kamaşmak

k. 570

kamaştürmak [kaçaştürmak]

Kmaşmasına neden olmak

k. 568

kan [kan] *is.* Kan

k. 824, 825, 826, 828, 829,
830, 831, 832, 833, 834

kanlü *sf.* Kan bulaşmış

k. 339

kap- [kap-] Birdenbire yakalayarak,
çekerek almak

k.-ıı 292

kapamak [kapamak] Kapamak

k. 557

kapy [kapı] *is.* Kapı

k. 836

kara [kara] *is.* Siyah

k. 837, 1298

k.+sı (karaŷy) 1304

karalygh [karalığ] *is.* Kara olma durumu

k.+ı (karalyghy) 1303

karar- [karar-] Rengi karaya dönmek,
siyahlaşmak

k.-miş (kararmiś) 1299

karıs [karış] Karış

k. 839

kar[ı]n [karn] *is.* Mide

k. 840

kary [karı] *is.* Eş, kadın

k. 838

karyś- [karış-] Karışmak

k. 147

kaś [kaş] *is.* Kaş

k. 847

kaślu[kaşlı] *sf.* Herhangi bir nitelikte kaşı
olan

k. 31

kat [kat] *sf.* Hareketsiz

k. 849

katmak Bir şeyin içine, üstüne veya yanına,
niteliğini değiştirmek veya niceliğini
artırmak için başka bir şey eklemek,
karıştırmak

k. 42

kawara [kavara] *is.* Gaz

k. 850, 851

kawuštürmak [kavuštürmak] Kavuşmasını
veya kavuşmalarını sağlamak

k. 436

kaz katy [kazkatı] *zf.* Kıpırdamaksızın,
hareketsiz

k. 855

kazanmak Kazanmak

k. 970

kāzib[kāzib] *sf.* <Ar. *kāzib* Yalan söyleyen

k. 856

kazmakKazmak

k. 970
kazygh[kazıg] *is.* 1. Toprağa çakılmak için
hazırlanmış, ucu sivri demir veya ağaç

k. 853, 854

2. Aldatmak

k.+a (kazyghæ) 852

kefil- [kesil-] Sona ermek

k. 391

kefâret [kefâret] *is.* <Ar. *keffâret* Diyet

k. 875

kyćin kyćin [kıçin kıçin] *zf.* Geri geri

k. 876

kyfyl- [kısıl-] Niteliği azalmak

k. 259

kyjâmet[kıyâmet] *is. mec.* <Ar. *kıyâmet*

Gürültülü karışıklık, gürültü patırtı

k. 881

kyjmet[kıymet] *is.* <Ar. *kıymet* Değer

k.+te (kyjmette) 861

kyl[kıl] *is.* Kıl, tüy

k.+ı (kyly) 884

kylyg[kılıc] *is.* Kılıç

k. 877, 878, 879

kypmak[kıpmak] Göz kapaklarını çabucak
açıp kapamak, kırpmak

k. 566

kyrjamak [kısramak] El çırmak

k. 438

kyrk[kırk] *is.* Kırk

k. 884

kyryk[kırık] *sf.* Kırılmış olan

k. 241

kyt[kıt] *sf.* Az, yetersiz

k. 58

k.+tır (kyttür) 138

kyz[kız] *is.* Dişi çocuk

k. 883

kyz oghlan[kızıoğlan] *sf.* Bakire

k. 888

kyzlygh[kızlıg] *is.* Bakirlik, bekâret

k.+ın (kyzlyghyn) 885, 886

kyzlyk[kızlık] *is.* Bakirlik, bekâret

k. 887

kīn[k ĩ n] *is.* Far. < *kīn* Öç alma isteği, garaz

k. 889

kirā [kirā] *is.* <Ar. *kirā* Kira

k.+ ya (kirāje) 890

k̄jmet[k̄iymet] *is.* <Ar.*k̄iymet* Değer

k.+e(k̄jmete) 882

koġia[koca] *is.* Erkek, eş

k.+ ya (koġiajæ) 892, 893

koġialyk [kocalık] *is.* Bir kadına koca olma durumu

k. 891

kojmak[koymak] Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek

k.900

koku *is.* Koku

k.+ sı (kokusu) 24

kolaj[kolay] *sf.* Sıkıntı çekmeden, emeksiz

k.+ını (kolajiny) 894

koltugh[koltık] *is.* Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer

k.+ine (koltughyne) 895

koma- [koy-] Koymamak

k. 95

komak[koymak] Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek

k. 98, 154, 192, 195, 211, 217, 244, 250, 416, 580, 844, 916, 1108, 1362

kon- [kon-] Kuş, kelebek, uçak, toz vb. bir yere inmek

k. 353

kondak[kondak] *is.* Yeni doğmuş çocuğu ilk aylarda sıkıca sarıp sarmalamaya yarayan geniş bez

k.+tan(kondaktan) 896

kondürmak [kondurmak] Konma işini yaptırmak

k. 153

kop- [kop-] Yerinden ayrılmak

k. 522, 587, 589, 719, 822, 1255, 1325

kopar- [kopar-] Kopmasını sağlamak, kopmasına yol açmak

k. 495, 607, 646, 1254

k.-ıcı (koparıġi) k. 493

korku [korqu] *is.* Korku

k.+ye (korkuje) 897

koşmak [koşmak] Koşmak

k. 73, 324, 1269

kudret [kudret] *is.* <Ar. *kudret* Güç, iktidar

k. 898

kuduz [kuduz] *is.* Köpek, kedi, tilki vb. memeli hayvanlardan ısırma, tırmalama

veya salya yolu ile insana geçen, genellikle
çarpınma, sudan korkma şeklinde beliren,
zamanında aşı yapılmazsa ölümle
sonuçlanan hastalık

k. 899

kufmak [kusmak] Kusmak

k. 830

kuirugh [kuyruğ] *is.* Kuyruk

k.+ı (kuirughy) 555

kujmak [kuymak] Bir şeyi bir yere
bırakmak, belli bir yere yerleştirmek

k. 901

kulagh[kulağ]*is.* Kulak

k.+ıne(kulaghyne)900

k.+ ıne(kulaghyne) 901

kulaghuz [kulağuz] *is.* Yol gösteren, tarihî
ve turistik yerleri gezerken bilgi aktaran
kimse, rehber

k. 540

kulak *is.* Kulak

k. 567, 902, 903

kumar *is.* <Ar. *kimār* Kumar

k. 904

kur- æ [kuraʻ] *is.* <Ar. *kurʻa* Ad çekme,
kura

k. 905

kurbān[kurbān]*is.* *mec.* < Ar.*kurbān*

Kendini feda eden kimse

k. 906

kurmak Hazırlamak

k. 35, 115, 164, 337, 379, 386,
1055

kurtul- [kurtul-]Kurtulmak

k. 1176

kurusf. Suyu, nemi olmayan

k. 907

kuşagh [kuşag] *is.* Bele sarılan uzun ve enli
kumaş

k.+ın(kuşaghyn) 603

kuşan- [kuşan-]Beline kuşak, kılıç, kemer
vb. şeyler bağlamak

k. 603

kutfyz [kutsız] *sf.* Uğursuz, kötü, mutsuz,
zavallı

k. 896

kuwwet [kuvvet]*is.* <Ar. *kuvvet* Fiziksel
güç, takat

k. 908, 909

kuzghun [kuzġun] *is.* Kuzgun

k. 1214

L

lækæb [lákáʔ] *is.* <Ar. *laḳab* Bir kimseye kendi adı dışında takılan o kimsenin özelliğini yansıtan ad

l. 916, 917

lāf [lāf] *is.* <Far. *lāf* Söz

l. 359, 913

lakyrdy [lakırdı] *is.* Söz, laf

l. 313, 911

lām *is.* <Ar. *lām* Arap alfabesinin yirmi üçüncü harfinin adı.

l. 914

lāzım [lāzım] *sf.* <Ar. *lāzım* Gerek, gerekli

l. 540, 915

leşk er [leşker] *is.* <Far. *leşker* Asker

l. 918

lewāzim [lewāzim] *is.* <Ar. *lewāzim*

İhtiyaçlar

l.+ini(lewāzimini) 919

lewn [levn] *is.* <Ar. *levn* Renk

l. 920

lezzet *is.* <Ar. *lezzet* Tat alma

l. 921, 922

lisān [lisān] *is.* <Ar. *lisān* Dil

l.+e(lisāne) 923

M

mafal [masal] *is. mec.* <Ar. *meşel* Boşuna söylenmiş söz

m. 924

maşchara [maşhara] *sf.* <Ar. *maşhara* Rezil

m.+ya(maşcharajæ) 925

mæchmurlyk [máḥmurlık] *is.* İçki içmiş bir kimsenin duyduğu baş ağrısı ve sersemlik

m. 929

mæşchærælgh [mášhárálıġ] *is.* Rezilce davranış

m.+a(mæşchærælghæ) 934

mæ' nā [má'nā] is. <Ar.*ma' nā* Anlam

m. 931

mænfyb [mánsıb] is. <Ar.*manşib* Makam

m. 932

mæræz [máráz] is. <Ar.*maraz* Hastalık

m.+den(mæræzden)933

mæslæhæt [másláhát] is. <Ar.*maşlahat* İş,

mesele

m. 935, 936

māt [māt] is. <Far.*māt* Yenilgi

m. 927

mātem [mātem] is. <Ar.*mātem* Yas

m. 926,928

meġiāl [mecāl] is. <Ar.*mecāl* Güç, kuvvet,

derman

m. 937

meded is. <Ar.*meded* Yardım, imdat

m. 938, 939

mehāret [mehāret] is. <Ar.*mahāret* Beceri

m. 940

mekām [mekām] is. <Ar.*maḳām* Mevki,
kat

m. 941

mek rūh [mekrūh] sf. <Ar. *mekrūh* İğrenç,
tikindirici

m. 942

meme is. Meme

m. 944

mensüb [mensüb] sf. <Ar.*mensüb* Bir yerle
veya bir kimse ile bağlantısı olan

m. 945

mertek [mertek] ş. Yapıda kullanılan dört
köşe veya yuvarlak, kalınca ağaç.

m. 429

meşækkæt [meşáḳḳát] Meşakkat, sıkıntı

m. 947

meşekkat [meşekkat] is. <Ar.*meşakḳat*
Güçlük

m. 346

mesih is. <Ar.*mesīḥ* Hz. İsa'ya verilen
adlardan biri

m. 946

meşk [meşk] is. <Ar. Yazı

m. 949

meze *is. mec.* < Far. *meze* Eğlence, alay

m. 953

myhnet [mıhnet] *is.* < Ar. *miḥnet* Sıkıntı

m. 347

m.+e(myhnete) 954

minnet [minnet] *is.* < Ar. *minnet* Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu:

m. 955

mirās [mirās] *is.* < Ar. *mīrās* Birine, ölen bir yakınından kalan mal mülk, para veya servet, kalıt, bırakıt, tereke

m. 956, 957

mizāḡ [mizac] *is.* < Ar. *mizāc* Huy, yaratılış

m. 973

mīzān [mī zān] *is.* < Ar. *mīzān* Tartı, ölçü aleti

m.+e(mīzāne) 958

mu'āmele [mu'āmele] *is.* < Ar. *mu'āmele* Davranma, davranış

m.+ye(mu'āmeleje) 959

muhābbet [muhābbet] *is.* < Ar. *maḥabbet* Sevgi

m. 960

muhk em [muḥkem] *sf.* < Ar. *muḥkem* Sağlam, sağlamlaştırılmış

m. 961

muşybet [muşibet] *is.* < Ar. *muşibet* Ansızın gelen felaket, sıkıntı veren şey

m. 962

muzājækæ [muzāyāká] *is.* < Ar. *muḏāyaka* Sıkımtı, darlık, parasızlık

m. 963, 964

mübārek [mübārek] Bereketli

m. 965

mübtelā [mübtelā] *sf.* < Ar. *mubtelā* Bağımlı, tutulmuş

m. 238

müḡiāzāt [mücāzāt] *is.* < Ar. *mucāzāt* İşlenen bir suçtan ötürü ceza verme

m. 966

mühr [mühr] *is.* < Far. *muhr* Mühür

m. 967

müwāfık [müvāfık] *sf.* < *Ar.muvāfık*

Uygun

m. 968

mejdāne [meydāne] *is.* < *Ar. meydān* Alan

m. 950, 951, 1281

mejl[meyl] *is.* < *Ar. meyl* Eğilim

m. 952

N

næbyz [nábız] *is mec.* < *Ar.nabz* Eğilim,

düşünce, niyet

n. 975

næfækæ [náfáká] *is.* <

Ar.nafaka Geçinmek için gerekli olan
şeylerin bütünü, geçimlik

n. 976

nækl[nákıl]*is.* < *Ar.nakl* Ayrılma, taşınma

n. 390

næks [náks] *sf.* < *Ar.nākış* Eksik

n. 977, 978

næ l [ná'l] *is.* < *Ar.na l* Nal

n. 979

nærch [nárĥ] *is.* < *Far. nirĥ* Fiyat

n. 980

næsȳb [násīb] *is.* < *Ar.naşıb*

n. 234,981, 982

næzær [názár] *is.* < *Ar.nazar* Bakmak, göz,
uğursuzluk

n. 619, 812, 871, 985, 986,

987

nām [nām] *is.* < *Far.nām* Ad, isim, nam

n. 970, 971

nāmūf [nāmūs] *is.* < *Ar. nāmūs* İffet, namus

n.+ini (nāmūfīni) 972

nāz [nāz] *is.* < *Far.nāz* Cilve, eda

n. 974

nāzik [nāzik] *sf.* < *Far.nāzuk* Nazik

n. 973

nedāmet [nedāmet] *is.* < *Ar. nedāmet*
Pişmanlık

n. 991

nefāz [nefāz] *is.* < *Ar. nefāz* Nüfuz etme

n. 992

nef[i]f [nefs]is. <Ar. *nefs* Öz varlık, kişilik

n.+ine (neffine) 998

nefes [nefes] is. <Ar.*nefes* Soluk

n. 993, 995, 996, 997, 1112

nefeslü [nefeslü] sf. Nefesi güçlü olan

n. 946

neġiāh [necāh] is. <Ar.*necāh* Kurtuluşa
erme

n.988

neġiāt [necāt] is. <Ar.*necāt* Kurtuluş

n. 989, 990

nešwünümā [nešvünümā] is. <Ar.
ne'švünema Gelişme, yetişme

n. 999

newm[nevm]is. <Ar.*nevm* Uyku

n.+e (newme) 1000

nysf [nıfs]is. <Ar.*nişf*Yarı.

n. 1001

nyzām [nizām] is.< Ar.*nizām* Düzen

n. 1002

nik āh [nikāh] is. < Ar.*nikāh* Nikah

n. 1003

nišān [nişan] is. < Ar.*nişān* Hedef

n. 1005

nišāne [nişāne] is. < Far. *nişāne* Hedef

n. 1004

nizā'æ [nizā'á] is. <Ar.*nizā'* Çekişme,
kavga, bozuşma

n. 1006

nokʃan [nokşan] sf.<Ar. *nuḳṣān* Eksik

n. 677, 678,706, 1007

nūr[nūr] is. <Ar.*nūr* Aydınlık

n. 1010

nut[u]k[nutk]is.<Ar.*nuṭḳ* Söz, konuşma,
nutuk

n.+a (nutkæ) 1008

nüzhetis. <Ar. *nuzhet* Ferahlık duyma,
sevinme, neşe

n. 1011

O

odis. Ateş

o. 1012

ochśā- [oḥša-] Hafifçe dokunmak

o.- ıı (ochśāiği) 536

oghl[oğl]is. Erkek evlat

o.+ı(oghly) 1021

oghlan [oğlan] is. 1. Erkek çocuk

o. 29, 74

2. Puşt

o. 694

oghra- [oğra-]Kötü duruma konu olmak

o. 239, 671,873

oghur [oğur] is. Uğur

o.+lar (oghurlar) 1013

ok is. Ok

o.+a (okæ) 1014

okumak [oḡumak]Okumak

o. 102, 400, 924, 951

ol- [ol-] Meydana gelmek, olmak

o.-miş (olmiś)1173

o-a(ola) 1013

olmak Meydana gelmek, olmak

o. 5, 14, 36, 62, 225, 238, 255, 277, 426, 519, 529, 567, 645, 721, 899, 1023, 1118, 1314, 1320

o.-maz (olmaz) 411

olta is. Rum. *o'lta* Olta

o. 1015

orta is. Orta

o.+dan(ortadan) 1016

o.+ya (ortajæ) 1019

ortak is. Ortak

o. 42

ortaklyk [ortaklık] is. Ortak olma durumu

o. 1018

ortalygh[ortalığ]is. Bulunan yer, çevre

o.+a (ortalyghæ) 1017

oruşpy [oruspı] is. < Rum. *rūspī*Hayat kadını

o. 1021

oruğ [oruc] is. <Far.*rūze* Oruç

o. 1020

oşun [osun]is. Bıkma usanma

o. 1022

oturakis. Oturulacak yer veya şey

o. 1023, 1024

oturmak Oturmak

o. 200

ojna- [oyna-]Oynamak

o. 1012

o.-r(ojnar) 502

ojna[mak][oynamak] Oynamak

o. 205, 284, 293, 310

ojun[oyun]is. Oyun

o.+a (ojuna) 1025

Ö

ödemek [ödemek]Bir işin, bir görevin karşılığını vermek

ö. 219, 1365

ödünğ [ödünc] *sf.* İleride geri verilmek veya alınmak şartıyla alınan veya verilen (şey).

ö. 1028, 1029

ög [öc] *is.* İntikam

ö. 1026

ög üt [ögüt]*is.* Nasihat

ö. 1031, 1032, 1033

ön- [öñ] *is.* Ön

ö.+de (önynde) 549

ö.+e(ön-e) 1034

ö.+üne (ön-üne) 1035

öpmek [öpmek] Öpmek

ö. 1328

örper- [öper-]Ürpermek

ö.-mesi (örpermeşi) 1175

öttürmek [öttürmek] Ses çıkarttırmak

ö. 420

öz[uz] *is.* Eli işe yatkın

ö. 1036

P

par par *zf.* Bir yanıp bir sönmek, ısıt ısıt parlamak

p. 1038

parmak *is.* Parmak

p. 1037

pā [pā]*is.* <Far. *pā* Ayak

p. 1056

pādišāhlyk [pādišahlık] *is.* Padişah olma durumu

p. 1039

pāf [pas] *is.* Leke, kir

p.+tan (pāftan) 1040

pek [pek] *sf.* Sert, katı

p. 190, 433, 1280

pek ce [pekçe] *zf.* İyice

p. 1041

pek lig [peklig] *is.* Sağlamlık, dayanıklılık

p.+i (pek ligi) 1286

pepeg i [pepegi] *sf.* Peltek, tutuk

p. 1042

perde *is.* <Far.*perde* İki yeri birbirinden ayıran bölme

p. 1044

perde p.+si (perdesi) 119

perde p.sini (perdesini)

1045, 1046

perī [per ī] *is, mec.* < Far.*perī* Çok güzel, alımlı kadın

p. 1043

pertew [pertev] *is.* Far. < Işık, parlaklık

p. 1047

perwā [pervā] *is.* <Far. *pervā* Çekinme, korku, sakınma

p.+sın (perwāşin) 1048

perwāz [pervāz] *is.* < Far.*pervāz* Uçuş, uçma

p.+e(perwāz) 1049

perweriś [perveriş] *is.* <Far. *perveriś* Besleme, yetiştirme

p. 1050

piś- [piş-] Ateşte, fırında, kaynar suda veya yağda ısı etkisiyle yenilebilir duruma gelmek:

p.-miş (pişmiş) p. 1052

piśkeś [pişkeş] *is.* <Far.*pīşkeş* Yaranmak amacıyla uygunsuz olarak verilen şey.

p. 1051

poch [poḥ] *is.* Güç durum

p. 1053

pufu [pusu] *is.* Birine saldırmak için saklanarak beklenen yer

p. 1055

pulad is. <Far. *pūlād* Çelik

p. 1054

pulʃyz [pulsız] sf. Parasız, züğürt

p. 31

pul is. <Far. *pūl* Akçeden küçük metal para

p.+ı (puly) 32

püşt [püş] is. <Far. *pušt*. Arka, sırt

p. 1056

R

rāft [rāst] is. Ar. < 1. Tesadüf

r. 1057

2. Doğru, düzgün

r. 764

ræhmet [ráhmet] is. <Ar. Birinin suçunu

bağışlama, yarlıgama, merhamet etme

r.+i (ræhmeti) 108

rækʃ [ráks] is. <Ar. *raḳş* Dans

r.+a (rækʃæ) 1058

renk is. <Far. *reng* Cisimler tarafından

aksettirilen ışığın gözde yaptığı etki sonucu meydana gelen duyum

r. 89

S

sāhyb [sāhib] is. *mec.* <Ar. *ṣāhib* Koruyan, arka çıkan, gözeten kimse.

s. 1064

sāje [sāye] is. <Far. *sāye* Gölge

s. 1065

sen is. Teklik ikinci kişiyi gösteren söz

s.+ün (senüñ) 408

söz is. Kelam, laf, lakırtı

s. 647, 1066, 1667, 1068, 1069, 1074, 1075, 1077, 1078

ʃ (S)

ʃabur [sabur] is. <Ar. *ṣabr* Sabır

s.+a (fabura) 1084

fać[saç]is. Saç

s. 1085

fać- [saç-] Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek

s. 21

s.-ıcı (faćiği) 579

faēfā[sáfā] is.<Ar. *şafā* Gönül rahatlığı, eğlence, zevk, neşe

s. 1098

s.+sı (faēfāfı) 863

faēhrā [sáhrā] is. <Ar.*şahrā* ' Çöl

s.+ya (faēhrāje) 1095

faēlāh [sálāh] is. <Ar.*şalāh* Düzeltme, iyileşme, iyilik

s. 1096

faēn-^ʾætliū [sán^ʾátlü] *sf.*<Ar.+*şan*^ʾ*at*+ Tür.+*liū* Sanatla yapılmış, bir usta elinden çıkmış, musanna

s. 1167

faf[saf] is.<Ar.<*şaff*Dizi, sıra

s. 1087

faghlyk [sağlık] is. Esenlik, sıhhat, afiyet

s. 1088

faghyrlygh[sağırlığ]is. Sağır olma durumu

s.+a (faghyrlyghæ) 506

fajkal [saykal] is. <Ar. *şaykal* Cila

s. 1093, 1094

fajma- [saymamak] Önemsememek

s. 94

fajyklamak[sayıklamak]Tutarsız sözler söylemek

s. 1243

fakal[sağal]is. Yetişkin erkeklerde yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü:

s.+e(fakale) 1089, 1090, 1347

faklamak[saklamak]1.Korumak, saklamak

s. 237, 1311

2. Gizli tutmak

s.1107

faklan- [saklan-] Korunmak

s. 632

fakyz [sakız]is. Sakız

s. 20

fal- [sal-] 1. Uğratmak

s. 608

2. Serbest kılmak, bırakmak

s.189, 482, 491, 615, 987,
1047, 1065, 1187, 1188

falā [sālā] is. < Ar. *ṣalā* ` Sela

s. 1092

falynmak [salınmak] Yürürken uyumlu hareketlerle hafifçe bir yandan bir yana eğilmek:

s. 1290, 1343

fan- [san-] Gibi gelmek, farz etmek

s. 810

s.-an(fanan) 813

s.-ur(fanur) 429

farmaşmak[sarmaşmak] Birbirine sarılmak, sarmaşmak

s. 362

fat - [sat-] Kendinde olmayan bir şeyi var gibi göstermek, taslamak

s. 148, 940, 1132

faw- [sav-] Atlatmak, savuşturmak, defetmek

s. 199

**fe-`ādet** [se`ādet] is. < Ar. *sa`ādet* Mutluluk

s.+e(fe-`ādete) 396

fećmek [seçmek] Ne olduğunu anlamak, fark etmek

s. 88

felām[selām]is. <Ar. *selām*Bir kimseyle karşılaşıldığında, birinin yanına gidildiğinde veya yanından uzaklaşıldığında kendisine söz ve işaretle bir nezaket gösterisi yapma, esenleme, merhaba.

s.+e(felāme) 1099

felāmıfyz (selāmsız) zf. Selam olmadan, selam verilmeden

s. 1100

fer[ser] is. <Far. ser Baş

s.+den(ferden) 1101

ferāj[serāy]is. <Far.serāy Saray

s.+ı (ferāji) 105

fes [ses] is. Seda

s. 1102

fılk-[silk-]Üstündeki şeyleri düşürmek veya temizlemek için bir şeyi kuvvetle sallamak, sarsmak

s. 447, 460

fılfile [silsile] *is.* <Ar.*silsile* Birbirine bağlı, birbiriyle ilgili şeylerin oluşturduğu dizi, sıra

s.+ye (fılfileje) 1108

fiwry [sivrı] *sf.* Ucu keskin ve batıcı olan

s. 1109

fokmak[soğmak]Dokunaklı, kırıncı veya acı söz söylemek.

s. 360, 559

foluk[soluk]*is.* Ciğerlere hava alıp verme

s. 1110

fon- [soñ] Son

s.+ı (fon-ý) 1111, 1112

fouk[soğuk] *is.* Soğuk

s. 175

fouklyk[soğukluk] *is.* Soğuk olma durumu

s. 380

fu [su]*is.* Su

s. 1113, 1114, 1115

s.+i(fui) 1306

fuf- [sus-]Susmak

s. 1118

fulan- [sulan-]Sulanmak

s. 28

fulh [sulh] *is.* <Ar.<*şulh* Barış

s. 1116

fulu[sulu]*sf.*Sulu olan

s. 434

furet[suret]*is.* <Ar. *şûret* Görünüş, biçim

s.+e[furete] 1117

für- [sür-]Herhangi bir durum içinde bulunmak

s. 222, 1024

fyćmak[sıçmak]Dışkıyı vücuttan dışarı atmak

s. 831

fyćra- [sıçra-]Bir uyarı veya heyecan sebebiyle ürkerek birdenbire olduğu yerde doğrulur gibi sarsılmak:

s. 283, 1256

fyghyn- [sıgın-]Güvenmek, yardım istemek veya ummak

s.+ürüz(fyghynürüz) s. 41

fyhhæt [sıhhát] *is.* <Ar. *şihhat* Sağlık, esenlik

s. 1104

fyklet [sıklet] is. <Ar. *siklet* Sıkıntı

ş.+in (šek lin) 1121

s. 1105, 1106

sey zm. < Ar. *sey* 'Şey

fyrr [sırr] is. <Ar. *sirr* Gizli tutulan şey

ş. 719, 1123

s. 1107

šejātyn [şeyātın] is. <Ar. *şeytān*'ın çoğul

fyryd- [sırd-]Dişlerini göstererek aptallık, şaşkınlık, kurnazlık veya alay belirtir biçimde gülmek, sırtarmak.

şekli *şeyātin*Şeytanlar

ş. 596

s. 373, 720 1052

šejtān [şeytān] is. <Ar. *şeytān* Şeytan

ş. 1122

Ş (Ş)

şifa [şifa] is. <Ar. *şifā* ' Hastalıktan kurtulma

ş. 1124

šāhīn [šāh ī n] is. <Far. *šāhīn*Yırtıcı kuş

ş. 1119

şikeft [şikest] is. <Far. *şikesten* "kırmak, bozmak"tan *şikest* Kırma, kırılma

ş. 1125

śaşmak[şaşmak] Şaşırmak

ş. 1270

śaşürmak [şaşürmak] Şaşırmak

ş. 1271, 1340

šīrīn [ş ī r ī n] sf. <Far. *šīrīn* Sevimli, tatlı, hoş

ş. 1126

şefkat[şefkat]is. <Ar. *şefkat* Sevecenlik

ş. 587

šö'le [şö'le] is. < Ar. *şu'le* Alev, ışık, parıltı

ş. 1127

şehādet [şehādet] is. <Ar. *şehādet*Şehit olma

ş. 1120

šu [şu] zm.Şu

ş.+na (şun-ā) 1128

šek I[şekl] is. <Ar. *şekl* Biçim

şühret [şühret] is. <Ar. *şuhret* Ün

ş. 1129

T

tāb is. <Far. *tāb* Işık, parıltı

t. 91,1143

tabanis. Ayağın alt yüzü, aya

t. 1131

tabanġia [tabanca] is. Silah

t. 1130

tæbī-ætlü [tab ī-‘ätlü] sf. Herhangi bir
yaradılıştā, huyda olan

t. 1317

tæcht [táht] is. <Far. *taht* Hükümdarın
koltuğu

t.+a(tæchtæ)1147

taġġa [tassa] is. Üzüntülü düşünce durumu,
kaygı, endişe, gam

t. 1133, 1134, 1135

taġġe [tasse] is. Üzüntülü düşünce durumu,
kaygı, endişe, gam

t. 1136, 1137

tæhşije [táhşiye] is. <Ar.*taḥşiye*

t. 807

tælæk [tálák] is. <Ar. *ṭalāk* Erkeğin karısını
boşaması

t.158, 1148

tæmæ [támáʿ] is. <Ar. *tama* ‘ Aç gözlülük

t. 1149

tærŷk [tárġk] is. <Ar. *ṭarġ* Yol

t. 1150

tafra is. <Ar.*ṭafre*Kendisini olduğundan
büyük gösterip böbürlenme, yüksekten
atma

t. 1132

tākæt [tākát] is. <Ar.*ṭākat*Bir şeyi
yapabilme, başarabilme gücü, güç, hâl,
derman, kuvvet

t. 1144

taś [taş] sf. Taş

t. 165, 1139

taśra [taşra] is. Dışarı

t. 1138

tatlulygh[tatlılık] is. Sevimlilik, hoşluk,
şirinlik

t.+ı(tatlulyghy) 363

tatlü sf. Sevimli, hoş

t. 26, 291, 1140, 1141

tauşan [tavşan] is. Tavşan

t. 1142

tāzījāne [tāziyāne] is. <Far. *tāziyāne* Kırbaç

t. 1146

te'æggiüb [te'áccüb] is. <Ar. *ta'accub*

Şaşma, hayret etme

t.+e(te'æggiübe)1151

tebdil [tebd ĩ l] is. <Ar. *tebdil*

Değiştirmedeğiştirilme, başka şekle sokma

t. 1152

tedārūk [tedārūk] is. <Ar. *tedāruk* Elde

etmek

t. 1154

tefellī [tesell ĩ] is. <Ar. *tesellī* Avunma,

avuntu

t. 1162, 1163, 1164

tefekⁱ kⁱ ür [tefekür] is. <Ar. *tefekkur*

Düşünme, düşünüş

t.+e (tefekⁱ kⁱ üre) 1155

teğribe [tecribe] is. <Ar. *tecribe* Deneyim

t.+ye (teğribeje)1153

tek [tek] sf. Tek başına

t. 1157

tek **āsül** [tekāsül] is. <Ar.

tekāsul Tembellik, kayıtsızlık

t. 1156

temel is. En önemli, ana, taban

t. 1158

temelluk is. <Ar. *temelluk* Dalkavukluk

t. 1159

tenhā is. sf. <Far. *tenhāl* İssız

t.+ye (tenhāje) t. 1160

tepmek Değerini anlamamak veya kestirememek, geri çevirmek:

t. 79

tepren- [tepren-] Kımıldamak, hakaret etmek

t.-iği (tepreniği) 17

teslīm [tesl ĩ m] is. <Ar. *teslīm* Bir şeyi sahibine verme

t. 290, 295, 1161

teşwīs [teşviş] is. <Ar. *teşvīş* Karıştırma, bulandırma

t.+e (tešwīse)1165

tewāzu [tevāzuʻ] *is.* <Ar. *tevāzuʻ* Alçak gönüllülük

t. 1166

t̄yz [t̄iz] *sf.* <Far. *t̄iz* Çabuk olan, süratli

t. 1168

tīlk ⁱ i [tīlki] *is.* Tilki

t. 1167

top *is.* Boyutları kullanıldığı spor dalına göre değişen, genellikle kauçuktan bir küre şeklindeki oyun âleti

t. 310

toz *is.* Çok küçük ve hafif parçacıklara bölünmüş toprak

t. 1169

tughrā [tuğrā] *is.* Tuğra

t. 1170

tutmak Elde bulundurmak, ele almak

t. 76, 87, 97, 169, 273, 274, 311, 314, 331, 369, 378, 382, 385, 476, 565, 621, 630, 674, 684, 682, 697, 702, 749, 754, 793, 815, 816, 833, 866, 882, 902, 909, 925, 928, 941, 942, 961, 975, 983, 995, 1014, 1020, 1032, 1075, 1150, 1177, 1193, 1195, 1200, 1236, 1261, 1302, 1307, 1354,

t.+ici (tutyği) 75

tutul- [tutul-] Tutuk duruma gelmek

t. 124, 861, 996, 1009

tüj [tüy] *is.* İnsan ve hayvan derisi üzerinde bulunan ince, kısa, yumuşak ve sık uzantılar:

t. 1175

tük rüg [tükrüg] *is.* Tükürük

t.+ini(tük rugini)1171

tük ürmek [tükürmek] Ağız yoluyla dışarı çıkarmak

t. 834

türk ī [türk ī] *is.* Türkü

t. 1172

türsi [türşi] *sf. mec.* < Far. Bitkin, yorgun.

t. 1173

tütün *is.* Tütün

t. 1174

U

učiukis. [uçuk] Ateşli hastalıklar, ruhsal bunalımlar veya korku sonucu genellikle dudakta beliren kabarcık.

u. 1177

ud is. Utanma duygusu, ar

u. 1178

‘udūl [‘udūl] is. <Ar. ‘*udūl* Yoldan çıkma, yoldan sapma

u. 791

uġ[uc]is. Bir şeyin kenarı

u.+i (uġi) 552

uġıuz[ucuz] sf. Az emekle elde edilen

u. 1176

‘uhde [‘uhde] is. <Ar. ‘*uhde*Sorumluluk

u.+sine (‘uhdeſine)1179,

1181

u.+sinden (‘uhdeſinden)

1180

ujmak [uymak]Bir inanca, bir anlayışa, bir duruma veya egemen bir güce uygun davranışta bulunmak, riayet etmek

u. 998

ujuku [uyku] is. Uyku

u. 1185, 1186

u.+sı (ujukuſı) 974

u.+sı (ujukuſı) 1142

ulaşmak Varmak, gelmek

u. 108

ulaşturmak [ulaşturmak] Ulaşmasını sağlamak

u. 396

‘umr[‘umr] is. <Ar. ‘*umr*Yaşam

u. 1184

u.+i (‘umrī) 1183

‘u.+in(‘umrin) 1024

Urmak [vurmak]1. Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere hızla çarpmak

u. 117, 407, 420

2.Amaçladığı şeye rast getirmek

u. 1004, 1005

3.Silahla yaralamak, öldürmek

u. 269, 335, 820, 880,1196, 1197,1252, 1363

4. Hızla çarpmak

u. 165, 204, 214, 266, 488, 503, 505 , 506, 851,852 , 438, 441, 903, 913, 979, 986, 1056, 1093, 1146, 1276, 1301, 1310, 1324, 1352, 1355

urun [mak] [bürünmek] Herhangi bir görünüşe, kimliğe girmek

u. 480

uşur [mak] [uşurmak] Yığmak, toplamak,
biriktirmek

u. 187

uzagh [uzağ] Yakın olmayan yer

u.+a (uzaghæ) 1188

uzatmak Uzamasına sebep olmak, uzamasını
sağlamak

u. 442, 1076

Ü

üft[üst] is. Bir şeyin görülen yanı, yüzü

ü.+ü (üftü) 52, 210

ü.+üne(üftüne) 1196

ümīd [üm ī d] is. < Far. *umīd* Umut

ü. 1190, 1192, 1193. 1194

ünsis. Ar. < *uns* Alışkanlık, alışma,
yakınlık, ülfet, ünsiyet

ü. 1195

üşür- [üşür-] Yığmak, toplamak,
biriktirmek

ü. 444

üzeri is. Vücut, beden

ü.+lerine (üzerlerine) 1197,

1198

W (V)

varmak Erişilmek istenen yere ayak
basmak, ulaşmak, vasıl olmak

v. 665, 846

wæsf [vásf] is. < Ar. *vaşf* Nitelik

v.+ e(wæsf) 1199

wætæn [vátán] is. Yurt

v. 1200

webāl [webāl] is. < Ar. *vebāl* Günah

v.+ ĩ(webālī) 1201

wefā [vefa] is. < Ar. *vefā* Sevgiyi sürdürme,
sevgi, dostluk bağlılığı

v. 133

wehm [vehm] is. < Ar. *vehm* Kuruntu

v.+e 1202, 1203

welwele [velvele] is. < Ar. *velvele* Gereksiz
telaş, gürültü ve heyecan

v.1204, 1205

werem [verem] *is.* <Ar. *verem* Hastalık

v. 1206

virnek Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine eriştirmek, iletmek

v. 501

J (Y)

ja [ya] *bağ.* Ya

y. 1214

jād [yād] *is.* <Far. *yād* Anma

y.+e (jāde) 1215

jāhū [yāhū] *ünl.* < Ar. *yāhū* Yahu

y. 1216, 1217

jaka [yaka] *is.* Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü

y.+sine (jakaşine) 1218

jakȳn [yakȳn] *sf.* Uzak olmayan yer

y. 1219

jalamak [yalamak] Bir şeyin üzerinden dilini sürüp geçirmek

y. 1171

jalan [yalan] *is.* Doğru olmayan, gerçeğe uymayan söz, ktır

y. 1222

jalanġi [yalancı] *is.* Yalan söylemeyi huy edinmiş olan kimse

y. 1220, 1221

jan [yan] *is.* Sağ ve solun ortak adı, yön, taraf, cihet.

y.1226

y.+larine(janlerine) 1225

jan- [yan-] Ateş durumuna geçmek, tutuşmak

y.-ar(janar) 907

japişmak [yapişmak] Sıkıca yakalamak, tutmak, sarılmak

y. 1218

japmak [yapmak] Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek:

y. 537, 1278

jar- [yar-] Ortasından, içinden geçmek

y. 884

jaramaz [yaramaz] *sf.* Uygun ve yararlı olmayan, bir işe yaramayan.

y. 1227, 1228, 1229, 1230

jararlyk [yaralık] is. Yararlık

y. 1231, 1232

jardüm [yardüm] is. Kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanma, muavenet:

y. 1233, 1234

jaryla- [yarıla-] Ortasına varmak.

y. 1277

jas[yas]is. Matem

y. 1235, 1236

jaś [yaş] sf. Nemli, ıslak, kuru karşıtı

y. 907

jaś [yaş] is. Gözyaşı

y. 1237

jaşarmak [yaşarmak] Islanmak, nemlenmek

y. 572

jāwe [yāve] is.<Far. *yāve*Saçma, saçma sapan söz

y. 1238, 1339

jazil- [yazıl-] Yazma işi yapılmak

y. 177

jazylü [yazılü] is. Yazılı

y. 837

je- [ye-] Yemek

y. 1053

jebān [yebān]is.<Far. *yābān*

y.+á(jebānæ) 1240, 1241, 1242,

1243

jebān [yebān] is. *yābān* Aile ocağından uzak olan yer

y.+ á(jebānæ) 1240, 1241, 1242,

1243

jedeg [yedeg] Gereğinde kullanılmak için elde bulundurulan, asıl karşıtı

y.+e(jedege) y. 1245

jejni [yeyni] sf. Ciddi olmayan

y. 1263

jel [yel] is. Rüzgâr

y.+e(jele) 1246

y.+ler(jeller) 1253

jel- [yel-] Aceleyle, telaşlı bir biçimde koşmak

y.-üp (jelüp) 1248

jelk en[yelken] is. Yelken

y. 1247

jemek ⁱ [yemek] is. Yemek

y. 593, 599, 611, 637, 821,
932, 957, 1130

jemīn [yem ī n] is. <Ar. *yemīn* Ant, yemin

y. 1249

jeng in [yeñgin] is. Galibiyet, galebe, zafer.

y.1250

jer[yer]is. Gezinilen, ayakla basılan taban

y.+e(jere) 1251, 1252

y.+i (jeri) 94

y.+inde (jerinde) 1253

y.+inden(jerinden) 1254,
1255, 1256

y.+ine (jerine) 1123,1257,
1258, 1259, 1260

jerlü jerinde [yerli yerinde]zf. Eskiden
olduğu yerde

y. 1262

jetiś- [yetiş-] Ulaşmak, ermek, varmak,
vasıl olmak

y. 275,898

jetiştür- [yetiştür-] Sağlayıp vermek

y. 939, 1234

y.-ici (jetiştüriği) 1233

jetme- [yetme-] Yetmemek

y. 575

jetmek [yetmek] Bir gereksinimi
karşılacak, giderecek nicelikte olmak

y. 576

jykmak [yıkmağ] Kurulu bir şeyi
parçalayarak dağıtmak, bozmak, tahrip
etmek

y. 683, 690, 708

jirtmak [yirtmağ] Yırtmak

y. 1046

jok [yok] is. Bulunamayan, mevcut
olmayan

y. 69,412

y.+tür (joktür) 70

jol [yol] is. Yol

y. 376, 1264, 1268, 1272, 1275,
1276, 1277

y.+á (jolæ) 375

y.+da (joldæ) 1230

y.+ı (joly) 45, 625

joldaś [yoldaş] is. Arkadaş, dost

y. 1269

jufkæ [yufká] sf. Zayıf,

y. 434

ju- [yu-] Yıkamak

y.-jup (jujup) 447

juwa [yuva] *is.* Yuva

y. 1278

jük [yük] *is.* Bir şeyin ağırlığı

y. 1279

jüreg [yüreg] *is.* Kalp

y.+ i(jüreg i)1280, 1282,

1283, 1284, 1285, 1286,1287, 1288, 1289

jüri- [yüri-] Yürümek

y.-ici (jüriği) 508

y.-rken (jürürk en)1290

jüz *is.* Yüz, çehre, surat

y. 666, 1291, 1292, 1293,

1294, 1296, 1297, 1303, 1304, 1305, 1306,

1307, 1308

y.+ ini (jüzini) 591

jüzlü [yüzlü] *sf.*Yüzlü, yüzü olan

y. 30, 578, 722, 1043

jüzlülük [yüzlülük] *is.* Yüzlü olma durumu

y. 723

İ (Y)

iak- [yak-]Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak

y. 1342

y.-ici (iakyği) 297

iaka[yaka]*is.* Giysilerin boyna gelen, boynu çeviren bölümü

y.+sine (iakaşine) 1309

iama [yama] *is.* Delik ve yırtığı uygun bir parça ile onarma, kapatma.

y. 1310

ianmak [yanmak]Parlamak, parıldamak

y.1038

iapiş- [yapiş-]Sıkıca yakalamak, tutmak, sarılmak

y. 460

y.-üp(iapişüp) 1309

iaramaz [yaramaz]*sf.* Uygun ve yararlı olmayan, bir işe yaramayan.

y. 1312, 1313, 1314, 1315, 1317

iaramazlyk [yaramazlık] *is.* Yaramaz olma durumu

y. 1316

iaş [yaş] Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman, sin

y.+ine(iaşine) 1318

iatag [yatağ] *is.* Uyuma, dinlenme vb. amaçlarla üzerine veya içine yatırılan eşya, döşek

y.+ı(iataghy) 66

iazyl- [yazıl-] Yazma işi yapılmak

y. 188

iek [yek] *sf.* <Far. *yek* Bir, tek

y. 1320

iemek [yemek] Yemek

y. 600,612

ier [yer] *is.* Gezinilen, ayakla basılan taban

y.+den(ierden) 503, 504

y. 97,1113, 1328

y.+i (ieri) 614

y.+inden(ierinden) 1325

y.+e (iere) 503, 504

y.+ine (ierine) 1326

iet- [yet-] Yetiyecek miktarda veya derecede olmak, elvermek, kâfi gelmek

y.-miş (ietmiş) 1318

ietiş- [yetiş-]Ulaşmak, ermek, varmak, vasıl olmak

y. 398

ietiştürmek [yetiştürmek] Sağlayıp vermek

y. 448, 732

iol [yol] *is.* Yol

y. 377, 1329, 1330, 1331, 1332, 1336, 1338, 1340

y.+ı (ioly) 72, 85

ioldaş[yoldaş]*is.* Arkadaş, dost

y. 1337

iopurmak [yopurmak] Süratle ve telaşla koşmak

y.1248

iummak [yummak] Kısarak kapamak, sıkarak kapalı duruma getirmek

y. 558

iürek [yürek] *is.* Kalp

y. 1341, 1342

iürek lü [yürekli] *sf.* Cesur, cesaretli

y. 1054

iürü- [yürü-] Yürümek

y.- rken (iürürk en) 1343

iüz [yüz] Yüz, çehre, surat

y. 1344, 1345, 1346, 1353, 1354, 1355

z. 411, 412

Z

zyjā [ziyā] *is.* <Ar. *ḡiyā* ' Işık

zæ'īf [zá'īf] *sf.* <Ar. *ḡa'īf* Zayıf

z. 1361

z. 486

zijān [ziyān] *is.* <Ar. *ziyān* Zarar

zæfer [záfer] *is.* <Ar. *ḡafer* Zafer

z. 1364

z. 1357

zijaret [ziyaret] *is.* <Ar. *ziyāret* Birini

zænne [zánn] *is.* <Ar. *ḡann* Sanı

görmeye, biriyle görüşmeye gitme,
görüşme

z.+e (zænne) 1359

z. 1365

zararis. <Ar. *ḡarar* Zarar

zingīr [zincir] *is.* <Far. *zencīr* Zincir

z. 1356

z. 1363

zemān [zemān] *is.* <Ar. *zamān* Vakit

zort *is.* Osuruk

z. 451

z. 1366

zemzeme *is.* <Far. *zemzeme* Nağmeli ses

zuhūr [zuhūr] *is.* <Ar. *ḡuhūr* Meydana
gelme, ortaya çıkma

z. 1360

z.+e (zuhūre) 1367, 1368

zewāl [zevāl] *is.* <Ar. *zevāl* Suç, kabahat,
sorumluluk

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Hüseyin, *Açıklamalı- Örnekli Türkçe Deyim Hazinemiz* , İstanbul 1990, s.4.
- Aksoy, Ömer Asım, *Tek Sözcüklü Deyim Var mı? Çağdaş Eleştiri* İstanbul- 1984, s.6.
- Aksoy, Ömer Asım, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 2015.
- Akyalçın, Necmi, *Türkçemizin Anlamsal Zenginlikleri Deyimlerimiz*, Ankara, 2012.
- Caferoğlu, Ahmet, *Türk Dili Tarihi*, I, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul 1970.
- Çotuksöken, Yusuf, *Türkçe Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, İstanbul, 2004.
- Develi, Hayati, *Osmanlı Türkçesi Klavuzu 1-2*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2013.
- Hengirmen Mehmet, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 2*, Engin Yayınevi, Ankara, 2007, s.7.
- Kabaağaç, Sina/ Alovera, Erdal, *Latince- Türkçe Sözlük*, Sosyal Yayınları, İstanbul, 1995.
- Şahin, Erdal, *Türkçede Para Birimleri İle İlgili Deyimler Ve Bunların Anlam Bilimsel Karşılaştırılması*, Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic Volume 9/9 Summer 2014, Ankara Turkey, p. 953-968.
- Korkmaz , Zeynep, *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara, 2017.
- Korkmaz, Zeynep , *Türkiye Türkçesi Grameri: Şekil Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara, 2003.
- Meninski, Francisci A Mesgnien, *Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae- Arabicae- Persicae*, Viennae 1680-1687.
- Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü II*, İstanbul, 1993.
- Püsküllüoğlu, Ali, *Türkçe Deyimler Üzerine*, Ankara, 5 Ocak 1995, s.2.
- Redhouse Komisyon, *Redhouse Büyük El Sözlüğü- İngilizce Türkçe Türkçeİngilizce*.
- Sami, Şemseddin, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1901.
- Sinan Ahmet, Turan, *Deyim Kavramı Üzerine Notlar- 1*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Elazığ 2008, C. 18, Sayı: 2, s. 91- 98.
- Stachowski, Stanislaw, *François á Mesgnien Meninski ve Thesaurus Linguarum Orientalium*, s.XIII.

- Şahin, Erdal, Söz Dizimi, *Türk Dili Kitabı*, ed. Gülden Sağol Yüksekaya, Duyap Yayınları, İstanbul 2007.
- Şahin, Erdal, *Tatar Türkçesi-Türkiye Türkçesi Eş Anlamlı Deyimler Sözlüğü*, Haarlem, 2016.
- Şahin, Erdal, Türkçede Para Birimleriyle İlgili Deyimler Ve Bunların Anlam Bilimsel Karşılaştırması, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9/9, Summer 2014, s.954.
- TDK, *Türkçe Sözlük*, Ankara, 2005.
- TDV İslâm Ansiklopedisi, *MENINSKI, François á Mesgnien (1620-1698)*, s.144.
- Timurtaş, Faruk Kadri, *Osmanlı Türkçesi Metinleri 2*, Alfa Yayınları, 15. Baskı, 2014.
- Topaloğlu, Ahmet, *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, Dergah Yayınları, İstanbul 2019, s.74
- Tulum, Mertol, *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*, TDK yayınları, Ankara, 2011.
- Uzun Subaşı, Leyla, *Deyimleşme Ve Türkçede Deyimleşme Dereceleri*, Dilbilim Araştırmaları, 1991.
- Uzun Subaşı, Leyla, *Türkçedeki Deyim Yapılarında Biçimbilimsel ve Sözdizimsel Özellikler*, Dilbilim Yazıları, 1990, Ankara, s. 57-64.
- Vardar Berke, *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara 1992, s.74.
- Yelten, Muhammed, *Meninski, François De Mesgnien ve Eserleri*, s.581.